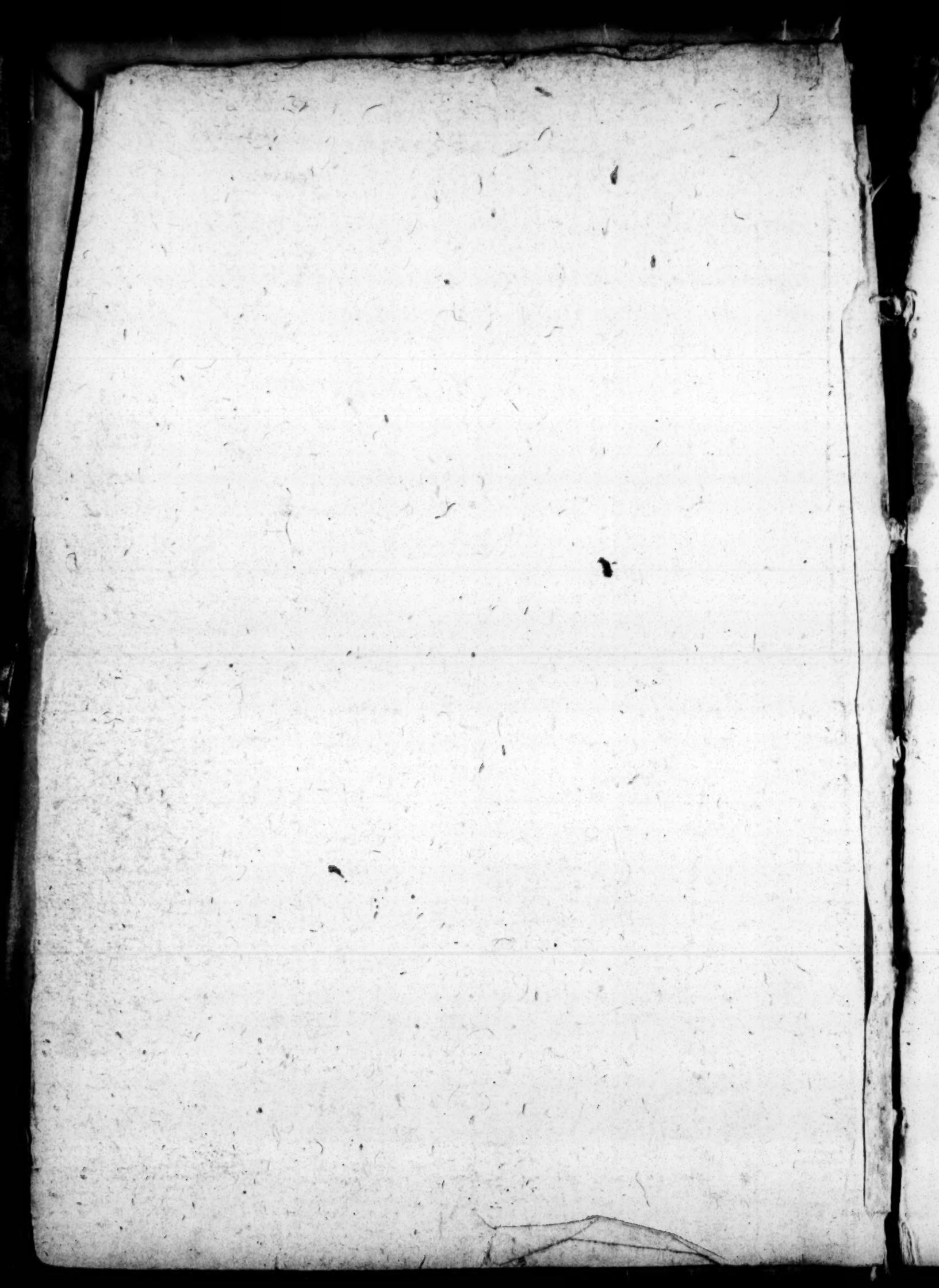

470
1598
St 6

STC 23278

Columbia University Library
PLIMPTON LIBRARY
The Gift of George A. Plimpton

DISPUTATIVN-
cularum Grammaticalium li-
bellus, ad puerorum in Scholis tri-
uialibus exacuenda ingenia prium excogita-
tus: iam vero denuo reuisus, & non pœnitenda obie-
ctionum & solutionum multitudine, ad magnum studio-
rum emolumentum & vtilitatem auctus, & cumu-
latus, opera & industria IOANNIS STOC-
WOODI, Scholæ Tunbridgiensis
olim Ludimagistri.

QUE IN HAC EDITIONE
sunt adiecta, quæstionum index, versis
aliquot pagellis, facile com-
monstrabit.

SVNT AVTEM HIC OMNIA;
ad faciliorem explicationem & intelligen-
tiam eorum quæ in Regia Grammatica tra-
duntur & docentur, accom-
modata.

LONDINI,
Excudebat Th. Iudson pro Ioanne
Harrison iuniore, habitante in Pater noster
rowe, sub signo aureæ Anchoræ,

IVITATISQ; I
NITISSIMI. 1200000.

470
1598.
St 6

PIO, DOCTO, ET
generoso viro, D. Gulielmo
Lambardo, de bonis literis, & vi-
ris literatis optime merito, *Ioannes Stockwoodus*
Scholæ Tunbridgiensis olim Ludignagister, grati-
am & fœlicitatem in Domino sem-
piternam.

ECCEM IAM FERE
integri effluxerunt anni
(vir clarissime) à quo pri-
mum tempore sub fœli-
ci nominis tui auspicio
prodijt in lucem dispu-
tatiuncularū grammá-
ticalium libellus, pau-
cis quibusdam quæstio-
num & responsionum obiectionibus & solu-
tionibus instructus, opera & labore meo accommo-
datus, ad exacuenda puerorum ingenia in Schol-
is triuiliabus, vt promptius & expeditius de re-
bus grammaticis disputare discerent. Fuit vero
tibi pro singulari tuo in rei literariam studio &
amore, non minus gratum & iucundum hoc no-
strum institutum, quā in probis & studiosis ado-
lescentibus acceptum & charum. Atque huius

EPISTOLA

rei vel hoc solum satis euidens & manifestum potest esse argumentum, quod non ita longo, à prima editione, temporis interuallo, omnia sint distracta, & diuendita exemplaria, adeo ut cogitanti mihi hæc eadem denuo sub incudem reuocare, & auctiora in Tyronum gratiam in vulgus emittere: non licuit vel vnicum saltem libellum, nec prece, nec pretio, in vlla omnium Bibliopolarum Londinensium taberna serio perscrutanti comparare. Memini tamen, me cum primùm hasce meas qualescunque lucubratiunculas tibi (cui plurimum multis nominibus sum deuinctus) dedicarem, polliceri, quod si tibi gratias & acceptas easdem fore intelligerem, rursus & auctiores, & ad studiosorum in hoc disputandi genere excitandam industriam longe vtiliores aliquando editurum. Promissorum ergo memor, dum hæc secundo recolo, quæ in prima editione, Typographorum incuria irrepserant errata quam plurima, & fœda, & grauia, ea omnia primo repurgaui. Deinde etiam hunc ipsum libellum, adiectis de nouo triginta sex disputacionibus, siue questiunculis, rudi sane & crassa Minerua, sed non sine maximo meo labore, & sudore in vsum Scholarum elaboratis, & ad teneliorum in re grammatical exacuenda ingenia accommodatis, iterum diuulgauui. Spero autem magnos hinc ad bonæ indolis adolescentes redituros fructus, tuosque in primis probe & pie educatos liberos, non sine voluptate, & iucunditate,

gramma-

Triginta
sex quæsti-
onibus iam
auctus hic
libellus.

DEDICATORIA.

grammaticales hasce pugnas, & de integro restaurata prælia non illibenter spectatueros. Cum enim ornem hunc à me susceptum esse laborem intellexerint, ut apud superuenturam posteritatem, magnis à te ornatus beneficijs, multisque cumulatus integri & sinceri amoris, & amicitiæ non fucatæ officijs, gratam animi gratissimi significationem relinquerem: animo sane latto, & hilari hanc operam meam accipient, quam patri, tam generoso, pio, & erudito tantopere placuisse, & gratam fuisse intelligent. Exit igitur hic liber, tibi iam denuo (vir integerrime) nuncupatus, testis tuæ erga me benevolentiaæ, meæ item erga te obseruantiaæ, & officij ^{μημοσιων} liberorumque tuorum in huiusmodi studijs & exercitationibus propensæ ad excitandam industriaæ voluntatis ^{πειρασμον}. Scholæ vero, ad quarum alumnos proueniet ex harum disceptatiuncularum diligenti & sedula lectione, & imitatione nonnulla vtilitas, illæ quidem omnes tibi (vir doctissime) magnas gratias debebunt, sub cuius nomine iam denuo prodeunt, tam multis & magnis nouarum obiectionum & solutionum incrementis instructæ, & ornatæ. Non prosequar vterius, quæ possint ex huiusmodi excercitijs suboriri cōmoda & emolumenta ad studiosam iuuentutein. Malo eniim ut hoc pōtius appareat ex frequenti in hoc opusculo lectitando diligentia, quam ex nuda mea, & fortassis ^{μηδεξονεα} (ut nonnullis videri possit) prædicatione, & elogio. Quod su-

EPISTOLA DEDICATORIA.

pereft, perge (vir grauissime) tuum pro viris pijs,
& eruditis studium & laborem quotidie impen-
dere, & vt tam Ecclesiæ, quam Reipublicæ com-
modo & emolumento magis, magisque inferui-
as. Et vt beneuole & comiter primum harum dis-
putationum lucubrationem suscepisti: ita (quæ-
ſo) non minus prompte & alacriter hæc incre-
menta, & accessiones non vulgares, manibus ex-
pansis, & porrectis brachijs amplecti & fouere,
pro solita tua clementia, & humanitate dignator.
Viue, & vale quam diutissime, ad Dei gloriam,
Reipublicæ salutem, honorum gaudium, amico-
rum solatiuim, noministui laudem & celebrita-
tem quam plurimis benefaciendo conser-
uandam, & euehendam. Tunbridgiaæ
ex musæo nostro, anno à partu
virginis 1598, Mensis
vero Maij penul-
timo.

*Tibi, omni obseruantia gene-
re, tuo merito addictissimus.*

JOANNES STOCKWOODVS.

In Ioan. Stockwoodi pueri-
lium disputatiuncularum li-
bellum, Edwardi Grantæ
Scholæ Westmonasteriensis
Archididascali carmen.

PRima cupis latiæ fundamina ponere linguæ?
Grammaticas leges discito parue puer.
Has ~~magistris~~ Stockwoodus discutit omnes,
Ut facili methodo noscere cuncta queas.
Detruncat truncos, & ligna antiqua rescindit,
Ut tencas latio ligna parata sono. (cos,
Huc properes (studiosa cohors) hos collige trun-
Quos tibi Stockwoodi sedula cura parat.

Ioannes Studleyus.

Assus ut obscuro Theseus iacuisset in antro,
Nescius obliquas ire, redire vias:
Sinon porrecto tractasset pollice filum,
Quod manus alterius neuit ad eius opem:
Sic studiose puer labor arduus est tibi forsan,
Grammatices cæcas ire, redire vias,
Ni prius arripias filum, recteque sequaris
Quod tibi Stockwoodi neuit amica manus.
Ecce tibi nodos, quos nescis solnere, soluit,
En tibi difficiles apperit ille vias.

Laurentius Deiosius.

AVspice Stockwoodo pueri iam prælia miscet,
Stockwoodi ingenio tela parata vibrant:
Authoris nomen stipes lignumque resignant,
Authoris non sunt lignea tela tamen,
Vulnera graniatricis infligunt, atque poëtis:
Ferrea vis telis est aciesque tuis.
Vulnera quæ faciunt, illis tua tela medentur:
Agnosco medicam vimque manumq; simul,
His igitur telis iam concertate puelli:
Quæ lœdunt, sanant, quæ nocuere, iuuant.

Michael Wilsonus, Scotus.

SΟΙ οντίσκε στρφες ζητήματα φράτα δέδικα
Γραμματικής Στοκύαδ, μείζονα γιαώδη λαβές,
Εἰ αφενοσήσης σύ παραπατοῦ παρύθιν
Τρύπηλιν, ὄρθλιν σοι παρίδειξεν οὖν
Εισβαίς: οὐδὲ θέασι συνάξης σοὶ φιλομίσσαι,
Καλύμα Στοκυαδόν πατέ ξπλην πόνος.

Eiusdem.

Quis hortulus produxerat
Hos flosculos volentibus,
Voluente se Maio nouo,
Ornare fertis tempora?
Plantarut hos? induxerat
Horum areis quis Lympidas
Aquas rigandas? Carpserat

Quis

*Quis? Nomine es clarissimus
Stockwoode mi' charissime,
Exercitationibus
Non desinas huinsmodi,
Rebus prodesse publicis.*

*Οὐτὸς βρέταννος εἰ μόνος
χαρίεις ἔσῃ, πᾶσιν αὐτοῖς αὐτοὶ γένονται
Κίονες, δέσμοι καὶ φίλατα τοι,
Τάλατα μηδεπαλάμψος.*

**In Ioan. Stockwoodi Scholæ
Tunbridgiensis aliquando Ludi-
magistri libellum puerilium disputatiuncularum,
carmina gratulatoria suorum quorundam tunc tem-
poris & loci discipulorum, ad perpetuam er-
ga eundem grati animi signi-
ficationem.**

AD IOAN. STOCKWOODVM
quondam præceptorem suum.

Optima Grammaticæ teneris præcepta dedisti,
Præceptor pueris sedulus ipse tuis.
Abreptus studijs postquam grauioribus esses,
Hisce nec exiguis rebus adesse vacat:
Triste tuis *χαραῖς*, dicis, cessasque docere,
Sic tamen ut multis Gymnasiarcha sies.
Præsentes paucos suavis tua lingua docebat,
Absentes multos penia sonora docet.
Sic quamuis taceas, tacitus tamen instruis omnes,
Scilicet ipse taces, sed tua scripta docent.

Ad

Ad beneuolum lectorem.

Quæ tibi munifica Stockwoodus munera dextræ
Largitur, grata percipe mente puer.
Exiguus mole est, ipso neque nomine maior,
Attamen est ingens utilitate liber.
Grammaticæ videoas multos præcepta fideli
Mente reuolentes, utpote verba tenent:
Obijcas si quid, canonum si sensa requiras
Hic labor, hoc opus est: in scia lingua filet.
Hic liber exiguus sensum docet, ardua soluit,
Dum diuinitos plurima discutiat.
Credas Grammaticæ bellum indixisse poëtas,
Hic lites dirimens, nil minus esse docet.
Insuper & linguis puerorum format, & illos
Verba quibus discant differuisse docet
Hunc (studiose puer) studiosa mente reuolue,
Exiguus labor est, utilitate minor.

IN Z O I L V M.

Zoilus hæc forsitan puerilia ridet, & altum
Dum sapit, illa petit, quæ grauiora putat.
Hæc pueris dantur puerilia, cedite docti,
Hæc pueris prosunt, vos grauiora manent.

Guliel. Hatcheus Scholæ
Tunbrid. Archididascalus.

Quantum capta suo debebat Roma Camillo,
Quius vi pulsus barbarus holtis erat:
Roma-

Tantum ijs, qui solide, peregrina fæce remota,
Natiuum decus ut restituatur, agunt
Romanus debet sermo. Quicunque tenebit
Partem opere in tanto, iure Camillus erit.
Tentarunt opus hoc alij, cælumque secuti,
Expansis velis æquora lata domant.
Tu Stockwoode, niemor, quorū hæc edātur in vſū
Littora seculo tramite summa legis.
Nempe hoc est yni ludum cum clauseris vrbi,
Anglorum genti mox aperire scholam.

GVLIEL. DIXONVS, OXONIENSIS.

Guliel. Attersoldus Cantabr.

Accipe Grammaticæ (lector) primordia nostra,
Quæ tradunt pueris plurima digna legi.
Cernis ut ipsa domus, si non bene fulta sub imum,
Funditus immenso pondere pressa ruat?
Maxima fabrilis reseravit, ut ostia clavis?
Atque iter optanti progredienda via est?
Quid tibi magnificas aedes, nisi ianua pandit?
Nonne urbem intranti porta petenda manet?
Janua, porta, via, clavis, fulta sciendi
Singula, grammaticæ sunt elementa tibi.
Ergo celer tanti doctissima scripta magistri
Perlege, pande, para, diligere, disce, doce.

Eiusdem Iambi in Zoilum.

Quid est, quod hic Zoile properans venis? quid
Carpens amaris dentibus libellulos? (est?
Vel

*Vel approbes nostros, velexudas tuos.
Abi, nihil quod mordeas hic est, abi.
Vis scire sensum grammatica apertum tuos?
Obiectiones cum solutionibus?
Vis imperitos ducere ad scientiam?
Hic (more differentium) docet liber.
I Zoile, si nihil coles, culpa nihil.*

Robertus Porterus, Cantabr.

*SI titulum sp̄ctes, pueriles conspicis artes:
Si rem contrectes, ecce virile decus.
Langida tradentem fugias praecepta magistrum,
Vincula Grammaticus respuat arcta nimis.
Grammaticas animo leges qui ponderat alto,
Quique sub obscuras eruit arte vias:
Abdita, qui claris certisque incerta resoluit:
Is sit discipuli duxque, comesque boni.*

Petri Frenchei Cantabr. Car- men Pareneticum.

*GRAMINATICES cupias varias abscindere lites,
Heus puer, hunc gratum perlege s̄æpe librū
Vincere hinc discas locum, nec vicitus ab illo
Tunc fueris animo si bene tenta tuo.
Hæc habeas paruo z̄ntiæ scripta libello:
His benefac studijs (clara iuventa) tuis.
Cuncta iuis discussa locis, & plana videbis.
Nam studij pretium sic tibi grande datum est.*

Iste

Iste liber pueris obscura sophismata passim
Intellecta prius non bene, clara facit.
Intulit ut paucis inscriptaque dogmata chartis,
Sic planum pueris & breve fecit iter.

Eiusdem Distichon.

SΟῦδε χάριν χαριτίς το φίλον ποτὲ δῶμα ληπτόν,
Eis πάγδας μῆσαν μετέδιπτο χερή.

Ioannes Turnerus Oxon.

Nunc variata nouo prodit Syntaxis amictu,
Undique collectis nunc micat illa comis.
Perdiscas veteres, veterum quoqu scripta reuoluas,
Attamen hic fructus, lausque laboris erit.
Nunc licet ardentes sitientem pellere flamas,
Hic manat placido murmure dulcis aqua.
Neuè reformides summi declinia montis,
Quod via solliciti plena laboris erit:
Quippe sub obscuros hæc flexus eruit artis,
Melle fluensque tibi sedula finxit apis.
Arbor habet fructus, stirps est cui lignea, succo
Restat ad extremam posse manere diem.

Guliel. Budgenus Oxoniensis in Authorenum.

PErge precor meritis nos deuincire : quod ista
Iam dare non poterit, senior hora dabit.
Eiusdem

Eiusdem in laudem operis.

EN fructu plantæ, diuus quam seuit Apollo
Apposuit succum docta Minerua, suum.
Brachia Calliope tribuit, Polymneia frondes,
Gernina Mercurius, nuncius ipse Iouis,
Florida diuinis manibus, quæ creuerit arbor
Aurea multa dabit, lignea nulla ferens.

EIVSDEM AD LECTOREM.

ADsis, disce puer, que te liber iste docebit,
Non pretio magnus, maximus artè tamen.
Instar erit matris, dabit ubera plena petenti,
Scribere sic cupias, vel bene posse loqui.
Omnia quid memorem? Pro se liber ipse loquatur,
Fallere spem nescit, si modo saepe legas.
Scilicet inuenies, hec si certamina voluas,
Docto digna viro, digna labore tuo.

Ad Authorem, Gulielmi Pyxi, Oxon. Carmen gratulatorium, & iuxtamātiv.

CVr mea Musa files, cum sit tibi causa canēdi?
Culpa tacentis erit, cur mea Musa files?
Mæonio quanuis dilaudant carmine musæ
Aoniæ, docti scripta polita viii:
Te non suppudeat gratum superaddere carmen,
Quo poteris dignum concelebrare virum.
Persol.

Per soluit merita tibi (vir doctissime) grates
Nostra, sed has tremula voce Camæna canit.
Voce Camæna canit tremula, quia voce fatetur
Publicitus nondum se cecinisse typis.
Semper at obscuris intus latuissè latebris,
Vultus sordidulos occuluisse suos.
Attamen ut gratus videar, videarque modestus,
Ista voluntatis tessera sunto meæ.
Te non diffiteor, multos aluissè per annos.
Te non diffiteor, me docuisse tua
Sedulitate: fuit quando mea messis in herba,
Quando Grammatices inscius artis eram.
Quot tulit Oxonium, quot Cantabrigia alumnos
Quos te (nunc claros) instituisse liquet?
Et queis Pierides, queis docta Academia laudes,
Queisque Minerua suis, contribuere suas.
Hi laudis testes, hi sint monumenta laboris,
(Olim Tunbrigiaæ Gymnasiarcha) tui.

EIVSDEM AD LECTOREM
οὐλαστηρ.

O Rator quicquid, quicquid doctus ue poeta
Spinosum in scriptis inseruere suis,
Tractat Grammaticum tibi γαλοφυλακιον istud:
Soluere te gryphos Grammaticosque docet.
Laudato artificem, clino quod sudet in isto,
Texat & hoc studiis auxiliare tuis
Laudato artificem. Nam res est plena laboris,
Eloquii plenum, dulcis & artis opus.

Eiusdem

Eiusdem, Authoris nomine ad
candidum Lectorem *Tetraastichon*.

Non vereor Criticū, mordēti aut dente Theo-
In quonim peragar forsitan ore reus: (nem,
Dum (Philo)nuse) tibi profint, placeantq; labores
Nostri, Socratico quisquis amore legit.

Tū dūs.

Tίποι λόγοις αἴσθησε μαλισθῶν, τίποι μογήρε
Γνωμονικῆτο κόπων σύσκολε μάθμο μαζεῖ;
Oς τέλει γραμματικῆς παντείων ἔξοχος ἀλλοι
Εγράφειν, ὀψίγενοις κερδεῖν πολλαὶ φέρονται.
Εὐθεγένεια τέλια πόδε μοὶ κρήτους θέλδωρ,
Αἴτοδες ἔν πάρχωνται τὸ πόνοιο, κλίος.

Ioannes Parkerus, Oxon.
Ad Lectorem.

En, iuuat hic teneram Musarum dote iuuentans,
Multa docens facilis cum breuitate liber.
Hinc tibi multimodam poteris decerpere frugem,
Authoris vigili scripta labore legens.
Omnia sunt magno quia concinnata labore,
Reddenda est tanto gratia digna viro.

Fulcus Martialis, Cantabridg.

Dulcia presentis legiro præcepta libelli,
Doctrinæ ad fructum, qui tibi monstrat iter,
Quem

Quen; charo doctus patriæ deuinctus amore,
Stockwoodus finxit, commoda multa ferens.
Si placet ergo tuam studiis intendere mente,
Ingenii cultus queis capiendus erit:
En (philomuse) tibi multo locupletius auctum
Principium, à priscis quām fuit antē viris.
Hos igitur digitis properantibus artipe fructus,
Quos tibi Stockwoodi sedula cura dedit.

THOMÆ THORPI OXON.
in Authorein libri carmen.

Mensis erat, mensis Maiorum nomine dictus,
Auroram phaetontis equi iam luce vehebant,
Cum schola Tunbridgjæ, schola tantis inclita alumnis,
Pieriisque superba suis, certamina pandit:
Musa minans musæ est, & pugnat palladi Pallas.
Græcia sydereo non sic glomeravit Olympo,
Cum facit Eliadum palmas Epeiros equarum,
Vt Mæcenatum Londini ex vrbe relicta,
Tunbrigjæque scholas, atque vrbis turma per arces
Peruolat huc, rutilo postquam discumbitur ostro:
Illi aptat primam meruit qui laude coronam,
Auro perfusam fulgentia munera pennam:
Et sacras alii pennas sex præmia primi
Accipiunt, meritaque caput necuntur oliua.
Sed quid materiam non sumo viribus æquam?
Artes hæc Stockwoode tux, tua munia sunto.
Qualiter Aeneadas terraque marique potentes
Depinxit Maro, seu quali lyrricus ore
Pindarus Asthmiacam descripsit carmine pugnam:
Tale tuum carmen nobis diuine poeta,
Dum mihi grammaticam pertractas ordine litem,
Hæc dici potuisse, hæc non potuisse refelli.
O schola quām fælix, que tot virtutibus aucta es;
Bis fælix, cuius non defant præmia laudi,
Ter fælix præconem habeas que laudis Homerum.

Descriptio
disputatio-
nis anni-
uersariæ
inter scho-
lasticos
Tunbrid-
gienses se-
cundo die
Maii habi-
tæ, coram
ornatissi-
mis eiusdem
scholæ
Modera-
toribus.

In disputationes Ioan. Stock-
woodi, Caleb. Birdaci carmen
Encomiasticon.

Annè cupis variam verborum scire synaxin?
Annè ignota cupis discere (alumne) veni.
Si pueri gustum cupiunt è nectare puro
Ducere, Stockwoodi testa referta manet.
Crede, manet, maneantque precor per secla labores:
Auxilio patriæ quod facit, omne facit.
Illius auspiciis montes Heliconis adimus:
Illius auspiciis palladis arte cales.
Ergo agite (O iuuenes) validis incumbite remis,
En quæsita diu commoda multa tulit.
Commoda multa tulit, animos intendite vestros,
Hic requies menti, corporibusque quies.
Hic docet indoctos doctis contendere pugnis,
Pieridum sine queis corpora nuda iacent.
Hic stirpis plantæ: stirpescunt semina stirpis,
Hic lignum sine quo crescere planta nequit.
Hæc stirps poma dabit, non est & inutile lignum,
Stirps, lignumque tibi commoda multa ferunt.
Carpito fronde rosas, & carpito dum noua stirps est,
(Diua cohors iuuenum) perlege, disce, tene.

In loan. Stockwoodi disputa-
tiunculas, Roberti Hethæi Tun-
bridg. *encomiasticon.*

Ivcunda, eximio potiaris fronte, libello,
Quem tibi Stockwoodi cura laborque dedit.
Hunc cape, si cupias prædoctæ dona Minerue,
Nec paruum studijs ille leuamen erit.

FINIS.

ELENCHVS, SIVE
Index quæstionum in vna-
quaque huius libelli disputati-
one tractatarum, annotatis vbiue
quæ in hac secunda Editione
accessere.

DISPUTATIO PRIMA.

DE numero partium orationis vnicam ha-
bet quæstionem.

Quæst. *An octo sint tantum orationis partes?* 1

DISPUTATIO SECUNDA.

De nominis definitione & accidentibus.

QUESTIONES DVÆ.

Prima. *An vera sit nominis definitio?* 2

Secunda. *An quinque sint tantum nominum de-
clinationes, sub quarum aliqua nullum sit nomen, quod
non possit contineri? Et utrum veræ sint regule Græ-
maticales, quæ de his traduntur?* 3

ADDVENTVR PRAETEREA
in hac editione quinque disputationes
de nominis Accidentibus.

Prima disputatione de terminatione vocatiui singularis à nominatiuo in *us*, in secunda declinatione.

E L E N C H V S

4 Quæst. *An vocatiuus singularis in secunda declinatione exeat in c, cum nominatiuus singularis desinat in us?*

Secunda disputatio de tribus casibus similibus
in nominibus neutrius generis.

5 Quæst. *An nomina neutrius generis habeant in utroque numero, nominatum, accusatum, & vocatum similes, qui quidem casus in plurali numero semper desinunt in a?*

Tertia disputatio de nominum priorum genere.

6 Quæst. *An verae sint regulæ Grammaticales, de propriorum nominum generibus?*

Quarta disputatio de nominibus appellatiuis.

7 Quæst. *Et in nihil contineant in se falsitatis, que traduntur de generibus nominum appellatiuorum, sine communiura regule?*

Quinta disputatio de nominum comparatione.

8 Quæst. *An tres sint tantum comparationis gradus: & non verae sint omnia, que de his affirmantur?*

DE PRONOMINE DISPUTATIO PRIMA.

9 Quæst. 1. *An sint tantum quindecim pronomina?*
Secunda disputatio, de pronomini-
um personis.

10 Quæst. *Antres sint tantum pronominum personæ?*

DISPUTATIONVM.
CALIAE DISPUTATIONES
de pronomine, quæ nunc de-
mum accessere.

¶ Disputatio prima de Pronominis
definitione.

Quæst. An vera sit pronominis definitio? 11
Disputatio secunda de Pronomi-
num numero.

Quæst. An sint tantum quindecim pronomina? nec 12
plura, nec pauciora?

DE VERBO DISPUTATIO
PRIMA.

Quæst. 1. An vera sit verbi definitio? 13

Disputatio secunda, de verborum ge-
neribus, modis, & temporibus.

Quæst. 2. An vera sint, quæ habentur in Gram- 14
matica de generibus, modis, & temporibus verbo-
rum.

Disputatio tertia de verborum
coniugationibus.

Quæst. 3. An quatuor sint verborum coniugatio- 15
nes, ad quarum aliquam nullum sit verbum, quod non
referri possit?

Quæ sequitur de verborum coniugationibus dispu-
tatio, nunc demum est adiecta, ubi in iuniorum gr.
tiam paulo aliter tractatur hoc idem argumentum,
de quo in superioribus est paulo ante disputatione.

Quæst. 1. An quatuor sint verborum coniugationes? 16

E L E N C H V S.

Secunda disputatio de terminatione præteriti in verbis primæ coniugationis, quæ in hac secunda editione nunc primum est addita.

17 Quæst. 2. *An vera sit hæc regula, As in præsenti perfectum format in aui?*

Tertia disputatio de verbo, nunc tantuim addita.

18 Quæst. 3. *An omne verbum sit personale, vel impersonale?*

Quarta quæstio de formatione præteriti in verbis passiuis.

19 Quæst. *An vera sit regula de formatione præteriti in verbis passiuis.*

DE P A R T I C I P I O D I S P U T A T I O N I

20 Quæst. 1. *An vera sint omnia quæ traduntur in Grammatica de generibus, & significatione Participiorum?*

Disputatio secunda de numero participiorum à quinque generibus verborum personalium dependentium.

21 Quæst. 2. *An veræ sint regulae, quæ habentur de numero participiorum ab unoquoque genere verborum personalium dependentium.*

S E Q V V N T V R T R E S P R A E T E-
rea disputationes de participio, quæ nunc pri-
muim sunt superioribus in hac editione adie-
cta,

DISPUTATIONVM.

Et in quibus si nonnulla forte repetantur, de quibus actum est antea, eadem tamen alia, & diuersa ratione tractata candidus lector inueniet.

DISPUTATIO PRIMA, DE PARTICIPIORUM PRÆSENTIS TEMPORIS TAM TERMINATIONE, QUAM FORMATIONE.

Quæst. 1. An veræ sint regulae Grammaticales de terminatione, & formatione participiorum præsentis temporis? 22

Disputatio secunda de formatione participiorum futuri in rus.

Quæst. 2. An formetur Participium futuri in rus à posteriore supino, addita syllabarū? 23

Disputatio tertia de numero participiorum à verbis actiuis, & neutris prouenientium.

Quæst. 3. An verba actina & neutra duo habent participia, unum præsentis temporis, alterum futuri in rus? 24

DISPUTATIO DE GERUNDIIS & SUPINIS.

Quæst. An efficiant per se Gerundia & Supina distinctas orationis partes? vel, utrum possunt sub aliqua octo partium orationis contineri? 25

DISPUTATIONIBVS, QVAE iam ad finem usque sequuntur omnibus, au- ctus B 4

E L E N C H V S

Etus est nunc demum hic Disputatiuncula-
rum Grammaticalium libellus in studioræ
iuuentutis gratiam.

D I S P U T A T I O N E S D E T R I B V S Concordantijs.

Disputatio prima de prima Concor- dantia.

26 Quæst. *An semper cohæreat verbum personale
cum suo nominativo, numero, & persona?*

Disputatio secunda, de Concordantia sub-
stantiui, & adiectiui.

27 Quest. 1. *An Adiectiuum cum substantivo, casu,
genere, & numero semper consentiat?*

28 Disputatio secunda in eodem Ar-
gumento.

29 Disputatio tertia in eadem quæstione.

Disputatio de tertia Concordantia Rela-
tiui, & Antecedentis.

30 Quest. *An Relatum cum Antecedente concor-
det genere, numero, & persona?*

Disputatio de Adiectiuis ad copiam, ege-
statemque pertinentibus.

31 Quæst. *An Adiectiva, que ad copiam, egestatem-
que pertinent, interdum ablativo, interdum & geni-
tivo, non autem alijs casibus gaudeant?*

D I S P U T A T I O D E R E G I M I N E verborum.

32 Quæst. 1. *An Sum, forēm, sio, & similia, utrin-
que*

D I S P U T A T I O N V M.

que nominatum expetant?

Disputatio secunda de eadem quæstione.

33

Disputatio tertia de accusatio ante verbum infiniti modi.

Quæst. *An sit hæc regula vera: verba infiniti modo pro nominatio accusatum ante se statuant?* 34

Disputatio de regimine horum verborum, vtor, fungor, fruor, &c.

Quæst. *An regant hæc verba, vtor, fungor, fruor, potior, & similia, ablativum?* 35

Disputatio de regimine verborum impersonalium.

Quæst. *An illa omnia verba sint pro impersonalibus accipienda, que talia esse affirmantur in Grammatica? Et num eosdem casus etiam regunt, qui ibidem exprimuntur?* 36

D I S P U T A T I O N E S D E C A R M I- num ratione, siue de primarum syllabarum quantitate.

Disputatio prima de hoc argumento generaliter.

Quæst. 1. *An vera sint omnia, quæ habentur in Grammatica, de primarum syllabarum quantitate?* 37

Disputatio secunda, de quantitate vocalis ante vocalem.

Quæst. 2. *An brevis sit vocalis ante vocalem in eadem dictione?* 38

Disputatio tertia, de quantitate diphthongorum.

Quæst.

ELENCHVS DISPUTATIONVM.

39 Quæst. 3. *An omnis diphthongus apud Latinos longa sit?*

Disputatio quarta de ratione cognoscendi primarum syllabarum quantitatem.

40 Quæst. 4. *An possit primarum syllabarum quantitas octo modis cognosci?*

DISPUTATIONES DE REGVLIS ultimarum syllabarum.

41 Quæst. *An vera sit prima regula de quantitate ultimarum syllabarum? Hoc est, an dictiones in a finitæ producantur?*

Disputatio secunda de quantitate vocabulorum in o finitorum.

42 Quæst. 2. *An communes sint omnes dictiones in o, paucis quibusdam exceptis?*

Disputatio tertia de dictiōnibus in a finitis.

43 Quæst. 3. *An nominatiui, accusatiui, & vocatiui in a, breues sint?*

Disputatio quarta de quantitate dictiōnum in t finitarum.

44 Quæst. 4. *An brevia sint, quæ in t desinunt?*

Disputatio quinta de quantitate obli-
quorum in is?

45 Quæst. 5. *An longi sint obliqui plurales in is?*

Disputatio sexta de quantitate vocabulorum in os.

46 Quæst. 6. *An producantur regulariter dictiones in os?*
Disputatio septima, de dictiōnibus in vs.

47 Quæst. 7. *An brevia sint, quæ terminantur in vs?*

ELENCHI disputationum FINIS.

DISPUTATIVN-
cularum puerilium de rebus
Grammaticalibus variæ for-
mulæ, ad studiosorum vtilita-
tem elaboratæ.

DISPUTATIO PRIMA,
de numero partium ora-
tionis.

QUESTIO PRIMA.

An octo sint tantum partes orationis?

QVæst. CVM NVLLA RE MA-
gis acuantur puerorum ingenia, quām cre-
bris de rebus vtilibus disputationibus, libet tuo-
rum in re grammaticalî (condiscipule charissi-
me) progressuum, paucis propositis quæstiuncu-
lis, periculum facere.

Resp. Ego itidem (contubernialis optime) me pro
viribus ad respondendum accingam, propone ita quo
quæ volueris.

Quæst. Priuum abs te quæro, quot sentias es-
se partes orationis?

Resp. Quæstio quidem ardua & perquam diffi-
cili.

Quæst. Quid facilius est hæc quæstio, eò prom-
tius & expeditius potes respondere. Dic ergò a-
perte

DISPUTATIONES.

perte quot sint orationis partes?

Resp. Octo sunt.

Quæst. Nec plures, nec pauciores?

Resp. Maxime.

Quæst. Ego probabo vnicam esse solummodo orationis partem, eamque nomen duntaxat.

Resp. Videamus tandem quād dextrè hoc prestare possis.

Qu. Septē reliquæ partes orationis sunt nomina, ergo vnlca solummodo orationis est pars.

Resp. Septem reliquæ orationis partes non sunt nomina.

Quæst. Pronomen est nomen, verbum est nomen, participium est nomen, & ita de reliquis: ergo vnlca solummodo orationis est pars.

Resp. Pronomen non est nomen, nec verbum est nomen, nec reliquæ partes orationis sunt nomina.

Quæst. Pronomen inflectitur hoc pronomen, pronominis: verbum inflectitur hoc verbum, verbi, & ita de reliquis. Manifeste igitur vides omnia hæc esse nomina.

Resp. Captiosa & fallax est hæc tua argumentatio, à rebus ad rerum vocabula. Fateor enim hæc vocabula pronomen, verbum, participium, & cetera, esse nomina: res vero per illa vocabula significatae non sunt nomine.

Quæst. Satisfacit mihi utcumque hæc tua responsio: verum alia ratione adhuc euincam, non esse octo partes orationis.

Resp. Facile est hoc dī tu, sed non ita facile for-
tasse

Vnicam
esse orati-
onis par-
tem.

Superio-
ris capti-
uncula so-
luto.

basse probatu.

Quest. Quid ni esset eadem facilitas in utroque? Sic itaque quod asserui probabo.

Resp. Age ergo,

Quest. Si octo sint tantum orationis partes, **Alia ratiō.** tunc pronomēn & participiū non sunt nomina: sed pronomēn & participiū sunt nominā: ergo non sunt octo, sed quinque solummodo partes orationis.

Resp. Si loqueris de nudis hīscē vocabulīs, pronomēn scilicet, & participiū, prius est tibi à me satisfactum. Concedo enim nuda hēc vocabula esse nominā: res vero per illa significatā non sunt nominā.

Quest. Loquor de rebus ipsis, non de vocibus solummodo.

Resp. Nego itaque illa esse nominā.

Quest. Quæ sequuntur nominū inflexionēm, ea omnia sunt nominā: pronomēn & participiū sequuntur nominū inflexionēm: ergo pronomēn & participiū sunt nominā.

Resp. Pronomen & participiū non sequuntur nominū inflexionēm.

Quest. Cur non eādem tēneritate negas ipse meridie solem lucere?

Resp. Quasi vero illud prius tam esset manifestum, quam hoc posterius.

Quest. Non magna est profecto discrepancia. Sed omissis verbōrum ambagib⁹ strictius tecum agam, & quod dixi, hac ratione cuincam.

Resp. Bene habet: hoc si efficeris, virum te stre-

DISPUTATIONES

nuum & fortem ostenderis.

Quæst. Quæcunque habent illa, quæ nomini sunt peculiaria, & propria, illa ipsa sunt nomina: sed pronomen & participium habent illa, quæ nomini sunt peculiaria & propria, nempe numerum, casum, genus, & declinationem: ergo pronomen & participium sunt nomina.

Resp. Est hoc tuum argumentum (ô bone) infirmum, insufficiens, debile, & mancum.

Quæst. Ostende quæsto qua ratione?

Præcedētis rationis solutio. *Resp.* Faciam vero, & nihil libentius. *Respon-*
deo igitur pronomen & participium habere quedam,
que sunt nomini propria, utpote numerum, casum,
genus, & declinationem, atque hactenus conuenire
cum nomine. Sed habet præterea utraque hæc pars
orationis quedam sibi peculiaria & propria, in quibus
cum nomine non communicant, & proinde efficiunt
per se alias orationis partes.

Quæst. Quænam vero sunt illa?

Resp. Pronomen habet personarum differentiam, quam nomen nullo modo admittit: participium vero & tempore, & significatione differt à nomine, & proinde nomen esse nequit.

Quæst. Placet mihi quodammodo hæc tua responsio: pergamus igitur ad aliam quæstiōnem,

Secunda

PVERILES.

Secunda disputatio de nomine, & eius attributis.

PRIMA QVÆSTIO.

An vera sit nominis definitio?

Quest. Cum prius de numero partium orationis satis pro ingeniorū nostrorum modulo inter nos disceptatum & digladiatum fuerit, iam si placet virium tuarum periculum faciam in tutanda & defendenda nominis definitione.

Respon. *Me satis validum & robustum fortassis inuenies, & proinde incipe, si quid habes; in memora non erit ulla.*

Quest. Dic ergo aperte quid voces nomen?

Resp. *Nomen in Grammatica nostra definitur pars orationis rem significans, sine ulla temporis, aut personæ differentia.*

Quest. Ego facilime, & nullo negotio omnes istius definitionis partes concutiam & conuellam.

Resp. *Audio Thrasonicam militis glorioſi auctantiam. Sed omissis verborum ampullis, firmis argumentis nobis ostende, qui vir fies.*

Quest. Tu virium mearum periculum non sine magna nominis tui ignominia facies, si vel respondendo hæſites, vel interrogatiunculis meis parum dextrè fatisfacies.

Resp. *Noli de me quæſo esse ſolitus, miſeret mei potius, tuasque vices doleo, qui tam duram in te prouin-*

DISPUTATIONES

provinciam suscepis.

Quest. Ain' vero? videamus igitur qua ratione poteris huius teli ictum deuitare. Sic enim contra nominis tui definitionem insurgo.

Resp. *Audiamus tandem quid possis.*

Prima ratio contra nominis definitionem.

Quest. Si omne nomen significat rem, tum quicquid rem non significat, illud ipsum non est nomen: sed aliquid non significans rem, est nomen: ergo omne nomen non significat rem.

Resp. *Nego aliquod reperiri nomen, quod non significet rem.*

Quest. Itane quæso? Quæ pars ergo orationis est nihil?

Relp. *Nihil est nomen.*

Quest. Qua ratione potest esse nomen, cum rem non significet?

Resp. *Nihil significat rem.*

Quest. Hoc tuo responso quid potest esse magis absurdum? Opponuntur enim inter se res & nihil, ita ut quicquid res est, non possit dici nihil, & quod nihil est, non possit ullo modo res dici.

Nihil significat rem

Resp. *Longe profecto falleris. Non enim significat nihil rem omnino nullam, sed rem nullius momenti & valoris.*

Quest. Qua ratione hoc probas?

Hilum.

Relp. *Quia nihil est contrarium à nihil, utrumque vero à vocabulo hilum, quæ vox proprie significat illud nigrum, quod in summitate fabacerritur. Cum vero illud res sit vilissima, inde fit quod nihil, vel nihil, rem*

rem nullam lingua vernacula interpretemur: non Nothing: quod nulla res reuera sit, sed quod ne hilum quidem valeat, hoc est, nullius sit momenti.

Quest. Quanquam nihil habeam, quod contra hanc tuam responsonem regeram (videtur enim mihi valde subtilis & acuta) non tamen ita desistam, sed alia adhuc in te tela vibrabo.

Resp. Me satis fortē & strenuum inuenies (Cyclops licet, vel ipse Polyphemus sis) ad omnes tuos ictus, verborum modo, non saxorum (quemadmodum ille) coniiciendos sustinendum.

Quest. Quemadmodum prius probaui nomen non significare rem: ita iam ostendam nomen habere temporis & personæ differentiam.

Resp. Nihil verius (mihi crede) unquam in tota vita tua affirmasti. Nam quemadmodum prius, non veris, sed falsis argumentis probare volueras nomen non significare rem: ita fictis iam fortassis captiunculis ostendere conaberis nomen habere temporis & personæ differentiam.

Quest. Si qua lateat in verbis meis fallacia, illam tu quælo detege, & palam coram omnibus circa hæc subsellia astantibus in lucem proferto. Sic enim disputo. Hora, dies, mensis, annus, lustrum, seculum, sunt nomina: significant autem temporis differentiam: ergo falla est illa nominis definitio in Grammatica, quæ affirmat nomen non habere temporis differentiam.

Resp. Hora, dies, mensis, annus, non significant temporis differentiam.

Secunda ratio contra nominis definitiōnem, quod significat temporis differentiam.

DISPUTATIONES

Quest. Horæ tempus differt à diei tempore, nec est mensis spatum idem cum anni spatio: facile ergo vides hæc nomina significare temporis differentiam.

Resp. Lubens concedo non esse idem spatum temporis in omnibus hisce vocabulis à te antea prolatis, non tamen facile dixerim nudas hasce voces in sese consideratas admittere temporis differentiam.

Quest. Quid ita quæsio?

Solutio su-
perioris
objec-
tio-
nis.

Resp. Quia tametsi significant omnia hac nomina à te prius recitata, tempus: non tamen significant temporis differentiam, hoc est, significant nudum tempus solummodo, & nihil præterea, quemadmodum in verbis fieri videmus, quæ præter propriam & genuinam significationem, habent etiam adiunctam temporis significationem: ut exempli gratia, verbum doceo non solum significat alium instruo, sed etiam me hoc temporis momento hoc facere. Ita verò docui, denotat me hoc fecisse iam olim, nempe tempore præterito. Sic docebo, declarat me tempore futuro hoc esse facturum.

Quest. Aliquid est profecto quod dicis, & non multū fortassis à vero abhorrens, quod tametsi videatur meā in de temporis in nominibus præcedentibus differentia obiectionem non mediocriter labefactare, non ita tamen effugies, sed alia adhuc ratione nominis siue definitionem, siue descriptionem conuellere, & infringere conabor.

Resp. Multa tu quidem conaris, & magno tan-
dem

dem conatu, quemadmodum ille apud Comicum, magnas profectò nugas dabis.

Quest. Parciùs ista viris tamen obijcienda meimento.

Resp. Tibi presertim, viro tam forti, & strenuo.

Quest. Contra verbosum nolo contendere verbis, sed firmis argumentis quod asserui probabo.

Resp. Probabo igitur.

Quest. Multa sunt nomina, quæ habent personæ differentiam, ergo non vera est nominis definitio, in qua affirmatur nomen non habere personæ differentiam.

Resp. Nullum est nomen, quod admittit personæ differentiam.

Quest. Sic probo. Omnia nomina, quæ habent vocativum, habent etiam personæ differentiam: sed infinita penè sunt nomina, quæ habent vocativum: ergo infinita sunt penè nomina, quæ habent personarum differentiam.

Resp. Nego Maiorem, hoc est, nego omnia nomina, quæ habent vocativum, habere etiam personæ differentiam.

Quest. Maioris veritatem sic assero. Si non sit in nominibus personæ differentia, tunc vocativus erit eiusdem personæ cum reliquis casibus: sed vocativus non est eiusdem personæ cum reliquis casibus; ergo ea nomina, quæ habent vocativum, habent etiam personæ differentiam.

Resp. Vocativus est eiusdem personæ cum reli-

DISPUTATIONES

quis casibus.

Quæst. Hoc tuum responsum hac ratione conuellam.

Resp. *Conuellas quoad libeat, modò ne refellas.*

Quæst. Imo & conuellam, atque etiam inuincibiliter refellam.

Resp. *Ante victoriam noli cantare triumphum.*

Quæst. Sic ergo de tuo responso triumphare conabor, hoc in illud prolato argumento. Omnis nominatiuus est tertiae personæ, omnis autem vocatiuus est secundæ personæ: ergo vocatiuus non est eiusdem personæ cum reliquis casibus, atque ita per consequens, admittit nonen personæ differentiam, id quod ego probandum suscepit.

Resp. *Scitè tu quidem, & rectè. Atque hac etiam ratione probaueris pronomina Ego & Tu esse tertiae personæ, quia sunt nominatiui casus.*

Quæst. Ain' verò? Quis putaret homini tam perspicaci tam hebetem esse oculorum sensum, ut solem meridie lucentem videre nequeat. Ego enim de nominibus sum locutus, tu vero respondes de pronominibus.

Resp. *Bene habet. Iam tandem videor mihi animi tui sensum perspexisse, vel intellectus. Vis enim omnem nominatiuum in nominibus esse tertie personæ.*

Quæst. Rein acu tetigisti. Expecto igitur qua ratione arguimenti mei vim possis repellere, quin fateri cogaris esse in nominibus personæ differentiam.

Resp.

Resp. *Nihil minus. Nam quod omnis vocatus* Solutio
affirmatur esse secundæ personæ, id non fit propriè ex
sua ipsius significatione, sed ex vi pronominis *Tu*, sub-
audit, cum quo per appositionem in eodem casu co-
baret.

Quest. *Donec quis meliora protulerit, ego* obiectionis de per-
sonæ diffe-
rentia in
nomini-
bus.
hac tua responsione ero contentus, & pergain ad
aliam quæstionem.

Q V A E S T I O S E C V N D A.

*An quinque sint tantum declinationes nominum,
sub quarum aliqua nullum sit nomen, quod non
possit contineri? Et utrum vera sint regulæ grā-
maticales, quæ de his traduntur?*

Q *Vest.* Non ea est ingenij mei facultas, ut po- Præfati-
lita quadam & elegante oratione aures ve-
nacula.
stras de mulcere queam, nec est etiam mei insti-
tuti hoc præstare nunc temporis. Res enim ipsa
postulat, ut potius strictis argumentis, quam pro-
lixis orationis clausulis, de proposita quæstione a-
gamus. Dic igitur perspicuè, & *λυποκριτε* quid ti-
bi de huius quæstionis veritate videatur?

Resp. *Quò tu breuius, omissis verborum amba-
gibus egeris, eo eris mihi gravior, & charior, tibi que
promitto, & polliceor me esse sanctissimè obseruatu-
rum, me eadem usitatum in respondendo breuitate, qua
tu in proponendo utere. Dico igitur nihil esse in hac
quæstione, quod non ausim ut verissimum & certissi-*

DISPUTATIONES

num defendere.

Quæst. Bene ergo se res habet. Ego mox vi-
rium tuarum periculum faciam, speroque me te-
cum sic esse acturum, ut omnibus appareat, quæm
sis impar ad illud præstandum, quod tam temere
& audacter in te suscepisti.

Resp. Erras, & me ignoras (ô bone) si putas te
posse me scuis dictis tuis protelare. *Habes aduersa-*
rium satis fortasse animosum, & quem non ita facile,
ut tu reris vinces. Fueris vel Hercule ipso, vel Poly-
phemus robustior, aut Thrasone Terentiano gloriosior,
ego nec vires tuas reformido, nec verborum tuorum
ampullas floccifaciam.

Quæst. Sic ergo contra primam quæstionem
insurgo. Multa sunt nomina, quæ ad nullam de-
clinationem possunt referri: est itaque falsa pri-
ma quæstio.

Resp. Parturiunt montes, & nascitur ridiculus
mus. Hoccine tandem est illud telum tam magnopere
formidandum? *Orator poteris fortassis esse vehemens,*
es tamen disputator parum subtilis, qui à petitione
principijs (ut loquuntur dialectici) disputationem tu-
am ordiris.

Qu. Imo ego mihi nihil concedi peto. *Quod*
institui, solida ratione euincam.

Resp. *Audiamus tandem.*

Quæst. Quæ non declinantur omnino, illa non
possunt ad aliquam declinationem referri: at
multa sunt nomina, quæ non declinantur omni-
no: ergo multa sunt nomina, quæ ad nullam de-
clinatio-

Prima ra-
tio.

Petitio
principiij.

Probatio
antece-
dantis.

clinationem referuutur.

Resp. *Hoc aliquid est, quod iam dixisti, verum hoc aliquid nihil est. Nego enim esse aliquod nomen, quod non declinetur.*

Quest. *Quid audio?*

Resp. *Hoc, quod narro.*

Quest. *Scilicet tu nullum nomen esse affirmas indeclinabile?*

Resp. *Nugaris. Quasi hoc, voce non satis clara iam dudum dixerim. Arrige ergo aures tuas & me audi denuo, & tertio, si voles affirmantem omnia nomina declinari.*

Quest. *Satis tu quidem strenuè hoc ipsum affirmas: quām autem fortiter possis idem defendere, mox patebit. Reuoca quæsio sensus tuos, qui mihi iam videntur peregrinari, qui rem tam apertam negare audeas. Hæc reperiuntur apud Lilium tuum: Omne quod exit in *um*, ceu Græcum, siue Latinum, esse genus neutrum, sic inuariabile nomen. Quid iam ais? An non constrictus teneris? Quo pacto deinum te irretitum, ex hoc laqueo expedes?*

Resp. *Noli quæso gloriari. Nihil est facilius. Facto multa nomina esse inuariabilia, sed non indeclinabilia.*

Quest. *Facetè demum inventa hæc tua responsio est. Quasi verò non idem sit esse inuariabile, et indeclinabile. Vel si aliqua sit inter hæc differentia, talis est fere, qualis inter stolidum & stultum.*

DISPUTATIONES

Resp. Acutè sane, qui hoc pacto obliquè conarisi mihi nomen stulti inuovere: Tu tamen, quem non stultum, sed sapientum octauum merito appellare auis, scito me loqui de nominibus regularibus in prima quæstione, & non de irregularibus, siue heteroclitis. Fateor enim inter illa reperiri, quæ non declinentur: verum illa ego extra quæstionis meæ cancellos, tanquam enormia & rebellantia, & quæ in ordinem cogi non possunt, reiecio & excludo.

Quæst. Video mihi esse negotium cum vulpe callida & astuta, id est, cum antagonista subdolo & versipelle: verum non sic euades. Aliud adhuc telum, & priore longe acutius in te vibrabo, cuius ictum vide qua ratione poteris à latere tuo de-pellere & propulsare.

Hæc (si bene memini) responsionis tuæ erat summa: hanc primam tuam quæstionem intelli-gi debere de nominibus declinabilibus, non au-tem de nominibns indeclinabilibus, & heterocli-tis, nonnè?

Resp. Sic.

Quæst. Fateris ergo nullum esse nomen de-clinabile, quod non referatur ad ynam aliquam quinque declinationum.

Resp. Maxime.

Quæst. Euge, iam habeo, quod volo. Ita e-riam te statim retibus meis implicabo, vt te inde nulla ratione extricare, & expedire poteris.

Resp. Ego verba hæc tua tam magnifica, verba dum sunt, facile ferre possum: verum si ad rem con-ferantur,

ferantur, vapulabis.

Quæst. Magnifice tu quidem, nec bonæ illi mulierculæ, cuius tu verbis vteris, multum absimilis. Sed omisssis verbis, ad rem tandem veniamus.

Resp. *Incipe, si quid habes.*

Quæst. In me mora non erit vlla. Sic enim argumentor. Multa nomina declinabilia reperiuntur, quæ ad nullam declinationem possunt referri: non est ergo vera prima hæc tua quæstio.

Resp. *Vulpes* (quod dici solet) pelle mutare potest, sed non naturam, siue ingenium. Tu enim sophista callidus, quām es tuisimilis, quantumvis id celare cupias? Rursus petis principium siue id sumis pro confesso, quod tibi erat in primis probandum. Nego enim vlla indeclinabilia esse nomina, quæ non referantur ad unam aliquam quinque declinationum.

Quæst. Tu profecto valde es verbosus, & aliquanto quām par est, loquacior. Quasi ego iam pridem hoc non agerem, ut probem id, quod sciām probè esse mihi vel in primis probandum. Atq: hoc cum statim effecero, omnibus his astantibus luce meridiana clarius patebit, quām tu turpiter te dederis, & quām insigniter causa cades.

Dido, Clio, Echo, & multa huiusmodi, nomina Dido. sunt declinabilia, nec tamen ad aliquam quinque Clio. declinationum referuntur: non est itaque vera Echo, &c prima quæstio.

Resp. *Quid si negem hæc nomina esse declinabilia.*

Quæst.

DISPUTATIONES.

Quest. Quid si inficias eas solem ipso meridi lucere?

Resp. Itane tibi videtur hoc aequè absurdum aē illud? Nego ergo reuera hæc voces esse declinabiles.

Quest. Non patiar te ita expaciari. Arctius te constringam, aginq; tecum paucis, hoc modo. Variantur hæc voces per terminationum casuum discrimina: ergo sunt declinabiles.

Resp. Ego tibi etiam non minore breuitate respondeo hoc pacto, nempe dico hæc nomina non habere casuum discrimina.

Quest. Dido facit in genituo *Didus*, in datiuo *Dido*, in accusatiuo *Dido* (quod idem de reliquis similibus est dicendum) habent ergo hæc voces casuum discrimina.

Resp. Fateor verum esse, quod dicis. Ego autem hoc, quod tam erat manifestum negavi, non quod ita reuera senseram, sed potius ut virium tuarū periculum facerem. Cano iam ergo palinodiam, & hæc nomina declinabilia esse concedo, & ad tertiam declinationem Latinorum referri.

Quest. Quo teneam vultum mutantem Proteanodo? Tu tibi ipsi non cōstas. Modo aīs, modo negas. Quām autem est hoc absurdum, vel quod nuperiūnē affirmasti. Quomodo sunt enim hæc nomina tertiæ inflexionis, cum nullam habeant cum terminationibus tertiæ inflexionis affinitatem?

Resp. Placuit tamen Grammaticorum doctissimis eō hæc referre, quorum ego iudicio acquiesco, tametsi aliam

*aliam habeam euadendi viam si dixero questionem
meam intelligi de Latinis, non autē Grēcis vocabulis.*

Quēst. Quia te video tam subdolum & versipellem, ut quocunque te fugientem persequar, mille tamen habeas elabendi vias: à Grēcis istis vocabulis te aliquantis per reuocabo ad dictiones *Tertia* ~~ra-~~ Latinas, utpote nobis longe familiiores. De his tio. autem multa habeo querenda, sed hoc in primis: an omnia videlicet nomina Latina putes ad unam aliquam quinque declinationum posse referri?

Resp. Tu mihi videris argumentorum penuria valde laborare, qui toties eandem cantilenam canere non erubescas. Quoties enim est tibi à me antea responsum, secludi ab hac questione multa nomina Latina Heteroclita, & indeclinabilia.

Quēst. Admitto libens hanc tuam exceptionem & loquor de Latinis nominibus regularibus solummodo.

Resp. Ea omnia dico ad unam aliquam harum quinque declinationum posse referri.

Quēst. Ad quam ergo declinationem refers hanc vocem familiam, quam tibi puto esse valde familiarem.

Resp. Ad primam.

Quēst. Qua ratione adductus hoc facis?

Resp. Quia habet genitivum in e diphongo.

Quēst. Nunquam ergo legisti familias in genitivo?

Resp. Non legi, nisi mea me fallat memoria.

Familias
in geniti-
uo.

Quēst.

DISPUTATIONES.

Quest. Quid quæso apud probatos autores est hisce loquendi formulæ magis tritum, & usitatum, patresfamilias, matresfamilias, filiusfamilias, &c.

Resp. *Vna hirundo non facit ver: ita nec unum aliquid exemplum satis est ad infringendam regulam generalis veritatem.*

Quest. Esto sane non posse ex vnius hirundinis ad nos aduentu indicium certum de vere instanti fieri: cum tamen illas ad nos ceteruatum volitantes aspicias, numquid vernum anni tempus iamiam appropinquare dubitaueris?

Resp. *Danus sum, non Oedipus. Explica ergo quid sibi velit hoc tam reconditum verborum inuolucrum.*

Quest. Non solum facit familia, familias in genitivo: sed reperiuntur plura eiusmodi, quemadmodum Terras, Auras, & similia.

Resp. *Sunt hac antiqua, & obsoleta, quorum iam nullus est usus apud scriptores recentiores.*

Quest. Detur hoc in nonnullis: familias tamen frequenti est in usu, etiam inter melioris notæ autores.

Resp. *Sic itaque respondeo: voces hasce, familia, terra, aura, & huius farine reliqua, facere interdum in genitivo familias, terras, auras ad imitationem Græcorum.*

Quest. Tunè Græcus? Græculus esuriens in cœlum, iussor, ibit.

Resp. *Tuaprofecto tam petulca & insulsa lingue loquacitas,*

Terras,
Auras, in
genitivo.

Qua rati-
one, non-
nullæ no-
mina pri-
mæ dedi-
nationis
Latinorum
faciunt as-
in geniti-
vo.

loquacitas, vel potius procacitas, te non tam Græcu-
lum quam graculum esse prodit & ostendit.

Quest. Videamus ergo quid tu Græcus pro
Græca hac in Latinis vocibus imitatione adferre
possis?

Resp. Quemadmodum apud Græcos in secunda
declinatione simplicium, nomina substantiua in *da*, *ta*,
pa, & a purum habent genitium in *as*: ita *familia*,
terra, *aura*, & *similia*, ad illorum exemplar faciunt
interdum *familias*, *auras*, *terras* in genitivo.

Quest. Si cauillari & tergiuersari liberet, ha-
bereim quod contra hanc tuam responsonem
obijcerem: sed quia eandem doctorum iudicio
comprobari video, pergam iam ad alia in te tela
vibranda, quorum si tu ictus sustinere poteris, sa-
tis mihi robustus & strenuus esse videberis ad tu-
tandam & defendendam hanc nominis Gram-
maticalis arcem, & turrim, ita ut illa relicta, aliam
copiarum mearum partem ad pronominis agrū
depopulandum transferam & conuertam.

Resp. Ego omnes argumentorum tuorum ictus
leni, & parua quadam corporis declinatione vitabo.
Fac itaque virium mearum periculum cum volueris.

Quest. Cum tam sis paratus ad omnem belli
euentum, ostende quæso quot sint terminationes
nominatiui & vocatiui singularis in prima decli-
natione Latinorum.

Resp. Pro varia nominatiui terminacione varia
est etiam vocatiui terminatio.

Quest. Quot sunt itaque nominatiui ter-
minationes?

Quarta ra-
tio, siue
obiectione.
Nomina-
tiui & vo-
catiui ter-
minatio-
varia in
prima de-
clinatione.

DISPUTATIONES.

nationes?

Resp. *Quinque: videlicet, A, Am, As, E, & Es.*

Quest. *Suntne hæ omnes terminationes nominum Latinorum?*

*A, Latino-
rum, Am,
Hebræo-
rum: As,
Es, E, Græ
corum ter-
minatio-
nes.*

Resp. *Minimè. Illa enim nomina prime declina-
tionis sunt solummodo Latina quæ finiunt in A. Quæ
verò desinunt in Am, sunt Hebræa propriè. Et quæ
exeunt in As, Es, & E, Græca.*

Quest. *Ego vanam & futilem esse hanc tuam
terminationum distinctionem hac ratione pro-
babο.*

Multa sunt nomina primæ declinationis in *A*,
quæ non sunt Latina, sed Græca. Proinde falsum
est illud, vbi asseris terminationem *A* in prima
declinatione, esse indicium nominum Latino-
rum.

Resp. *Tu profectò vanus es, & futilis nugator,
qui etiam falso & captiose disputas, cum ex eo, quod
dixi hanc literam terminalem *A*, in prima declinati-
one esse notam nominum Latinorum, probare conaris
omnia nomina in *A*, prima declinationis esse Latina.
Scio enim Satrapa, Athleta, Poëta, Geometra, Bi-
bliopola, & infinita alia in *A*, prima declinationis, esse
tamen Græca.*

Quest. *Qua igitur ratione tu tibi ipsi con-
stas?*

Resp. *Non affirmavi omnia nomina in *A*, prima
inflectionis esse Latina, sed pleraque ita esse. Non vi-
deo tamen quid absurdum inde sequeretur, si hoc gene-
raliter affirmassem. Sic enim ex parte verborum meo-*

rum

rum sententiam, nempe omnia nomina prime declinationis in A, esse terminatione Latina, licet origine multa ex illis sint Graeca. Cum tamen inter declinandum nulla in re differant à dictioribus Latinis prima declinationis in A, non video, cur hoc sensu non dici possint Latina, declinatione scilicet, non derivatione.

Quest. Subtilis es tu quidem disputationis, orator tamen fortassis parum vehemens. Verum iam doce, quæ sint vocatiui terminationes in prima declinatione?

Resp. Nomina prime declinationis in A, faciunt vocatiuum similem nominatiuo, quemadmodum & nomina in Am, quæ fere sunt Hebreæ: quod idem est censendum de Græcis in E. Quæverò Græca habent nominatiuum in As, ea faciunt vocatiuum in A. In Es autem faciunt vocatiuum vel in A, vel in E.

Quest. Hoc illud est quod volui: huc tendebant interrogations meæ tam longè petitæ. Iam sane captus es, & ita in rebus meis implicatus, ut te inde non facile explicaueris.

Resp. Quid sibi vult tam insolens hic verborum triumphus? Audiamus quid tandem hinc velis concludere.

Quest. Redde prius (si potest) rationem, cur in rudimentis Anglicanis nulla fiat mentio tam varij huius nominatiui exitus in nominibus, vel primæ, vel reliquarum declinationum.

Resp. Quid hoc ad præsens institutum tuum? Ego tamen (ut potero) hac in re tibi etiam satisfaciam.

Rudimenta illa Anglicana Latine Grammaticæ præfixæ,

Omnia nomina in A, prime declinationis, sunt in flexione Latina, tamen si derivatione & origine quædam sint Graeca

Nomina primæ declinationis in A, Am, & E, habent vocatiuum similem nominatiuo. Sed As facit A. Es vero, A vel E, in vocatiuo.

Probabilis coniectu-

DISPUTATIONES

ra, cur nul-
la fiat
mentio va-
riarum no-
minatiui
singularis
terminati-
onum in
Rudimen-
tis Angli-
canis.

præfixa, ut sunt ad tenellorum captum, & ingeniolum
accommodata, ita etiam huinsce rei præcipuè ratio-
nem habuit illorum autor (quicunq, tandem ille fuit)
ne præceptorum multitudine illorum memoriam ob-
rueret: ac proinde accuratiorem singulorum casuum
in illis quinque declinationibus tractationem, pro varia
eorundem terminatione, ad Grammaticam Latinam
reiecit.

Quæst. Recte tu quidem coniectas, adeò ut
rem ipsam acu (quod aiunt) tetigisse videaris.
Quod si eadem dexteritate vtare in reliquorum
meorum argumentorum solutione, Ego sane in
re Grammaticali te solerten dabo.

Resp. Nullius sunt momenti rationes tuæ, ac pro-
inde nullo negotio quam facilimè soluentur, nec ulla
in re potes regularum Grammaticalium veritatem
concutere, & conuellere.

Quæst. Verbis apud te nihil proficio, videbo
igitur quid possim argumentis. Ac primùm à te
quæro cuius declinationis, & generis sit Pythias,
tamen frequens & notum puellæ nomen Terentij
Eunicho.

Resp. O quam similes habent labra lactucas? Et
quam aptè conuenit tuis moribus allatum à te exem-
plum ut tu scilicet loquaculus nugator loquaculæ pu-
elle nomen adduceres ad labefactandam Grammati-
cæ certitudinem.

Musæst. Omitte tandem hanc linguae volubilis
petulantiam, & responde quæstioni.

Resp. Pythias est prima declinationis, & fæmi-
nini ge-

ini generis.

Quest. Probabo neque primæ declinationis esse, neque feminini generis.

Resp. Qua deum ratione?

Quest. Hoc modo: Nomina primæ declinationis in As, faciunt vocatum in A. (quemadmodum tu antea recte affirmasti.) Pythias vero non facit vocatum in A, sed in As: ergo non est primæ declinationis.

Resp. Pythias non facit vocatum in As.

Quest. Itanè quæso es oblitus illorum, quæ toties apud Terentium legeris? Quid festinas? aut quem quæris Pythias? Et postea in eadem Scæna: Au, obsecro mea Pythias, quod istuc nā monstri fuit? Atque ibi etiam, si quæras, reperies Dorias, aliud puellæ nomen, in vocatio.

Resp. Quasi vero in eadem Scæna non sic loqua- Pythia in tur Terentius: Paululum si cessarem Pythia, domi vocatio. non offendissem. Hoc enim loco palam est Pythias facere in vocatio Pythia secundum regulam.

Quest. Hoc est clavum clavo pellere, seu potius nodum dissecare, non soluere. Sed quid tandem respondes?

Resp. Pictoribus atq; Poetis quidlibet audiendi semper fuit aqua potestas.

Quest. Verum sanè hoc esse concedo quoad pingendi & fingendi libertatē, non autem quoad scribendi & loquendi modum & rationem.

Resp. Si tibi minus satisfaciat prior responsio: dico in huiusmodi loquendi formulis esse peculiarem

In Eunucho, Actu 4, Scæna. 3

DISPUTATIONES

Atticissimus. *quendam Gracissimum, seu potius Atticissimum, cuius dialecti hoc probè non isti esse proprium, ut in omni declinatione vocatum habeat similem nominativo.*

Quest. Dicis ergo more Atticorum fieri, quòd Pythias, & Dorias, & huiusmodi nonnulla reperiantur in vocatio?

Resp. *Maxime.*

Quest. Ad genus verò quod attinet, qua ratione potest Pythias esse fœminini generis?

Resp. *Optima, quippe cum sit nomen mulieris.*

Quest. Mascula Græcorum, quo declinatio prima fundit in As, & in Es.

Resp. *Intelligenda est illa regula de nominibus appellatiis, non autem de proprijs.*

Quest. Non sic abibis. Nostri enim omnia nomina primæ declinationis simplicium apud Græcos, esse masculini generis, siue sint communia, siue propria.

Resp. *Pythias non est primæ, sed secundæ declinationis simplicium.*

Quest. Nomina secundæ declinationis simplicium in recto singulari terminantur, vel in *a.* vel in *n.* Pythias verò neque terminatur in *a.* neque in *n.* sed in *As*: non est itaque secundæ declinationis simplicium.

Resp. *Terminatio nominativi singularis in hac secunda declinatione in nominibus mere Græcis, est in a. vel in n: sed Pythias, & Dorias, & similia antiquarum nomina & vocabula sunt plane barbara, & servilia, ac proinde ab illis desumpta, antiquas gentis sue appellata.*

Pythias
esse mas-
culini ge-
neris.

Solutio.

Alia ob-
iectio.

Solutio.

Altera ob-
iectio.

Solutio.

Pythias,
Dorias, &
similia.

appellationes retinent, referunturque non incommodè ad secundam simplicium declinationem, tum propter genus, tum etiam propter conuenientiam, quam habent cum nominibus secunda declinationis in omnium reliquorum casuum terminationibus, præter quam nominativi singularis.

Quæst. Non habeo, quod contra hanc tuam responsionem ulterius objiciam: pergam igitur iam ad alia.

qua ratione referuntur ad secundam declinationem simplicium apud Græcos.

Aliæ adhuc disputationes de nomine, quæ ad præcedentes in hac secunda editione accessere.

PRIMA DISPUTATIO DE TERMINATIONE VOCATIUI SINGULARIS A NOMINATIVO IN VS, IN SECUNDA DECLINATIONE.

QVÆSTIO.

AN VOCATIUS SINGULARIS IN SECUNDA DECLINATIONE EXEAT IN E, CUM NOMINATIUS SINGULARIS DESINIT IN VS?

Quæst. Cum nobis sit à præceptore obseruan- Præfatiū-
do institutum, ut nos subinde mutuis disputa- cula.
tionibus de rebus Grammaticalibus exerceamus,
quarum cum magnæ sint utilitates & comodi-
tates, tum sane cum primis ad hoc conducant, ut
& paratores, & promtores sumus in hoc exerci-

DISPUTATIONES

tationis genere: agendum (socie charissime) liceat quæso bona tua cum venia, virium tuarum periculum facere, quām scitè & dextrè huius regulæ veritatem tutari possis, quæ habetur in grammatica de terminatione vocatiui singularis in secunda declinatione, cum nominatiuus singularis exeat in vs.

Resp. Sunt hæc minuta & puerilia profectò, & rei grammaticalis tyrculæ potius proponenda, quām ijs, quorum maiores sunt progressus in bonis literis, & probatissimorum autorum lectione. Non pigebit tamen vel in hisce minutis (ne dicam nugis) expectationi tuæ satisfacere.

Quæst. Noli quæso altum sapere. Quò enim maiora tibi de doctrina, & cognitione tua polliceris, eò turpior erit lapsus, si imprudens, in leuibus istis (vt tibi videntur) offendas, & impingas. Sed responde tandem, quæ tua sit de proposita quæstione sententia?

Resp. Egó sane vt certo certiora defendo, quæcunque de hac regula affirmat Grammatica.

Quæst. Quæro igitur primum quomodo exeat vocatiuus nominatiuorum in vs?

Vocatiuus in E, à nominatiuo in vs.

Resp. Exit in E, paucis quibusdam, nempe sex, vel summum septem exceptis, vt Deus, populus, Iucus, fluius, & cætera, Nostri enim regulam.

Quæst. Quid verò, si nominatiuus desinat in os, terminatione Græca, quod hic sæpe fieri videmus?

Resp. Illa in vocatio sequuntur rationem Latinorum

morum in vs, & faciunt vocatum in E.

Quest. Bene habet. Iam te captum & irreti- Obieccio.
tum laqueis & cassibus meis vtrinque habeo.
Nam & plurima nomina in vs, vocatum ha-
bent similem nominatiuo: & Græca quædam in
os, vocatum etiam in os faciunt, & non in E.
Longè ergo hīc profecto falleris.

Resp. Ego vtrumque hoc constantè nego, imo
verò pernego, nec nudis tuis verbis fidem habeo. Ex-
emplis fac probes, quod dixisti.

Quest. Manus, arcus, ficus, anus, quercus, &
inulta similia, vocatum habent similem nomi-
natiuo. Chaos vero, & melos in Græcis faciunt
vocatum, non Chae, & Mele, sed Chaos & Me-
los, quod te ipsum non facilè negaturum puto,
licet aliâs frontis satis perfrictè te fortassis esse no-
uerini.

Resp. Video me iam reuera esse falsum. Puta-
bam enim mihi cum probo & candido viro rem esse,
nunc autem comperio me in sophistam aliquem, &
callidum cauillatorem incidisse, qui subdole & ver-
tè mihi conatur imponere. Exempla namque à te mo- Solutio.
dò allata, alterius sunt generis & ordinis, utpote qua
quartæ sint inflexionis, non autem secundæ, de qua no-
bis hoc loco solummodo est sermo.

Quest. Itanè verò? Chaos & Melos censem' Chaos &
tu demum ad quartam declinationem pertinere? melos.

Resp. Rursus nugaris. Loquor enim de Latinis
dictionibus, de hisce Græcis postea responsurus.

Quest. Vis ergo regulam illam de nominibus

DISPUTATIONES

Virus
Pelagus.

in vs secundæ declinationis tantummodo intel-
ligi. Sed ne sic quidem te expediuiti, tametsi ge-
neralia sint regulæ illius verba. Sit tamen ita ut tu
vis. Quid verò, num virus & pelagus negaueris
esse secundæ declinationis?

Resp. Non eo inficias esse illa quidem secundæ clas-
sis, sed quid hinc concludis?

Quæst. Ausculta. Non faciunt vocatuum in
E, sed in vs. Fallit igitur aliquando illa regula.

Resp. Imo tu fallis potius, qui hac exempla con-
tra verum, & germanum illius regula sensum urges.
Loquitur enim de nominibus in vs secundæ declinatio-
nis, masculini, vel fæminini generis. Sunt autem vi-
rus & pelagus neutra, quæ vocatuum semper habent
nominatio similem.

Quercus.
Laurus.

Quæst. Iam me cogis iterum quædam exem-
pla superiùs allata contra te torquere. Quercus
enim, cui adde, si placet laurus, & pauca alia,
sunt secundæ declinationis, & tamen habent vo-
catuum nonnunquam in vs.

Resp. Fateor rem ita se habere, ut dicis. Sed hic
etiam dolosè agis. Nam cum habent vocatuum in vs,
non sit hoc, quod sint secundæ declinationis, sed quod
sint quartæ. Hæc enim, & quadam alia referuntur ad
utramque declinationem, secundam scilicet, & quar-
tam.

Panthus.
Oedipus.

Quæst. Panthus tamen & Oedipus, vtrum-
que in vs, formant vocatuum per (u) ut Pan-
thu, Oedipu, cum sint masculina, & non neutra.

Resp. Veniunt à Gracis contractis in vs, atque
hac

bac ratione faciunt vocatiuum in v.

Quæst. Non ineptè hæc omnia affirmasti. Verum quid ad illa alia Græca, nempe chaos & melos respondes? Græca enim in os, cum ad hanc declinationem referuntur, in vocatiuo exeunt in E, ad formam Latinorum in vs.

Resp. *Eodem modo respondeo, quo prius ad Latinam in vs: tunc scilicet cum sint masculina, vel feminina, vocatiuum habere in E.* Sunt autem hæc duo de chaos, chaos & melos neutra, & fere indeclinabilia, nisi quod & melos. *testatur Valerius, posterius melos reperiri aliquid in ablativo, melo.* Cum verò sint neutra, vocatiuum iuxta regulam similem habent nominativum.

Quæst. Sed ego illam regulam multis modis falsam esse ostendam, sed hoc faciam in disputacione sequente, quòd in hac longior fuerim, nec te pluribus hoc tempore morabor.

Secunda disputatio de tribus
casibus similibus in nominibus
neutrius generis.

Q V A E S T I O.

An nomina neutrius generis habeant in utroque numero, nominativum, accusativum, & vocatiuum similes, qui quidem casus in numero plurali semper definant in A?

Quæst. Huius tu regulæ veritatem tutandam audeſſe in te ſuſcipere (ō bone?)

D 4

Resp.

DISPUTATIONES.

Resp. Imo sane. Namque ut hanc maximè generalem, ita etiam omnium, quæ in Grammatica habentur verissimam esse opinor.

Quæst. Manifestam tamen contradictionem in se se videntur illius verba continere.

Resp. Tu, qui nodum in scirpo facile inuenire potes, ostende tandem quām sibi ipsi repugnare videantur huiusce regulæ verba.

Quæst. Agnosce verba, quibus nec minutissimam vnius literulæ apiculam vel addam, vel auferam: Hic est notandum (inquit regula) omnia nomina neutrius generis, cuiuscunque tandem declinationis fuerint, habere nominativum, accusativum, & vocativum similes in utroque numero, qui quidem casus in numero plurali exent omnes in A.

Resp. Rectè tu quidem hæc omnia recitasti. Quam verò hic monstras repugnantiam?

Quæst. Si similes sint omnium neutrorum huiusmodi casus in utroque numero, hinc necessariò sequi videtur, debere eosdem in singulari numero semper etiam desinere in A.

Objectio. Resp. Nulla est omnino huiusmodi necessitas. Sufficit enim ut in plurali desinant in hac terminatione.

Quæst. Non ergo sunt hi casus similes in utroque numero. Nam si in plurali exent in A, & in singulari desinant in um, ut in dictione regnum, & infinitis alijs fieri contingit, quomodo sunt hi casus similes in utroque numero?

Resp. Tu per Crito antiquum obtines: similis ubique

bique es tui, qui hic quoque tam apertè nugaris, vel
(ut dicam verius) more sophistarum cauillaris.

Quest. Isne tibi cauillari videtur, qui ipsissima
regulæ grammaticalis verba summa fide recitat?

Resp. Sic tamen cauillatoris nomen non eritas, qui
verba regule contra manifestum eiusdem sensum cal-
lide intorques. *Cum enim docet regula hos tres casus* Solutio-
in neutralibus, similes esse in utroque numero, signifi-
cat eosdem cuiuscunque sint terminationis in singulari
numero, debere tamen in plurali numero semper de-
finere in A.

Quest. Hoc tuum responsum ut maxime fri-
uolum, & vanum multis in medium prolati exemplis refellam. Nam fas, nihil, instar, & similia, Instantia.
non faciunt casus prædictos plurales in A, non est
igitur verum hos casus omnes in numero plurali
semper desinere in A.

Resp. Non habent hec nomina pluralem nume- Solutio-
rum, & proinde nihil faciunt ad huic regule verita-
tem infringendam.

Quest. Ambo & duo sunt neutra pluralia, quæ Alia insta-
tamen non habent hos casus in A, sed in O: nec t.a.
etiam habent tres casus singulares similes: dupli-
citer igitur hanc regulam falsitatis arguunt.

Resp. Excipiuntur à regula generali quatenus ad Solutio-
terminationem horum casuum in plurali. *Quod verò*
de casibus ipsius singularibus obijcis, nullius prorsus
est momenti, quia carent hec nomina singulari, quem
si haberent, tunc hos tres casus in eodem numero for-
marent similes, ut sit in alijs nominibus regulam gene-
rabens

DISPUTATIONES.

ralem sequentibus.

Alia instā-
ua.

Tempc.

Tempe,
vox Græ-
ca.

Solutio

resp. Video te chamæleontis instar in omnes colores te ipsum mutantem, quo facilius argumentorum meorum vim eludas. Non tamen sic euades. Præter enim ambo & duo, quæ dicas ab hac regula esse excipienda, sunt & alia neutra, quæ constat habere numerum pluralem, & tamen non faciunt hos casus plurales in A, & inter illa hæc vox tempe, quæ hos casus plurales facit in E, & non in A.

resp. *Tempe non est pluralis numeri, sed singularis numeri nomen aptoton secundum nonnullorum sententiam.*

quest. Errant illi profecto turpiter, suamque infamiam vel ipsis puerulis deridendam propinant, cum sit reuera vox Græca, & numeri pluralis, primæque apud Græcos declinationis contractorum. Hoc enim vel hinc etiam satis liquidò apparet, cum in Grammatica nostra producat e finale, ut in illo versiculo: Sic gummi, frugi, sic tempe, tot, quot, & omnes, &c.

resp. *Cano itaque Palinodiam, & fateor esse numeri pluralis, sed non facere quicquam omnino consistit instant & trahanc regulam, quam volo de vocibus Latinis, non autem Græcis intelligi.*

quest. Te sequar quocunque diffugias, nec ita te dimittam, sis licet quavis vulpecula versutor, & ita in respondendo vafer, ut nihil fere certi ex tuis responsionibus queam elicere. Et quia hanc regulam de Latinis solummodo vocibus intelligi

telligi debere dicis, ijsque utroque numero gau- Alia instâ-
dentibus, quid deniū respondes ad hoc voca- tia.
bulum pondo?

Resp. Non ignoror hanc vocem dici & singulari-
ter, & pluraliter, idque apud autores probatissimos.

Quæst. Nec ignoras esse neutrius generis, vn-
de etiam sequi est necesse, te non ignorare fal-
sam esse illam regulam, cuius tu propugnator
tam strenuus haberi cupis, cum non faciat Ponda,
sed Pondo in nominatio, accusatio, & voca-
tio pluralis numeri.

Resp. Est hoc vocabulum Pondo heteroclitum Solutio.
aptotum, sine indeclinabile (quod vocant) hoc est, li-
cet omnes casus in utroq; numero habere reperiatur,
nullum tamen admittit casum terminalium varia-
tem, sine discrimen; ac proinde non pertinet ad hanc
regulam, quæ uniuersaliter, & sine ulla exceptione
vera est in nominibus Latinis neutralibus, & regula-
ribus, non autem heteroclitis, & irregularibus.

Quæst. Iam tandem nulla circuitione vteris,
sed apertè, & appositè etiam ad verum huius re-
gulæ sensum & intellectum respondes, idque
adeo dextrè, & verè, ut nihil habeam, quod ul-
tiūs hac in parte obijciam: propero igitur ad alia.

DISPUTATIONES
TERTIA DISPUTATIO DE
nominum propriorum genere.

QVÆSTIO.

*An vera sint regule Grammaticales de generi-
bus nominum propriorum?*

Prefatiuncula.

*Q*uest. Cum videam socios meos charissimos, qui hucusque disputatione (viri clarissimi) multa in medium attulisse, quibus utrinque pensatis, & examinatis per mutuas interrogandi & respondendi vices, tantum abest ut aliquod inde detrimenti acceperint rei grammaticalis regulæ, & præceptiones, ut potius hac ratione illarum veritas clarius & manifestius, tenebris discussis, & profligatis appareat: volui & ego virium meorum periculum facere in illarum regularum veritate excutienda, quæ traduntur in grammatica de generibus nominum propriorum. Illas si tu veras esse defendis, qui respondendi munus in te hodierno die suscepisti, primò mihi hoc loco expedi cuius statuas esse generis propria nomina Diuorum, virorum, fluuiorum, mensium, & ventorum.

Reſp. *Hac omnia, ex regula facile dignoscuntur esse masculini generis: Propria, quæ maribus tribuntur, mascula dicas, & quæ sequuntur ibidem loci.*

Quæſt. *Vt ergo primum, à primo exordiar, expone cuius sunt generis nomina Deorum propria?*

Reſp.

Resp. *Sunt illa omnia Masculini generis.*

Quæst. Erit igitur etiam masculini generis Cupido. Cupido, veneris filius, amorum ille Deus apud omnes Poëtas decantatus, & celeberrimus.

Resp. *Est sane Cupido satis celebris, & notus poëtis omnibus, quos puto omnes de eodem nunquam, nisi genere masculino locutos fuisse.*

Quæst. Non videtis mihi satis attentè legisse quæ scribit Horatius Sermonum libro primo, Sermone quoque primo.

Resp. *Quid offendis in illo sermone, quo probes Cupidinem non esse masculini.*

Quæst. Citato loco, tu ipse feres iudicium, sunt enim hæc verba Horatij: At bona pars hominum decepta cupidine falsa. Nonne vides quam fallacis Dei tutelam in te susceperis?

Resp. *Tu potius fallax es merito censendus, qui mihi hoc pacto illudere conaris, vel reuera falsus es, si hæc ex animo proferas, ut Cupidinem Deum probes esse fæminini generis.*

Quæst. Cuius tu generis censes esse adiectum falsa, quod ego, in hoc Horatij versiculo, cum cupidine coniunctum esse reperio?

Resp. *Quis est in re Grammaticali tam rudis, qui nesciat Adiectum falsa, esse fæminini generis?*

Quæst. Erit igitur Cupido, necessario fæminini generis. Fallit ergo hæc regula, quæ docet omnia Deorum nomina esse generis masculini.

Resp. *Disputas tu quidem fallaciter, & captiose. Non enim est cupido in hoc loco Dei nomen, sed capitur*

DISPUTATIONES.

tur pro aviditate, sine auaritia, & nimio habendi desiderio, in quo sensu, & significatione est generis fœminini.

Quest. Video non posse tibi dolo malo imponi. Ego autem hæc tentandi gratia tantum, hucusque attuli. Agam verò deinceps sincerè, & sine fraude. Fluuiorum nomina sūntne illa omnia masculina?

Resp. *Sic est omnino statuendum, si salua manere debeat Grammaticæ autoritas.*

*Styx, Coccy
tus, lethe.*

Quest. *Styx, Cocytus, Lethe, fluuiorum nomina esse, num negaueris?*

Resp. *Quid hinc sequetur incommodi, si tibi hoc concessero?*

Quest. *Sunt hæc omnia fœminini generis: ergo non sunt omnia fluuiorum nomina masculini generis, uti docet regula Grammaticalis.*

Resp. *Non sunt hæc fluuiorum, sed stagnorum nomina, non faciunt itaque contra hanc regulam. Sunt præterea voces Græcæ, & apud Græcos fœminini generis. Non est ergo mirum si apud Latinos, cum adiectiūs fœminini generis iunctæ reperiantur.*

Quest. *Vis igitur illam regulam de fluuiorum nominibus prorsus Latinis esse intelligendam?*

Resp. *Sic volo. Græca enim ad Græcam originem sunt referenda.*

Abydos.

Qu. *Legimus tamen Abydos in genere fœminino, cum constet nihilominus nomen esse fluuij.*

Resp. *Abydos, græca est etiam dictio, ut & superiora à te citata sine stagnorum, sine paludum nomina.*

mina. *Suspicor quoque esse freti, potius quam fluuij nomen, atque hac ratione ab hac regula exclusa. Aut si dicerem esse Abydos oppidi nomen ad ripam illius freti collocati, ubi magna solebat esse ostrearum copia, ac proinde fæminini generis, non video qua ratione possis, quod dixi, refutare.*

Quest. Sint hæc Græca, & apud latinos fœminina, quia apud Græcos sunt eiusdem generis, ego tamen in latinis ostendam fluuij nomen fœminini generis.

Resp. *Hoc ipsum efficies fortassis ad calendas Gracas.*

Quest. *Ino* sane his ipsis calendis Maijs. Sic *Albula*, enim reperio apud Poetam (si bene memini) Ouidium: *Albula Pota Deo.*

Resp. *Est* hec oratio figurativa. Non enim referatur adiectuum *Pota*, ad Substantium *Albula*, sed conuenit genere cum dictione aqua subaudita, per figuram *Synthesin*. *Est* itaque oratio huic similis: *Centauri inuenitur magna, scilicet nauis: vel huic: Transstulit in Eunuchum suam, videlicet comediam vel fabulam.*

Quest. *Siccine* omnia eludis per figuram? *Flumen Elauer.* Quomodo tandem respondebis ad hunc locum è Cæfaris commentarijs, nempe libro seprimo petitum: *Ad oppidum Gergouiam secundum flumen Elauer?* Hiccine etiam dices subintellici vocem aquam, vel affirmabis orationem esse figuratiuam?

Resp. *Habeo aliud, quod hic respondeam, esse scilicet*

DISPUTATIONES

Acet hunc fluvium masculini generis.

Quaest. Qua ratione potest hoc ita fieri, hoc
præsertim loco, cum satis constet esse accusatiui
casus per Appositionem cum dictione flumen e-
iusdem casus.

Resp. Vox est barbara, & indeclinabilis, verna-
culum nomen illius gentis retinens.

Quaest. Hoc tuum est coimmentum. Sequitur
enim statim in eodem loco: Ab altera Elaueris
parte iter facere cœpit.

Resp. Habent tamen alia exemplaria, ab alia
fluminis parte.

Quaest. Sed pro me facit, quod Glareanus in
suis ad hunc locum annotationibus integrè fere
hanc vocem inflectit. Reperies eni in ibidem in
genitivo Elaueris, in accusativo Elauerem, in A-
blativo, Elauere.

Resp. Licuit illi ita loqui, cum vox hac à proprio
idiomate paulum deflexa, admittat facile in obliquis,
tertiæ declinationis terminationes.

Quaest. Sentis igitur (ut quod pluribus est à
nobis circa hoc nomen disputatum, in pauca cō-
feram) esse hanc vocem sua origine barbaram:
posse tamen non ineptè iuxta terminationes ter-
tiæ inflexionis variari, atque ita esse, ut & alia flu-
uiorum nomina, masculini generis.

Resp. Ita prorsus sentio: Permitto tamen hanc
meam sententiam doctiorum iudicio, & censuræ.

Obiectio *Quaest.* Pergamus iam ad propria virorum
de propriis nomina (satisfacis enim mihi de fluiorum nomi-
nibus

nibus) in quibus ego nonnulla reperio neutrius virorum
nominibus generis contra regulam.

Resp. Si huiusmodi aliquod habes recense. Ego enim non memini me legere.

Quest. Apud Terentium in Phormione, est Dorcium. Sunt item apud alios Comicos alia. Dorcium,
Serui no-
men.

Resp. Non eo inficias esse Dorcium apud Terentium serui nomen, nec negabo posse & alia apud alios reperiri in unum, seruorum nomina. Sed quis tibi dabit *hac nomina esse neutrius, & non masculini generis?*

Quest. Hoc euincet ipsa ratio, quia multa sunt mulierum nomina in unum neutrius generis, debere etiam virorum nomina in unum, esse eiusdem generis.

Resp. Nego esse illa propria mulierum nomina in unum neutrius generis. Apud Terentium enim tria tantum huiusmodi in unum reperio, eaque semper feminini generis: Glycerium, Philotion, Phanum.

Quest. Vel erunt illa neutrius generis, vel falsa erit regula hæc omnium opinor, quæ extant longe generalissima: Attamen ex cunctis, quæ Regula diximus ante, notandum, omne quod exit in unum, seu Græcum, siue Latinum, esse genus neutrum. Gramma-
ticalis.

Resp. Est illa regula probè intellecta maxime quidem generalis, ita ut nullam omnino admittat exceptionem, meo sane iudicio. Loquitur autem de nominibus appellatiis, non autem de nominibus proprijs.

Quest. Videris aliquid dixisse, præsertim si loquamur de nominibus inere Latinis. Sed quid de Græcis est censendū, cuiusmodi sunt Glyce-

DISPUTATIONES

rium, & Philotion, & simila? Cuius sunt hæc apud Græcos declinationis?

Resp. Sunt tertiae declinationis simplicium.

Quest. Cum verò desinant apud Græcos in ov, nonne satis constat esse neutrius generis. Duæ namque sunt terminations finales nominatiui singularis in hac declinatione, nempe os & ov. Continet autem sub se terminatio os, masculina, fœminina, & communia: terminatio verò ov tantum neutra.

Resp. Est unicuique lingue sua quadam, & peculiaris proprietas. Fieri potest, quod hæc nomina, sine compositionis, sine derivationis respectu in lingua Græca occupent locum Appellationum, atque hac ratione sint neutrius generis. Sed nihil hic statuo. Ego namque non sum Græcus. Mibi sufficit quod hæc nomina muliebria, sint apud Latinos fœminini generis iuxta regulam.

Quest. Si liberet tecum obstinate contenedere possem ratione fatis fortasse probabili, quod hoc loco respondes, conuellere. Sed obijciam pauca de vrbiū & oppidorum generibus, vbi te scio per orunia, velle regulas Grammaticales tueri & defendere?

Resp. Quod in me semel suscepi, illud aequum est, ut quacunque potero ratione, tutarer.

Quest. Vrbium itaque & oppidorum nomina statuis omnia esse fœminina, nonne?

Resp. Non sic statuo. Alter enim statuitur in Grammatica. Pauca namque excipiuntur masculini gene-

Obiectio
de generi-
bus vrbi-
um, & op-
pidorum.

generis, pauca neutrius, unum autem Anxur utriusque generis, masculini scilicet, & neutrius generis.

Quest. Exprimuntur ne omnia urbium & oppidorum nominina in illa excepti uncula, quae sunt ab illa generali regula excipienda, ita ut omnia praeterca, quae illic non habentur, dici possint foemini generis.

Resp. Non ita existimandum esse sentio. Volunt enim alii Grammatici omnia nomina urbium & oppidorum in unum, esse neutrius generis, quorum tamen ibidem nulla fit omnino mentio, ut *Londinum, Ebora-cum, Brundusium, & similia*. Sunt item masculini generis, *Epidaurus, Samirus, & alia quædam apud autores passim obuia*, ut & multa pluralia in (i) *veluti Gabij, Philippi, Locri, & quæ sunt eiusdem generis*.

Quest. Sed illa ipsa, quæ excipiuntur, suntne eiusdem generis, cuius in illa exceptione prohibentur esse?

Resp. Ita sane prorsus.

Quest. Præneste igitur neutrius generis esse Præneste; semper statuendum est?

Resp. Sic docet Grammatica. Nec memini me legere alterius generis.

Quest. Imo docet alibi esse foemini generis. Contraria igitur docet, nec sibi ipsi satis constat.

Resp. Vbi quo docet Præneste esse foemini generis?

Quest. In illo loco, ubi hæc habentur verba:

DISPUTATIONES

Prænoste sub ipfa.

Solutio.

Resp. Iam tandem memini ubi illud sit, nempe in figura Synthesi. Sic itaque tibi ex eodem loco respondeo: non referri pronomen Ipsa addictionem Praenoste, qua præcessit, & cum qua non potest genere conuenire, sed ad Substantium urbe qua subandatur. Est itaque hæc locutio figurata, qua per Synthesin excusari solet.

Argos.

Obiectio.

Quæst. Quomodo autem excusas (quid enim tu non excusare soles) illud quod mihi in hac quæstione de ciuitate Argos obijciendum restat?

Resp. Obijce demum, ut sic tandem, si non in promptu fit, de excusatione mihi præmeditari liceat.

Quæst. Argos in illa exceptione traditur esse neutrius generis, alibi verò affirinatur esse masculini generis.

Resp. Hac non pugnant. Potest enim una & eadem dictio & esse neutrius, & masculini generis. Si docuisset verò Argos esse solummodo neutrius generis, postea verò alibi affirmasset esse masculini generis, alia res esset.

Quæst. Ita prorsus docet alibi. Nec te latere possunt hæc illius verba: Mascula duntaxat cœlos vocitabis, & argos. Qua ratione itaque hic affirmat esse neutrius generis?

Resp. Me non latent tua nuga, tui doli, tua impostura, & fallacie. Totus, quantus, quantus es, ex astutis & fraudibus es compositus.

Quæst. Næ scui tantopere. Mitte (quæsto) verba,

verba, & responde.

Resp. Detorques illa verba ad tuum propositum Solutio. confirmandū. In priore enim exceptione loquitur regula de Argos in numero singulari, quod est neutrius generis. In altera verò quam tu prostremò adduxisti, sit fermo de argis quod in plurali numero tantum est masculini generis.

Quæst. Non habet hoc vocabulum Argi, singularem numerum, non potest ergo esse neutrius generis in numero singulari, quem non habet.

Resp. Quo pacto probabis dictionem Argos non habere numerum singularem?

Quæst. Probabit pro me Grammatica in regulis constructionis, vbi sic scriptum reperio: Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiae declinationis fuerit, in datiuo, aut ablatiuo ponitur, adiicitque exempli loco: Colchus, an Assyrius, Thebis nutritus, an Argis? Audis ergo Argos pluralis duntaxat esse numeri.

Resp. Est reuera Argi, pluralis duntaxat numeri, cuius numerum singularem non reperio. Argos enim neutrum, in numero singulari, quod habemus, est origine Græcum, nec puto facile reperiri nisi in hac voce solum, in hoc numero.

Quæst. Satis est de proprietum nominum regulis hucusque disputatum. Pergant alij contra nominum appellatiuorum regulas, si velint obijcere.

DISPUTATIONES
QUARTA DISPUTATIO DE
Nominibus appellatiis.

QUESTIO.

*An nihil continent in se falsitatis, quæ traduntur
de generibus nominum appellatiorum, sive
communium regula?*

Prefatione
cula.

Quest. Non ego is sum (Auditores optimi) qui
longæ aliqua, & polita oratione aures vestræ
deinulcere potero, cum tenuis sit & iejuna mea
in dicendo facultas, resque ipsa potius postulare
videtur, ut concisis & strictis interrogationum &
responsionum vicissitudinibus inter nos mutuò
concertemus, quam ut verbis phaleratis, longisq;
perorandi ambagibus tempus conteramus. Ut
igitur qui ante me postremus acriter & vehe-
menter disputauit, propriorum nominum regu-
las Grammaticales oppugnauit, quas contra for-
titer est tutatus, qui respondendi vices sustinuit:
ita & nobis est hoc idem duobus, hac hora, & lo-
co vobis videntibus, & audientibus strenue præ-
standum in illis Grammatices præceptionibus,
quæ traduntur de generibus nominum appella-
tiorum. Sed cum sit amplissimus in hac quæsti-
one disputandi campus, ego rem in pauca con-
traham, & præcipua quædam capita solummo-
do attingam, de quibus, quæ tua sit sententia
(conscipule suauissime) rogo ut mihi non gra-
tianum exponere digneris.

Resp.

Resp. Interroga quæ volueris, me nec tardum,
nec mutum in respondendo innuenies.

Quest. Prima regula generalis de cognoscendis nominum appellatiuorum generibus, de cuiusmodi nominibus traditur?

Resp. De nominibus parisyllabicis, siue non crescentibus genitivo, hoc est, quorum genitivus sit par nominativo syllabis, vel de nominibus, quorum genitivus tot habet syllabas quam nominativus, que regulariter erunt omnia fœminini generis.

Quest. Sed huiusmodi nomina sunt omnia Cbiechio. primæ, & quartæ declinationis, nonnulla item secundæ, & nonnulla tertiæ. Erunt ergo hæc omnia secundum tuam sententiam fœminini generis.

Resp. Erunt sane regulariter. Verum admittit hac regula multas exceptiones, quemadmodum nulla fere ita est generalis, cui non hoc idem accidat.

Quest. Nihil tu quidem aperte, & simpliciter respondes. Sed omnia subdolè eludis vel per figuræ, vel per nescio quas exceptiones, & distinctiones.

Resp. Ego quidem omnia ago aperte, & simpliciter, nihil eludo, sed ita excipio & distingo, ut me vet docuit Grammatica, vel me cogunt tua sophistica.

Quest. De exceptionibus tuis postea videbimus, iam de eo acturi, quod modo affirmabas, nempe primam regulam de cognoscendis nominum appellatiuorum generibus, tradi de di-

DISPUTATIONES.

ctionibus non crescentibus genituo.

Resp. *Habésne quod ire reprehendas in hac responsione?*

Instantia
de dictio-
nibus res-
publica, &
iuriuran-
dum.

Solutio.

Quæst. Multa, at hoc in primis, quod hæ dictiones Respublica, & iuriurandum referantur ad hanc regulam, cum tamen satis constet easdem crescere in genituo, si modo crescere in genituo, sit habere plures syllabas in genituo, quam in nominativo.

Resp. *Non sunt hæ dictiones simplices, sed compositæ.*

Quæst. *Quid hoc ad propositum?* Quasi verò non pertineant ad hanc regulam dictiones compositæ, cuiusmodi sunt, *Graiugena, agricola, incola, accola, aduena, & non pauca similia,*

Resp. *Esto. Non sunt tamen huiusmodi composita, qualia sunt hec duo, hoc est à nomine substantivo & adiectivo integrè, quod in omnibus casibus, genere, numero & casu cum eisdem conuenire possit, nisi quod longus temporis usus, & recepta loquendi consuetudo eadem pro simplicibus usurpasset.*

Quæst. *Nihil agis sic distinguendo. Vno enim verbo hanc tibi respondendi in hoc argumēto viam, facile præcludam. Satis enim liquet manifestò, omnia nomina ad hanc regulam pertinentia, crescere in genituo, ut exempli gratia, musarum à musa, mensarum à mensa, atque adeo in illis ipsis vocabulis, quæ exempli loco in hac regula proponuntur, veluti carnium, à caro, caprarum, à capra; nubium, à nubes.*

Resp.

Resp. *Quid tu profeceris sic canillando, esto pene-
nes alios iudicium. Intelligitur enim regula de geni-
tivo singulari, tu vero sophisticè agis de genitivo plu-
rali.*

Intelligen-
da est re-
gula de ge-
nitivo sin-
gulari.

Quest. *Multa tamen sunt nomina ad hanc
regulam spectantia, quæ carent omnino nume-
ro singulari.*

Reip. *Sunt illa vel heteroclita, quorum genus
ex heteroclitorum regulis cognosci possit, vel in illis
fingendus est numerus singularis, à quo analogicè sine
regulariter deducantur.*

Quest. *Non ita adhuc te dimittam, ut ut dextre
latis respondere videaris. Sunt namque &
simplicia & singularia sub hac regula contenta,
& comprehensa, quorum genitius singularis
crescit, siue superat nominativum singularem
syllabarum numero.*

Alia obie-
ctio.

Resp. *Non noui huinsmodi nomina. Tu, si me-
mineris, subiace mihi in memoriam.*

Quest. *Omnia, quæ curant (inquit ille) se-
nes meminerunt. Tu vero puer hæc non curas,
quæ contrate faciunt.*

Resp. *Tum dicas contra me facere, cum ad illa
ate prolixa, respondere nequeo. Recense igitur.*

Quest. *Aquaï, aulaï, auraï, terrai, frugiferaï
pictai & pleraque alia.*

Resp. *Hæc sunt prisca & obsolæta, nulloque
hodie in usu.*

Quest. *Crescant tamen in genitivo. Non ita-
que videntur posse referri ad primam regulam.*

Resp.

DISPUTATIONES.

Obiectio
contra il-
lam excep-
tionem,
Mascula,
Græcorum
quot decli-
natio pri-
ma, &c.

Resp. Non satis est hoc, nisi crescerent etiam in reliquis obliquis. Nec crescunt simpliciter, sed ex resolutione diphthongi in suas vocales per diæresin.

Quæst. Nolo te arctius premere, sed veniam iam ad illam ab hac prima regula exceptionem, quæ inter reliquias videtur maximè generalis, de nominibus Latinis factis à prima declinatione Græcorum in as, vel in es, cuiusmodi omnia quot quot tandem fuerint, assentit illa exceptio, fine exceptione esse masculini generis.

Resp. Hiccine quoque conabere nodum in scripto querere?

Quæst. An lateat in hac exceptione nodus aliquis, nec ne, mox fortassis audies. Nam charta, margarita, cataracta, catapulta, cochlea, gauropa, à Græcis primæ declinationis in as, vel in es deriuatur, & tamē sunt foemini generis. Quem habes ad hunc nodum protrudendum cunetum?

Solutio.

Resp. Malo nodo malus quærendus est cuneus iuxta proverbiū. Sed quod tu hoc loco obijcis, ego propulsabo facile. Hic enim pro me facit tritum illud, & vulgatum responsum, posse quidem vel generalissimam regulam aliquam admittere exceptionem. Tenuet igitur illa regula in plerisque, sed non in omnibus, in quorum numero sunt hac paucula à te modo recitata, quæ quidem (mea opinione) sunt omnia quæ contra hanc regulam, sive exceptiunculam produci possunt.

Quæstion-
cula per
quam re-

Quæst. Ut vt non possint plura proferri contra hanc exceptionem, possunt tamen multa ad-
duci

duci contra reliquas ab hac regula exceptiones: gulam ^{Mulier} sit fœminini generis?

ego tamen illis relictis vrgabo te in secunda regula generali de nominum appellatiuorum generibus, quæ accidunt penultimam genitiui singularis crescentis. Hic verò tantum quæram, cuius sit generis mulier, & quare?

Resp. *Mulier* est fœminini generis (quod omnes norunt) sed cur ita sit, hoc est per quam regulam Grammaticalem, ego sanè non facile dixerim.

Quæst. Sunt muliebre genus, Syren, mulier, foror, vxor.

Resp. Ego tamen puto non rectè collocari sub hac classe accentum penultimam genitiui crescentis, cum potius eandem grauet.

Quæst. Nunquam audiuisti tritos hos versus: Igni quid leuius? Fulmen. quid fulmine? Venti.

Vento quid? Mulier. Quid muliere? Nihil.

Resp. Audiri quidem sapius. Non sunt autem apud me tantæ vel vetustatis, vel auctoritatis, ut mihi sufficient ad penultimam huius vocabuli in genitivo producendam. Scio enim omnia in er huius regulæ, esse Græca, & producere penultimam genitiui crescentis.

Quæst. Referatur ergo ad tertiam regulam appellatiuorum, grauantium antepenultimam genitiui crescentis, & adiiciatur in fine illius exceptionis, Fœminei generis sit hyperdissyllabon in do, post, Bacchar, sindon, gorgon, icon, & amazon, in hac vel simili aliqua additione: Et mulier. Melius nam hac sub classe locatur.

Mulier
melius re-
fertur ad
tertiam re-
gulam.

Resp.

DISPUTATIONES

Resp. *Hoc certè mihi perplacet. Sed nostrum non est de hisce rebus statuere.*

Quest. *Nihil statuimus, sed exponimus tamquam quid nobis videatur & quius. Fruatur tamen quisque suo iudicio. Ego autem ad me quod attinet, mallem cum paucis rectè sentire, quam cum alijs innumeris corruptè loqui. Est & tale quicdam, censura quidem non indignum (ut mihi videtur) quod in exceptionibus à tertia regula de grauantibus penultimam genitui crescentis habetur, in illa exceptione de communi genere, vbi nemo, & homo dicuntur esse communis generis.*

Nemo, & Homo mas-
tina tamen. *Resp. Quid? An non sunt censenda ita esse, cum certa certius sit, dici sapius hæc vocabulu tam de māre, quam de fœmina? Terentius namque in Andria, alicubi sic scribit: Scio neminem peperisse hīc.*

Quest. *Rectè tu quidein hoc, de vocabulo nemo obseruasti. Hinc tamen non sequitur hanc vocem inquam reperiri coniunctam cum adiectivo fœminino generis.*

Resp. *Ego tamen legi dictionem homo iunctum cum adiectivo fœminino apud Ciceronem, in Epistola Sulpicij, qua illum consolatur de morte filiæ, ubi scribit in hunc modum: Quæ si am diem sum non obiisset, paulo post tamen ei moriendum fuit, quia homonata erat.*

Quest. *Probat hic locus vocabulum homo dī i de māliere. Non probat tamen esse fœminini generis. Participium enim nata, non conuenit*

venit genere cum substantiuo homo, sed cum Tullia, subaudita, hoc modo: Moriendum ei fuit, quia ea (Tullia scilicet) nata erat homo. Ego igitur cum illis sentio, qui hæc duo vocabula contendunt esse tantum masculini generis, in quibus est & Phocas, Grammaticus doctissimus.

Resp. Sit & hic quoque cniue liberum, quod sibi maxime arriserit, sequi, & amplecti.

DISPUTATIO QUINTA DE
comparatione nominum.

QUESTIO.

An tres sint tantum comparationis gradus, & vera sint omnia quæ de his affirmantur?

Qwest. Mihi in hoc arguimento placet (vi-
ri grauissimi, vosque cæteri Auditores opti-
mi) quia paululum admodum temporis ad dis-
putandum superesse video, illud omne (omissa
longiore aliqua præfatione) in disputando, cum
hoc Antagonista consumere, idque quam bre-
vissimè. Responde itaque primum, quæ nomi-
na comparantur?

Resp. Quorum significatio augeri, minuiri po-
test.

Qwest. Adiectiuorum ne, an substantiuorum,
vel vtrorumque?

Resp. Adiectiuorum tantum propriè & visita-
tè,

DISPUTATIONES.

re, substantiiorum verò rarius & minus proprie, scit
potius abusinè. Atque hac ratione comparantur in-
terdum etiam Participia in nomina degenerantia.
aduertia item, & præpositiones quedam.

Quæst. Quot sunt comparationis gradus in
nominibus adiectiuis?

Resp. Tres sunt in adiectiuis perfectis: in defecti
et ius verò deest aliquando aliquis gradus.

Quæst. Cum multa sint, quæ possem hinc ob-
ijcere, ob temporis angustiam paucissimis ero
contentus. Dic itaque de formatione horum gra-
duum, vnde formetur comparatiuus?

Resp. A primo casu positivi in (i) addendo or
& us.

Obiectio.

Quæst. Habebimus ergo à docti, addendo
(or) Doctior, & (us) doctiorus, & ita in alijs.

Solutio.

Resp. Habebimus te semper tui similem, hoc est,
nugatorem, & sophistam. Est enim syllaba (or) ad-
denda ad terminationem communis generis: (us)
verò ad terminationem neutrīus generis.

Quæst. Sed vnde formabitur in illis dictiōni-
bus quæ nullum habent casum positivi in (i?)

Resp. Tu semper nugaris. Ego in tota hac que-
stione loquor de perfectis & integris, & regularibus
comparationibus, non autem de defectiuis, & irregu-
laribus, ubi vel deest omnino comparatius, vel su-
perlatius, vel formatur irregulariter.

Quæst. Cum mihi iam sit nota animi tui sen-
tentia, redeamus aliquando ad perfectas, inte-
gras & regulares comparationes, & sicut in hisce
docuisti

docuisti comparatiui comparationem, sic tandem doce superlatiui formationen.

Quest. Superlatiūs itidem formatur à primo positiuī in (i) addendo (s) & (simus) ut à duri, durissimus: nisi positiuīs desinat in (r,) vnde tunc formatur superlatiūs, addendo (rimus) ut ab ater, aterrimus.

Quest. Hanc ego formandi rationem à positiuīs in (r) ostendam esse falsissimam. Quos enim habent superlatiuos, celebris, salubris, celebris, alacris, & acris? nonne celeberrimus, saluberrimus, celerrimus, alacerrimus, & acerrimus?

Resp. Recte sane. Sunt enim hi superlatiūi, à positiuīs in (r) non autem à positiuīs in (is) quorum superlatiūi, non sunt iam in usu.

Quest. Si mihi ad hoc vnuin præterea in hac quæstione dextrè respondeas, non ero tibi amplius molestus. Sex perhibentur in lis, quæ formant superlatiuū vertendo lis, in limus, ut Facilis, facilimus: Docilis, docilimus: Agilis, agilimus: Gracilis, gracilimus: Humilis, humilimus: Similis, similimus, quorum hoc pōstremum facit apud Ouidium in superlatiuo simillimum, per gemitum (l) quod & in reliquis quoque fieri aliquando, non erit ita difficile probatu.

Resp. Quoties hoc fit, illud carminis gratia per Epenthēs fieri est intelligendum, hoc est per interpositionem alterius (l) cum alias semper in oratione soluta per unicam (l) verius, & rectius scribi soleant.

DISPUTATIONES
DE PRONOMINE DIS-
putatio prima.

QVÆSTIO PRIMA DE PRO-
nominiū numero.

Prefatiuncula.

Durum (viri amplissimi) omninoque graue
onus humeris meis pro Scholæ nostræ con-
fuetudine, impositum esse video, qui in celebri
hac ornatissimorum & doctissimorum corona, &
frequentia, contra regularum Grammaticalium
in quæstione de pronomine proposita veritatem
hoc tempore, in huiusc exercitationis genere
parum hactenus versatus, disputare necesse ha-
beo. Maximam enim ingenioli mei infirmita-
tem & imbecillitatem (ne dicam hebetudinem)
esse fateor. Verum cum hoc mihi à præceptore
benignissimo demandatum sit, cui, omni officijs
& obseruantia genere, multis nominibus ob-
strictus esse merito debeam, cuiusque volunta-
tem legis loco mihi semper habendam esse dux-
cim, quid de hac ipsa quæstione in hac Grāma-
ticali prouincia sit statuendum, paucis, vestra
fretus hunianitate, & benignitate expediam.
Vbi si quid minus fæliciter disputasse videar, à
vobis obnixè, & submissè contendō, ut hoc om-
nī meæ infantia, & ignorantia condonare cle-
menter dignemini. Non raro enim, vel adhi-
bita cogitatione, & meditatione diligentissima,
accidere solet, ut plurima omisissæ aut de via
longi-

longius recessisse videamur. Sed his omissis, libet *Questio* primum abs te hoc loco percontari, *quot putes de numero esse pronomina?*

Resp. *Tot puto esse pronomina, quot in Grammatica nostra recensentur, nempe quindecim.*

Quest. *Sunt nouemdecim, ergo non sunt quindecim.*

Resp. *Nego argumentum. Insulse enim & insipi- Maior nu- dē ratiocinaris. Nam maior numerus includit sem- merus in- per minorem, non autem minor maiorem. Rectius fert mino- ergo longe conclusissēs hoc modo: Sunt nouemdecim rem, non pronomina, ergo sunt quindecim, quam sic: Sunt quin- autem ē decim, ergo sunt nouemdecim. Verūm nego esse no- contrario. uemdecim pronomina.*

Quest. *Ego met, Tute, Is, Idem, & Qui, sunt pronomina: sunt itaque nouemdecim pronomina.*

Resp. *Hac ratione facile probaueris longe plura Quinde- esse pronomina, si omnia pronomina composita recen- cim esse seas. Ego autem, cum quindecim dico esse pronomina, pronomi- loquor de pronominibus simplicibus duntaxat, non au- na simpli- tem de compositis.*

Quest. *Multas tu quidem habes euadendi latebras, verūm non sic tamen effugies. Ut enim tibi cōcedam, te de simplicibus pronomini- bus esse locutum, sunt nihilominus plura prono- mina simplicia, quām quindecim.*

Resp. *Quasi ego hoc unquam negauerim, vel hæc tua obiectio quicquam contra me faciat, qui ha- etenus non affirmauerim, non esse plura pronomina*

D I S P V T A T I O N E S

quām quindecim, cum quindecim dixerim esse pronomina.

Quæst. Frustrà igitur suscepta est à me hæc opera, qui cum tam callido nugatore habuerim hucusque negotium. Sed ne mihi & alijs ad eundem modum posteà imponas, dic nunc apertè, vtrum quindecim solummodo esse pronomina defendere audeas, ita ut nec plura, nec pauciora esse sentias.

Resp. Fateor me hæc omnia hæc tenus, non quòd ita reuera censerim, sed ut te tentarem, dixisse. Iam verò quindecim duntaxat esse pronomina affirmo, si de pronominibus simplicibus loquare.

Is, & Qui.

Quæst. Itáne tandem quæso? Is, & Qui, num pronomina esse simplicia negabis?

Resp. Sunt sanè dictiones simplices: verūm sine pronomina, necne, non facile dixerim.

Quæst. Vsurpantur in demonstranda, aut repetenda re aliqua: sunt itaque pronomina.

Resp. Nolo tecum de hisce duobus vocabulis verbosius contendere, cùm verbis disertis in Rudimen-
tis Anglicanis habeatur, posse quidem has duas dictio-
nes quindeno pronominum numero addi.

Quæst. Admitto hanc tuam responsonem, si modò rationem aliquam probabilem reddere possis, cur hæc duæ voces, Is, & Qui, si non sunt pronomina, possint tamen addi pronominibus?

Resp. Nihil est omnino factu facilius. Si enim non sunt hæc duo vocabula pronomina, possunt tamen addi pronominibus reliquis, tum quòd in demon-
strando

Cur Is &
Qui ad-
duntur pro
nominis-
bus.

strandō & repetendo usurpantur, tum quod inter declinandum magnam habent cum alijs pronominibus secundae declinationis affinitatem & similitudinem.

Quest. Non dilplicet hoc tuum responsum, non tamen ita desistam, sed alia adhuc ratione euincam longè plura esse pronomina quàm quindecim.

Resp. *Audiamus aliquando insignem scilicet hanc rationem.*

Quest. Octo (secundum Grammaticam nostram) sunt pronomina primitiua, nec pauciora nouē prae-
sunt pronomina demonstratiua: sunt quoque nomina.
sex pronomina relatiua, & septem præterea pronomina deriuatiua. *Quid tibi ergo iam videtur?* Nonne vides quàm cito pronominiū multitudo ad numerum longè maiorem quàm quindecim excreuerit?

Resp. *Si tam es fœlix in pecunijs multiplicandis, quàm es versutus in augendo pronominiū numero, breuissimo temporis spatio vel ipsum Cræsum diuitijs facile superares.*

Quest. Non est hoc respondere, sed tergiuersari, & deridere.

Resp. Ridicula & futile obiectio tua non aliam reuera meretur responsum. Ne tamen tibi ipsi de hoc præclaro argumento nimium placeas, quiam sit illud frivolum, vanum & paucis demonstrare conabor. *Præcedens* Sic itaq; respondeo. *Ubi tu callide & astutè sexdecim* ris *obiecti- esse pronomina primitiua & demonstratiua probare onis solu- volebas, ego octo duntaxat esse huiusmodi affirmo.* atio.

DISPUTATIONES

Non enim sunt numero, sed officio, seu potius natura diuersa pronomina, primitiua & demonstratiua. Octo enim illa Pronomina, quae primitiua dicuntur, sunt eadem etiam demonstratiua. Addo præterea quinque ex illis esse quoque relativa, nempe, Ille, ipse, iste, hic & is. Vnde satis constat quindecim solummodo esse pronomina simplicia, & genuina, si modo demas duo illa addititia, Is, & Qui, de quibus est ante a tibi à me satisfactum.

Quest. Mira tu quidem narras, & monstri profectò similia, ut vnum & idem pronomen quasi triceps esse videatur (quod rectius fortassis de Cerbero, cane illo infernali finxere Poëtæ) primitiuū videlicet, demonstratiū, & relatiuum.

Resp. Adeone tu rufis es, & rerum Grammaticalium imperitus, ut hoc tibi nouum & inauditum esse appareat?

Quest. Non pudet hac in re infantiam & ignorantiam meam profiteri. Tu, qui tantum tibi scientiæ & cognitionis arrogare videris, doce tandem qua ratione hoc fieri possit?

Resp. Sannas hasce tuas, & ludibria tibi, tuique similibus relinquo, & quod tantopere expetis, hac ratione expedio. Pronomen vnum & idem, & esse, & dici potest primitiuum, demonstratiuum, & relatiuum, non eodem tamen, sed diuerso respectu. Exempli gratia, Pronomen Ille, respectu originis suæ est primitiuum, quod non aliunde deriuetur: respectu demonstrationis, est demonstratiuum, eò quod rem, siue personam aliquam quasi monstrando denotet, de qua

antea

Qua ratione vnum & idem pronomen possit esse primitiuum, demonstratiuum, & relatiuum?

antea nulla fuit facta mentio: respectu vero relationis est relatiū, eō quod rem, vel personā quam piam repetat, cuius prius antegressa est mentio. Atque ita de reliquis pronominibus est sentiendum, que diuerso respectu ad diuersa pronominū genera referri possunt

Quæst. Optimè tu quidem hæc explicasti, quæ prius non intellecta, non nihil difficultatis iunioribus præsertim exhibere poterant, fateor que te ita dextrè & appositè prioris obiectionis meæ vim & robur (si quod haberet) enervasse, ut nullius imposterum momenti & valoris merito esse videatur. Sed restat mihi adhuc unica ratio qua probem plura esse pronomina, quam quindecim.

Resp. *Quænam sit illa tandem per quam lubens audire velim.*

Quæst. Petitur hæc ratio à numero Pronominum, quæ uniuicique pronominum declinationi in Grammatica nostra tribuuntur. Cum enim quatuor esse pronominum declinationes constet inter omnes, & sit etiam hoc æquè manifestum, ad primam declinationem referri tria pronomina, ad secundam sex, ad tertiam quinque, ad quartam tria, quis non videt septemdecim saltē esse pronomina, ac non tantum quindecim, quod suprà affirmasti?

Septemde
cim pro-
nominia.

Resp. *Quis non videt longe minorem vim esse in hac ratione ad illud quod instituisti probandum, quam in superiori?*

Quæst. Quid ita demum? Num poteris hanc obiectio-

DISPUTATIONES

objectionem eodem, quo priorem modo solve-
re, ut dicas nempe, vnum & idem pronomen ad
diversas declinationes referri, quemadmodum
ad diuersa genera diuerso respectu referuntur?

Proxime
preceden-
tis obie-
ctionis solu-
tio.

Resp. *Minime opus est hac, hoc loco, solutione. Si*
enim de pronominum numero demas relatiuum (qui
*que, quod) addititum potius, quam genuinū & ger-
manum pronomen (uti prius demonstratum est) quin-
decim reperientur solummodo pronomina, nec plura,*
nec pauciora.

Quest. *Demitto, si libet, relatiuum Qui, resta-
bunt tanien adhuc sexdecim.*

Cuias, no-
men, non
pronomen.

Resp. *Ego illud constanter nego. Cuias enim non*
est pronomen, sed nomen duntaxat.

Quest. *Probo dictiōnē Cuias esse prono-
men duabus rationibus, quarum prior est huius-
modi: Deriuatiua pertinent ad illam orationis
partem, ad quam primitiua: dictio verò Cuias
deriuatur à genitio Cuius, pronomine relatiuo,
est ergo Cuias pronomen.*

Resp. *Nihile est omnino veri in hoc argumento.
Est enim falsa maior, falsa itidem & minor: non po-
test ergo conclusio esse vera.*

Quest. *Si tam sit manifesta & aperta huius
argumenti falsitas, ostende quæso qua ratione,
ne simpliciores cadem hac ratione aliquando
decipientur, & fallantur.*

Falsitas su-
perioris ar-
gumenti.

Resp. *Propositionis, sine maioris falsitas sic pa-
tet ex absurdo. Si deriuatiua eiusdem sunt partis o-
rationis cum primitiis, sequeretur multa i verba,*
Partici-

Participia, & Aduerbia, & alias orationis partes esse nomina, quia illorum primitiva sunt nomina. Hu- ius generis, inter alia infinita, sunt hæc pauca, iuuenes- co, iuueniliter, à nomine iuuenis: senesco, senescens, seniliter, à nomine senex: quæ, si propterea nomina esse cōtenderes, quod illorū primitiva sunt nomina, sci- licet iuuenis & senex, dignes sanè esse, quem omnes obtam insignem inscitiam è scholis meritò explode- rent.

Quest. Ego probè mihi crām conscius viti- osum esse maiorem, sed quid tandem in mino- re reprehendis?

Resp. *Minor non minus habet in se falsitatis quām maior. Non enim derivatur vel à genituo Cuius, vel à nominativo Cuius, cuia cuium, sed est vox Cuius per se nomen primitium gentile, quod e- tiam disertis verbis in Rudimentis Anglicanis habe- tur. Si igitur secunda tua ratio sit huic priori similis. nihil prorsus habebit in se rationis.*

Cuias no-
men gen-
tile.

Quest. Hoc tum demūm rectius pronuntiare poteris, si quid minus firmum & invalidum in eodem arguimento cum prolatum fuerit, depre- henderis?

Resp. Proferto igitur, ut quas habeat vires san- dem aliquando appareat.

Quest. Profero: tu autem diligenter ausculta.

Resp. Hoc iamdudum ago.

Quest. Quæ ad eandem declinationem re- feruntur, sub eādem quoque orationis parte cunda. **Ratio se- continentur: Cuias verò ad quartam pronomi-**

DISPUTATIONES.

num declinationem refertur, est igitur *Cuias* pronomen. Quid hæres? Cur non respondes?

Resp. *Sine garem esse illa eiusdem partis orationis, quæ ad eandem declinationem referuntur, non video quid inde sequeretur incommodi, quidue tu possis contra hanc solutionem regerere: habeo tamen aliud, ad quod configiam.*

Quæst. Quidnam quæso?

Cuias, quæ ratione referatur ad quartam pronominiū declinationem. Alii grammatici numerant plura pronomina quam quin decim.

Resp. Refertur *Cuias* ad quartam pronominiū declinationem, non quod sit reuera pronomen, sed quod maximam habeat terminationum affinitatem cū pronominibus *Nostras* & *Vestras*, quartæ inflexionis. Non ignoro etiam hanc vocem *Cuias*, vñā cum hisce dictionibus *Talis*, & *Qualis*, à magni nominis autoribus in pronominiū albo censeri. Sed ego grammaticam nostram autoritate regia munitam præ alijs omnibus sequor.

Quæst. Est illa sane præ alijs merito sequenda, quarum nulli cedit meo quidem iudicio, si docendi breuitatē, veritatem, & perspicuitatem recta ratione ponderare libeat. Sed iam pergamus ad alia. Satis enim de hac quæstione est disputatum. Et fortassis ex socijs alij alia ratione de hoc eodem argumento postea tractabunt.

SECVN-

SECVNDA QVAESTIO DE
Pronominum personis.

QVAESTIO.

An tres sint tantum Pronominum persona?

*Q*uest. Satis tu quidem strenuè & fortiter pro virili tua pronominium numerum es tutatus: de personis verò quæ tradit Grammatica, audeſſe omnia ut vera & firma defendere?

Resp. *Non est, cur, quo minus hoc faciam, vlla de causa reformidem.*

*Q*uest. Dic ergo (priusquam vterius pro-grediar) quot habeat presonas pronomen?

Resp. *Tres sunt pronominium personæ, prima Tres pro-scilicet, secunda & tertia.*

*Q*uest. Magno profectò in errore versaris, si corde credas, quæ verbis profiteris.

Resp. *Non est meum simulare: tu qui fiſtè, & fucatè omnia agis, doce qua ratione hoc fieri posſit?*

*Q*uest. *Vnica est ſolummodo in pronomini- bus persona: erras igitur, qui tres putas eſſe pronominium perſonas.*

Resp. *Probato unicam eſſe ſolummodo in pronomine perſonam.*

*Q*uest. *Si ſunt plures quām vna in pronomi- nibus persona, tunc aliquæ dictiones casibus in- flexæ ſunt primæ, vel ſecundæ perſonæ: ſed nullæ dictiones casibus inflexæ, ſunt primæ, vel ſecundæ perſonæ: Eſt itaque in pronomi- nibus vnicā*

DISPUTATIONES.

vnica tantummodo persona.

Resp. *Sunt quedam dictiones casibus inflexæ, que referuntur ad primam, vel secundam personam.*

**Omnis
dictio
nes
casibus in
flexas esse
tertiæ per
sonæ.**

Quest. *Si omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiae personæ, tunc nullæ dictiones casibus inflexæ possunt esse primæ, vel secundæ personæ: sed omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiae personæ: ergo nullæ dictiones casibus inflexæ, sunt primæ, vel secundæ personæ.*

Resp. *Omnis dictiones casibus inflexæ non sunt tertiae personæ.*

**Inuersus
propoliti
onum or
do.**

Quest. *Omnis dictiones casibus inflexæ, vel sunt nomina, vel pronomina, vel Participia: Sed omnia nomina, pronomina & participia sunt tertiae personæ: ergo omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiae personæ.*

Resp. *Omnia nomina, pronomina & participia non sunt tertiae personæ.*

**Regulæ
manifestæ
non sunt
negandæ.**

Quest. *Contra negantem principia non est ulterius disputandum. Luditur etiam opera, si cum illo pergas amplius desceptare, qui apertas Grammaticæ regulas, quas magna cum confidentia tutandas suscepit, omni abiecto pudore, negare non erubescat.*

Resp. *Quis regulis manifestas negare conatur?*

**Regula
Gramma
ticalis.**

Quest. *Ipse tu, siue hoc prudens facias, vel imprudens, Sic enim grammatica in Rudimentis Anglicanis de pronomine: Tertia persona est de qua aliquid dicitur, siue de qua loquimur: ac proinde omnia nomina, pronomina, & participia*

pira sunt tertiae personæ. Quid iam ais? An non constrictus teneris, ut quò te vertas, nescias? Non sunt hæc de meo cerebro excogitata verba. Agnoscis (opinor) autorem.

Resp. *Quid opus est queso tam magnifico ante vicitoriā triumpho? Non est quod tantoperè glorieris. Mox enim omnibus palam faciam, quām sis sophista insignis, & nugator egregius.*

Quest. Is ne tibi Sophistæ, & nugatoris nomine dignus videtur, qui nuda profert grammaticæ verba, sine vlla eorundem vel additione, vel diminutione?

Resp. *Vel maximè: si verba Grammaticæ ad sensum alienum, imo prorsus contrarium detorqueas.*

Quest. Quein tu ergo putas esse regulæ prius à me allatæ sensum?

Resp. *Satis est per se manifesta & plana regula illius mens & sententia, si proximè antecedentia sedulò & diligenter animaduertas.*

Quest. Quomodo?

Resp. *Dictum est antea tres fuisse pronominum personas, ad quarum primam referuntur Ego & Nos: ad secundam Tu & Vos: ad tertiam vero Ille, & Illi, quibus subiicitur: omnia nomina, pronomina, & participia, esse huins (tertiae scilicet) personæ, illis videlicet exceptis de quibus in proximè præcedentibus facta est mentio.*

Quest. Magis propriè dixisset, reliqua pronomina, quām omnia pronomina, sunt tertiae personæ.

Resp.

DISPUTATIONES

Resp. *Sic loquendo sublata fuisset omnis dubitati occasio, praevidereturq; tui similibus, hoc est, nugacundulis & cauillatoribus omnis de lana caprinari- xandi ansa. Sed candidis & sinceris ingenis, & ab omni nugandi studio alienis satis sunt illa verba manifesta & perspicua.*

Quest. *Bene habet: tibi (vt video) non facile quisquam imponet, ita es ad omnes perscrutandum latebras & diuerticula instructus, & paratus. Verum quoniam hæc non successit, alia aggredienda est via. Quid ergo? veranè sunt omnia quæ de prima & secunda persona affirman- tur?*

Resp. *Sunt omnia verissima.*

Quest. *Ego igitur & Nos, sunt primæ personæ, Tui item, & Vos, vñà cum omnibus vocati- uis solummodo, sunt secundæ personæ.*

Resp. *Ita sentio.*

Quest. *Quid itaque statuendum censes de horum pronominiū obliquis, tam singularibus, quàm pluralibus?*

Resp. *Esse nimirum eiusdem personæ cum illo- rum rectis singularibus & pluralibus.*

Quest. *Fateare tunc necesse est plures voces esse primæ & secundæ personæ, quàm Ego & Nos, Tu, & Vos, id quod paulo ante constanter pernegasti.*

Resp. *Nulla est omnino huiusmodi necessitas.*

*Mei, mihi,
me, no-*

Quest. *Pugnantia loqueris. An non sunt c- nim mei, mihi, me, obliqui singulares, primæ per- sonæ*

sonæ cum nominatiuo singulari Ego. Nostrum strum, no-
verò, & nostri, nobis, an non sunt etiam eiusdem stri, nobis.
personæ cum nominatiuo plurali Nos ? Quod Tui, tibi,
idem de obliquis secundæ personæ, Tui, tibi, strum, ve-
te, vestrin, vel vestri, & vobis, est omnino affir- stri, vobis.
manduni.

Resp. *Quid tum postea?*

Quest. Sunt proinde plures voces primæ per-
sonæ quam Ego, & Nos, plures item voces se-
cundæ personæ, quam Tu, & Vos.

Resp. *Vbi dicit Grammatica Ego & Nos, esse Casus ob-
primæ personæ, Tu, & Vos autem pertinere ad secun- liqui singu-
dam: intelligendum est reliquos quoque earundem lares &
dictionum casus, tam singulares, quam plurales, eius- plurales
dem esse personæ cum suis nominatiuis singularibus eiusdem
& pluralibus. sunt perso-
næ cum
nomina
tiuis singu-
laribus &
pluralibus.*

Quest. Cur non disertis hoc verbis in regulis
Grammaticalibus exprimitur?

Resp. *Superuacaneum foret omnes in docendo
minutias persequi. Omituntur multa tanquam ex-
sese satis nota & familiaria. Pleraque etiam relin-
quuntur sedulis præceptoribus inter docendum sup-
plenda, & explananda: non pauca præterea crebris
ingenuorum adolescentolorum de rebus Grammati-
calibus disputatiunculis fient dilucida & manifesta.*

Quest. Quia tam dextrè, & promptè ad om- Alia obiec-
nia respondere soles, alijs allatis argumentis sic tio
contrate in hac causa insurgam. Hæc tria pro-
nomina, Ipse, Idem, & Qui, sunt primæ & se- Ipse, Idem
cundæ personæ: ergo plura pronomina præter & Qui.
Ego,

DISPUTATIONES

Ego, & Tu, sunt primæ & secundæ personæ.

Solutio.

Resp. *Idem & Qui, non sunt reuera pronomina, sed adduntur pronominibus, ab magnam, quam cum illis habent affinitatem: ac proinde nihil contra nos faciunt. Ipse tametsi sit pronomen, non est tamen vel solius primæ personæ, vel solius secundæ personæ, sed etiam tam indifferenter tertie personæ, quam prima, vel secunde. Non infringit igitur illorum veritatem, quæ de prima & secunda persona affirmantur.*

Quest. *Quid ita tandem?*

Resp. *Quia cùm docet Grammatica Ego, & Nos esse primæ personæ, Tu verò & Vos, secundæ, hoc vnl dicere, nempe ex omni pronominum numero nulla præter Ego, & Tu, reperiri, quæ sint solummodo primæ, vel solum secundæ personæ.*

Quest. *Probo hoc tuum responsum, & alia adhuc vtar in hac quæstione, ratione, cui vbi satisficeris, dabo locum alijs, si qui velint præterea viriū tuarum in hoc arguimento periculum facere.*

Resp. *Cave ne te hoc loco spes tua fallat, quemadmodum & ante hac sèpe fecerit.*

Quest. *Noli timere: non fallet, tu modò reuoca in memoriam, quæ prius affirmasti: omnia scilicet nomina esse tertiæ personæ in omnibus casibus, præterquam in vocatiuo.*

Resp. *Probè memini, quid inde concludes?*

Alia obie-
ctio.

Quest. *Audies. Ego contrà affirmo, omnia nomina vel esse reuera, vel saltèm esse pri-
mæ,*

max, vel secundæ personæ.

Resp. *Mirus eris dicendi artifex, si hoc effe-
ceris.*

Quest. Conabor saltem, tu modò vide, ut sis
paratus ad argumenti mei ictus vel sustinendos,
vel ab humeris tuis cautè (si poteris) depellen-
dos.

Resp. *Ego omnes argumentorum tuorum peti-
tiones ita coniectas, ut vitari posse non videātur, par-
ua quadam corporis declinatione (ut aīnnt) effu-
giam.* Cicero, prima
Catilina
ria.

Quest. Si tibitam instructus, & ad omnem
Martis aleam paratus esse videris, vt alia ciuidem
generis infinita, passim apud probatos autores
obuia, breuitatis gratia omittam, quid ad hoc
Virgilianum respondebis?

Vrbem, quām dicunt Romam Melibæc putauī
Stultus ego, huic nostræ similem, quo sēpē solemus
Pastores ouium teneros depellere fœtus.

Resp. *Quid hoc ad propositum?*

Quest. Non potuit aptius ullum exemplum
inveniri ad illud quod institui probandum.

Resp. *Doce qua ratione.*

Quest. Quia manifeste liquet nomen pasto-
res esse primæ personæ in hoc exemplo, cuius Coram,
generis possent multa præterea adduci. quem quæ-
ritis, ad-
sum, Tro-
ius Aeneas
Varg.

Resp. *Non ibo inficias magnam reperiri apud au-
tores probatos exemplarium similium multitudinem:
vt tamen quis inde perspiciat nomina onnia, vel esse
revera*

DISPUTATIONES

*revera, vel saltem esse posse primæ persona, opus est
ut habeat oculos plus quam lynceos.*

Quæst. Admodum hebes est oculoruim tuorum acies, si hoc videre nequeas. Faciam itaque perspicuum hac ratione. Verbum personale & eius nominatiuus eiusdem sunt personæ; Solemus autem verbum est primæ personæ, ergo pastores, eidem verbo nominatiuus, est primæ personæ: quod idem de omnibus alijs similibus est dicendum.

Resp. *Non est vox Pastores nominatiuus verbo Solemus.*

Quæst. Tentandi gratia hoc ais, non quòd ita revera sentias.

Resp. *Non aliter loquor quām sentio.*

Quæst. Esse vocem Pastores nominatiuum verbo Solemus sic ostendo, à definitione nominatiui casus. Omnis dictio casualis verbum præcedens, & respondens quæstioni factæ per quis, vel quid, est verbo nominatiuus: vox pastores est huiusmodi, est ergo verbo nominatiuus.

Resp. *Est nominatiuus per appositionem.*

Quæst. Appositio est duorum, vel plurium substantiuorum: est hīc vnicum solummodo substantiuum: nulla est hīc igitur appositio.

Resp. *Intelligitur hīc alterum substantiuum, scilicet nos, atque ita constat constructio hoc modo:
Nos pastores solemus.*

Quæst. Exprimuntur semper substantiuia in appositione, non potest ergo hīc esse appositio.

Resp.

Resp. Est igitur figura Euocatio.

Quest. Quod das, accipio. Non potuissi vlla ratione melius votis meis satisfecisse. Iam enim, velis, nolis, ex tuis ipsius verbis euincam omnia nomina esse posse primæ, vel secundæ personæ.

Resp. Quomodo?

Quest. Per euocationem prima, vel secundæ persona ad se euocat tertiam.

Resp. Concedo.

Quest. Hoc autem quoties accidit, ambae fiunt prima, vel secundæ persona.

Resp. Hoc nego.

Quest. Negas ergo ipsissima Grammaticæ verba, quæ traduntur de figura euocatione, ex quibus sic concludo: Quicquid fit primæ, vel secundæ personæ, illud ipsum in merito dici potest esse primæ, vel secundæ personæ; sed per euocationem omne nomen fit primæ, vel secundæ personæ: est igitur per euocationem omne nomen primæ, vel secundæ personæ. Consequitur itaque omnia nomina esse posse primæ, vel secundæ personæ, contra illud, quod in personis pronominum habetur, omnia nempe nomina esse tertiae personæ.

Per euocationem omnia nomina esse possunt primæ, vel secundæ personæ.

Resp. Profundum sane est ingenij tui acumen, qui hac tam longe & altè petita adduxeris ad institutum tuum probandum, quibus nihilominus parvus, aut nihil inuaberis.

Quest. Quid ita?

Resp. Tum, quia ubi affirmat Grammatica om-

DISPUTATIONES

Solutio illius obiectionis, qua probare nitebatur omnia nomina esse, vel primæ, vel secundæ personæ.

nia nomina esse tertiae personæ, intelligenda est de nominibus in propria natura acceptis, & in simplici constructione collocatis: tum, quia hæc ipsa, quæ figuratè per euocationem ad primam, vel secundam personam reducuntur, illius constructionis, non naturæ suæ ratione, tantisper prima, vel secundæ personæ vim & formam induunt, dum in illa syntaxi tantummodo usurpantur, cum extra illam in simplici constructione semper sint tertiae personæ.

Quest. Satis est inter nos duos de pronomine concertatum. Siquid habent reliqui Disputatores, quodin hoc arguento obijciant liberum esto per nos, ut in hanc arenam disputaturi, cum velint, descendant.

QVAE SEQVNTVR DE Pronomine disputationes hac editione demum accessere.

NOVA DISPUTATIO DE definitione Pronominis.

QVAE STIO.

An vera sit Pronominis definitio.

Præfatiuncula.

Satis acriter & animosè, atque etiam prolixè satis, qui ante nos disputerunt, de Pronomine differuere, quos attentè quidem (auditores humanissimi) audiuitis. Cum autem & ego non pauca habeam, quibus regularum Grammaticalium

calium in hac orationis parte veritatem läbcfa-
Etare mihi posse videar: finite (quæso) vos orem,
imo vos exorem (quæso) finite, vt dum illa con-
tra hunc meum aduersarium, quem híc coram
vobis adstantem cernitis, protulero, nobis inter-
nos mutuò de hisce rebus decertantibus, aures
benignas præbeat. Sed his omissis, monet iam
tempus, vt ad te (aduersarie) orationem meam
conuertam, à quo perquam libenter sciscitari
velim, quām sis paratus ad illa tutanda & defen-
denda, quæ tradit Grammatica de pronominis
definitione?

Resp. *Mibi profecto non est dubium esse illa
omnia certissima, & firmissima, quæ docentur in
Grammatica de Pronominis definitione.*

Quest. *Quid ais igitur ad ipsissima prima
verba, quæ in Rudimentis Anglicanis habentur
de hac ipsa re, vbi affirmat Pronomen esse orati-
onis partem nomini similiham, qua in demon- Définitio
stranda & repetenda re aliqua utimur? Agnoscis Pronomi-
(opinor) hæc verba?*

Reſp. *Agnosco sane, nec agnouisse pudet. Sunt
enim rei veritati quām maxime consentanea.*

Quest. *Sed si ego illa rei veritati esse quām
longe dissentanea probauerim, vereor, ne te
mox non sine aliqua dedecoris nota, aliam can-
tilenam canentem virti hi grauissimi, & ornatissi-
mi audiant.*

Resp. *Audio Thrasonicam militis glorioſi ia-
Etantiam. Sed quid verba audiam, cùm potius facta*

DISPUTATIONES

videre debeam?

Quæst. Vide igitur, & ad hoc mihi primum responde, quæ scilicet possit esse affinitas & similitudo inter illa, quæ inter se longissime dissentunt & discrepant?

Resp. Fateor hoc libens, non posse illa nempe dici similisma, quæ nullam habent inter se affinitatem, & similitudinem.

Quæst. Sed talia sunt omnino nomen, & pronomen: tu coniuncto cætera.

Resp. Conaris nimis hinc inferre, non esse pronomen orationis partem nomini similimam.

Quæst. Concluðe tu ita, si velis, & ubi sic concluseris, responde. Probè enim calles mentis meæ sensum.

Resp. Atenim ego hoc tibi non concedam, adeò inter se dissentire nomen & pronomen, ut non posse alterum alteri dici similimum.

Quæst. In quibus nulla est similitudo, qua ratione possunt illa inter se conuenire?

Resp. Noli (queso) captiosis huincmodi interrogatiunculis me ita circumducere. Age candide & aperte, ut ingenuum & liberalem decet puerum.

Differen-
tia defini-
tione. Quæst. Ego à dolo & calliditate longe sum alicius. Sic ergo (quia ita vis) candidè, & aperte tecum ago. Quorum est diuersa definitio, illa inter se similia esse nullo modo possunt. Nam quæ definitione differunt, ea profecto maxime inter se differunt.

Resp. Potest tamen esse aliqua conuenientia etiæ in

in illis, quorum diuersae sunt definitiones.

Quest. Intelligo quid velis, esse videlicet in attributis, siue accidentibus nominis & pronominis aliquam similitudinem.

Resp. Sic volo. Licet non ita magna sit differentia in definitionibus harum partium.

Quest. An non longe maxima est differentia? Nomen Primo nomen significat rem: pronomen autem significat rem omnino nullam significare credo.

Resp. Itane quæso? Ego, Tu, & Ille, nonne res sumus? Vel situs saltem, perpusillus & nanus, vel pygmæus potius, ita profectò parvus, & exiguus sis, ut nihil revera, magis quam res aliqua dici merearis, teipsum rem nullam esse fatebere: ego sane talem iniuriam mibi inuri nulla ratione patiar, ut me, rem nullam esse concederim.

Quest. Qui Bærium non edit, amet tua carmina Mæui. Quasi vero ita magna sit discrepancia inter utriusque nostrum staturam, ut tu, Atlas scilicet, res dici debeas: ego vero pygmæus, nihil esse merito censeri debeam. Sed extra iconum. Licet Ego, Tu & Ille, si de substantia & essentia corporum nostrorum loquare, si non res quædam, hæc tamen nuda (ut proferuntur) vocabula, nec res sunt, nec rem aliquam significat, sed sunt personæ, hoc est (ut ego interprætor) rerum, siue corporū affectiones, & qualitates quædam.

Resp. Acutè tu quidem, & subtiliter, nec prorsus à rei veritate (ut ingenue fatear) disputasti.

Quest. Agnoscis ergo in hac definitionis par-

DISPUTATIONES.

Nomen si-
gnificat ré-
sine tépo-
ris, & per-
sonæ diffe-
rentia.

te magnum esse inter nomen & pronomen dis-
crimen. Peragamus ad cætera. Nomen signifi-
cat rem sine vlla temporis, aut personæ differen-
tia: sed pronomen, quicquid tandem est, omnino
& solum est, & significat personæ differentiam.
Hic itaque adhuc nulla est pronominis cum no-
mine similitudo.

Resp. Ego tamen cum Grammatica nostra obsti-
natè defendo, Pronomen esse orationis partem nomini
valde similem.

Quest. Obstinate quidem. Nihil enim verius
vnquam protulisti, sed sine vlla prorsus ratione
hoc affirmas. Si nullam potes similitudinem pro-
nominiis cum nomine ostendere, quin dicas tan-
dem vel in hac re saltem esse similia, quòd vtró-
que vtamur in demonstranda, & repetenda re
aliqua. Hoc enim solum est reliquum in prono-
minis definitione.

Resp. Hoc si dicerem, an non aliquid tibi dixisse
deum videar?

Quest. Sed hoc aliquid (ut inquit ille apud
Comicum) nihil est. Dic enim vbi tu vnquam
nomen aliquod demonstratum, aut relatum
repereris?

Relp. Esto quòd non repererim, & quòd bac ra-
tione licet fortassis effugere, si dicerem, me non An-
glicanas, sed Latinas Grammaticæ nostre regulas
velle defendere: ego tamen aliquam similitudinem
inter nomen & pronomen esse arbitror in utriusque
attributis, sive accidentibus.

Quest.

Qu. Quam rectè hoc etiam affirmaueris, ipse videris. Nam siue de casibus utriusque loquaris, siue declinationibus, siue cōparationibus, siue deinū generibus, quām maximè in hisce ferè omnibus inter se dissonant. Habent enim omnia ferè nomina sex casus, pronomina verò omnia, quatuor exceptis, carent vocatio. Nomen admittit quinque declinationes, pronomen tātūm quatuor. Si verò declinandi terminaciones respicias, non magis ferè album à nigro discrepat, quām sunt diuersē in harum declinationibus terminaciones. Comparantur demūm nomina per tres comparationis gradus: Pronomina verò, aut non omnino comparātur, aut raro, & impropriè comparantur. Vbi ergo reperitur hæc tam magna similitudo?

Discrimen
inter no-
men, &
pronomen

Resp. Illa est consideranda in casibus, numeris, generibus, & declinationibus, ubi sufficit, si in quibusdam sunt similia, licet non in omnibus prorsus & omnino conueniant.

Quest. In hac tua response acquiescam, nec te arctius hoc argumento constringam hoc tempore.

ALIA DISPUTATIO DE NUMERO Pronominum.

QVÆSTIO.

An sunt tantūm quindecim Pronomina? nec plura, nec pauciora?

G 4

Quest.

DISPUTATIONES

Quest. De numero Pronominum tenui (condiscipule charissime) disputaturus, quò melius tollatur omnis inter disputandum tergiuerandi & cauillandi ansa, necesse est, ut hoc mihi primū expediās, num tu omnia, quęcunque & ubi cunque in Grammatica docentur de pronomine, pro veris, & indubitatis tutari, & defendere velis, necne?

Resp. Quas tradit Grammatica nostra regulas de pronomine, sive in rudimentis Anglicanis, sive inter Latinas de octo orationis partibus præceptiones, sive denique in constructionis præceptis, easdem ego omnes verissimas esse affirmo.

Quest. Si ita tibi sit statutum, ego facile Grammaticam tuam sibi parūm constare probabo, ut quæ modò plura dicat esse Pronomina quam quindecim: modò verò pauciora, quod sanæ magnæ leuitatis & incōstantię videtur mihi esse argumentum.

Resp. Hoc si tu strenue possis evincere, cedam ego tibi huius victoriae palmam.

Tractatum
est hoc
idem argu-
mentum
superius,
sed hoc lo-
co diuersa
ratione.

Quest. Ego in utrumque hoc sum paratus, primòq; ex rudimentis Anglicanis docebo sexdecim esse pronomina: posteà verò ostendam tantum esse quatuordecim, idque ex regulis Latinis constructionis, ubi agitur de Pronomine.

Resp. Quod verbis tam audacter polliceris, re ipsa demum si probaueris, virum te sane egregium præstiteris.

Quest. Ad primum quod attinet, si mihi ad paucula

paucula quedam interrogata respondere digna- Sedecim
beris, vel teipso iudice, hoc ipsum euincam. Dic ~~est~~ prono-
enim aperte quot sunt Pronomina priuæ decli- ~~mina.~~
nationis?

Resp. *Sunt tres tantum: nempe Ego, Tu, Sui.*

Quest. *Quot secundæ?*

Resp. *Hæc sex, Ille, ipse, iste, hic, is, & qui.*

Quest. *Quot tertiæ?*

Resp. *Quinq, Mens, tuus, suus, noster, & uester.*

Quest. *Bene se res habet. Quot tādem quartæ inflexionis?*

Resp. *Duo tantum, nostras & uestras.*

Quest. *Processisti tu scilicet hodie pulchrè.*

Nam si hæc rectè in digitis computaueris, inuenies numero esse sedecim, videlicet tria primæ, sex secundæ, quinque tertiæ, & duo quartæ, quæ efficiunt omnino sexdecim.

Resp. *Sed tu callide & versutè in seriem & or-
dinē pronominum intrusisti relatum qui, que, quod.*

Quest. *Egōne quæso intrusī? vel non potius ipsa Grammatica inseruit?*

Resp. *Fateor. Sed tamē sunt reuera, & propriè quindecim tantū Pronomina. Nam relatum qui, nō est genuinum, sed addititum. Sic enim Grammatica tam Anglicana, quam Latina loquitur: Pronomina sunt quindecim, Ego, tu, sui, &c. quibus addi possunt sua composita, Ego met, tute idem, atq, etiam qui, que, quod. Vides igitur quam aptè hinc nodum soluat ipsa Grammatica. Proba ergo quod secundo loco in te suscepisti, nempe pauciora esse pronomina quam quinde-*

cim,

DISPUTATIONES

*cim, hoc est, tantum quatuordecim, idq; (si probè me-
ministi) ex Latinis de Pronominum syntaxi regulis.*

Quest. Nihil est factu facilius. Non enim te latè arbitror, huiusmodi haberi regulam in Pronominis constructione: Ipse ex pronomini-
bus solum trium personarum significationem repræsentat.

*Regula grammati-
calis.* Resp. *Quid hinc infers? Quis enim unquam tibi hoc negauerit? Rotunda namq; sunt hæc verba intellectuq; longè facilima.*

Quest. Expende tamen illa. propius & peni-
tius, ne posteà fortassis eadem reuocare, & retræ-
ctare cogare.

• Resp. *Nullum est huiusmodi periculum. Nodum mihi videris in scirpo querere, qui hinc ullam dubi-
tandi occasionem captare conaris.*

Quest. Audi quæso paucis. Aliter namque se fere res habet, quām tu reris. Sic loquitur regula: Non, Ipse ex Pronominibus, sed Ipse solum ex pronomini-
bus trium personarum significationem repræsentat.

• Resp. *Quid si ita loquatur? Parùm refert, Ipse ne ex Pronominibus, vel, Ipse solum ex Pronomini-
bus dicat.*

Quest. Itāne quæso? Vox hæc (solum) est ex-
clusiva, docetque nullum prætereà Pronomen
preter Ipse, trium personarum significationem
repræsentare.

• Resp. *Verissimum hoc esse concedo. Tu si potes,
aliter se rem habere ostende.*

Quest.

Quæst. Quid opus est ut ipse hoc ostendam (quod tamen facile possum, quod & loco deinceps commodiore fortasse faciam) cum in proximè subsequentibus verbis ita scriptum reperiatur: Idem etiam omnibus personis iungi potest. Vel igitur Idem non erit Pronomen, & sic pauciora erunt Pronomina: vel, non solum (ipse) ex Pronominibus trium personarum significationē repræsentat.

Obiectio.

Resp. *Dum sic disputas, non probas esse pauciora Pronomina quam quindecim, sed potius plura.*

Quæst. Siue plura, siue pauciora probauero, Grammaticam falsitatis arguo. Sed si dederis quindecim solummodo esse Pronomina, & in illorum numero computaueris hoc ipsum Idem, certè (Ipse) solum ex Pronominibus trium personarum significationem repræsentat, vel (Idem) tres personas non repræsentat, vel si repræsentat, non potest esse Pronomen, quia ex Pronominibus Ipse solum tres personas repræsentat. Pugnat enim hæc acerrimè inter se, Ipse solum repræsentat tres personas, & Ipse solum non repræsentat.

Resp. *Ego hanc verborum pugnam sic mihi posse videor dirimere, hæcq; inter se si reconciliare, & in gratiam denuò redigere, si hunc in modum regulam priorem explicauero. Ipse solum ex Pronominibus, que reuera & propriè sunt Pronomina, vel que simplicia sunt Pronomina, trium personarum significatiōnem repræsentat. Idem etiam tribus personis adiungi potest, sed non est (idem) simplex Pronomen, sed compositum,*

*Solutio su-
perioris
objectionis*

DISPUTATIONES.

compositum, nec naturale, & genuinum Pronomen, sed addititum, sicut est antea a me dictum, & prius etiam ab alio ad eundem ferè modum responsum.

Quæst. Non prorsus à veritate videtur mihi tua sententia abhorrere, esto tamen de hac re aliorum iudicium. Tempus enim iam me vocat ad alia, ne nimiè prolixitate molestus esse videar. Est enim & alijs locus dandus, ut sua quoq; proferant contra regulas Grammaticales argumenta, quibus excusis & examinatis Grammaticæ veritas dilucidior & manifestior omnibus esse appareat.

DE VERBO DISPUTATIO.

QVÆSTIO PRIMA.

An vera sit Verbi definitio?

Est mihi hoc tempore pomeridiano, & hoc de loco, viri clarissimi, vosque ceteri, qui adestis, auditores humanissimi, contra hunc aduersariū, quicm me dudum strenuè & acriter oppugnantē audiuistis, non minùs fortiter & animosè, pro virili mea decertandum, non ostentandæ alicuius vel eruditionis, vel eloquentiæ gratia, sed quia præceptor doctissimo, pro laudabili Scholæ nostræ instituto mos omnino est gerendus. Atque hic exempla præclara charissimorum condiscipulorum, qui prius in hanc arenam disputaturi ascenderunt, me non parùm excitant: hortatur etiam huius scholæ consuetudo, quam ego & probo

probo vehementer, ut utilitate fructuosa, & ut
vnu necessariam seruare constitui, quantum mea
quidē feret tenuitas ingenij. Meo enim me pede
metiri didici, cuius ingenium fateor esse longē
tenuissimum, artem exiguam, eruditionem nul-
lam. Est tamen parentum Maiorum dictis &
præceptis, præsertim cum magna sit utilitas ad pu-
erorum exacuenda ingenia in huiusmodi exer-
citationibus, & mutuis ad inuicem concertatiuncu-
lis. Dabitis igitur mihi venia, si quid fortè de-
liquero, maioremq; voluntatis atq; obedientiæ,
quām doctrinæ, vel ingenij rationem habebitis.
Ut vt enim desint vires, conatum tamen meum
vobis in hoc exercitij genere placendi, non (vt
opinor) improbabitis. Sed nolo vos pluribus ver-
bis, aut oratione longiore detinere. Te itaq; (ad-
uersarie) iam adoriar, cum quo (si placet) de Ver-
bo & eius attributis libenter disceptare cupio.

Resp. *Accipio conditionē. Tamen enim aberit, ut*
quicquam de verbi præceptionum veritate hac rati-
one discedat, ut potius magis confirmetur quæcun-
que de illo, illiusque accidentibus in Grammatica re-
gia traduntur.

Quest. Omnis (inquit ille) quæ à ratione sus-
cipitur de aliqua re institutio, debet à definitione
proficiisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo dis-
putatur. Placet igitur à Verbi definitione hanc
disputationem ordiri, quam vtrum tu veram esse
affirmes, velim vti clara voce pronunties? Dic
ergo quid sit verbum.

Cicero,
libr. I. off.

Resp.

DISPUTATIONES

Verbi defi-
nitio.

Resp. *Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agere vè, aut pati significat. Quid habes, quod in hac verbi definitione possis iure reprehendere?*

Quest. *Tam sunt multa, vt difficilius sit exitū quām initium inuenire. Quæram igitur in hoc tam amplio disputandi campo modum, potius quām copiam.*

Resp. *Quo plura protuleris, eo maiorem gratiā apud omnes studiosos adolescentes inibis, quos instruētores hoc pacto efficies ad aliorum obiectiones similī argumento diluendas.*

Verba quæ
dam nulli-
us partis
orationis.

Obiectio I.

Quest. *Sic itaque dispuo. Multa reperiuntur Verba, quæ nullius sunt partis orationis: falsa est igitur prior definitionis Verbi pars, qua verbum definitur esse pars orationis.*

Resp. *Profer tu tale verbum, quod sit nullius orationis pars.*

Quest. *Nulla integra oratio est alicuius partis orationis: multa verba efficiunt per se integrā orationem: ergo multa verba sunt nullius partis orationis.*

Resp. *Nullum (quod noui) verbum efficit per se integrā orationem.*

Quest. *Omnis integra propositio integrā efficit orationem: multa verba efficiunt integrā propositionem: ergo multa verba efficiunt integrā orationem.*

Resp. *Est hæc disputatio magis Dialecticorum, quam Grammaticorum propria.*

Quest.

Quest. Non tamen nocebit leuiuscum ho-
rum gultum præbuissé pueris.

Resp. *Age ergo ostende huicmodi verba, quæ
efficiant per se integrum propositionem.*

Quest. Omnia fere verba priuæ vel secundæ
personæ, vt, scribo, pugno, dispu-to, vnâ cuim ver-
bis quoque tertiæ personæ, quoties certa perso-
na intelligitur: vt pluit, ningit, grandinat, Deus
scilicet, vel natura, vel aliquid simile.

Resp. *Huicmodi propositiones appellant Diale-
ticæ implicitas, quæ in explicitas sunt resoluenda, sup-
plendo nominatum, & resoluendo verbum in par-
ticipium præsentis temporis cum verbo *Sum, es, fui:*
hoc modo: Scribo, id est, Ego sum scribens: pugno,
Ego sum pugnans: dispu-to, Ego sum dispu-tans. Pluit:
Deus est pluens, &c. *Quod ergo huicmodi verba
efficiant integrum orationem, hoc non habent ex se, Solutio su-
sed per supplementum. Quare hoc aliquid, quod contra
hanc definitionis verbi partē visus es hactenus dixi-
se, reuera nihil est. Non est enim verbum in huicmo-
di locutionibus integra oratio, sed pars tantum orati-
onis, si non adhibetur supplementum, ad eundem
modum, quo est paulò superiùs expressum.**

Quest. Dextrè admodum, & acutè hanc sol-
uisti obiecioneim, quæ tamen prima fronte non
nihil negotij faciliere potuerat imperitoribus,
quibus potissimum in hoc opere in seruio. Sed
his omissis, ad alia aggredior.

Resp. *Estne quod præterea obijcas contra hanc
verbi definitionem?*

Quest.

Verba effi-
cientia in-
tegrâ pro-
positione.

Solutio su-
perioris
argumenti
de verbis
efficienti-
bus inte-
gram pro-
positione.

DISPUTATIONES

Quæst. Audies. Sequitur in definitione, verbum inflecti modis & temporibus.

Resp. Fateor. Hoccine potis es infirmare?

Alia obiectionis contra verbi definitionem.

Quæst. Nescio: conabor saltem, idque primum hoc argumento. Cedo, Age, Agite, sunt verba, nec tamen modis & temporibus inflectuntur: non est itaque difficile verba inuenire, quæ non inflectantur modis & temporibus.

Resp. Non sunt hæc voces verba.

**Obiectio-
nis præ-
cedentis
solutio.**

Quæst. Sic probo. Quicquid conficitur ex syllabis, est verbum: hæc vocabula conficiuntur ex syllabis; sunt igitur hæc vocabula verba.

Resp. Ridicule. Adeo n' sum tibi visus idoneus, quem tam apertè inludas dolis? Non potes mihi hæc ratione imponere. Latet enim in hoc argumento fallacia, à vocibus ad res. Loquar adhuc apertius. Hæc vox verbum, in propria & nuda significacione accepta pro qualibet dictione syllabica, potest sanè hisce quoque dictiōnibus competere. Sed quatenus in hoc argumento capitur verbi vocabulum pro tertia orationis parte, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agerem, aut pati significat, nullo modo conuenit vocibus à te suprà citatis.

Quæst. Omissis igitur captiunculis & fallacijs, agam iam apertè de re ipsa, quæ per verbi vocabulum significatur.

Resp. Hoc sensu non sunt, Cedo, Age, Agite, verba, sed adverbia.

Quæst. Significant actionem: quid impedit itaque quo minus sint verba, & verba quidem imperan-

**Fallacia
à vocibus
ad res.**

imperandi modi?

Resp. *Im* non sunt verba, neque significant actionem, aut sunt imperandi modi, sed duntaxat adhortandi aduerbia. *Quod si* hoc tibi darem, disputandi gratia, hanc scilicet distinctiones significare actionem, non tamen inde sequeretur esse verba. In verbis enim praeter agendi significationem, requiritur ut inflectantur modis & temporibus.

Quest. Atqui ego ostendam esse verba, quæ non inflectuntur in modis & temporibus.

Resp. *Multa* verbis polliceris, cum verò adres peruenit, nihil omnino præstare potes.

Quest. Aue, faxo, quæso, num verba esse negaueris?

Instans.
Aue, Faxo,
Quæso.

Resp. Null modo.

Quest. At non inflectuntur modis & temporibus: falsum est igitur quod priùs affirmasti.

Ref. *Nunc* tandem illud protulisti, quod verispeciem quandam præ se ferre videatur.

Quest. Præ se ferre verò ait? Au non re ipsa verum est, quod modò dixi?

Resp. *Esto*. Specie tamen, non re vera verbi definitionem impugnat.

Quest. Quamobrem?

Resp. *Quia* non disputas ad idem, ut loquuntur in scholis, hoc est, aliena sunt à proposito, que aduers. Datur enim illa verbi definitio de verbis integris & perfectis, & non de verbis maliis & defectiis.

Quest. In calidiorem hominem non potuit unquam quisquam incidisse, qui tam subdolis

Solutio.
Verbi definitio est intelligenda de verbis perfectis.

DISPUTATIONES

inuentis distinctionibus omnia solet eluere. Tentabo nihilominus hac vice, si quid possim maioris momenti contra posteriorem definitionis verbi partem adferre, qua docetur omne verbum significare debere, vel, esse, vel, agere, vel, pati.

Resp. *Nihil (ut video) in verbi definitione integratum relinques. Sed quo maiori vi, & impetu incedem irrueris, eo firmius & solidius perstabant illius fundamenta, & structurae.*

Quest. *Quam verè hoc affirmasti mox patet, ubi probaueris, multa esse verba, quæ nec agere, nec pati significant.*

Resp. *Hoc si probaueris, non parum concusisse, & labefactasse videberis verbi fundamenta.*

Obiectio
tertia con-
tra vlti-
mam defi-
nitionis
verbi par-
tem.

Quest. *Quæ non habent actiuam, vel passiuam significationem, illa verba nec agere, nec pati significant: sunt autem quædam verba, quæ nec actiuam, nec passiuam significationem habent: multa igitur verba nec agere, nec pati significant.*

Resp. *Omnia verba vel agere, vel pati significant.*

Quest. *Nolo te vrgere illis, quæ possum de verbo substantiō sum, & eiusdem compositis in medium proferre, quia illa omnia dubio procul excipies, tanquam ad primum diuisionis verbi membrū pertinentia, ubi statuebas esse quedā verba, quæ rei existentiam quandam significarent, non autem actionem, vel passionem. Nam illis*

illis exceptis, ostendam esse alia verba præterea quæ nec agere, nec pati significant.

Resp. *Illud, si potes, ostende.*

Quest. Omnia verba neutra sunt eiusmodi. Verba neu
Nam inde sortiuntur hanc neutrorum verborum <sup>tra quare
sic dicta?</sup> appellationem, quod nec habeant actiuam, nec
passiuam significationem. Ac proinde nec agere,
nec pati significant.

Resp. *Male colligis. Non enim perhibentur ver- Solutio.*
ba neutra nec actiuam, nec passiuam significationem Verba neu
habere, sed non integrè induere formam actiuam, vel ^{tra dicun-}
passiuam. Nullum enim (si bene memini) reperitur ^{tur, non} ^{quod signi-}
verbum neutrum, demto *Sum* cum compositis, cuius ^{fient vel}
significatio non sit vel actiuam vel passiuam. ^{actiuam, vel}
^{passiuam: sed}
^{quod non}
^{integrè in-}
^{duere pos-}
^{sunt for-}
^{mam acti-}

Forma autem eorum nec est integrè actiuam, nec integrè passiuam. Quia in illis neutrīs in (o) exeuntibus, quæ proximè ad actiuorum formam accedere videntur, hoc tamen discriminis inter illa, & verba actiuam videre licet, quod actiuam in (o) passiuū in (or) formare possunt: neutra vero in (o) passiuū in (or) formare nequeunt. In illis vero neutrīs, quæ passiuæ passiuam, forme reperiuntur, in hoc tamen differunt à passiuis, quod non plenè & integrè formantur, sed reperiuntur in voce tertiae personæ tantummodo per omnes modos & tempora, suntq; semper impersonalia.

Quest. Rectè hoc obseruasti. Sed nihil habes præterea propter iuniores, annotatione dignum in his neutrīs impersonalibus passiuæ formā?

Resp. *Est illud insuper obseruandum, esse ferè ^{Obseruati-}
omnia verba neutralia forme passiuæ, significatione uncula.*

DISPUTATIONES

actiua, tamet si terminatione sint passiua.

Quæst. Omnes definitionis verbi partes ordine iam percurrimus, tractanda restant alia nonnulla verbi accidentia.

DISPUTATIO SECUNDA DE Verborum generibus, modis, & temporibus.

QUESTIO SECUNDA.

An vera sint, quæ habentur in Grammatica, de generibus, modis, & temporibus verborum?

Quæst. Genera verborum quot esse traduntur in Grammatica?

Resp. *Actinum, passiunum, neutrum, deponens, & commune.*

Quæst. Tu verò nec plura, nec pauciora esse arbitraris?

Resp. *Sic statuo.*

Quæst. Quid si euincam duo esse solummodo verborum genera?

Resp. *Quid si ad illos redeam, qui dicunt, quid si cœlum ruat?*

Quæst. Putas ergo hoc esse probatum impossibile?

Resp. *Mea sic est sententia, præsertim cum apud animum meum perpendo, quia tu sis impar ad hoc præstandum.*

Quæst. Noli queso tā abiecte de me sentire.

Resp.

Resp. Omitte verba inania: expecto argumenta.

Quest. Accipe. Omne verbuni aut est personale, aut imperionale: ergo duo sunt tantum verborum genera, non autem quinque. Responde.

Ref. Negari non potest, nullum posse reperiri verbum, quod non sit vel personale vel impersonale. Est autem hac generalis verbi partitio, quam abest ut tollantur quinque verborum genera, ut potius hac ratione magis confirmantur.

Quest. Quid est demum, quod à me adferri possit, quod idem (si tu sis iudex) pro te non faciat?

Resp. Si tibi minus arriserit prior solutio, vide Alia solutio num hanc alteram magis probare possis. Dividatur, si voles, verbum primo generaliter in duo genera, personale scilicet, & impersonale. Distribuamus postea hac genera in suas species, ita ut si tibi minus placeat ista verborum personalium in quinque genera diductio, dicamus verborum personalium esse quinque species.

Quest. Nolo scrupulosis more Dialecticorum de hisce vocabulis generum & specierum contendere, quae probè scio sape apud Grammaticos confundi, ita ut alterum pro altero interduim capiatur. Sed quomodo cunque accipi as, quintuplicem hanc verborum personalium distinctionem constare non posse affirmo.

Resp. Tu ait, ego rursus nego: non verbis sed argumentis (quiesco) pugnemus.

Obiectio
de genere
verborum.

Solutio.

Confun-
duntur hæ
voces ge-
nus & spe-
cies apud
Gramma-
ticos.

DISPUTATIONES.

Quest. Si quæras tantopere argumenta, ego te statim premam argumentorum multitudine.

Resp. *Premas licet, modo non opprimas. Disputa tandem.*

Alia ratio.

Quest. Omne verbum exit vel in (o,) vel in (m) vel in (or:) tria sunt igitur, non quinque verborum genera, vel (si maius) species.

Resp. Nullæ sunt verba quæ desinunt in (t,) vel in (r?)

Quest. Non decet te nugas agere. Ego non loquor de impersonalibus vel actiua, vel passiuæ formæ, sed de primarum personarum terminacionibus, vnde reliquarum personarum fines deriviantur.

Resp. Nego itaque argumentum. Non enim sequitur, quia tres sunt omnium verborum terminaciones tantum in primis personis, esse tantum tria verborum genera. Imo si verbum sum excipias, duas sunt omnium verborum terminaciones. Quis tamen inde concluderit, duo esse solum verborum genera?

Quest. Si quinque verborum genera sub hisce duabus terminacionibus continentur: expone qua ratione inuicem inter se distinguantur.

Verba terminacione conuenientia, quomodo differant.

Resp. Libens hunc laborem suscipiam, licet non ita propriè huic cause conueniat, quo tenellorum ingeniorum excitem industriam. Verba actiua & neutra conueniunt terminacione, exeunt enim utraque in (o) sed differunt significatione. Quia significant verba actiua tantum actiùè: neutra verò aliquando actiùè, aliquando verò passiùè. Reliqua genera omnia

nia desinunt communiter in (or.) Conuenient ergo verba passiva, deponentia, & communia terminati-
one, discrepant verò à se inuicem significatione.

Quest. Ostende singulorum discrepantiam.

Resp. Verbum passiuum & deponens terminati- Verbum
one conuenientia, sic differunt significatione, ut ver- passiuum
bum passiuum semper significet passiuè, verbum de- & verbum
ponens significet aliquando actiuè, aliquando verò deponens
neutraliter. Differt autem sic verbum commune ab Verbum
utroque, ut habeat & actiuam, & passiuam signifi- commune.
cationem.

Quest. Sed nulla sunt verba communia: ergo Obiectio.
non sunt quinque, sed quatuor duntaxat verbo-
rum personalium genera.

Resp. Scio viros quosdam doctos tecum sentire. Pauca ad-
Ego tamen Grammaticae regie autoritatem potius modum
sequendam arbitror, tametsi non negauerim, longe verba com-
pauciora nunc esse in usu verba communia, quam o- munia
lim apud priscos Grammaticos. Non enim facile pre- nunc ia
ter hactria verba Criminoꝝ, Frusfror, Oscuor, re-
peries alia, que actiuè & passiuè significant. Multa Cíplexus.
tamen passim obuii reperiuntur verborum deponen- Meditatus.
tium præteriti temporis participia in significatione Interpreta-
passiuia: quedam etiam actiuè & passiuè significantia. Comitatus
Vnde facilis est coniectura, quæ nunc deponentia sunt
verba, olim fuisse fere communia.

Quest. Conuertamus iam (si placet) sermonē De modis
ad illa examinanda, quæ de modis verborum de- verborum.
centur in Grammatica.

Resp. Non recuso. Sunt enim illa omnia ita cer-

DISPUTATIONES.

ta & firma, ut a te non possint facile labefactari.

Quest. Nescis qui vir siem. Sunt illa fortassis quæ nunc obijciam maioris ponderis, quæm quæ hactenus sunt prolata. Sex perhibentur esse verborum modi.

Resp. Scilicet.

Quest. Plurimorum, an paucorum? omnium, an aliquorum verborum sunt hi sex modi communes?

Resp. Omnia verba habent sex modos.

Obiectio. Quest. Verbum Infit, quot habet (quæso) modos?

Solutio. Resp. Cum disco omnia verba habere sex modos, loquor de verbis perfectis, non autem de verbis imperfectis, sive defectiuis. Verum ut simul & semel tibi de verbis defectiuis respondeam (hjce enim mihi iam aliquoties non nihil molestia voluisti exhibere) non esse illorum naturæ, sed usui, & recepta loquendi consuetudini tribuendum censeo, quod non integrè, quemadmodum reliqua perfecta, inclinentur. Hoc est, possent natura sua (hj usus modo pateretur) per omnes modos, tempora, & personas variari, non aliter quæm verba perfecta.

Quest. Ut hæc, quæ iam dixisti, vera esse concedam, quid inde tamen redire potest utilitatis ad verborum perfectorū causam subleuandam, in quibus non esse sex modos probare conabor?

Resp. Quia de verbis defectiuis, de quibus non intelligitur quæstio mea, sophisticè obijciebas, volui tibi semel os in hoc argumento obstruere. Quod vero

do

de verbis perfectis affirmas, nego villa reperiri, quia non omnes sex modos habeant.

Qu. Modi verborum sunt quatuor solummodo, nempe indicatiuus, imperatiuus, optatiuus & infinitiuus. Objectio
alia de ver-
borum per-
fectorum
modis.

Res. *Quid fieri ergo de potentiali & subiunctiuo?*

Quæst. Vel non erunt modi omnino, vel saltem superuacanei.

Resp. *Hoc proba.*

Quæst. Possunt verba perfecta integrè sine hisce modis formari, qui ab optatiuo, ne minimo quidem apiculo (si inflectēdi rationem spectes) differunt.

Resp. *Esto. Non sunt tamen hi modi superflui, & superuacanei.*

Quæst. Quod frustra additur, illud in erito superuacancum esse dicitur: frustra verò adduntur potentialis & subiunctiuus, quum nihil omnino differant ab optatiuo: sunt itaque potentialis & subiunctiuus superuacanei.

Resp. *Non frustra adduntur potentialis, & subiunctiuus.*

Quæst. Frustrè fit per plura, quod fieri potest per pauciora. Potest autem integra & perfecta esse verborum formatio sine potentiali & subiunctiuo (ad horum enim formam nihil prorsus addunt hi modi) ergo frustranca est horum modorum adiecio.

Resp. *Respondeo hoc modo. Si ipsam formandi Solutio su- & inclinandi nudam fermam & rationem, quoad perioris ver- obiectionis*

DISPUTATIONES

Significa- *verborum voces per finales terminationes variadas, respicias, fateor sānē nihil omnino differre potentialē autem formationis & subiunctiū ab optativo. Sed si verborum significationem (cuius est pueris ad rectam autorum interpretationem magna habenda ratio) consideres, est etiam necessarius admodum horum modorum usus, modorum, qui tametsi terminatione cum optativo consentiant, sensu tamen & significatione longē ab eodem discrepant.*

**De verbo-
rum tem-
poribus.**

Quæst. *Omnibus mihi modis approbanda videtur hæc tua responsio, qua contentus, de verborum temporibus pauca adiijciam.*

Resp. *Sunt illa in verbis perfectis quinque numero, praesens, imperfectum, perfectum, plusquamperfectum, & futurum.*

Quæst. *Cur facis verborum perfectorum hoc loco mentionem?*

Resp. *Netus (more solito) ad verba defectiva statim recurreres, que, ut modis, ita etiam temporibus multa & manca esse concedo, non naturæ vitio, sed recepta loquendi consuetudine.*

Quæst. *Quos mihi præscribis disputandi cancellos, licet re vera valde arctos, & strictos, non prætergrediar, sed intra verborum perfectorum claustra, atque adeo castra me continebo, quorum tria esse tempora probabo.*

Resp. *Ego hoc te fasce leuabo. Non enim suam, ut hunc laborem frustram suscipias. Nam facile concedam tria esse verborum tempora, quippe qui prius quinque esse in verbis tempora affirmaverim.*

Quæst.

Quæst. Tu ergo tibi ipsi non constas, qui modò ais, modò negas.

Resp. *Qui quinque dicit esse tempora verborum, illumne verisime est negare velle tria esse in verbis tempora?*

Quæst. Mitte verborum, quibus abundas, ambages, breuiterque responde, num tria tantummodo dicas esse verborum tempora?

Resp. *Hoc ego non affirmo.*

Quæst. At hoc ego in me probundum suscep- Obiectio
pi, id quod hac ratione demonstro. Si quinque de verbo-
sunt verborū tempora, tunc omne tempus non rum tem-
pore vel præsens vel præteritum, vel futurum: sed prius.
omne tempus, vel est præsens, vel perfectum, vel
futurum: ergo tria sunt, non quinque verborum
tempora.

Resp. *Tametsi mihi non valde firma videatur
esse maioris consecutio, nego tamen minorem, ubi af-
firmas omne tempus esse vel præsens, vel perfectum,
vel futurum.*

Quæst. Qua ratione adductus hoc facis?

Resp. *Quia est tempus quoddam imperfectum,
quoddam verò plusquam perfectum, quorum hoc rem-
diū antè, illud verò rem paulò antè preteritam de-
monstrat.*

Quæst. Vtrumque tempus rem præteritam denotat. Parùm ergo refert, paulòne antè, an diù antè præterierit. Hæc enim solutione, temporis in præsens, perfectum, & futurum diuisio-
nem non tollis.

Resp.

DISPUTATIONES.

Resp. Possum itaq; alia ratione praecedentis ob-
iectionis vim eneptere.

Quæst. Hoc si potes, verbo expedi.

Obiectionis de ver-
borum té-
poribus so-
luto.

Apud Phi-
losophos
secundum
rei veritatē
tria sunt
tempora.
Apud Grā-
maticos,
secundum
linguae pro-
prietatem
longè plu-
rasunt té-
pora, do-

ceaudi gra-
tia excogi-
tata.

Resp. Fiet. Dico igitur aliter philosophos, aliter
verò Grammaticos loqui de tempore. Philosophi enim
rerum naturas, & veritatem propriam intuendo, omne
tempus in præsens, præteritum, vel futurum dividunt,
propterea quod si verè & præcisè loqui velimus de
tempore, illud veliam est, vel fuit, vel futurum est.
Grammatici autem, qui non tam exactè & scrupu-
losè rerum naturas pensare solent, linguam potius ad
loquendum informantes, quam mentem de natura
& veritate rerum instruentes, quinque, docendi gra-
tia, verborum Latinorum tempora finxerunt. Et a-
pud Gracos (quod probè nosti) longè sunt plura ver-
borum tempora, nouem videlicet, non secundum rei
veritatem, sed secundum Graecæ linguae usum & pre-
prietatem.

Quæst. Hoc tu vocas verbo respondere?

Resp. Veniam mihi dabunt æqui letores, si hæc
aliquando verbosius propter iuniores sim prosecutus.
Mallem enim perspicuitatis causa fuisse, quam ob-
scurior videri.

Quæst. Tua in respondendo prolixitas, eò
me faciet in disputando breuiorem. Relicta er-
go hac quæstione, de verborum coniugationibus
paucis agamus.

TER TIA

TERTIA DISPUTATIO DE
Verborum coniugationibus.

QVÆSTIO.

An quatuor sint verborum coniugationes, ad quarum aliquam nullum sit verbum, quod non referri possit?

QVÆST. Cum sit deinceps inter nos de verborum coniugationibus concertandum, non grauaberis paucis exponere, quid voces verborum coniugationem?

RESP. *Coniugatio*, est apta verborum variatio *Coniugatio* per finales terminationes, tam numero singulari, quam plurali, in omnibus personis, modis, & temporibus.

QVÆST. Vnde dicitur coniugatio?

RESP. *A coniugando.* *Quia* una, eademque ratione inflexionis, quasi in eodem ingle plura verba coniunguntur.

QVÆST. Verum hac ratione multa verba à coniugationum numero excluseris.

RESP. *Qui* sic?

QVÆST. Propterea quod multa sunt verba, quæ non omnino coniungantur, ac proinde nullius poterunt esse coniugationis.

RESP. *Qua* ratione hoc ostendis?

QVÆST. Extuis ipsius verbis hoc ipsum ad hunc modum colligo. Nam si coniugare, sit verbum à terminatione in terminationem aptè variare

DISPUTATIONES

Multa verba nullius coniugationis.

Non intellegitur quæstio superior de verbis defectiuis.

Multa verba perfecta ad nullam coniugationem referuntur.

per omnes numeros, personas, modos, & tempora: & reperiantur multa verba, quæ careant omnibus fere modis & temporibus: consequitur necessariò, multa esse verba, quæ ad nullam coniugationem possint referri.

Resp. Non loquor de verbis defectiuis, de quibus est tibi à me in superioribus responsum, quæ à coniugationum numero excludit, non illorum natura, sed usus iam recepta loquendi consuetudo.

Quest. Excludantur (quoniam ita vis) verba defectiua ab hac quæstione tua, intelligaturque de verbis perfectis duntaxat.

Resp. Imo de illis, & non de alijs est omnino intelligenda.

Quest. At multa sunt verba perfecta, quæ nullius sunt coniugationis. Est itaque posterior tuæ, quæstionis pars (à qua mihi complacuit primùm exordiri, quo liberior esset de quatuor coniugationibus disputandi copia) nullo modo vera, in qua dicens nullum esse verbum, quod non possit ad aliquam quatuor coniugationum referri.

Resp. Quæ sunt illa verba perfecta, quæ ad nullam coniugationem referuntur?

Quest. Possum, volo, malo, sum, cum compositis, edo, fio, fero, & similia.

Resp. Sunt hæc verba anomala, & heteroclitæ, sive irregularia.

Quest. Sunt tamen verba integra, & perfecta, de quibus si sit hæc quæstio intelligenda (quemadmodum antea fassus es) cur non sunt ad aliquam

aliquam quatuor coniugationum referenda?

Resp. Memini me dicere, questionem hanc esse intelligendam de verbis perfectis, non tamen audiui-
stī me hactenus affirmantem, omnia verba perfecta ad aliquam quatuor coniugationum referri.

Quest. Tam mihi videris inconstans, ut mihi planè non constet, quid ferè vel neges, vel affir-
mes. Si quando enim obiectione de verbis de-
fectiuis, quæstionis tuxæ veritatem oppugnare conor, statim exclamas, de verbis perfectis esse illam intelligendam. Vbi verò ostendo, multa esse verba perfecta, quæ nullius sunt coniugati-
onis, hîc etiam mox vociferaris, esse illa anomala, & heteroclita. Ita ut quò me vertam omnino
sim incertus.

Quest. Ut igitur planè, & plenè constet, quid in Verba per-
hac causa sentiam, verbis quam potero maximè per- fecta, & re-
spicuis affirmo, omnia verba perfecta & regularia gularia.
pertinere ad unam aliquam quatuor coniugationum.

Quest. Nihil iam (ut inquit ille) circuitione v-
sus es. Quare cum iam satis inter nos conueniat
de propositæ quæstionis niente, & sensu, vnico
contra eandem prolatu argumento acquiescam,
postea de coniugationum numero, & notis, qui-
bus à se inuicem distinguuntur, disputaturus.

Resp. Unicum illud tandem argumentum au-
diamus.

Quest. Si omne verbum perfectum & regu-
lare ad unam aliquam quatuor coniugationum
pertineat, aut referatur, potest & verbū Do, vna-

DISPUTATIONES

Verbum
Docum
compositis
quibusdam

cum quibusdam illius compositis ad aliquam quatuor coniugationum referri: sed verbum *Do*, cum nonnullis ab eodem compositis, nullius est coniugationis: ergo quedam verba perfecta & regularia (non enim opinor negabis verbum *Do*, & quedam illius composita esse huiusmodi) ad nullam quatuor coniugationum referuntur.

Res. Refertur ad unam aliquam quatuor coniugationum. Est enim ipsum verbum *Do*, cum quibusdam illius compositis, nempe circumdo, pessundo, secundo, prime coniugationis: cetera ferè cōposita sunt tertiae.

Exempla
apud Vir-
gilium, &
alios sunt
passim ob-
via.

Quest. Omnia verba primæ coniugationis habent (a) longum ante (re) vel (ri) ultimā syllabā infinitiū: *Do* verò, cum quibusdam compositis, non habet (a) longum, sed breue, ante ultimā infinitiū: ergo non est primæ coniugationis.

Resp. Non est negandum, verbum *Do*, cum paucis ab illo compositis, corripere penultimam infinitiū, & tamē esse nihilominus primæ coniugationis. Excipitur enim ab alijs omnibus ferè scriptoribus uno cōsensu.

Quest. Cur non etiam in nostra Grammatica exciperetur?

Resp. Quia unicum erat exemplum, non erat magnopere de illo sollicitus Grammaticæ nosira autor, quicunq; demum ille fuerit. Vno enim aut altero exemplo non tollitur regulæ generalis veritatis.

De nume-
ro coniugationum.

Quest. Iam tempus est, ut de coniugationum numero disceptemus. Tu quatuor verborum coniugationes esse affirmas, ego autem unam soluminodo

Iummodo esse probabo.

Resp. Nunquam potes hoc firma aliqua ratione euincere.

Quest. Firma satis esse mihi videbitur, si vim illius nequeas infringere.

Resp. Qui sint rationis istius nerui, & quam validi, tunc demum liquebit, cum illam in medium proculeris.

Quest. Profero. Arrige aures Pamphile.

Resp. In hoc sum iam dudum, propone.

Quest. Quæ est nota primæ coniugationis?

Resp. (A) longum ante (re,) & (ris.)

Quest. Suntne omnia verba habentia (a) longum ante (re,) & (ris) primæ coniugationis?

Nota pri-
mæ coniu-
gationis.

Resp. Sic.

Quest. Relinquitur ergo nullum verbum, quod ad tres reliquas coniugationes referatur.

Resp. Quid ita?

Quest. Quia omnia verba reliquarum coniugationum habent (a) longum ante (re,) & (ris.)

Resp. Non habent.

Quest. A doceor, est docearis, vel doceare, a legor, legaris, vel legare, ab audior, audiari, vel audiare: sunt itaque omnia primæ coniugationis.

Resp. In quo modo ita terminantur?

Quest. Tu videris. Ego ostendo omnia verba habere (a) longum ante (re,) & (ris,) quod satis est.

Resp. Non satis est ad probandum verbum ali-
quod

DISPUTATIONES

quod esse primæ coniugationis, si habeat (a) longum
ante (re,) & (ris.)

Quest. Negas itaque Grammaticam.

Resp. Nihil minus.

Quest. Audi (quæso) manifesta regulæ ver-
ba: Prima coniugatio habet (a) longum ante (re)
& (ris.)

Resp. Agnosco verba, que tu subdole, & vafre
peruertis, & ad sensum alienum detorques.

Quest. Illis nihil addo, vel detraho. Tu, si po-
tes, meliorem ex illis sensum eruio.

Facilis ex-
planatio
regularum
de notis
quatuor
coniugati-
onum.

Resp. Faciam. Omnia verba perfecta, & regula-
ria, quæ habent (a) longum ante (re) & (ris) hoc est,
ante ultimam syllabam præsentis temporis infiniti-
modi forme actiua: vel ante (ris) ultimam syllabam
secundæ personæ præsentis singularis indicatiui, for-
mæ passiua, sunt prime coniugationis. Atque eodem
modo sunt reliqua regule de notis trium aliarum con-
iugationum per vocales penultimas ante (re,) & (ris)
intelligenda, & explananda.

Quest. Cur addis hæc vocabula (formæ acti-
uæ, & passiua) potius quæam (vocis actiua, &
passiua?)

Aliud est, es-
se actiuum
& passiuum
aliud vero
formæ acti-
uæ, aut pas-
siux.

Resp. Quia multa sunt verba neutra, que non
sunt actiua, & tamen inter coniugandum sequuntur
formam actiuarum: multa item verba deponentia,
& communia, quæ licet non sunt passiua, dum infle-
tuntur tamen sequuntur formam passiuarum.

Quest. Bene. Ex his iam licet statuere om-
nia verba primæ conjugationis habere (a) longū
in

in penultima infinitiui. Sed quare erat hoc addendum de vocalibus (a,e,&i,) ante ris?

Resp. *Ob verba deponentia & communia, quæ carent forma actiua.*

Quest. Sed ad illud prius redeo de verbis primæ coniugationis, quæ omnia dicis habere (a) longum in penultima infinitiui formæ actiua.

Resp. *Si verbum Do, cum nonnullis ab eodem compositis excipias.*

Quest. Verbum Lauo facit infinituum lauere, Lauo, lau per (e) breue in penultima: ergo omnia verba uere. primæ coniugationis non habent (a) longum in penultima infinitiui.

Resp. *Infinituum lauere non est a lauo, lauas Lauo, tcr primæ, sed à lauo, lauis, tertie coniugationis apud antiquos, cuius exempla ex Virgilio in libris Georg. & Aeneid. aliquoties occurruunt.*

Quest. Sed & secundæ coniugationis verba quædam habent contra regulam (e) breue in penultima infinitiui, cuiusmodi sunt, Stridere, Ca- uere, feruere, & similia, penultima breui.

Generalis responso de omni-

Resp. *Sunt etiam hæc prisca, & obsolæta, notwithstanding potius quam imitanda. Fuerunt enim hæc, & nonnulla alia tertie coniugationis apud veteres. Atque hæc responso omnibus alijs satisfacere potest, quæ de similibus verbis tertie, vel quarte coniugationis adferri possunt.*

bus anti- quis, & ob- solætis, quæ contra regulas Gramma- ticales ad- duci solent.

Quest. Verbum Do, facit penultimam infinitiui per (e) breue, nec est hoc verbum priscum, antiquum, vel obsolætum: ergo omnia verba primæ

DISPUTATIONES

Do, esse
tertiæ coniugationis.

primæ coniugationis non habent (a) longum in penultima infinitiui: vel si mauis, sic potius concludam, ad idem enim fere recidet: Verbum Do, das, est tertiae coniugationis: sed facit penultimam infinitiui in (are) ergo omnia verba tertiae coniugationis non faciunt penultimam infinitiui per (c) breue.

Resp. *Verbum Do non est tertiae coniugationis.*

Quest. *Affirmat tamen hoc Grammatica.*

Resp. *Quo in loco?*

Quest. *In regulis de compositorum verborum præteritiformatione.*

Resp. *Citato verba. Nam tibi hoc ipsum affirmanti nulla est apud me fides, qui toties vel regulorum verba mutilas, vel in sensum contrarium detinere soles.*

Quest. *Agam sincerè. Sic sese habent regulæ verba. Natum à Do, quando est inflexio tercia. Nonne audis verbum Do, esse aliquando tertiae inflexionis?*

Resp. *Audio hominem versutum, & callidum, qui in hoc, manibus, pedibusque incumbit totus, ut simplices & rudes deludat dolis.*

Quest. *Itane tibi videor hoc loco dolosè egisse?*

Resp. *Si bona fide agebas, cur verba sequentia supprimebas?*

Quest. *Non faciebant ad hoc institutum.*

Explicatur
regula su-
præ citata.

Resp. *Credo. Nam si regulam integrè recitasses, mox tua fraus omnibus patuisset. Non est enim hac mens*

mens regulæ, ut statuat verbum *Do* esse tertia conjugationis, sed ut doceat natum, hoc est, compositum à *Do*, quando (non illud verbum *Do*, quod tu astutè inferre volebas) sed illud natum, vel compositum est tertia conjugationis (quædam enim composita à *Do*, sunt primæ conjugationis, uti supra est demonstratum) facere præteritum didi, non dedi, ut addo, addidi, obdo, obdidi, credo, credidi, non autem addedi, obdedi, credidi, & similia.

Quæst. Refersne verbum credo inter composita à *Do*, cum potius videatur verbum esse sitne complex, cuius composita sunt accredo, & con- Credo,
sitne com-
plexum,
vel complex possum, credo?

Resp. Sitne credo simplex, vel compositum, non magnoperè cum quoquam contendim, cum sciam Lexiographos undiquaque doctissimos illud pro verbo simplice habere, & numerare. Defendi tamē potest Grammaticæ nostræ authoritas suffragio Prisciani, Priscianus putat credo acretum, grammatici doctissimi, & vetustissimi, qui verbum credo inter composita à verbo *Do*, recenset, dilucumque putat credo, quasi cretum do, ut videatur a cretum, & *Do* compositum.

Quæst. Quæ hactenus contra verbi definitiōnem, & reliqua eiusdem attributa obieci, tu quidem satis acutè & aptè diluisti omnia. Cedamus ergo iam alijs, si cui illi ulterius in hoc argumento fortasse obiectare voluerint.

DISPUTATIONES.

Quæ sequitur de verborum coniugationibus disputatio, nunc demùm est adiecta, ubi in iuniorum gratiam paulò aliter tractatur hoc idem argumentum, de quo in superioribus est paulò antè disputatum.

Præfatiuncula.

Quest. Cum sint non pauca, quibus egoveritatem illarum regularum, quæ habentur in grammatica de verbo, & eius accidentibus conuelle-re, & infringere facilè mihi posse videor: habenda tamen est ratio & temporis, & ornatissimorū, qui hodie huc confluxerunt, Auditorum, quibus nimia prolixitate molestum esse, parùm ciuile, & honestum meritò censeri debet. Agam igitur tecum breuiter de verborum coniugationibus, quas Grammatica nostra quatuor cūnino esse tradit, cui num tu assentiaris, libenter scire abste velim?

Resp. Affirmo cum Grammatica quatuor esse tantum verborum coniugationes.

Quest. Quomodo distinguuntur hæ coniugationes à se inuicem?

Coniugationum indices literæ seu vocales

Resp. Prima habet (a) longum ante (re) & (ris:) secunda, (e) longum: tertia (e) breue: quarta, (i) longum.

Quest. Sunt-ne hæ regulæ vniuersales, & semper veræ?

Resp. Maxime.

Quest. Omnia ergo verba primæ coniugationis

tionis habent (a) longum ante re & ris.

Resp. Ita sanè.

Quest. Cuius igitur coniugationis est verbum *Do*?

Resp. *Est primæ coniugationis.*

Qu. Non habet (a) longum ante (re) & (ris:) ergo non est primæ coniugationis.

Resp. *Quomodo probas?*

Quest. Sic loquitur Virgilius in primo *Aeneidos*:

Iuppiter (hospitibus nam te dare iura loquuntur.)

Resp. *Una hirundo non facit ver: nec unum exēplum infringit generalis regulæ veritatem.*

Quest. Imo quotiescumque vtitur hoc verbo *Dare, semper* Virgilius (vtitur autem s̄apissimè) *persine* corripit infinitiui penultimam. Atque hoc ausim de vlla excep- omnibus alijs Poetis sine vlla prorūs exceptione cor- ne affirmare , apud quos verbi huius infinitum iipit penul- reperitur. *timam in-* *finiti modi.*

Resp. *Est igitur excipiendum hoc infinituum à regula generali.*

Quest. Modò tamen affirmabas vniuersalē esse hanc regulam.

Resp. *Nulla ferè est regula tam generalis , qua nullam admittat exceptionem.*

Quest. Sed cur non excipitur in Grammatica?

Resp. *Quamuis non excipiatur in regulis Anglicanis, expressè tamen excipitur in regulis Latinis de quātitate mediārum syllabarū, ubi habetur (a)*

DISPUTATIONES

indicem primæ coniugationis naturā longam esse, præterquam in Do, & eis compositis, quando sunt primæ coniugationis.

Quest. Placet hæc tua responsio. Sed agam adhuc alia ratione. Verbum Do (inquis) cum quibusdam ab illo compositis, ut circundo, pefundo, habere (a) breue ante (re). Quid autem statuendum est de omnibus alijs verbis primæ coniugationis? Habentne omnia illa sine vlla exceptione, (a) longum ante (re?)

Resp. *Affirmo omnia alia verba primæ coniugationis, penultimam infiniti producere.*

Quest. Cae nequid temerè tibi excidat, cuius te postea pœniteat. Cogita quæso paulò diligentius quid respondeas.

Resp. *Inanis est hic tuus timor. Ego facile, quod dixi tutari possum.*

Quest. Dic ergo cuius sit coniugationis verbum Lauo?

Resp. *Est scilicet primæ coniugationis, & ponitur inter illa exempla, quæ ad hanc coniugationem referuntur, in regulis de verborum præteritis, quorum initium hoc esse bene nosti: As in præsenti, &c.*

Quest. Quod das accipio, & sic contra te insurgo. Verbum Lauo est primæ coniugationis, quemadmodum & traditur in Grammatica, & tu modo probè testatus es. Sed Lauo facit infinitiū Lauere, per (e) breue penultima correpta: ergo non est verum, quod prima coniugatio semper facit infinitiū in (are) penultima producta.

Resp.

Resp. Non facit hoc verbum *Lau* infinitiuum *Lau*ere, penultima correpta. Ostende quæso huiusmodi infinitum ab hoc verbo *Lauo*, & eris mihi magnus *Apollo*.

Quest. Ita affirmat Despauterius, ita etiam & Despauterius, alij non spernendæ authoritatis Grammatici, tametsi nullum citent locum, ubi expressè ponatur hoc infinitiuū *Lau*ere, penultima correpta. Verum ego hoc ipsum euincā ratione validissima.

Resp. Audiamus quæso, quām tu strenuè hoc præstare possis?

Quest. Multis reperimus apud Virgilium locis *Lauit*, & *Lauimus*, vnde sumi coniectura facile potest, debere hoc verbum *Lauo* facere in infinitiuo *Lau*ere, penultima breui.

Resp. Non est hoc omnino necesse. Nosti enim *Lauit*, & *lauimus*, à *lauo*, *lauas*.

Quest. Parùm facit pro te hæc responsio. Nā *laui* & *lauimus*, à *Lauo*, *lauas*, habent primā longam, cùm in prioribus à me allatis exemplis corripiatur prima syllaba.

Resp. Mirabar quòd tu me hisce tam longis verborum ambagibus circumduceres. Iam autem tandem video, te omnia astutè & callidè agere, mihiq; nec talle quicquam suspicanti, voluisse imponere, dum pro *Lauo*, *lauas*, primæ, obtrudere conaris *Lauo*, *lauis*, tertie conjugationis.

Quest. Non quòd ita re vera senserā, sed tentandi tui gratiā hoc omne de *Lauo*, *lau*ere, est à me

DISPUTATIONES

me obiectum. Hoc igitur omisso, quod apud antiquos erat in usu, iam verò exoleuit, virium tuarum periculum faciam in alijs quæ mihi adhuc restant de verbi accidentibus obijcienda. Nam præcedens argumentum tractarunt & alij, qui ante nos disputatione. Si quid ergo culpādus esse videbor, quòd & ego in eodem argumēto labauerim, hanc ego culpam ut mihi condones, obnixè rogo.

Resp. Facile à me quidem hac in re veniam impenetrabis. Grata enim fuit, qua usus es in hac questione denuò post illos tractanda, varietas, viamq; hac ratione commonstrasti rerum Grammaticalium studiosis, idem in alijs argumentis non sine fructu & emolumento tentandi.

Est & hæc quoque quæstio de terminacione præteriti in verbis primæ coniugationis, in secunda hac editione addita.

QUESTIONE.

An vera sit hac regula: *As in presenti, perfectum format in aui?*

Præfatiuncula.

Quest. Inter alias quæstiones, quæ nobis à preceptore benignissimo proponuntur (auditores humanissimi) de quibus iuxta veterem, & laudabilem huius scholæ consuetudinem est hodierno die disputandum, hæc mihi discutienda &

& examinanda in primis videtur, quæ traditur de terminatione præteriti in verbis primæ coniugationis, de qua talis extat inter præcepta Lillianæ regula: As in præsenti, perfectum format in Aui, quam, num tu veram esse arbitraris, scire perquam libenter à te velim? Hoc est, Cupio ut mihi candidè & sincèrè expediās, num omnia verba priuæ coniugationis faciant præteritum in aui?

Resp. *Omnia verba priuæ coniugationis, illis exceptis, quæ in hac regula exprimuntur, perfectum formant in aui.*

Quest. Illa igitur verba, quæ ab hac regula excipiuntur, non faciunt præteritum in aui, sed vel in vi, vel in di, vel in ti, vel in üi, ut Lauo, laui; Do, dedi; Sto, steti; Sono, sonüi, & similia.

Resp. *Ita sentio.*

Quest. Quæ sunt illa verba priuæ coniugationis, quæ faciunt præteritum in ti?

Resp. *Verbum Sto, cum compositis, ut insto, persto, obsto, resto, presto, &cetera.*

Quest. Ego tamen probabo quædam composita à Sto formare præteritum in aui.

Resp. *Audiamus quid tandem possis. Vereor enim, ne onus humeris tuis impar in te susceperis.*

Quest. Propertius, poëta satis probatus, sic scribit alicubi, referēte Despauterio: Nec si post Stygias aliquid restauerit vndas. Idem etiam Despauterius præstauimus, à præsto recitat ex Iustino. Quid tu ad hæc tandem respondes? Sunt enim

Restauerit.

Præstauimus.

DISPUTATIONES.

enim hæc exempla tam perspicua & clara, ut de his nullus relinquatur dubitandi locus?

Resp. Si canillari liberet, ego facile nudas basco tuas assertiones reiacerem, propterea quod libros & paginas horum autorum, ex quibus has authoritates depromis, non commonestras. Verum ego non is sum, qui Despauterij, tanti viri fidem in hisce citandis in dubium vocare velim. Respondebit pro me igitur ipsa Grammatica, cuius in fine illius regulæ hæc sunt verba: Rarò hæc formantur in aui. Vides itaq; ex ipsius Grammaticæ autoritate, hæc verba aliquando, sed rarissimè formari in aui. Sunt autem huiusmodi exempla notanda potius, quam imitanda.

Quest. Non est omnino repudianda hæc tua responsio: sed tamen recurrendum est ad illud, quod in principio proposui, num scilicet pauculis quibusdam exceptis, omnia alia verba primæ coniugationis faciant præteritum in aui?

Resp. Quid opus est hac repetitione? An non prius satis tibi aperte affirmavi, hoc ita se habere?

Qu. Si tam sis in hac sententia & opinione pertinax, dic quomodo faciat præteritū Lauo, lauas?

Resp. Affirmant doctiores Grammatici hoc verbum carcre præterito.

Quest. Hoc ipsum est, quod volui. Hinc ergo concludo contra regulam: As in præsenti, non formare perfectum in aui.

Resp. Non video qua ratione ita queas recte cōcludere.

Quest. Imo rectissimè. Si etini careat verbū

Lauo

Rarò hæc
formantur
in aui.

Lauo, la-
uas.

Lauo, lauas præterito, quomodo potest formare præteritum in aui? Quod si non formet præteritum in aui: Falsa igitur est illa regula: As in præsenti, perfectum format in aui.

Resp. *Intelligenda est illa regula de huiusmodi verbis, quæ habent præteritum, hoc est, de verbis perfectis & non defectiis.*

Quest. Non premam te arctius hoc argumento, sed iam alijs relinquam disputandi locū.

Sunt & hæ duæ de verbo disputatiunculæ nunc primum superioribus adiunctæ.

Q V A E S T I O P R I M A.

An omne verbum sit personale, vel impersonale.

Quest. Cum pro solita vestra humanitate, & ~~Præfatione~~ benignitate (Auditores optimi) charissimæ, inorum meorum qui prius disputatione, sodalium, de verbo, & eius accidentibus concertatiunculas patienter, & æquis animis audiueritis, spem mihi sanè magnam fecistis, vos non minùs æquos & benignos fore, in nostris etiam amborum velitationibus benignè audiendis, & clementer dijudicandis. Pauca enim sunt quæ ego quoque habeam de verbo & eius accidentibus obijcienda. Duo enim solummodo proponam, eaque quām breuissimè, quorum primum erit de ipsa verbi diuisione, quæ statim in principio habetur.

DISPUTATIONES

habetur, vbi docet Grammatica, omne verbum esse personale, vel impersonale. Hanc ego diuisionem nullo modo probandam, & recipiendam esse censeo.

Resp. *Si poteris probabilem aliquam rationem proferre, cur minus tibi satisfaciat hæc diuisio, tunc demum merito poteris conqueri, & Grammaticam nostram reprehendere.*

Quest. *An non satis iusta videtur tibi hæc conquerendi, & reprehendendi causa, quod non sit tam vniuersalis, & generalis hæc diuisio, ut omnia verba comprehendat, cuiuscunque tandem generis illa fuerint?*

Omne verbum vel est personale, vel impersonale.

Resp. *Constantissimè ego hoc in me defendendum suscipiam, nullum scilicet esse omnino verbum, quod non sit, vel personale, vel impersonale.*

Quest. *Si probè expendas tam verbi personalis, quam impersonalis siue definitionem, seu potius descriptionem, mutabis fortasse sententiam.*

Resp. *Quid ita queso. An non verbum personale est, quod certis personis distinguitur? Impersonale vero, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur? ut pænitet, miseret, pudet, oportet, decet, & similia.*

Quest. *Si veræ sint hæc definitiones à te allatæ, multa reperientur verba, quæ neque sunt personalia, nec impersonalia.*

Resp. *Qui hoc probas?*

Quest. *Tam est hoc perspicuum & manifestum,*

stum, ut nulla prorsus probatione indigeat, teque opinor hoc ipsum facile esse concessurum.

Resp. *Miruſ tu quidem eris probandi artifex, si hoc mihi persuadere posſis.*

Quest. Dic igitur quæſo, quale sit verbum Verbum, Quæſo, personale, vel impersonale? quæſo.

Resp. *Quæſo eſt personale verbum.*

Quest. Quomodo potest eſſe verbum personale, cuin non distinguatur certis personis?

Resp. *Vnicum eſt hoc verbum, nec ſufficit ad improbandam ſupræ citatam verbi diſtinctionem in personale, & impersonale.*

Quest. Nihil dicis, cuin prius omne prorsus verbum cuiuscunque tandem generis, eſſe affirmaueris, vel personale, vel impersonale, ſine villa omnino exceptione. Nec eſt hoc verbum vnicum. Sunt enim multa alia ſimilia, ut Salve, aue, cedo, infit, & nonnulla præterea.

Resp. *Diſtinguitur hoc verbum Quæſo, quemadmodum & reliqua à te citata, certis personis.*

Quest. Quid vocas diſtingui certis personis?

Resp. *Diſtingui personis, eſt variis, & diuerſis personis inſlecti, & variari.*

Quest. Verbum quæſo (ut omittam reliqua à me modo allata) non inſlectitur, & variatur personarum varietate: ergo non eſt verbum personale.

Resp. *Inſlectitur. Eſt enim quæſo, pluraliter queſumus.*

Quest. Nulla tamen eſt hīc personarum diuerſitas.

DISPUTATIONES

uersitas. Est enim utrumque primæ personæ.

Resp. *Est terminationum manifesta varietas, tamen si non sit personarum.*

Quest. *Hoc non est satis, sed requiritur etiam ut sit personarum varietas.*

Resp. *Est queso verbum defectuum. Loquitur autem illa verbi personalis definitio de verbis integris, & perfectis.*

Quest. *Non valet hæc ratio. Sunt enim multa verba defectiva, quæ tamen habent personarum varietatem. Tu quoque prius non excipiebas verba defectiva ab illa verbi diuisione in personale, & impersonale.*

Resp. *Dico igitur non fieri huīus verbi, & similiūm vitio, vel natura, quod non inclinentur trium personarum varietate, quemadmodum & alia multa, sed recepta iam loquendi consuetudine, quæ non tribuit hisce omnes in omnibus modis personas. Non video enim, cur non æquè flecteretur queso, quæsis, quæsit, quam *Lego* *legis*, *legit*, & ita in reliquis numeris, & temporibus, si hoc idem pateretur & admitteret usus, & autoritas probatissimerum autorum. Quare si non habeas quod præterea in hac quæstione obijcas, poteris iam agere in secunda, que cuiusmodi sit, audire cupio.*

SECVN-

SECVNDA QVAESTIO, DE
formatione præteriti in verbis
passiuis.

QVAESTIO.

An vera sit regula de formatione præteriti temporis in verbis passiuis?

Quest. Inter regulas Grammaticales de præteritis & supinis, sic docet Grammatica de formatione formatione præteriti in verbis passiuis: Verba in præteriti in (or,) admittunt ex posteriore supino præteritum, verbis verso (u) per (vs,) & (sum) consociato, vel fui. Regula de passiuis. Huius ego regulæ sensum & intellectum velim à te libenter alijs verbis explicari.

Resp. *Nihil est hoc facilius, nempe hoc modo: verba passiua, quorum terminatio est in (or,) formantur à posteriore supino, mutato (u) in (us) & addito verbo, sum, vel fui.*

Quest. *Hoc ergo vis, omnia verba passiua formare à posteriore supino præteritum.*

Resp. *Sic sentio.*

Quest. *Tam est hoc falsum, quām quod esse potest falsissimum.*

Resp. *Facile tu quidem sic affirmas, sed non ita facile hoc quod affirmas, probare potes.*

Quest. *Nulla erit omnino hic difficultas. Cuin enim omnia verba passiua careant posteriore supino, quomodo possunt formare præteritum ex posteriore supino, cuin non habeant omnino*

Passiua carent posteriore supino.

DISPUTATIONES

posteriorius supinum?

Resp. Merae sunt haec nuga & cauillationes. Non enim sunt haec verba ita intelligenda, quasi verba passiva formarent praeteritum a suo supino, quod non habent, sed ab actiisorum suorum posteriore supino.

Quest. Sed multa sunt verba actiua, quæ carent posteriore supino: illorum ergo passiva non possunt formare praeteritum ex posteriore supino.

Resp. Necesse est, ut illa verba passiva careant praeterito, quorum actiua carent supino posteriore.

Quest. Falla igitur est haec regula: verba in (or,) admittunt ex posteriore supino praeteritum.

Resp. Intelligenda est haec regula de huiusmodi verbis, quorum actiua habent posteriorius supinum.

Quest. Satis dextrè occurris meis obiectiis: velim tamen ut adhuc hac vna in re mihi satisfacias, quid scilicet sit statuendum de verbis deponentibus, & communibus, quæ desinunt omnia in (or) & habent etiam praeteritum, quod non possunt ex posteriore supino formare, cum satis constet huiusmodi verba non habere omnino actiua. Hic igitur iterum fallit haec regula, nisi forte velis negare haec verba desinere in (or.)

.. Solutio. Resp. Tametsi nihil hic statuat (quod sciam) Grammatica nostra, opinor tamen fingenda esse verba actiua, ex quorum posteriore supino haec verba deponentia & communia formarent regulariter praeteritum, si essent in usu huiusmodi actiua. Exempli gratia, finge esse tale verbum actiuum, nempe Lat. la-

tas.

Quomodo
sit intelli-
genda su-
perior re-
gula?

De verbis
deponenti-
bus & com-
munibus
obiectio.

cas, letavi. Ab huius supino posteriore letatu, formatur regulariter præteritum letatus sum, vel fui. Sic si fingamus esse verbum actiuum Crimino, criminis, criminavi; ab eiusdem posteriore supino criminatu, regulariter in verbo communi criminor, formabimus præteritum criminatus sum, vel fui, & ita in reliquis, si non excipientur.

Quest. Sed cum habeant verba deponentia & communia utrumque supinum, cur non formatur præteritum in huiusce generis verbis, à suo posteriore supino, ut ab osculatu, osculatus sum, vel fui: à locutu, locutus sum, vel fui, & ita in alijs omnibus similiter?

Resp. Eset hæc præpostera admodum, & inuersa (ne dicam peruersa) formandi ratio. Cum uno ore & consensu doceant omnes fere Grammatici, quod formetur supinum à præterito, non autem præteritum à supino.

Quest. Sed non habent verba deponentia & communia præteritum. Sequitur ergo, si formatur supinum ex præterito, debere omnia verba deponentia & communia carere supinis.

Resp. Habent quidem verba deponentia & communia præteritum, sed formæ passiuæ, non autem actiuæ, unde regulariter formatur supinum. Quare singenda sunt præterita formæ actiuæ, à quibus possint in hisce deponentibus, & communibus regulariter formari supina secundum formam actiuorum.

Quest. Plura de verbo non obijciam, hoc tempore præsertim, cum quæcunque obiecerim,

DISPUTATIONES

tam coimmodis & aptis adductis solutionibus euertere, & diluere soleas. Habeo tamen non pauca de Participio dicenda, in quibus à te satisfici per quam libenter velim.

Resp. *Ego pro ingenij mei tenuitate, ad omnia, quæ proposueris, ut potero, breuiter respondebo.*

DE PARTICIPIO Disputatio.

QVÆSTIO PRIMA.

An vera sint omnia, quæ traduntur in Grammatica de generibus, & significatione participiorum?

Præfatiuncula.

*Q*uest. Cum ego mihi probè sim cōscius (Auditores optimi) quām exiguæ sint ingenij mei vires, quām modica scientia & eruditio, quām inulta & impolita oratio, non possum non timere, & exhorrescere, meque ne dem hodie turpiter, subuereri, si minus vestræ expectationi satisfecero. Consolatur me tamen, & recreat solita vestræ benignitas, qua illos soletis humanissimè complecti, qui in hoc disputandi exercitio, ingeniorum suorum vel leue aliquod specimen vobis ex hoc ipso loco exhibere solent. Hac spēfretus, ego quoque factus sum alacrior, animoque hilariore, & audaciore te iam tandem (aduersarie strenuissime) adoriar, ut quid possis pro Participiorum generibus, & significatione respon-

respondere, periculum faciam, & experiar.

Resp. *Tu nihil hic potes percontari, ad quod respondendum dextrè & appositi me non promptum & paratum inuenies.*

Quest. *Hic igitur velim mihi ante omnia respondeas, cur efficeret Participium per se distinctam ab alijs, & peculiarem orationis partem?*

Resp. *Quia non potest commodè sub villa reliquarum partium contineri.*

Qu. *Conuenit genere, numero, casu, & declinatione cum nomine. Cur non possit igitur suo iure sub Nominе contineri, præsertim cum migrat etiam sæpissimè in nomen?*

Resp. *Verè tu quidem hoc affirmas. Est enim magna familiaritas & affinitas participio cum nomine, ita ut non immerito ab alijs nomen verbale appelletur, à quo sola significatione, & tempore discrepat.* Participium, nomen verbale.

Quest. *Hæc igitur tibi videtur causa idonea, cur ab alijs orationis partibus distingueretur, ita ut per se constituat peculiarem orationis partem?*

Resp. *Maxime.*

Quest. *Nicitur hæc tua iresponsio virorum eruditissimorum autoritate, quam Ego, ne mihi solus sapere, & cornicium (quod aiunt) oculos configere velle videar, conuelleret, aut infringere non conabor. Quotamen bonæ indolis adolescentes contra sophistarum fraudes fiant instructiores, ad hunc inodum contendō, partici-*

DISPUTATIONES.

pium esse nomen: ac proinde septem esse duntur taxat orationis partes.

Resp. *Tun', ut participium nomen esse probes?*

Participi-
um esse
nomen.

Quest. Attende. Quicquid habet omnia nominis attributa, sive accidentia, illud ipsum est nomen: Participium habet omnia nominis attributa: ergo participium est nomen.

Resp. *Hoc non verè affirmasti, nempe Participium habere omnia nominis accidentia. Non enim comparantur participia. Est præterea argumentum tuum vitiosum, quod mox patebit.*

Quest. *Quid hisce vocibus magis est tritum & usum atque n, Amans, amantior, amantissimus, Doctus, doctior, doctissimus, cuius generis infinita alia reperire liceat?*

Resp. *Participia cum admittunt gradus comparationis amittunt naturam suam, & sunt nomina.*

Quest. *Sed si comparationem excipias, habent participia reliqua omnia nominis accidentia.*

Resp. *Non est hoc satis ad probandum participia esse nomina. Imo si darem tibi (quod firmis rationibus nunquam evincere valebis) habere participium omnia nominis accidentia, non tamen hinc sequeretur participium esse nomen, quod alterum erat in argu-
mento tuo vitium.*

Quest. *Cedo quare?*

Superioris
argumenti
solutio.

Resp. *Quia ut Participium sit nomen, requiritur non modo ut habeat omnia nominis attributa (quod de participio verè affirmare non licebit) utpote cui
præter*

*præter nominis accidentia accidunt præterea tempus
& significatio, que à verbo mutuatur.*

Quest. Tempus iam est, ut ad quæstionem De partici-
propolitam reuertamur, de participiorum nu-
mero, seu potius generibus, vel speciebus. Quot
sunt igitur participiorum genera, siue species?

Resp. *Quatuor* recensentur, nempe *præsens*,
præteritum, *futurum in (rus)* & *futurum in (dus.)*

Quest. Multa sunt verba duobus participijs
tantum contenta, quædam vno, pleraque etiam
nullo: ergo non sunt quatuor participiorum ge-
nera.

Resp. Non sequitur argumentum. Non enim hoc
loco de eo agitur, quot scilicet participia ē singulis
verborum generibus ducantur (de quo in sequente
quæstione) sed inter Participia, esse quædam presen-
tis temporis, quædam præteriti, quædam vero futuri.

Quest. Sed hac ratione tria statuantur dun-
taxat participiorum genera, *præsens*, *præteritū*,
& *futurum*, quod & alij Grammatici non asper-
nandi docent.

Resp. Qui tria docent esse participiorum genera, idem postea participium futuri temporis duplex sta-
tuunt, nempe in (rus,) & in (dus) quod eodemredit.
Qui vero quatuor esse dicunt, illi eodem ordine, quo
nostra Grammatica, participiorum genera distribu-
unt in *præsens*, *præteritum*, *futurum in (rus)* & *fu-
turum in (dus.)*

Quest. De Participiorum generibus hæc suf-
ficiant. De eorundem significationibus deinceps

De partici-
piorum sig-
nificatione,

DISPUTATIONES

responde.

Resp. *Quid est, quod hic querendum putas.*

Quest. *Nempe quænam sit significatio participiorum?*

Resp. *Partim actiua, partim passiua, partim vero neutra.*

Quest. *Quæ Participia significant actiæ?*

Resp. *Quæ à verbis actiuis descendunt?*

Quest. *Quæ Participia significant passiæ?*

Resp. *Quæ veniunt à verbis passiuis.*

Quest. *Quorum Participiorum significatio est neutra?*

Resp. *Quæ à verbis neutrīs derivantur. Imitatur enim Participium significationem sui verbi, unde derivatur.*

Obiectio.

Multa sunt Participia, quæ nec tempus omnino significant, nec si significationem spectes, vel actionem, vel passionem denotant: ut fugitans litium, indoctus pilæ, Puer amandus, id est, amari dignus, & similia.

Solutio.

Resp. *Hæc, & similia (sicut supra dictum est) non sunt in huiusmodi locutionibus participia, sed migrant in nomina.*

DISPUTATIO SECUNDA DE
numero Participiorum à quinque ge-
neribus verborum personalium
descendentium.

QUESTIO.

*An verē sint regule, quæ habētur de numero Parti-
cipiorum ab uniuerso genere verborum per-
sonalium dependentium?*

*Q*uest. Qui cætera huc usque viriliter defen-
disti, quæ docet Grammatica in regulis de
quibus est hactenus à varijs variè disputatum,
mirum ne & has quoque regulas tutari velis, quæ
traduntur de numero Participiorum, quæ pro-
ducunt & procreant quinque illa genera ex se se
verborum personalium, actiuum videlicet, passi-
uum, neutrum, deponens, & communue?

Resp. *Nihil omnino falsitatis in se se continent
ille regule.*

*Q*uest. Ostende ergo mihi quot veniant, par-
ticipia à verbis actiuis & neutralibus?

Resp. *Si modò habeant verba actiua, & neutra-
lia, supina, duo veniunt ab illis participia, unum scilicet
presentis temporis, & aliud futuri in (rus.)*

*Q*uest. Cur illud adiçis, si modò habeant ver-
ba actiua & neutra, supina?

Resp. *Quia in verbis actiuis & neutrīs partici-
pia futuri in (rus) formātur à posteriore supino, addita
syllaba (rus) ut lectu, lecturus: cur/su, cursurus. Qua-
re si careant verba actiua & neutra supino posterio-
re,*

DISPUTATIONES

re, necesse est etiā ut careant participio futuri in (rus) quod à posteriore supino erat formandum.

Quæst. Ut ergo paucis complectar, quæ à te pluribus dicta sunt, sic affirmas: à verbis neutris duo tantum participia formari, alterum præsentis temporis, alterum verò futuri in (rus.)

Resp. *Sic aio.*

Tria parti-
cipia in
quibusdam
verbis neu-
tralibus.

Verba me-
re neutra
duo formant
participia:
neutropa-
sua verò,
tria.

Discrimen
neutropas-
siuorum,
& passiuo-
rum neu-
tralium.

Alia ob-
iectio.

Quæst. At ego ostendam à quibusdam verbis neutralibus tria venire participia more verborū deponentium. Nam gaudeo facit gaudens, gauisus, gauisurus; Audeo, audens, ausus, ausurus; Fido, fidens, fisus, fisurus.

Resp. Non sunt hæc merè neutralia, de quibus solis illa regula est intelligenda, sed neutropassiva, quorum non est in omnibus similis ratio cum verbis merè neutralibus. Nam cùm ab illis in coniugandis ratione non nihil discrepant, quid mirum est, si in participiorum formatione ab ipsis aliquousq; varient?

Quæst. Quare dicuntur neutropassiva?

Resp. Quia tametsi sint neutra, tamen formant præteritum more passiolorum.

Quæst. Quomodo ergo differunt neutropassiva, & passiva neutralia?

Resp. Neutropassiva, tametsi habeant præteritus passiolorum, retinent tamen significationem neutrorum: passiva verò neutralia, quamvis desinant in (o,) habent nihilominus & significationem, & c. sum passiolorum.

Quæst. Parùm te iuuabit hæc distinctio. Reperiuntur enim verba merè neutralia, quæ con-
tra

tra regulā tria formant participia, vt dolendus, & cārēndus, à doleo & careo, cum alijs eiusdem farinæ apud Poëtas.

Resp. *Sunt hec pauca, & ferè irregularia, quorum numerus exiguus non multum valebit ad regulam generalem abrogandum.* Solutio.

Quest. Non sic abibis. Memini enim te paulò antè dicere, à verbis neutris formati participia præsentis, & futuri in(rus) duntaxat. Sed præter hæc, quæ à me sunt paulò antè contra hanc assertionem allata, & à te satis quidem dextrè, & acutè soluta, illius assertionis tuę vanitatem luce clariùs visendam hoc pacto ostēdāim, quod multa formentur à verbis neutris passiuā participia præteriti temporis, atquè etiam futuri in(dus) cuiusmodi sunt, excursus, percursus, erratus, aratus, laboratus & cætera, quorum participia in (dus) sunt passim obuia. Obiectio de participiis neutris pasuare vocis.

Resp. *Fiunt hec à verbis impersonalibus neutris, quæ reperiuntur solum in tertia persona passiuæ vocis, ego autem cum Grammatica loquor de neutris personalibus actiue forme. Sequuntur enim huiusmodi formam passiuorum in participiorum formatione.* Solutio.

Quest. Fio, factus, num tibi videtur impersonale passiuæ formæ, quod in tertia persona duntaxat reperitur? Iustitia contra superiorem solutionem Instantiæ dilutio.

Resp. *Non est participium factus à neutro Fio, sed à passiuo facio, inusitato in verbo simplice, cuius tamen composita frequenti sunt in usu.*

Quest.

DISPUTATIONES.

Alia instantia.

Eiusdem instantia solutio.

Quæstio de participiis verborum deponentium, & communium.

Quæst. Quid verò? Triumphantus, regnatus, & similia, censés-ne esse participia à neutris impersonalibus tertiae personæ in forma passiuæ?

Resp. Sunt hac & similia *Kataxēs* *ixōs*, & abusione à Poëtis dicta, quorum libertatem, seu potius licentiam, notandam potius, quam sequendam, pueris præsertim, esse existimo.

Quæst. Vnum adhuc mihi restat quærendū de verbis deponentibus, & communibus, è quibus deponentia, tria, communia verò quatuor participia formare traduntur. Hoccine in vniuersum verum & perpetuum in omnibus verbis deponentibus, & communibus esse affirmabis?

Resp. Non video quid inde incommodi sequentur.

Quæst. Vbi quæso legisti tandem, nascendus, vel naturus, à nascor: vel moriendus, à morior: & similia? Imo in verbis deponētibus, an nō expressè ponitur, illa non formare participia in(dus) nisi quando regunt post se accusatiuum?

Resp. Si spectes coniugandi analogiam, siue (ut ad captum puerilium ingeniorum magis perspicuè loquar) similem similiū verborum inclinandi rationem, non video cur non aequè inclinemus nascendus, & naturus, à nascor, atq; oriendus, & oriturus, ab orior. Sed tam in verbis coniugandis, quam in nominibus declinandis, maior habenda est ratio, quid ferat usus Latine & pure loquentium, quam quid possat natura, vel modus siue declinandi, siue coniugandi.

Quæst.

*Q*uest. Illud rectè respondisti. Nos autem hīc statuamus modum huic disputationi, vt & alijs iam sit liberum de his ipsis rebus (si placet) ultius disputare.

Sequuntur tres præterea disputationes de Participio, quæ nunc primum sunt superioribus in hac editione adiectæ, in quibus si non nulla fortè repeatantur, de quibus actum est antè, eadem tamen alia, & diversa ratione tractata candidus lector inueniet.

D I S P U T A T I O P R I M A D E P A R-
ticipiorum præsentis temporis tam ter-
minatione, quam formatione.

Q V A E S T I O P R I M A.

*A*n vera sint regulae Grammaticales de terminatio-
ne, & formatione Participiorum præsentis tem-
poris?

*Q*uest. Liceat & mihi quoque, pace & patien-
tia vestra fretus (viri ornatissimi) de Parti-
cipio pauca proponere, sed breuiter, vt & tem-
poris rationem habuisse videar, & ne nimiā pro-
lixitate viris hisce grauissimis & clarissimis, reli-
quæque auditorum humanissimorum coronæ
molestus esse iudicer. Hīc igitur paucis mihi re-
ponde, quam tibi vera videantur esse, quæ in
præceptis Anglicanis traduntur de Participiorū
præsen-

Præfatiun-
cula.

DISPUTATIONES

præsentis temporis tamen terminatione, quam formatione?

Resp. *Tibi satis notam esse arbitror meam hac in resententiam, quippe qui in me suscepimus Grammaticæ nostræ in omnibus veritatem tutandam, & defendendam.*

Quest. Dic itaque quomodo terminantur omnia Participia præsentis temporis: deinde etiam vnde formantur doce.

Termina-
tio, For-
matio.

Res. Terminantur Participia præsentis temporis vel in (ans) vel in (ens,) formantur vero à prima persona imperfecti temporis indicatiuimodi suorum verborum, mutata ultima syllaba in (ns) ut ab amabam, amans: auxiliabar, auxilians: poteram, potens.

Obiectio.

Resp. Quælo vero, & Aue, vñà cum verbis Odi, Cœpi, memini, & similibus, quomodo terminantur, & formantur in Participio præsentis temporis?

Resp. Non habent omnino hæc verba participium præsentis temporis.

Quest. Hic ergo fallit Grammatica, nec tuo (ut videtur) fulcietur, & sustentabitur patrocinio.

Solutio.

Resp. Non eget magnopere hoc loco, meo patrocinio. Si enim non habent omnino hæc verba participia præsentis temporis, non possunt illud formare, quod non habent. Nam si non habent imperfectum indicatiuum, non possunt habere participium præsentis temporis, quia formatur illud tempus ab imperfecto indicativo, ea ratione, qua paulo antè est à me demonstra-

demonstratum.

Quest. Si liberet cauillari, non esset adeo difficile hoc tuum responsum conuellere. Sed esto disputandi gratia verissimum, non ita tamen cuedes. Nam si dextrè sum mentis tuæ sententiam consecutus, hoc affirmas, non posse vide licet esse Participium præsentis temporis, si verbum ipsum careat imperfecto indicatio.

Resp. Sic sentio, tu verò si aliter sentias, redde nobis aliquam saltem sententiae tuæ rationem.

Quest. Imo tecum sentire non possum. Re- Inquiens, perio namque Participium inquiens à defectu Inquio, cuius nullum extat imperfectum. Falsum est itaque quod modo affirmasti, non, posse formari Participium præsens, ubi verbum careat imperfecto indicatio.

Resp. Sed ubi tandem reperis Participium inquiens à defectu Inquio? Non enim nunc occurrit ubi legerim.

Quest. In ipsa tua Grammatica, cuius tu tam acris es patronus, & strenuus propugnator. Lege namque quæ traduntur in eâdem de verbis defectiis, ubi statim hoc utrumque facile inuenies, nempe, quod inquiens sit Participium præsens à defectu inquio, vel inquam, cuius nullum reperitur imperfectum indicatiuum ibidem loci, nec alibi inquam. (si probè memini) apud probatum aliquem auctorim.

Resp. Possum hoc pacto (si placet) respondere, Solutio. esse scilicet hoc unicum & singulare exemplum, ac proinde

DISPUTATIONES

proinde non infirmare regulæ generalis certitudinem: vel, reperiri fortassis aliquando imperfectum inquietam, unde regulariter formatur inquiens: vel, si inusquam reperiatur, formari tamen inquiens ab inquietam, perinde ac si extaret re vera, essetque in *vnus legitimo imperfectum Inquietam*.

Instantia

Quest. Satisfacis mihi dextre sanè, & appositiè: insto tamen adhuc, & vrgeo te ulterius. Sie enim haud ita dudum asserebas, vbi reperitur nempe imperfectum indicatum, ibi etiam haberi Participium præsens, in (ans) vel (ens) finitum. Sed multa reperiuntur imperfecta indicativa, à quibus tamen nulla deriuantur participia in (ans) vel in (ens:) falso igitur hoc affirmasti.

Resp. Ostende tu, si potes, huiusmodi imperfecta, à quibus nulla prouenant presentis temporis participia.

Quest. Talia sunt, oportebat, tædebat, miserebat, cum multis alijs, à quibus vbi tu legisti tandem, oportens, tædens, miserens, & similia?

Solutio.

Resp. Hæc sunt impersonalia, intelligitur autem regula de personalibus.

Quest. Quasi verò satis firma, & constans sit hæc ratio: cum & impersonalia non pauca habeant Participia præsentia, ut, pœnitens, decens, libens.

Resp. In his, uti prius est à me responsum fingen-
da sunt imperfecta actiua formæ in (bam,) veluti
pœnitebam, decebam, libebam.

Quest. Multas tui quidem habes latebras,
multa

multa profectò diuerticula, te tamen adhuc persequi noui desistam, sed veniam iam tandem ad rei ipsam propriùs, teque arctius constringere conabor: Doce igitur quodnam habeat imperfectum verbum Eo?

Resp. Facit Eo in imperfecto ibam, quemadmodum etiam Queo, quibam. Verbum
I.e.

Quest. Sed non format Participium (iens.)
Falsa igitur est Grammatica.

Resp. Quaratione hoc probaueris, prasertim cum frequentissimo sit in usu participium Ambiens, ambientis, quemadmodum & abiens, rediens.

Quest. Sed non faciunt illa abientis, redientis, verùm abeuntis, redeuntis, quæ confirmant quod prius dixeram, non inueniri nempe (iens,) ab Eo, sed (euns,) quod est contra regulam.

Resp. Respondeo, raro admodum reperi (iens,) quod tamen si aliquando reperiatur, facit in obliquis, non (ientis, ienti,) sed (euntis, eunti) tanquam ab antiquo (euns) irregulariter.

Quest. Laudo acumen tuum. Sed iam disputent (si velint) alij.

DISPUTATIONES

DISPUTATIO SECUNDA DE formatione participiorum fu- turi in (rus.)

QVÆSTIO.

*An formetur Participium futuri in (rus) à poste-
riore supino, addita syllaba (rus?)*

Prefatiuncula

*Quest. Habeo & ego (Auditores optimi) quod
objiciam in hoc argumento, sed in Partici-
pij regulis oppugnandis ero brevior, vbi, post-
quam vnum atque alterum telum in te vibraue-
ro, dabo alijs disputandi locum.*

*Resp. Uttere tuo indicio. Nihil enim impedio.
Nec tu eris ad oppugnandam Grammaticæ verita-
tem promptior, quam ego ad eandem tutandam &
defendendam paratior.*

Formatio
participii
futuri in
(rus.)

*Quest. Docet Grammatica formari Partici-
pia futuri in (rus) à posteriore supino, per adie-
ctionem huiusc syllabæ videlicet (rus.) Hanc tu
formationem pro vera & certa defendere au-
debis?*

*Resp. Defendam, nec te posse puto huius forma-
tionis veritatem infringere?*

Obiectio.

*Quest. Sed omnia verbi deponentia & com-
munia habent futurum in (rus:) ergo falsa est hæc
regula.*

*Resp. Negohanc consequentiam. Non enim seque-
ritur hanc regulam de formatione Participij futuri in
(rus)*

(rus) esse falsam, propterea quod verba deponentia & communia habent hoc futurum.

Quest. An non sequitur? Efficiam profecto ut mox sequatur, idque ratione tam manifesta, ut eandem nemo nisi tui similis, hoc est, frontis perfictæ & impudentis perire possit. Sic itaque dispiuto. Formatur Participium futuri in (rus) à posteriore supino. Carent autem omnia verba deponentia & communia tam posteriore, quam priore supino ergo non possunt formare Participium futuri in (rus) à posteriore supino, quod non habent, & proinde non verè affirmat Grammatica, semper formari futurum in (rus) à posteriore supino.

Resp. Sic tibi paucis responsum esto. Formatur Solutio, semper Participium futuri in (rus) à posteriore supino, aut re vera, aut per suppositionem.

Quest. Per suppositionem? Vnde tu demum nouam hanc, & prius inauditam distinctionem es nactus?

Resp. Necesse est ita distinguere propter verba deponentia & communia, quæ non carent supinis, quod tu modo non verè affirmasti, sed quia carent hæc verba suis actiuis, ex quorum præterito regulariter formatur supinum, supponendum est habere actiua, unde regulariter formaretur supinum utrumque, à quorum posteriore formatur Participium futuri in (rus) more consueto, hoc est, addendo terminationem (rus) ad posterius supinum.

Quest. Videote satis esse verbosum, & loqua-

D I S P U T A T I O N E S

cem, occludam ergo statim tibi os, prolato ad-
huc vniico argumento, quod licet non sit pro-
prie*h*uius loci (est enim de significacione, non
autem formatione futuri, idque etiam futuri in
(dus) ne tamen te (qua*so*) pigeat, ad idem, si
possis, respondere.

Resp. *Audiamus quesa quid hoc tandem sit, de
quo tibi videris tantopere glariari?*

Quest. Tradit Grammatica in participij regu-
lis manifestè contradictoria: ergo etiam tradit
manifestè falsa. Nam non possunt propositiones
contradictoriæ vñquam sūnū esse veræ.

Resp. *Audacter tu hoc ut reliqua omnia, affir-
mas, quod, si ita aperte confirmare potes, prolata, &
ostensa huinsmodi contradictione, magnum quid, &
valde profecto mirum effeceris.*

Quest. Sic itaque habeto. Rudimenta Angli-
cana docent Participia futuri in (dus) aliquando
significare actiue: Latina verò tradunt eadem
significare semper passiuè, & nunquam actiue.
Sunt autem aliquando, & nunquam contradictionia, itaq; manifestè falsa traduntur in Gram-
matica. *Quid ais?*

Resp. *Ego cupio quidem doctiori m_r de hac re
sententiam audire, interea tamen dabunt mihi veni-
am & qui lectores si meam interpono hoc loco coniectu-
ram, præsertim verò quia me tantopere urges, ut a-
liquid respondeam. Non nego itaque videri posse
contradictria hic tradi, si nuda verba spætentur, &
obstinare urgeantur. Sed cum dicatur in regulis La-
tinis*

Contradi-
ctoria tra-
duntur in
Gramma-
tica.

Solutio.

tinis hoc Participium semper significare passiuè, Ego
hoc semper pro plerumque exponendum esse censeo,
ita ut intelligatur sapissime quidem, imo ferè sem-
per hoc Participium passiuam habere significationem,
aliquando tamen, sed raro reperiri in significatione
actiua.

*Q*uest. Accipio hanc tuam interpretationem,
in qua quidem, donec quis meliora, & magis
probabilia producat, acquiescam, nec te ulte-
rius hoc tempore urgebo.

D I S P U T A T I O T E R T I A D E N-
mero Participiorum à verbis actiuis &
neutris prouenientium.

Q V A E S T I O.

Num verba actiua & neutra dico habeant Partici-
pia, unum presentis temporis, alterum futuri in
(rus?)

*Q*uest. Audiuitis non ita dudum (viri claris-
simi) quædam huius generis tractata ab alijs culi-
mcis commilitonibus charissimis, quibus ego si
paucula quædam eiusdem fere argumenti adie-
cero, alia tamen ratione, modoque diuerso discu-
tienda in medium protulero, tantum aberit ut sic
faciendo tedium, & quasi naufragium vobis mouis-
se cerner debeam, ut potius grata quadam no-
uitate, & inexpectata obiectiorum varietate au-
res vestras demulcere me posse sperem. Expe-
riar

DISPUTATIONES.

riar igitur quid & ego quoque possim obijcere contra hoc, quod affirmat Grammatica, duo participia prouenire a verbis actiuis & neutralibus, vnum temporis praesentis, alterum vero futuri in (rus.)

Resp. Sed omittis (heus bone) quod est precipuum in illa regula, nimurum, si habeant illa verba supina.

Quest. Praestitisset non reuocasse hoc mihi in memoriam, quod, si vllum aliud, maximè pro me contra te facit.

Resp. Eò peior (si ita se res habet) mea est conditio. Sed videamus qua ratione demum possit hoc mihi tantopere incommodare.

Quest. Quia tu procul dubio (quantum conjectura aſſequi possum) falso suspicaris (seductus nimurum, & deceptus hisce Grammaticæ tuæ verbis) verba actiua & neutra, quæ carent supinis, carere etiam hisce Participijs.

Resp. Quomodo non merito carerent, cum omnia futura in (rus;) formentur a secundis supinis, addendo hanc syllabam (rus?)

Quest. Futurus & Osurus, num tu negabis esse Participia futuri in (rus?)

Resp. Non nego, utpote que deducantur, pri-
mum, a defectivo Odi, secundum, ab antiquo, & ob-
folæto Fuo.

Quest. Sed horum neutrum habet supina: ergo reperiuntur verba nonnulla carentia supinis, quæ tamen formant Participia in (rus.) quod

Futurus.
Osurus.

tu

tu modo negabas.

Resp. *Hec sunt pauca, eaque partim defectiva, partim etiam parum usitata.*

Quest. *Longe tu quidem falleris, nec est ferre quicquam frequentiore in usu, quam haec Participia.*

Resp. *Tu quidem longè maximus es nugator. Non enim loquor de hisce participijs, sed de verborum, à quibus haec deducuntur, supinis.*

Quest. *Parum refert. Constat enim haec Participia à nullo prouenire supino.*

Resp. *Non multa sunt, nec proinde tanti ponderis & momenti, ut illorum gratia merito dici possit falsam esse Grammaticam.*

Quest. *Siue multa, siue pauca, faciunt contra huius regulæ veritatem. Sed ecce tibi adhuc plura: Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, eriturus.*

Plura par-
ticipia ir-
regularia.

Resp. *Quzdam ex his derivantur à verbis partim deponentibus, partim à verbis, que habent supina.*

Quest. *Vt vt habeant verba deponentia, & alia ex hisce supina, carent tamen multa supinis. Quæ verò descendunt à verbis supina habentibus, illa nihilominus degenerant à communis, & usitata formandi ratione. Quod si in his, quæ carent supinis, ad hoc configiras, ut dicas supponenda & fingenda esse supina, à quibus formentur prædicta Participia, non tamen possunt regulariter ab illis formari.*

DISPUTATIONES

Resp. *Ego non video qua ratione non possint ritè formari, si des hanc supponendi supina veniam, & libertatem, seu potius (ut rectius dicam) licentiam.*

Quest. *Si maxime supponete, & fingere libeat, an non suppones supina regulariter formanda, ut exempli gratia, Naturum, natu, à nascor, Notum, notu, à nosco : Ortum, ortu, ab orior, & ita in alijs iuxta regulares supinorum formati-ones?*

Resp. *Nescio sanè. Nam si hanc veniam conce-das, ego pro meo commodo, & bono supponam. Sed fit, disputandi gratia ut tu supposuisti.*

Quest. *Tunc huiusmodi habebimus regula-riter supina, Naturus, Noturus, Orturus, & non nasciturus, nosciturus, oriturus, & ita in reliquis. An non vides, quām te constringerim? Sed qua-tandem ratione te expedes?*

Resp. *Non sunt hæc Participia analogica, hoc est, non sunt regularia, sed irregulariter formata, ac pro-inde ubi usitata formandi ratione excipienda.*

DISPUTATIO DE GERVN-dijs & Supinis.

QVÆSTIO

An efficiant per se Gerusudia & Supina distinctas orationis partes? vel utrum possunt sub aliqua o-cto partium orationis contineri?

Prefatius
causa.

Quest. *Qui primus omnium disputauit, condiscipulus mihi charissimus (auditores opti-mi*

mis in ipso statim disputationis suæ exordio, manibus pedibusque obnixè laborauit, vt vnicā esse duntaxat orationis partem concluderet. Ego verò iure longè meliori probate mihi posse videor, plures esse orationis partes quām octo. Quod onus in me suscepit, vt studiosis adolescentibus exercendorum ingeniorum suorum darem, rogo vt & qui bonique consulant, & in partem meliorem interpretentur. Persuasus igitur de benigna illorum in me voluntatis propensione, non plura moratus, tecum iam manus conferam, & congregiar (contubernialis amantissime) in quē omnes disputationis huiuscē impetus conuertā, cuius tu insultus vide, vt validē, & intrepidē sustinere queras. Accinge te ergo ad illa fortiter & strenuè diluenda, quæ pro denario partium orationis numero, mox in medium afferentur.

Resp. *Quemadmodum in ipso mox initio disputationi, qui primas cōcertandi partes sustinuit, captiose & sophisticè unam esse solummodo orationis partem probare conabatur: ita iam pars ratione, fucatis & dolosis argumentis tu decem esse orationis partes cuicunque tentabis. Non enim potes hoc firmis, & certis rationibus confirmare.*

Quest. Probabo primum esse plures orationis partes quām octo: secundo loco ostendam necesse esse vt sint decem.

Resp. *Verborum es plenus, sed argumentorum prorsus inanis.*

Quest.

DISPUTATIONES

Plures esse
orationis
partes,
quam octo.

Quest. Inno iam argumentor. Si sunt octo tantum orationis partes, tunc nulla est dictio, quæ non possit ad harum aliquam referri: sed multæ sunt dictiones, quæ non possunt ad ullam octo partium orationis referri: ergo sunt plures orationis partes quam octo.

Resp. Nulla est dictio, quæ non possit ad aliquam octo partium orationis referri.

Quest. Gerundia & Supina ad nullam octo partium orationis possunt referri: ergo multæ sunt dictiones, quæ ad nullam octo partium orationis referuntur,

Resp. Referuntur Gerundia & Supina ad aliquam octo partium orationis.

Quest. Probo non posse referri ad aliquam quatuor partium indeclinabilium.

Resp. Lenabo te hoc onere. Libens enim hoc concedo.

Quest. Relinquitur ergo ut referantur ad aliquam partium declinabilium.

Resp. Ita sane.

Quest. Hoc nullo modo posse fieri, sic ostendo à particulari enumeratione. vniuscuiusque partis. Nomina esse non possunt, quia regunt casus verborum. Pronominum certus est numerus, in quibus non reperiuntur Gerundia & Supina. Participia non sunt, quia non significant cum tempore. Verba denique esse nequeunt, quia non significant modis & temporibus. Cùm itaque neque referantur ad partes declinabiles,

les,

les, nec indeclinabiles, manifestè liquet esse plures orationis partes quam octo. Et cum nec sint Gerundia Supina, nec Supina Gerundia, non possunt sub una, & eadem parte orationis contineri. Efficient ergo duas a se inuicem distinctas orationis partes, & consequenter decem sunt orationis partes. Iam vides me firmis rationibus orationis euicisse, quod nudis verbis obieceras me tantum partes. promisisse.

Resp. *Ouidianum illud Phaëthonis epitaphium, in te quam aptissime conuenire videtur:*

Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni,
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Quest. Quasi verò quipiam viribus meis
impar, vel quod præstare non potuerim, in me
suscepimus.

Rcsp. *Præstitisti probè, tuo saltem iudicio. Verum ad omnia hactenus a te in hoc argumento obiecta, sic breuiter respondeo. De Gerundijs & Supinis magna fuit enim inter doctos contentio, ad quam orationis partem propriè referri debeant, nec dum inter illos composita est controversia. Nam de hac re & supinis hodie Grammatici certant, & ad huc sub iudice lis sententia est. Sunt enim qui illa referunt ad nomina, propter casum terminali s. militudinem, qua est nominibus cum illis in quibusdam casibus communis. Terminatione enim refert Gerundium in (di) genitium singularis nominum secunde declinationis: Gerundium in (dam) accusativi: Gerundium in (do) ablative. Alii volunt esse Particicipia, propterea quod*

verti

Discors
Gramma-
ticorum de
Gerundiis,

DISPUTATIONES.

verti videntur aliquando in Participia futuri in
(dus.) Alij verba esse statuunt, propter agendi, &
patiendi significationem. Nonnulli dicunt Gerundia
esse verba Participialia, quemadmodum & supina.

Quest. Tu vero in tanta sententiarum & opin-
ionum varietate quid potissimum sequendum
esse statuis?

Resp. Salvo semper aliorum iudicio, ego Gram-
matica nostra partes tutandas esse arbitror, que do-
cet Gerundia & Supina esse verbi quasdam voces ad
modum infinitum pertinentes.

Quest. Sed non inflectuntur modis & tem-
poribus.

Resp. Nullus est momenti hec ratio; de qua tibi
tantopere places, ut hoc loco eandem esse repetendam
disceres.

Quest. Cur non iure repeterem, cum mihi
antea ad hunc modum concludenti non respon-
deris?

Responde-
tar obiecti-
oni de Ge-
rundis &
Supinis,
propterea
non esse
verba quod
modis &
temporibus
non infle-
ctantur.

Resp. Sit itaque tibi semel tandem hoc pacto re-
sponsum. Non requiritur, nec est omnino necesse, ut
omnes verborum voces modis & temporibus infle-
ctantur. Satis est si ipsum originale Thēma per mo-
dos, & tempora, à terminacione in terminacionem
varietur. Cum igitur Gerundia, & Supina pars sint
quedam infiniti modi, cuius verbum primarium, sive
radix (ut vocant Hebrei) sub alterna inflectendi se-
rie per alios coniugandi modos ad ipsum infinitum or-
dine legitimo, & consueto dedicatur, non video, cur
non possint, Gerundia, & Supina (non obstante à te
superius

superius adducta ratione) in verborum alboritè collocari. Atque hac nobis pueris inter tot, & tantas de hac questione à doctis agitatas controversias, possint mea quidem sententia sufficere. Qui his non erit contentus, legat aliorum de hoc argumento copiose, & fusè scriptas tractationes.

Quest. Sed priusquam finem huic disputationi imponam, illud mihi velim respondeas, quænam verba habeant Gerundia, & Supina?

Resp. Personalia perfecta, & regularia fere omnia, exceptis verbis passiis, impersonalia verò nulla. Quæ verba
habent
Gerundia,
& Supina.

Quest. Iam si mibi potes de nominis ratione in Gerundijs & Supinis respondere, nolo te diu-
tius hoc tempore detinere.

Resp. Gerundia dici volunt, quòd rei gerenda, & administrande significationem exprimant. Supinis verò inde videtur nomen factum, quòd ante se casum non habent, ut placet Melanchthoni, viro undique doctissimo, & de bonis literis optimè merito in Grammatica Latina per Oporinum Basileæ impressa. pag. 198.

Disputationibus, que iam deinceps ad finem usque sequuntur omnibus, auctus est nunc demum hic disputationicularum Grammaticalium libelius in studijs inuentis gratiæ.

DISPUTATIONES

DISPUTATIONES DE TRIBVS
concordantijs; & primum de prima
concordantia verbi personalis
cum suo nominativo.

Q V A E S T I O.

*An semper cohæreat verbum personale cum suo no-
minativo, numero, & persona.*

Præfati-
cula.

Quest. Abundè satis in superioribus est dis-
putatum (viri amplissimi) de quatuor declinabi-
libus orationis partibus, quemadmodum diuisim
& separatim per se se extra constructionem con-
siderantur. In hisce verò multa utrinque sunt di-
cta, tam ad oppugnandam, quam propugnan-
dati regularum Grammaticalium, quæ de his
partibus traduntur, veritatem; ex quibus ritè pē-
nitatis non parua ad rei literariæ in scholis triui-
alibus tyrones, redire queat ytilitas, & emolu-
nientum. Deinceps autem de eisdem iterum est
mihi, & nonnullis alijs agendum, non tam en-
iam diuisim & separatim ut antea, sed quatenus
debitè & legitime inter se in syntaxi, siue con-
structione componuntur, & connectuntur. Hic
verò proponitur satis amplius & spatiösus dispu-
tandi campus, sed nos, ordine quisque suo, si-
c ut est à Præceptore benignissimo demandatum
vnicuique, & iniunctum, pauca quædam hinc,
illinc delibabimus, de quibus pro ingeniorum
nostrorum modulo, & mediocritate, inter nos pro
scholæ

Scholæ nostræ laudabili instituto, vestra freti humanitate, & clementia, mutuo disceptabimus. Ne igitur vos diutiùs longiore aliqua oratione dubios & suspensos teneam, ego, cui primæ hoc tempore incumbunt disputandi partes, agam te-
cum primo loco (aduersarie) de prima concordan-
tia, si mihi prius expediās, quid sit cōstructio,
quia de constructionis regulis, magna ex parte,
in sequentibus est agendum.

Resp. *Constructio prout illa in Grammatica nostra definitur* est debita partium orationis inter se compositio, connexioq_z iuxta rectam Grammatices rationem.

Quest. Quæ verò censenda est bona, & legiti-
ma constructio?

Ref. *Qua veterum probatissimi tum inscriben-
do, tum in loquendo sunt vñ.*

Quest. Sed veterum probatissimi tum inscri-
bendo, tum in loquendo, barbarè locuti sunt: ergo
barbara locutio est constructio.

Ref. *Ex veterum probatissimis nullus unquam
barbare vel scripsit, vel locutus est.*

Quest. *Ex veterum probatissimis quidam
peccauit scribendo & loquendo contra regulas
traditas de prima concordantia verbi & nomi-
natiui: ergo & barbarè scripsit, & locutus est, ut
tendem veniam ad quæstionem propositam.*

Ref. *Quis est ille demum ex veteribus tam
probatus scriptor, qui sic vel scripsit, vel loquu-
sus est?*

Quest.

DISPUTATIONES

Quest. An non tibi videtur M. T. Cicero probatus auctor, quem tutò in scribendo, & loquendo initari possimus?

Resp. Imo sane vel solus probatissimus, utpote omnium Latinorum scriptorum facile princeps.

Quest. Ille verò in oratione pro lege Manilia mihi non satis videtur congruè locutus. Jungit enim ibidem loci verbum primæ personæ cum nominatiuo tertiae personæ.

Resp. Citato locum. Non est enim tibi tanta apud me fides, ut nudis tuis verbis credam.

Cicero pro lege Manilia. Quest. Locus est huiusmodi: Ij nullo in loco prædonibus iam pares esse poteramus.

Resp. Quid hic reperis, quo iure possis labefactare veritatem primæ concordantie?

Quest. Verbum poteramus primæ est personæ. Nosti autem (opinor) cuius sit personæ eiusdem nominatiuus Pronomen (ij) in hac sententia.

Resp. Scio Pronomen (ij) esse tertiae personæ, ac proinde mendosè scriptum esse hoc loco arbitror (ij) pro (ijs,) ut referatur potius ad substantiuum prædonibus, non autem ad verbum poteramus.

Quest. Hæc tua nuda est conjectura, nec rei veritati consona. Sed dabo, quo facilius hæc loquendi ratio non tibi ita noua, & inaudita videri possit. Sic enim Liuius libro sexto: Vidistis in vincula duci vniuersi eum, qui à singulis vobis pericula depulerim. Et rursus libro trigesimo: De pace agitur, agiūusque (ij) quorū & maxi-

me interest pacem esse: & qui quodcunque e-
gerimus, ratum ciuitates nostræ habituræ sint.

Resp. *Quid si hic respondeam, non esse hoc vo-
cabulum (ij) nominatum, ante verbum in hisce à
te productis exemplis, sed subaudiri Pronomen (nos)
pluralis numeri, cum quo conueniat verbum eiusdem
numeri & personæ.*

Quest. *Vt hoc ego tibi dñi, melioris re-
sponsionis penuria laboranti, non tamen hac ra-
tione mihi adhuc satisfecisti. Necesse est enim
vt fateare relatiuum (ij) eiusdem esse debere
personæ cum eius Antecedente Nos primæ per-
sonæ. Non potes itaque hac ratione, nisi in illud
quod æquè est ac prius, absurdum incidas, re-
spondere.*

Resp. *Hac ergo ipsa loca, quibus bene confirma-
sti Ciceronis loquendi rationem, aptam etiam, &
promptam mihi suggesterunt respondendi viam. Ex his
namque coniicio Pronomen (is) aliquando prime
personæ significationem habere.*

Quest. *Sed non sunt plura Pronominæ pri-
mæ personæ, quam (ego,) & (nos.)*

Resp. *Idem etiam tribus personis iungi potest, si
sit Grammaticæ fides adhibenda, que docet ibidem,
Ipse solum ex pronominibus trium personarum signi-
ficationem representare.*

Prono-
men is pri-
mæ perso-
næ ali-
quando.

Quest. *Sed non affirmat Grammatica pro-
nomen (is) trium personarum significationem
representare.*

Resp. *Sed tamen hoc ipsum confirmant loca*

DISPUTATIONES

à me prius citata. Euincit verò idem ratio manifesta. Nam si Idem, compositum ab (is,) trium personarum significationem habeat, cur non & simplex (is,) trium personarum significationem repræsentaret?

Quest. Non sunt igitur (idem) & (is,) pronomina. Et sic incidis in Scyllam, dum vis vitare Charybdim.

Resp. Ego non video qua ratione possis hoc rite ex verbis meis concludere.

Quest. Imo quām rectissimè, ita ut hoc ipsum cuius non prorsus de industria cæcutienti, luce meridiana clarus apparere queat. Nam si verum esse fateare, quod prius ex ipsa Grammatica citavi, scilicet Ipse ex pronominibus solum trium personarum significationē repræsentare: vel non erunt (is) & (idem) Pronomina, vel trium personarum significationē non habebunt.

Resp. Hunc ego nodum video mihi posse duobus modis soluere. Primum igitur dico (idem) & (is) non esse propriè Pronomina, posse tamen Pronominis numero non immrito addi, quod & ipsa Grammatica verbis quidem disertis affirmat. Deinde aio, Ipse solum ex pronominibus trium personarum significationem repræsentare, videlicet usitatissimè, & frequentissimè: (idem) verò & (is) minus usitate, & frequenter, sed tamen aliquando, ut in exemplis superioribus est videre.

Quest. Ego nolo tecum verbosius hac de re contendere. Habeo tamen alia, eaque maioris momen-

Secunda
objecção.

momenti, & ponderis, quæ contra hanc primam concordantiam obijciam.

Resp. Obijce quandocunque libuerit. Hoc enim pacto spero futurum, ut magis confirmetur, quam infirmetur regularum Grammaticalium veritas.

Quest. Experiar igitur quid possis ad tritum Alitus locus illum Ciceronis locum respondere, qui extat in libello Epistolarum familiarium primo, ab Ioanne Sturmiione ætatis nostræ Cicerone altero, in usum Scholarum triuialium collectarum, Epistola (ni fallor) numero undecima, cuius haec sunt verba: Quintus autem Pater, & filius Buthroti solliciti eramus de tua valetudine.

Resp. Mira mihi videtur haec locutio, de qua non satis constat quid sit statuendum, si tu fideliter, & candidè, sine dolo malo eandem citaueris.

Quest. Si mihi citanti non credis, consule libros omnes Londini excusos, ubi eodem prorsus modo in omnibus exemplaribus scriptum inuenies. Me autem ipsum (ut quod res est, ingenuè fatear) diu multumque torquebat aliquando hic locus. Hic autem aperte vides Ciceronem incongruè esse locutum, vel saltem falsam esse tuam Grammaticam, quæ docet verbum personale cum nominatio concordare, numero & persona. Sunt enim nominatiui singularis numeri, verbum verò pluralis. Vtrum horum maiis, accipe.

Resp. Quod de numeri discrepantia obijcis, ego Regula facilè diluere possum. Talis enim habetur reguli Grammaticalij alicubi.

D I S P V T A T I O N E S

alicubi in Grammatica: multi nominatiu*s* singulares per coniunctionem copulatiu*s* iam connexi, verbum postulant plurale.

Quest. De numero bene tu quidem respondisti. Quid autem ait de persona?

Resp. *Hic video longè maiorem* esse difficultatem. Sequitur enim in regula supra citata, debere in huiusmodi locutionibus verbum concordare cum nominatio*n* dignioris personae. *Hic autem cum uterque nominatiu*s* sit tertiae personae, fateor esse necesse, ut & verbum quoque sit tertiae personae.*

Quest. Vides tamen esse primæ. Exspecto igitur quid tandem respondeas.

Resp. *Dico in hac sententia subaudiri nominatiu*m* Nos, ut sit hoc loco figura Euocationis, ad hunc modum: Nas Quintus pater & filius, &c. solici*t* eramus de tua valetudine.*

Quest. Non sinunt proximè præcedentia in ipso statim epistolæ initio, ut ita absurdè hunc locum interpreteris. Sic enim scribit Cicero: Septiū*m* iam diem Corcyrae tenebamur. Quintus autem Pater, & filius Buthroti, solici*t* eramus de tua valetudine. In membro priore loquitur de se ipso, & de ijs, qui cum illo erant, in posteriore verò de Quinto patre, & filio.

Resp. *Restat ergo ut dicam esse hic Enallagen personae, videlicet, solici*t* eramus, pro solici*t* erant.*

Qu. Sed huiusmodi Enallages nunquam repries aliud simile exemplum. Quare nullo modo admittere possum hoc tuum responsum.

Resp. *Sit tibi minus satis facit hæc responso, quo quidem*

quidem nuda nititur mei ipsius conjectura, quiafo, ut
tu ipse, meliorem, si possis, adferre digneris.

Quest. Faciam, idque hoc libentius, ne iu- Vera ref-
nioribus amplius hic locus imponat, qui ritè, & ponsio ad
dextre explicatus, nihil omnino difficultatis in locum su-
fese continet. Est enim hic manifestus error Ty-
perius ex
pographorum. Perperam namque distinguitur Ciceronis
in omnibus, quæ quidem mihi contingit videre epistolis
exemplaribus Londini excusis. Sic autem est re-
stituendus. Septimum iam diem Corcyrae tene-
bamur. Atque hic plena est distinctio. Sequitur
deinde noua sententia: Quintus autem pater, &
filius Buthroti. Vbi denuò est plenè dissinguendum. Significatq; Quintū patrem, vñā cū filio
detētos fuisse Buthroti, quod erat oppidū Italix.
Pergit potro, nouamq; sentētiam inchoas scribit
in hunc modū: Soliciti eramus de tua valetudine.

Resp. Iam tandem video facilimum esse, quod
modo difficilimum esse indicavi. Satis enim manifeste
nunc apparet, non esse Quintus Pater, & filius, no-
minatium verbo, Solicii eramus, sed verbo teneba-
mur, quod in sententia præcedente subauditur. Nomi-
natus vero verbo solicii eramus, à quo inchoatur
sequens, & noua sententia, est Pronomen Nos, quod
hic quoque subintelligitur.

Quest. Rectissimè nunc demum respondes.
Ego autem, cū hunc locum primò citavi, hoc
tantum spectabam, vt inde occasione arrepta
monerem studiosos adolescentes vt intenti es-
sent sedulò in huiusmodi erratis Typographicis

DISPUTATIONES.

cum animaduertendis, tum etiani vel sua, vel aliorum ope corrigendis, in rudiorum præsertim gratiam, ne qua fraus illis hac ratione fiat, vel in errorem, eumque aliquando non leuem, incautius fortassis inducantur. Sed his omisis arctius re adhuc vrgebo, producto uno, atque altero exemplo ex Virgilio, Latinorum Poetarum facile principe, quibus videtur labefactari posse hoc quod tradunt Grammatici de concordantia verbi personalis cum suo nominativo numero & persona.

Resp. *Est quidem meo iudicio Virgilius omnium Latinorum poetarum facile princeps, ex quo non potest te posse aliquid proferre, quod faciat contra Grammaticæ autoritatem in hac questione.*

Quest. Sic loquitur Virgilius libro secundo Aeneidos: Diuelliur inde Iphitus, & Pelias mecum.

Tertia
objection
contra su-
periorem
questionem.

Resp. *Quid hic habes, quo probes verbum personale cum nominativo non consentire numero, & persona?*

Quest. Verbum Diuelliur, est pluralis numeri, nominatiuus autem vterque singularis numeri. Mala igitur, imo vero nulla est hoc loco coherentia inter verbum personale & eius nominativum.

Resp. *Copulatum per coniunctionem, Et, ac, neque, equiualeat plurali. Tamen si ergo Iphitus & Pelias sint singularis numeri, verbum nihilominus requirunt pluralet iuxta regulam, quia per coniunctio-*

nem

nem copulatiuam (et) copulantur.

Quest. Ut ut tamen sit hic numerorum concordia, non parua est personarum discordia, cum verbum sit primae personae, nominatiui verò tertiae. Et videtur sic potius loquendum fuisse Virgilio: Iphitus, & Pelias diuelluntur inde mecum, quemadmodum & alibi scriptum reperimus: Rhemus cum fratre Quirino iura dabant, non dabamus.

Resp. Respondeo esse hoc loco figuratam constructionem. Intelligitur autem illa regula de concordantia verbi personalis, & nominatiui, de simplice constructione.

Quest. Quid hoc ad rem, sine constructio figurata, an simplex? Si non sit conuenientia verbi cum nominatiuo numero & persona, barbara, & incongrua sit locutio, necesse est.

Resp. Bene conuenit verbo cum nominatiuo etiam persona. Nam cum concurrunt nominatiui diversarum personarum, verbum, debet persona connovere cum nominatiuo dignioris persona. Est autem dignior prima persona, quam tertia. Solutio superioris tertiae ob-
jectionis.

Quest. Sed nulla est hic persona altera dignior. Est enim uterque nominatiuus Iphitus, & Pelias, tertiae personae. Non est autem tertia persona, tertia persona dignior. Instantia.

Resp. Quam tu astutè & subdolè illud supprimere conaris, quod contrarie facit. Nonne vides enim esse in hac sententia Pronomen *Mecum* prime persona, cum quo conueniat persona verbum Diuellimur

DISPUTATIONES

eiusdem personæ.

Quest. Pulchrè tu quidem respondisti. Cuius quæso casus est Mecum?

Resp. Ridiculum est te me rogare istuc. Scit enim, quilibet fere Alphabetarius, Pronomen Mecum esse ablativi casus.

Quest. Tu itaque multo magis es ridiculus, qui de allijs interrogatus, de cæpe respondere soles, hoc est, qui pro nominatiuo ablatiuuui nobis obtrudis, cum quo verbum Diuelliatur, persona cohæreat.

Resp. Sed (heus tu) in huiusmodi locutionibus ubi copulantur multæ dictiones per coniunctionem copulatiuam ante verbum concorrentes, ablatiuus supplet locum nominativi.

Quest. Ut ego hoc tibi däm, non est tamen. Cum in Mecum coniunctio copulativa, sed prepositio regens ablatiuum.

Resp. Quid tum postea? Accipitur in huiusmodi locutionibus pro coniunctione copulativa (&) Perinde valet enim hæc locutio Diuelliatur inde Iphitus & Pelias mecum, ac si diceretur alijs verbis, Iphitus & Pelias, & ego diuelliatur inde. Ita etiam in altero paulo ante citato exemplo, Rhemus cum fratre Quirino iura dabant, idem est ac si diceret, Rhemus & frater Quirinus iura dabant.

Quest. Non habeo, quod culpeam in hac responsione, vnum tamen adhuc obijciam in questione proposita, postea vero te dimittam. Habet

Virgili-

Obiectio
quarta
contra su-
periorem
quæstio-
nem.

Virgilius in eodem libro secundo Aeneidos hæc verba:

— mihi sacra parari,
Et salsa fruges, & circum tempora viæ.

Quænam (quæso) est hoc loco cohærentia verbi cum suo nominatiuo numero & persona?

Resp. Ostende tu, si potes, quænam sit hic discrepantia?

Quest. Fateris verbum personale cohærere cum suo recto numero, & persona. Non potest autem verbū Parari cum nominatiuo Sacra hoc modo conciencire. Non est itaque verum, quod affirmat Grammatica, verbum personale cum nominatiuo cohærere numero, & persona.

Resp. Quare non conuenit verbum Parari numero & persona cum nominatiuo Sacra?

Quest. Nostri (opinor) verbum Parari, esse infinitiui modi. Habet verò infinitiuis modis neq; numerum, nec personam, non potest ergo numero & persona concordare cum nominatiuo Sacra, pluralis numeri, & tertiaræ personæ.

Resp. Est tamen visitatissimus & frequentissimus hic loquendi modus, non solum apud Poëtas, sed etiam apud Oratores.

Quest. Qua ratione igitur defendis hunc tā visitatum & frequentem loquendi modum?

Resp. Dico hanc esse figuratiuam loquendi rationem. Solutio superioris obiectiōnis.

Quest. Sic tu soles omnia ferè excusare. Sed quænam subest in hac sententia figura?

Ref.

DISPUTATIONES

Resp. *Est figura Enallage, qua ferè non occurrit in lectione probatissimorum autorum alia frequenter.*

Quest. *Quid est Enallage?*

Enallage.

Resp. *Est figura per quam ponitur numerus pro numero, casus pro casu, genus pro genere, tempus pro tempore, modus pro modo: & aliquando etiam una pars orationis pro altera.*

Quest. *Ad quam speciem horum refers hanc sententiam?*

Resp. *Est hic Enallage modorum, infiniti pro indicatio, Parari pro parabantur. Vel possum respondere, quod in huicmodi locutionibus subintelligitur verbum Cœperunt, vel aliquid simile, ut sacra parati, id est, cœperunt parari. Sed disputationem alijs.*

DISPUTATIO DE SECUNDA Concordantia Substanti, & Adiecti.

QVÆSTIO.

An Adiectum cum Substantio casu, genere, & numero semper consentiat?

Praefacione.

Quest. *Non ea est ingenij mei facultas (Auditores optimi) ut verbis disertis, aut Rhetorum florculis exornata oratione vestræ exspectationi queam satisfacere. Non enim in illorum scholis unquam sum versatus, nec illorum facundis præceptis imbutus. Ignoscetis igitur mihi, si de*

de rebus Grammaticis tractaturus, easdem Grāmaticē, & non Rhetorice prosecutus fuero, hoc est, si Latinē, & purē, non autem eloquenter, & acundē apud vos differam. Quare omissa longiore aliqua p̄fatiuncula ad rem ipsam me breuiter accingam, & quid possit hic aduersarius meus pro regularū Grammaticalium de concordantia Adiectiui & Substantiui veritate responderē, paucis experiar. Quāro itaque, an semper cohæreat Adiectiuum cum Substantiuo, casu, genere, & numero?

Resp. *Adiectiuum cum Substantiuo, genere, numero, & casu consentit.*

Quest. Non possum hoc melius falsū esse ostendere, quām si hoc exemplum produxero: Habet duos gladios, quibus, altero te occisurum minatur, altero yillicum. Agnoscis ne hanc sententiam?

Ref. *Meminime legere, sed iam non facile mihi in mentem occurrit, ubi scriptam legerim.*

Quest. Ego tibi in memoriam reuocabō. Videlicet enim tibi valde labilem esse memoriam, in ijs p̄fertim quæ cōtra te faciunt. In figuris constructionis habetur, nempe in figura Antiptosi.

Resp. *Iam scio. Sed videtur mihi non solum labilis tua memoria, sed etiam manca, imo verò nulla potius, qui hoc exemplo probare conaris adiectiuū cum Substantiuo non consentire casu, genere, & numero. Longè enim alium, in finem adducitur ibidem haec sententia, ut doceatur scilicet, quibus, pari pro*

Obiectio
contra cō-
cordantia
Adiectiui
& Substan-
tiui.

D I S P U T A T I O N E S.

pro quorum, hoc est, casum pro casis, ablativum pro genitivo.

Ques. Mane dum. Festina quæsolentè. Canis festinans cæcos parit cætulos. Audi quæ restant à me dicenda. Nondum enim perueni, quo volebam. Ego fortassis hinc eliciam illud, de quo tu nunquam hactenus, ne cogitasti quidem, & tecum etiam perpauci alij.

Resp. Multa tu iibi de te ipso, & satis magnifice (ne dicam) Thrasonicè polliceris. Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

Ques. Sed tamen amoto quæramus seria ludo. Nam si tu serio hæc tecum pensaueris, inuenies tandem Participium occisurū, genere non consentire cum substantiō (te.)

Resp. Quid ita quæso? An non est Tu, Masculini generis, quemadmodum & Participium occisurū in hoc loco?

Ques. Scio Pronomen (tu) esse aliquando Masculini generis, aliquando item fœminini, nonnunquam etiam neutrius generis, sed habita illius rei ratione, de qua fit sermo. Atque ita in hac sententia contendō esse fœminini generis, quia intelligitur de puella, Casina videlicet, de qualoquitur Plautus in Comœdia, quæ inscribitur Casina, vnde deponita est hæc sententia, ac proinde participium occisurū genere non conuenit cum substantiō (te,) quæ hoc loco est fœminini generis.

Plautus in
Casina.

Resp. Si tu hæc vera predicas, respondeo hoc loco

loco

loco erratum esse Typographicum, nempe scriptum
esse occisurum, pro occisuram.

Quest. Error Typographicus esse non potest,
cum in omnibus, quæ huc usque extiterunt ex-
emplaribus scriptum sit occisurum, non occisu-
ram.

Resp. Est igitur Synthesis figura, hoc est, oratio
congrua sensu, non voce?

Quest. Imo potius est oratio congrua voce,
non sensu. Si enim nudam vocem (te) consi-
deres, potest occisurum cum eadem, consentire
genere, sensu vero non potest, quia dicitur de
fœmina.

Resp. Est igitur occisurum hoc loco non Partici-
pium, sed futuri temporis verbum infiniti modi.

Vera solu-
tio loci su-
præ citati.

Que. Ego tecum sentio, nisi aliter fortasse vi-
deatur doctissimo iudici, cuius est in hac parte
merito standum iudicio.

SECUNDA DISPUTATIO IN hac ipsa quæstione.

Quest. Cum tam strenue & fortiter iectus meos Praefatiuni-
sustinueris in primo nostro congresu & cula,
pugna de Adiectui & Substantiui concordantia,
ego te denuo adoriar non dissimili argumento in
eadem quæstione, quo magis constet eiusdem
regulæ veritas, & certitudo.

Resp. Omitte (queso) verborum ambitus, ut
& alijs relinquatur disputandi tempus.

Quest. Ego tibi monenti parebo, & ex Ca-
tonis

DISPUTATIONES

tonis libro quinto originum probabo Adiecti-
uum non semper consentire cum Substantiu-
casu, genere, & numero.

Resp. *Nihil ego libenter audire cupio, quam vi-
tu solidè hoc, quod in te suscipis, tandem aliquando
probare possis.*

Cato libro
sesto origi-
num.

Quest. Hæc sunt verba illius in loco suprà ci-
tato: Illi polliciti sese facturum omnia. In hac
sententia Participium facturum, est singularis
numeri, substantium autem sese, pluralis: falsa
ergo est regula de concordantia Adiectiui, &
Substantiui.

Resp. *Intelligenda est regula de simplice construc-
tione, ubi semper Adiectiuum, & Substantiuum
eiusdem sunt casus, generis, & numeri: sed in figu-
rata constructione non item.*

Quest. Si vis hanc constructionem esse figu-
rata, dic tandem per quam figuram?

Resp. *Opinor hic esse Enallagen numeri, hoc est,
singularis pro plurali, facturum, profacturos.*

Quintus
Quabriga-
tins.

Quest. Quid igitur ad hoc Quinti Quadri-
garij in duodecimo Annali respondes? Est quod
speremus deos bonis benefacturum.

Resp. *Idem respondeo, quod ad prius à te allatum
exemplum, esse scilicet hic quoq; Enallagen numeri
singularis pro plurali, benefacturum, pro benef-
acturos.*

Quest. Mira mihi admodum videtur hæc E-
nallage, cuius vix alia inueniri possunt similia
exempla. Sed pergam itidem ostendere ina-
lorem

iorem adhuc discrepantiam adiectiui à substantiuo. Hoc enim exempli adduti solet in hunc finem, ex libro quarto Valerij Antiatis: Aruspices dixerunt omnia ex sententia processurum. Valerius. Laberius item quidam in Gemellis: Non pura- Laberius in
Gemellis. ui (inquit) hoc eam facturum. Quid in ad hæc tandem?

Resp. Primò non mihi videri hæc ex tua pharetra esse deprompta. Unde enim tibi copia autorum tam antiquorum, quorum ne nomina quidem unquam antea (quod memini) audiri: Secundo, in hisce quoque exemplis esse Enallagen, in primo quidem, generum, neutrini, vel masculini videlicet, pro fæminino, facturum, pro facturam: in altero vero numeri, nempe processurum, pro processura.

Quæst. Ex cuiuscunque pharetra ego hæc tela depropserim, tua profectò responsa tam absurdæ, facile potest quiuis ex tua ipsius officina petita esse iudicare. Ego vero fateor hæc Petri Rami, viri vndiquaque doctissimi esse Petrus Ramus. exempla, ex illius scholijs Grammaticalibus de- sumpta. Docet autem ille, in omnibus hisce, & alijs similibus exemplis, voces hæc, quæ vi- dentur esse Participia, esse re vera verba infiniti modi formæ actiæ, & futuri temporis. Huic ergo debebis veram huius obiectionis solutio- nem, ego autem non vltérius in hac quæstione oppugnanda immorabor.

Vera solu-
tio superi-
orum ex-
emplorum.

DISPUTATIONES.

TERTIA DISPUTATIO IN.
eadem quæstione.

Præfatiuncula.

*Q*uest. Satis profectò felicitèr est hactenus ab alijs de quæstione proposita disputatum, quibus actitèr, & animosè inter se se concertantibus dum aures benignas accommodantibus (viri spectatissimi) nescio quam mihi spei hoc factò feceritis, ut & ego animo promptiore & alacriore in eadem palæstra coram vobis omnibus decertarem, onusque à præceptore humanissimo impositum meis viribus longè maius, æquiore mente in me susciperem, persuasus vos æqui bonique consulturos, si quid, vel ob ætatem puerilem, vel ingenij tenuitatem per imprudentiam forte deliquerò. Accingam me igitur ad prælium, sermonemque omnem iam à vobis in aduersarium, quem hīc coram altantem cernitis, conuertam, viriumque illius in hac de Adiectui & substantiui concordantia, periculum faciam. A te quæro igitur (aduersarie fortissime) num te satis strenuum & fortem esse arbitris ad tutandam & defendendam regulam illam Grammaticalem, satis profectò tritam, & notam de concordantia Adiectui, & Substantiui.

Resp. Non est quod de hac re dubites, qui me prius videris aliorum tela in me coniecta successu satis dextro, & felici sustinuisse.

*Q*uest. Non raro tamen fieri solet, ut qui si quandiu strenue & fortiter se se pugnando gesserit

rit, abiectis arnis postea turpiter aufugiat.

Resp. *Degeneres animos timor arguit, haud ego quenquam formidans fugiam, veniam quocunque vocabis.*

Quest. Cum tibi tantum de viribus & robore tuo pollicearis, videamus aliquando qui vir sies, quāmque sis ad respondendum paratus in hoc ipso, de quo est iam agendum argumento.

Resp. *Propone, que volueris, in me mora non eritulla.*

Quest. In quibus conueniunt Adiectuum, & eius substantiuum?

Resp. *Adiectuum eiusdem casus, generis, & numeri cum suo substantiuo esse debet.*

Quest. Videtur Terentius non magnam huiusc in scribendo regulæ rationem habuisse.

Resp. *Quam potes ex illo sententiam citare, ubi neglexisse illum appareat Adiectui cum Substantiuo concordantiam?*

Quest. Citius me tempus, quām oratio deficeret, si omnia quæ possem, in hunc finem proferrem testimonia. Loquitur autem Terentius ad hunc modum in Phormione: Nunquam (inquit) & què ac modo paupertas mihi visum est onus, & miserum, & graue.

Resp. *Quomodo ex his verbis euinces, quod prius affirmasti?*

Quest. Adiectuum Visum neutrius est generis, eius verò substantiuum Paupertas, sc̄eminini: Obiectio.

N

non

DISPUTATIONES

non conuenit itaque adiectuum cum substantiuo casu, genere, & numero.

Solutio.

Resp. *Visum est*, videtur hoc loco esse verbum præteriti temporis, non autem adiectuum. Concordat igitur numero & persona cum nominatino Paupertate.

Instantia.

Quæst. Tu videris parum pensi habere, quid respondeas. Nam si tibi concederem *Visum est*, esse verbum, cum tamen fiat hic circumlocutio per verbum Substantiuum *Est*, & participium *Visum* præteriti temporis, necesse est, ut concordet genere, casu, & numero cum substantiuo paupertate.

Alia solu-
tio.

Resp. *Magna est tua paupertas, qui melioris ob-
jectionis penuria laborans, ita perperam concludere
conaris.* Non enim refertur Participium *Visum* ad
præcedens substantiuum *Paupertas*, sed ad sequens
Substantiuum Onus, cum quo concordat genere, nu-
mero, & casu.

Instantia.

Quæst. *Onus* sequitur verbum (si vis *visum*
est, oninino esse verbum) non autem præcedit.

Alia solu-
tio.

Resp. *Verbum inter duos nominatios diuerso-
rum numerorum collocatum, cum alterutro conueni-
re potest.*

Quæst. Sed non sunt hic nominatiui diuerso-
rum numerorum.

Resp. *Si verbum conueniat cum alterutro noni-
natiuorum diuersorum numerorum, multo rectius
convenire potest, si sint eiusdem numeri.*

Quæst. Hic tamen ad illud recurro, quod pri-
us

ūs est à me obiectum, nēmpe non esse vocem Visum, verbum, sed adiectiuum Participiale.

Resp. *Nihil refert. Relatum enim inter Antecedentia diuersorum generum positum, aliquando cum priore, aliquando verò cum posteriore conuenire solet.*

Quest. Non dices (opinor) vocem Visum esse Relatum, & per consequens, pronomen, quod modò Participium esse affirmasti, nisi ex eodem ore, & eodem spiritu calidum & frigidum efflare queas: Quod si hoc sis hominis, ego profectò nullum habebo prorsus tecum deinceps commercium.

Resp. *Loquacior & verbosior es longè, quām Adiecti-
pār est. Nihil est in verbis meis rite perpensis incom-
modi, aut absurdī. Non minus enim conuenire potest.
Adiectiuum cum alterutro substantiiorum diuerso-
rum generum, quām Relatum cum eiusdem natu-
ra Antecedentibus.*

Quest. Probè tu sanè tuas in hac quæstione partes es tutatus. Liberum iam esto alijs si volent de tertia concordantia inter Relatum & Antecedens concertare.

Adiectiuum inter Substantiua diuersorum generum cum alterutro; conuenire potest.

DISPUTATIONES
DISPUTATIO DE CONCOR-
dantia tertia Relatiui & Ante-
cedentis.

QVÆSTIO.

*An Relatum cum Antecedente concordet gene-
re, numero, & persona.*

Præfatiun-
cula.

*Q*uest. De regulæ illius veritate, quæ habetur, in Grammatica de concordantia Relatiui, & Antecedentis, placuit præceptor, ut ego cum condiscipulo hoc meo charissimo, hac ipsa hora apud vos (Auditores optimi) disceptarem. Mos est itaque illius voluntati gerendus, maiorque mihi habenda officij, quam facultatis ratio. Vos autem omnes maiorem in modum quam possum vehementer rogatos volo, ut clementer, & attētē nos decertantes audire dignemini. Spero enim non iniucundam hanc nostram inter nos mutuò velitationem yobis otanino fururam. Si tu igitur (suauissime contubernalis) tam sis ad propugnandam hanc Relatiui & Antecedentis concordantiam promptus, quam ego ad eandem oppugnandam sum paratus, doce (quæso) paucis, in quibus concordat Relatum cum Antecedente?

*Resp. Relatum cum Antecedente concordat
genere, numero, & persona.*

*Q*uest. Es ne tam certò de huius regulæ veritate persuasus, ut nulla subeat animum tuum de eadem

eadem dubitatio.

Resp. Cur ego hic fluctuarem, cum omnium etiam, & hominum doctissimorum consensu in hunc usque diem confirmari videam huinscē regule veritatem?

Quest. Mutabis sine dubio sententiam, si illa diligentius inspexeris, quibus ego mox huius regulæ veritatem refellere conabor.

Resp. Unda prius flamas, & dabit ignis aquas. Sed omissis verbis, exspecto argumenta.

Quest. Entib⁹: Non videimus manticæ, quod Obiectio in tergo est.

Reip. Cuivis est hoc dictum? Vel quid tu tandem hinc concludes?

Quest. Citatur ex Catullo in ipsa Grammatica.

Resp. Scio: sed non in hunc finem, ut ostendat Relatum cum Antecedente non conuenire generi, numero, & persona?

Quest. Parum refert, si hoc idein ex eiusdem sententiæ autoritate probare potero, quod quidem me facilimè facturum confido.

Resp. Est hoc profectò dictu faciliimum, sed non ita facile probatu.

Quest. Hoc tum deum rectius dixeris, cum argumenti mei vim eluseris.

Reip. Verborum satis, argumentorum verò nihil hic usque audiuius.

Quest. Sic ergo iam argumentor. Relatum Argumen-
Quod, est neutrius generis; Antecedens autem tum.

DISPUTATIONES

mansicæ, fœminini generis: nulla igitur est hæc generis congruitas inter Relatiuum & Antecedens, & consequenter, non semper conuenit Relatiuum cum Antecedente genere, numero & persona.

Solutio.

Resp. Reclè tu sane conclusisti, si quis hoc largiri velit, esse videlicet dictionem Mantica Antecedens ad Relatiuum quod, in hac sententia.

Quest. Non peto ut mihi quicquam largiaris quod non possim rationibus firmissimis evincere. Nihil enim hoc loco video aliud, quod Antecedentis locum supplere debeat.

Resp. Hebes est admodum oculorum tuorum aries, si hoc videre nequeas.

Quest. Mihi quidem satis clara & dilucida esse videtur. Non solum enim perspicio manticæ esse fœminini generis, cum Relatiuum Quod sit neutrius: sed etiam esse genitiui casus post verbum videmus, quod post se regit accusatiuum, cum sit verbum transituum.

Resp. Quemadmodum non est vox mantica Antecedens ad Relatiuum quod (sicut est paulo ante à me dictum) ita nec sequitur verbum videmus.

Quest. Proh Iupiter! tu homo redigis me ad insaniam. An non vis ut oculis ego credam meis? An non manticæ, ut proximè præcedit Relatiuum Quod, ita etiam immediate sequitur verbum videmus?

Resp. Est etiam aequè auribus, ac oculis in constructione inseruendum. Respondeo igitur (satis e-

Vera solu-
tio superi-
oris objec-
tionis.

nim

ni^m loquentia, sapientia parum, hactenus effutisti)
non regi vocabulum manticæ à verbo videmus in hac
sententia, sed à Pronomine (id) subandito, quod qui-
dem est Antecedens ad Relatum Quod. Atque hac
ratione, una fidelia duos parietes dealbavi.

Que. Quid sibi vult tandem hæc proverbia-
lis sententia?

Quest. Hoc vult, Si nescis, me scilacet una, e. a-
demyne opera utrique tua obiectioni satisfecisse, hoc
est, & docui non esse vocem manticæ immediatè secu-
tam verbum videmus, nec proximè præcedere Relati-
um quod, cum quo non consentit genere, sed cum
Antecedente (id,) quod in hac sententia per figuram
Eclipsis subintelligitur.

Quest. Iam demum illud, quod res est re-
spondisti, ego tamen alia ratione monstrabo hu-
ijs regulæ vanitatem.

Resp. Vide ne temet ipsum tandem vanum esse
demonstres.

Quest. Nefis (quæso) de me solicitus, ego te
alia iam via aggrediar, & iterum ex Terentio, ci-
tato loco docebo Relatum ab antecedente
longè dissentire.

Resp. Infæliciter profectò hoc usque successit,
quod instituisti. Non mirum est igitur, si me alia iam
via adoriare.

Quest. Hæc sunt Terentij verba in Andria: Alia obie-
Vbi ille scelus est, qui me perdidit? Hic igitur ^{est} tu,
quæro, cuius sit generis Relatum Qui?

Resp. Est masculini generis.

Quest. Quodnam habet hoc loco Antecedens?

Resp. Vox Scelus in hac sententia supplet locum Antecedentis.

Quest. Cuius est vox illa generis?

Resp. Est neutrius generis.

Quest. Te ipse ergo iudice statuendum est, non posse hic, Relatuum Qui, cum Antecedente Scelus genere consentire, cum Qui sit masculini generis, Scelus verò neutrius.

Solutio.
Resp. Ponitur hoc loco scelus pro scelestus, fixum pro mobili, hoc est substantivum pro Adiectivo, ut & alibi sepe apud hunc Poetam, tam in hac ipsa voce, quam etiam in alijs, ut in Eunicho: Scelus postquam ludificatus est virginem. Et iterum in eadem Consædia: Ut illum Di, Deaque senium perdant, qui me hodie remoratus est.

Quest. Concedo in locis abste adductis ponи Scelus pro scelestus, & Senium pro senex: sunt tamen nihilominus neutrius generis, cum Relativa sint masculini generis. Qua ratione igitur conueniunt genere?

Resp. Est hic, & in huiusmodi locutionibus figura Synthesis, que est oratio congrua sensu, non voce.

Tertia ob-
iectio in e-
adem quæ-
stione,
Quest. Quid igitur ad hoc eiusdem autoris in eodem Eunicho respondes: Ego quoque vna perco, quod mihi est charius?

Resp. Est hoc poeticum, quibus multa conceduntur, que nobis imitari non licet.

Quest. Quasi verò non sit hic loquendi mo-
dus

dus vel ipsis oratoribus valde familiaris? Sic enim Cicero, in libello Epistolarum pro Scholis, à Sturmi collecto, Epist. trigesimatercia: In primisque, quod ei est charissimum, dignitatem eius commendo.

Resp. Non video, cur non possint hæ locutiones Solutio per Synthesin etiam excusari. Ut ut enim voce discrepant, sensu tamen pulchre conueniunt, non aliter aitque: *hac manus ob patriam pugnando vulnera passi.* Velsi minus tibi hoc arrideat, dico in his exemplis poni Relatum *Quod absolute, pro qua res, ad imitationem Gracorum, apud quos huiusmodi locutiones passim sunt obuiae.*

Quest. Mitte Græcos, nobisque Latinis confirmā hoc quod modo affirmasti vno, atque altero exemplo.

Resp. *Talia sunt apud poetas: Dulce satis humor, depulsis arbutis hædis. Et ibidem: Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbræ. Ouidius: Turpe iacens mulier, turpe senilis amor.* Atque hæ quidem *voces sic resolvi solent: Dulcis res, Tristis res, Turpis res.* Virgilius. Ouidius.

Quest. Restat ut hoc ipsum ostendas apud catores.

Resp. *Faciam, idque sane libentissime. Mors omnium rerum est extremum. Commune est omnium animantium coniunctionis appetitus, procreandi causa.* Atque hæc exempla nota tibi esse arbitror ex ipsa Grammatica.

DISPUTATIONES
DISPUTATIO DE ADJECTI-
UIS AD COPIAM, EGESTATEMUE
PERTINENTIBUS.

QUESTIONE.

*An Adiectiva, quæ ad copiam, egestatemue per-
tinent, ablativum, vel genitium desiderent?*

Prefati-
uncula.

Quest. Qui de tribus Concordantijs nupertri-
mè disputarunt (Auditores ornatissimi) mul-
ta illi quidem vtrinque in medium protulerunt,
quibus tam abest, ut illarum regularum veritas
sit labefactata, & eneruata, ut potius inde ma-
gis confirmetur carundem certitudo, & constan-
tia, sicuti fieri solet in huiusce disputationibus.
Quapropter volui & ego quoque paucula hic
objicere contra regulam illam grammaticalem,
quæ est de regimine Adiectuorum copiam,
egestatemue significantium, quibus si tu (Ad-
versarie) dextrè responderis, non infirmata, sed
re vera confirmata videri possit illius regulæ au-
toritas. Non enim mihi satisfacit illa regula, nec
vera satis videtur esse, quæ tribuit genitium, vel
ablativum huiusmodi Adiectuis.

Obiectio.

Resp. *Doce igitur quid habeas quod in hac re-
gula merito possis reprehendere?*

Quest. Reperiuntur multa Adiectiva copi-
am, vel egestatem significantia, quæ cum alijs
casibus copulantur.

Relp. *Hoc si monstrare queas, puto fieri non
communi,*

communi, & usitato loquendi more, sed figuratè, vel poëtica licentia.

Quæst. Imo sape hoc accidit non solum apud Poëtas, verum etiam apud Oratores, & Historicos.

Resp. Si quid huiusmodi aliquando legeris, profer autoris & nomen, & locum.

Quæst. Inter alios, ecce tibi Iustini historiographi verba libro ultimo, videlicet 44, loquens de Hispania, in ipso statim libri initio: Hispania (inquit) in omnia frugum genera fœcunda est. Iustinus, libr. 44.

Resp. Hoc unicum est, & rarum exemplum, cuius fortasse simile non facile reperitur.

Quæst. Quid si non legantur alia exempla, vel unicum hoc sufficit ad refellendam illius regulæ veritatem. Attamen Silius libr. secundo: Silius libr. 2.

Fœcundum in fraudes hominum genus. Solutio.

Quæst. Imo non minus eleganter & concin- Instantia. nè sic loquuntur, quam si per genitium, vel ablatium efferrent. Quin potius melior est hæc loquendi forma, quam si dicerent: Hispania omnium frugum generum, vel generibus fœcunda: vel, fœcundum fraudum, vel fraudibus hominum genus.

Resp. Si tibi minus arrideat prior responsio, affirmo sic esse intelligenda Grammatica verba, ut sa- Alia solu-
tio. pius, & usitatius huiusmodi Adiectiva genitino, vel ablatino

DISPUTATIONES

ablativo iungantur, nihil tamen hoc impedire, quo minus aliter loqui probatis autoribus aliquando liceat.

Quest. Non habeo, quod iure reprehendam in hac tua responsione.

DISPUTATIO DE REGIMINE VERBORUM.

QUESTIO PRIMA.

An Sum, forem, fio, & similia, utrinque nominatiuum expetant?

Prefati-
uncula.

Quest. Non ego is sum (Auditores humanisimi) qui, vel oratione, vel verbis contendere queam, vel eruditione atque doctrina par illis esse valeam, quos multos in hoc stadio & arena concertantes s̄piusculè non sine maxima delectatione, & voluptate audiuitis. Cum tamen & Scholæ huius consuetudo, & præceptoris benignissimi imperium hoc à me postulant, ut quid possim in hac quæstione, contra aduersarium hunc meum experirer, malui in parendo officiosus, potius quām recusando contumax à vobis iudicari. Adeste igitur & quis animis puerili & Grammaticali huic certamini, tuque (commilito suauissime) te ad respondendum accingito.

Resp. Ego anidissimè exspecto quid sis tandem propositurus.

Quest.

Quæst. Inter regulas, quæ traduntur de verborum regimine, nosti Sum, forem, fio, & similia, utrinque nominatum habere.

Resp. Scio huiusmodi esse regulam in Grammatica, eamque puto esse verissimam.

Quæst. Aliter fortassis statim senties, cum audiueris quid ego contra huius regulæ veritatem, ex ipso Cicerone, Latinæ linguae, & eloquentiæ facile principe protulerim. Sic enim scribit in oratione pro Cornelio Balbo? *Quod si cui Ro-*
Cicero pro
C. Balbo.
mano licet esse Gaditanum.

Resp. Reperis ne aliquid in hac sententia, quod faciat contra regulam, de qua nobis est hoc loco concertandum?

Quæst. Ego te ipsum hac de re iudice in constitutam, si abdicato cæco sinistre iudicandi affectu, quod sim dicturus, pensitaueris.

Resp. *Me ab omni corruptione immunissimum esse reperies.*

Quæst. Expende igitur esse hoc loco hanc Obiectio, vocem ciuem datui casus ante infinitum Esse, verbum substantiuum: Gaditanum vero, accusatiui casus post idem verbum. Falsa igitur est hæc regula.

Resp. Nihil omnino facit hæc Ciceronis autoritas contra illius regula veritatem quam modo recitasti. Non est enim Indicandi, sed Infiniti modi hoc verbum. Intelligenda enim est hæc regula de modo Indicatio, alijsq; eorundem verborum modis, qui infleuntur numeris & personis. Solutio.

Quæst.

DISPUTATIONES.

Instantia.

Alia re-
sponsio.

Quest. Est profectò hoc aliquid, quod affir-
masti, hoc tamen aliquid omnino nihil est. Se-
quitur enim paulò post: Infinitum quoque vi-
trinque eosdem casus habet, præcipue cum ver-
ba optandi, ijsque simillia accedunt.

Resp. Sic itaque respondeo: nempe subaudiri
accusatum ciuem ante verbum esse, ita ut hac ra-
tione supplenda sit hæc sententia, **Q**uod si ciui Romano
ciuem licet esse Gaditanum.

Quest. Mihi sanè videtur hæc locutio esse
absurda, nihilque aliud redolere, quam inanem
quendam, & ineptam verborum tautologiam.

Resp. Quam deliciatum habes istud tandem pa-
latum, cui si minus arrideat prior responsio vide qua-
so, an hæc magis placeat, si dixeris hanc locutionem
esse figuratam, & per Antipofia ponit accusatum
loco dativi, ut sit, **Q**uod si ciui Romano licet esse Ga-
ditanum, pro eo, quod erat dicendum, **Q**uod si ciui
Romano licet esse Gaditano. Vtrum horum manus
accipe.

Quest. Vtrumque amplector: sed nolo diu-
tilis in hac questione hærere.

DISPUTATIO SECUNDA de eadem quæstione.

QVÆSTIO.

Præfati-
uncula.

Manendum (quæso) bone vir. Licet enim te
dimiserit, qui tecum prior est congressus
ego tamen tecum again in hoc eodem argu-
mento

mento, pace & venia doctissimorum, & orisatissimorum virorum, circum hæc subsellia hic adstantium. Habeo namq; & ego paululum quidam, quod obijciam, in quo si mihi satisficeris, & te saluum, & Grammaticam illæsam conseruabis. Interrogo itaque & ego quoque hoc loco, quem casum post se regant sum, forcm fio, cum verbis optandi, & similibus?

Resp. Eundem casum, habent post se, quem ante se habebant.

Quest. Quid ergo tibi statuendum videtur Obiectio. de hoc Lucani: Tumque putauit, iam bonus esse socer?

Resp. Locutus est Lucanus iuxta hanc regulam, Solutio. mea quidem sententia. Nominatus enim (ille) sub- auditus, precedit verbum putat, sequitur vero no- minatus socer.

Quest. Nominatus socer, non sequitur ver- Instantia. bum putat, sed infinitiuū esse, inter quod, & ver- bum putat, necesse est, ut subaudiatur accusati- uis illum, aut aliquid simile.

Resp. Non video omnino, cur ita sit necesse.

Quest. Ego tibi hoc ostendam. Nosti (opinor) verba infiniti modi, pro nominatio accusati- uis ante se statuere.

Resp. Quid ni hoc nouerim? Est enim regula strictissima.

Quest. Sed ubi tandem est ille accusatiuus?

Resp. Subaudiatur, si ita velis. Quid tum po- teat?

Quest.

DISPUTATIONES

Quest. Sequetur tuum postea, duram hanc esse locutionem (ut non dicam) incongruam, & barbaram.

Resp. *Bona verba quæso.* *Est enim Poëta Lucanus inter melioris notæ probatos autores.*

Quest. Sit ita. Cuiusmodi tamen videtur hæc loquendi ratio: Tutumque putauit, illum iam esse bonus sacer. *Est enim potius ita loquendum:* Tutumque putauit, iam bonum esse sacerum.

Alia, & melior solutio. *Resp.* *Durus quidem mihi videtur hic loquendi modus, nec temerè usurpandus. Non video autem quare ratione possit commode excusari, nisi dicamus fieri per Antiptosin, videlicet Sacer, pro sacerorum.*

Quest. Ego sanè eiusdem tecum sum sententia, non tamen te longius hīc detinebo. Video namque & alios ad disputandum paratos.

TERTIA DISPUTATIO DE Accusatio ante verbum Infiniti modi.

QUESTIO.

An sit hac regula vera: Verba Infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt?

Præfatiuncula.

Quest. Veritas, non altercando amitti, sed contendingo magis manifesta apparere solet. *Est enim οὐχὶ τοι; (ut ex præceptoribus sæpius audiui) hoc est, communicatio & quasi mutua collatio, studiorum veluti anima. Fit enim hac ratio-*

ne

ne ut & ingenia acuantur, & iudicium pareatur de rebus grauissimum. Rectius etiam, & magis dexterum percipimus, tum etiam explicamus aliorum sententias. Non ergo me vel pudebit, vel pigebit in hoc studij genere meipsum exercere, in quo tam multos ante me, non sine laude versatos esse non ita dudum viderim. Facit quoque me alacriorem ad hoc præstandum solitæ vestra humanitas & benevolentia, quam in aliorum disputationibus benignè audiendis adhibere soletis. Proponam itaque in hac quæstione unicum solummodo argumentū, idemque magna affinitate & similitudine coniunctum cum duabus proximè præcedentibus concertatiunculis. Quæro igitur, an veram esse censeas hanc regulam: Verba infiniti modi pro nominatiuo accusatiuum ante se statuunt?

Resp. *Ego hanc regulam puto esse verissimam: Tu, si aliter sentias, cuius sis sententiae ostende.*

Quest. Video Ouidium peccasse contra hanc regulam, in elegantissima illa oratione, quam sub persona Vlyssis habuit apud Græcorum proceres pro armis Achillis, ubi loquitur in hunc modum: Sed enim quia rettulit Ajax. esse Iouis pronepos, nostri quoque sanguinis autor Iuppiter est.

Ovidius
lib. 13. Metamorph.

Resp. *Ego nihil hic reperio, quod non bene concuerit cum hac regula?*

Quest. Est ergo valde tenebrosa, & obscura oculorum tuorum acies. Vbi enim est accusati-

DISPUTATIONES

uus in hac sententia ante infinitum esse, iuxta
hanc regulam?

Resp. *Quod subintelligitur, non deest. Accu-
satius autem (se) hoc loco subintelligitur hoc mo-
do: Quia rettulit Ajax, se scilicet esse Iouis pronepos?*

Quest. *Dum hoc affirmas, non excusas, sed
accusas potius Ouidium incongruitatis. Quid
enim? Anne videtur tibi hæc oratio satis esse La-
tina: Rettulit se esse pronepos? An non esset
potius hoc modo dicendum: Rettulit se esse pro-
nepotem Iouis?*

Resp. *Tecum non possum per omnia assentiri.
Præterquam quod enim frequentissimus & familia-
rissimus apud Græcos sit hic loquendi modus, loquitur
etiam ita alibi hic poëta, vel in Epistolis, vel saltem
libris de Arte amandi: In molli sperem mobilis esse
loco.*

Superioris
objectionis
ex Ouidio
solutio.

Quest. *Quòd sèpius in hunc modum scribit,
eò sèpius mea quidem sententia peccat, si in-
congruè loqui, sit peccare.*

Resp. *Atqui opere in magno fas est obrepere
sonnum, iuxta illud Horatianum in Arte poetica.
Est igitur in his locis casus pro casu positio, videlicet
nominatius pro accusatiori, per figuram Antiptosis,
etsi non nobis, poëtis tamen, & alijs scriptoribus sè-
pius concessa, uti in superioribus disputationibus est
videre.*

Resp. *Satis aptè respondes. Sed audiamus iam
alios. Tu enim tuas partes probè es tutatus.*

D I S-

DISPUTATIO DE REGIMINE
horum verborum, vtor, fungor,
fruor, &c.

QVÆSTIO.

An regant hæc verba, vtor, fungor, fruor, potior, & similia, ablatum?

Quest. Fœcundus est, & amplius rei Grammaticalis fundus, campus longè vberimus, uncula: hortus satis spatiösus, variarumq; regularū præceptionibus, quasi flosculis quibusdam amœnissimis, & suauissimis refertus, & instructus. Firma quoque est earundem veritas & certitudo, bonorum & probatissimorum Scriptorum autoritate abundè comprobata, & confirmata. Quæ verò videtur esse aliquando in hisce repugnancia & contrarietas, eadem bene sibi constat, dum mutuis subinde disputationibus exagitantur, & pensitantur omnia, sicut hactenus sæpe fieri vidistis, sæpiissimè autem deinceps factitatum viddebitis. Quod ad me verò attinet, mihi profecto est hoc tempore & loco disputandum contra illam Grammatices nostræ regulam, quæ docet, Hæc verba, Vtor, fungor, fruor, potior, & similia, ablatiō gaudere. Tuum est igitur pro virili, quām sis fortis & strenuus huiuscē regulæ patronus, & propugnator ostendere, & comprobare.

Resp. *Mihi quidem valdè placet mutua hac in-*
ter

DISPUTATIONES

ter nos ipsos de hisce rebus concertatio, & digladiatio, cuius beneficio hoc tandem effectum iri arbitror, ut veritas sua natura obscura, indagetur, confirmetur, illustretur.

Quest. Veniamus igitur tandem aliquando ad rem ipsam propriam, ut quæ tua sit sententia de hac quæstione pleniùs & planiùs omnes hic astantes intelligant.

Resp. Ego omnia hæc verba ablativum regere contendo præter verbum Potior, quod etiam præter ablativum asciscit aliquando & genitivum.

Obiectio. *Quest.* Vtor & fungor apud Terentium iunguntur accusatio: Ut mea bona vtantur. Illorum officia fungere. Potior etiam apud eundem legitur cum accusatio: vt, patria potitur commoda. Falsa igitur est hæc regula.

Solutio. *Resp.* Non sequitur hoc argumentum. Non enim affirmat Grammatica hæc verba ablativum solummodo habere: vel semper habere: vel ablativum, & nullum alium casum habere.

Quest. Tametsi non habentur expressè hæc verba in hac regula, idem tamen est istius regulæ sensus; aut si non sit, dic aperte an nobis liceat eodem modo loqui?

Resp. Non opinor esse nobis ita loquendum. Multa enim veteribus sunt concessa, quibus uti nobis non licet.

Quest. Quid igitur statuis? Suntne hæc loquendi formulæ figuratae, & per Antiptosin excusandæ?

Resp.

Resp. Non sunt propriè figuratae appellanda, quia non solum ita loquitur Terentius valde multis in locis, sed & alij probati autores sèpissimè. Sunt tamen hac potius notanda, quam imitanda.

DISPUTATIO DE REGIMINE
verborum impersonalium.

QUESTION.

An illa omnia verba sint pro impersonalibus accipienda, quæ talia esse affirmantur in Grammatica? Et num eosdem etiam casus regant, qui ibidem exprimuntur?

QVest. Multis fuit hactenus, & variè disputata. Præfatiū. tum tum de orationis partibus declinabili- cula. bus extra constructionem per se se consideratis, tum verò de eisdem quatenus in constructione coniunguntur, aliosque vel post se casus requiriunt, vel sibi inuicem in quibusdam attributis & accidentibus, ut pote numeri, personæ, casus, & generis cohærent, & concordant. Est autem in hisce fatis ampla proposita materia & occasio similiter in alijs regulis disputandi studiis adolescentulis. Non enim hic omnia prosequi, vel nostri fuit instituti, vel necesse adeo fuit, ne libri moles in immensam magnitudinem excresceret. Addent fortasse alij & alia imposterum nostro exemplo, & labore prouocati. Reftat tamen adhuc, ut aliquid dicatur generaliter, paucis ta-

DISPUTATIONES

men de verborum impersonalium regimine, nemnia longinquitate illis qui postea de carminum ratione, syllabaruinque quantitate disputaturi sunt, iniurius esse videar. Dic ergo primum generaliter, An tu omnia illa impersonalia esse putas, quae ita esse traduntur in illis regulis, quae habentur in Grammatica de impersonalium regimine?

Resp. *Statuendum est omnino illa esse impersonalia, vel non possunt illis accommodari regule nostrae grammaticales.*

Obiectio.

Quest. Impersonalia esse non possunt, quia multa ex illis inclinantur personarum varietate, ut placeo, conuenio, conduco, iuuo, delecto, & similia.

Solutio.

Resp. *Salvo semper aliorum saniore iudicio, ego opinor sic posse tueri regularum Grammaticalium de verbis impersonalibus veritatem: nempe si dicamus illa intelligenda esse de hisce verbis solummodo, quatenus impersonaliter usurpantur, hoc est, quatenus reperiuntur apud probatos autores in voce tertie personae singularis usurpata.*

Quest. Intelligo quid velis, nempe usurpari nonnunquam impersonalia quædam personaliter: sed nolo quod possim contra hanc solutionem obiecere, hoc tantum quæram de verbo interest, quem scilicet casum regat?

Resp. *Regit genitium, præter hos ablativos, mea, tua, sua, nostra, vestra, cuius.*

Quest. Quomodo ergo defendis Terentianum

num illud in ipso ferè initio Adelphorum: Hoc dominus ac pater interest.

Obiectio
de verbo
interest.

Resp. *Ego in hac sententia nihil deprehendo, quod culpari iure debeat.*

Quest. Verbum Interest hoc loco cum nominatio dominus iunctum reperitur.

Reip. *Imo verò regit ablatiuum Hoc, nempe ad Solutio. hunc modum: Dominus ac pater hoc interest.*

Quest. Fieri hoc non potest. Interest enim Instantia, vel regit genituum, vel ablatiuum horum vocabulorum, mea, tua, sua, nostra, vestra, cuia.

Resp. *Sed cum varie construitur varios etiam Solutio. casus regit. Est igitur dictio (hoc) in hac sententia ablatiuus, rectus à prepositione (in) subaudita, non autem à verbo interest.*

Quest. Non sic euades. Quid enim respon- Alia in- des de vocabulis dominus ac pater. Hæc nam- stantia, que videntur regi à verbo interest in nominati- uo contra regulam.

Resp. *Non sunt hæc vocabula nominativi casus Solutio. post verbum interest, sed potius ante verbum in- terest, hoc sensu: Dominus ac pater hoc interest, hoc est, hac in re differunt.*

Quest. Facis ergo verbum, interest, hoc loco verbui personale?

Reip. *Et merito. Remigrant enim nonnulla impersonalia aliquando in personalia.*

Quest. At non est in horum remigrantium numero verbum interest.

Resp. *Non exprimuntur omnia, sed quadam ex*

DISPUTATIONES.

illis, quæ aliquando sunt personalia.

Regula.

Quest. Sed neque hac ratione adhuc mihi rectè satisfacis. Nam si detur tibi, esse Interessit hoc loco verbum personale, tamen esse deberet pluralis numeri. Nostri enim regulam: Copulatum per coniunctionem, Et, nec, neque, & Cum, pro Et, acceptum, est pluralis numeri: ac proinde verbum, aut adiectiuum, aut relatiuum exigit plurale.

Resp. *Fit tamen hic per figuram Zeugma, ut verbum sit singulare.*

Quest. Requiritur nihilominus in Zeugmate ut nominatiui sint diuersarum personarum.

Resp. *Ita quidem requirit Zeugma constructio-
nis, sed in Zeugmate locutionis, uti docet Gramma-
tica, possunt nominatiui eiusdem esse personæ.*

Quest. Scitè tu quidem, & aptè mea profec-
to sententia respondisti. Sed iam monet tempus,
ut & illi quoque audiantur, qui suas rationes in
medium sunt adducturi, quibus conabuntur re-
gularum grammaticalium veritatem conuellere
in his quæ traduntur de carminis ratione, & syl-
labarum quantitate.

DIS-

DISPUTATIO DE CARMINVM
ratione, siue de primarum syllabarum
quantitate.

QVÆSTIO.

*An vera sint omnia, quæ habentur in Gramma-
tica de primarum syllabarum quantitate?*

QVÆST. Audiuitis, & attentis auribus, & quisque Præfati-
uncula.
animis, pro solita veſtra mansuetudine &
clementia (viri ornatissimi) audiuitis, quæ à so-
cijs, & condiscipulis meis charissimis, qui prius
in hanc arenam disputaturi ascenderunt, satis a-
criter, & animosè sunt prolata, tam ad propug-
nanda, quæm oppugnanda Grammaticæ no-
stræ Lilianæ in multis propositis quæſtionibus,
& argumentis præcepta. Restat ut eādem faci-
litate, & patientia me iam penè vltimum & ex-
tremum, tum ordine & loco, tum etiam ætate,
statura, ingenio, & viribus minimum & pusil-
lum, de carminum ratione, & primarum syllaba-
rum quantitate disputantem, pro solita ſcholæ
noſtræ consuetudine, benignè audire dignemini.
Atque hac ſpe ſola fretus, hoc onus humeris
meis impar in me hoc tempore fuſcepi, quod ſi
minus dextrè fortaffe ſuſtinuero, non hoc certè
voluntais, ſed facultatis defectui, & inopiae im-
putabitis, vnde etiam ſpe in veniæ maiorem à
yobis facilius impetrandæ, animo meo concepi.
Sed omissis verborum ambagibus, me iam mo-

net

DISPUTATIONES

net tempus, ut te (condiscipule charissime, vel potius quam diu inter nos concertaturi, & di- gladiaturi sumus aduersarie accerrime) tandem adoriar, & aggrediar, à quo perquam libenter sciscitari velim, quam sis paratus ad Grammaticæ veritatem de carminum ratione, & primarum syllabarum quantitate tutandam, & defendendam?

Resp. *Sunt illa omnia certissima, & firmissima, que de hisce docet Grammatica.*

Carmen
Phaleu-
cium.

Quest. Quæro igitur ex quot pedibus constet carmen Phaleucium, siue Phalecium?

Resp. *Est hoc extra oleas vagari, hoc est, te non continere intra limites, & terminos propositæ questionis, ubi præcipuè est agendum, non de carmine Phaleucio, sed de primis dictionum syllabis.*

Quest. Tu tandem, si ad hanc questionem mihi respondere dignaberis, videbis facile me non vagari, sed quod agendum est, agere, hoc est, de veritate regularum Grammaticalium in quantitate primarum syllabarum disputare.

Resp. *Constat carmen Phaleucium ex quinque pedibus, Spondeo, Dactylo, & tribus demum Trocheis.*

Quest. Cuiusmodi igitur est hoc carmen Catullianum? Vno in lectulo erudituli ambo?

Resp. *Est carmen Phaleucium, cuius frequens est usus admodum apud eundem Catullum.*

Obiectio.

Quest. Si hoc concedis, concedas itidem oportet Catullum breuem in hoc carmine fecisse positionem

positionem in dictione lectulo. Peccat ita que contra priuam regulam de primarum syllabarum quantitate. Omnis namque positio debet semper esse naturalonga, sine vlla prorius exceptione.

Resp. *Magna utitur Catullus multis in locis Li-* Solutio,
centia, si quis inter Poetas alius, absit tamen ut erret
tam turpiter.

Quest. Vel non erit secundus pes dactylicus in hoc carmine, vel neccesse est breuem hic fieri positionem.

Resp. *Neutrū est neccesse. Nam & pes secundus potest esse hic dactylicus, & tamen nulla hic erit breuis positio.*

Quest. Si ita mensures, ut in primo Spondæo omittas elisionem hoc modo, Vno in lectulo, quomodo non erit (le) in Lectulo positura breuis?

Resp. *Non ita mensuro, sed potius sic: vn' in lectulo eruditul' ambo.*

Quest. Obstinate, & proteruè hoc facis, ne si meo modo scanderes, ineuitabiliter in breuem positionem impingeres. Præstaret autem ita scandere. Nam tuo more scandendo committis duo errata, quorum vnu in quodque non leuius erit, quam si breuem positionem faceres: vel saltem vtrumque coniunctim æquualebit breui positioni.

Resp. *Quæ sunt illa duo errata tam gravia, & enormia, si tibi saltem credatur?*

Quest.

DISPUTATIONES

Instantia.

Quest. Primo non elidis (o) in lectulo ante sequentem vocalem (e) in erudituli. Deinde illud ipsum (o) corripis, cum sit ablatiui casus, ac proinde semper longum natura.

Solutio.

Sæpe præ-
termittitur
Synalæ-
pha.

Vocalem
non elisam
vel produ-
cunt vel
corripiunt
Poetæ.

Resp. Ad primum quod attinet, sic habeto. Solent Poetæ sæpiuscule Synalæphen inter mensurandum omittere, hocque (ut à præceptore audiui) ad morem Græcorum faciunt. Ad secundum verò sic etiam affirmo, vocalem nempe sic reseruatam sine elisione, si sit longa natura (qualis esse deberet (lo) in Lectulo in hoc carmine) aliquando retinere natuam suam quantitatem: aliquando verò (ut in hoc loco) corripi ante vocalem in dictione sequente, ac si prima esset vocalis ante alteram in eadem dictione, quæ regulariter breuis esse debeat.

Quest. Sunt hæc verissima, quæ affirmasti, omnia. Solet tamen aliter ad hoc carmen respondere.

Trochæus
pro dacty-
lo.

Resp. Si minus tibi satisfaciat priormea solutio: dico in secundo loco ponii in hoc Phaleucio Trochæum pro dactylo, quod est apud hunc Poetam vñstatissimū. Tu (si placet) vel utere alia obiectione, vel da locum alteri, qui hoc idem præstare velit.

Quest. Non placet vñterius tecum hoc ipso loco, & tempore disputare.

o

DISPV-

DISPUTATIO SECUNDA DE
quantitate vocalis ante vocalem.

QUAESTIO.

An brevis sit vocalis ante vocalem in eadem dictione?

*Q*uest. Si mihi esset integrum (viri ornatissimi) Præfati-
quod mihi hoc tempore incumbit onus dis- uncula.
putandi, ab humeris meis reijcere, & deponere, ego quidem illud facere libentissime, cum mihi probè sim conscius, quām sim ad hoc præstan-
dum impar & inualidus ob rei literarīe imperi-
tiam & inscitiam. Est tamen audendum, & vi-
rium mearum faciendum periculum hodierno
die in hac tractanda quæstione de vocalis ante
vocalem quantitate. Experiari igitur & quid ego
possim oppugnando, & quid tu præstare potes
propugnando in hoc eodem argumento. Doce
igitur quanta sit vocalis ante vocalem in eadem
dictione?

Resp. *Vocalis ante vocalem in eadem dictione
ubique brevis est, qua non est alia fere regula magis
generalis.*

*Q*uest. Cur addis hanc clausulam (in eadem
dictione) cùm etiam in diuersis dictionibus re-
periantur apud poëtas vocales ante vocales cor-
reptæ?

Resp. *Hoc non fit ita frequenter, sed raro admo-
dum.*

DISPUTATIONES.

dum. *Quia vocalis ante vocalem in diuersis dictionibus, vel eliditur: vel si non elidatur, si sit naturâ producta (quod saepe fit in quibusdam vocalibus finalibus in casibus obliquis) tum fit huiusmodi vocalis communis, hoc est, aliquando breuis, aliquando vero longa, idque (ut audiui) ad imitationem Gramcorum.*

Obiectio.

Quest. Est hoc probè quidem à te obseruatum. Sed ut redeam ad id, quod proprius ad institutum meum in hac obiectione facit, responde tandem quanta sit (i) in *Iuno*, & (u) in *vanus*, & ita in multis alijs similibus?

Resp. *I, in Juno est longa, quemadmodum & (u) etiam in dictione vanus, quod de alijs similibus dictum esto.*

Quest. Non est ergo semper vocalis ante vocalem breuis: ac proinde falsa erit hæc regula.

Solutio.

Resp. *Non est ita omnino necesse. Non sunt enim (i) & (u) in his & similibus dictionibus vocales, sed consonantes.*

Quest. Non sunt igitur quinque, sed tres solummodo vocales, si ex illarum numero demas (i) & (u) quod tamen alibi affirmat Grammatica.

Resp. *Video mihi rem esse cum callida & astuta vulpecula, seu potius cum versuto & subdolo canillatore. Respondeo igitur & esse, & non esse (i) & (u) vocales, sed diuerso respectu.*

Quest. Loquere aperiūs. Non enim intelli-

go

go hæc tam abstrusa. Dauis namque sum, non Oedipus.

Resp. Facile hoc euincunt mores tui. Sic autem apertè loquor, esse scilicet (i) & (u) vocales cum præcedentem, vel subsequentem habeant consonantem in eadem syllaba: consonantes verò, cum velsibi, vel alijs vocalibus, aut diphthongis in eadem syllaba præponantur.

Quest. Nihil tu quidem iam circuitione usus es. Satis enim apertè distinxisti. Constat tamen sæpiissimè produci etiam in latinis vocabulis vocalis calem ante vocalem, ut in his exemplis, Aulaï in medio: Diues opum, diues pictaï vestis, & auri. Furit intus aquaï, & multoties in similibus alijs apud Lucretium, Ennium, & alios plerosque.

Resp. Sunt hæc prisca, & antiqua, quorum usus iam obsoletus, nec nobis hodie imitanda.

Quest. Quid hoc ad rem, sint hæc siue vetera, siue recentia. Nam in hisce omnibus, idque semper etiam, vocalis ante vocalem producitur contra regulam.

Resp. Si non placet prior solutio, affirmo (ai) in Alia solu-
hiscé vocabulis esse diphthongum, diuidi verò per tio-
diæresin, & post divisionem, retinere diphthongi quan-
titatem, hoc est, manere semper longam.

Quest. Non sic quidem effugies. Quanta c-
nim est prima syllaba in hisce, & similibus voca-
tiuis, Caii, Pompei, Vulci?

Resp. Ego puto esse breuem iuxta regulam.
Nulla enim est exceptio in Grammatica nostru-

DISPUTATIONES

cur produceretur.

Quest. Imo est semper longa, cuius ego rationem, siquam adferre potes, abste libenter audire velim.

Resp. *Ego nullam tibi possum huius rationem reddere, cuius nulla omnino fit mentio in nostra Grammatica.*

**Cur pro-
ducatur
vocalis an-
te vocalem
in his dicti-
onibus?**

Quest. Quod hic ergo deficit, ne pudeat aliunde didicisse. Docent enim alij, produci primas syllabas, vel penultimas (si vocatiuus sit hyperdissyllabus) in his, & similibus, quia nimis apud veteres dupli (ij) scribebantur, atque ita positione producebantur, quæ scribendi forma, licet iam non sit in vnu, syllabæ tamen quantitas remansit.

Resp. *Habeo tibi gratias de hac solutione.*

DISPUTATIO TERTIA DE quantitate diphthongorum.

QVÆSTIO.

An omnis diphthongus apud Latinos longa sit?

**Præfati-
uncula.**

Quest. Satis ampla & copiosa proponitur disputationi materia in hoc de primaruui syllabarum quantitate argumento, de quo ego tecum verbosius contendere, si vel temporis ratio, vel huius loci consuetudo hoc ipsum patetur. Sed quia hoc fieri non permittunt nec tempus nec locus, orationis meæ vela contraham,

ham, tecumque breuius de hisce rebus disseram.

Resp. *Quo succinctius, & strictius in hac quæstione egeris, ego etiam in respondendo ero breuior; ne nimia prolixitate grauissimos hosce viros, reliquosque Auditores humanissimos offendam.*

Quest. Dic itaque quæ sit quantitas diphthongorum, ut nihil omnino dicam de illarum, vel compositionis ratione ex vocabulis, vel etiam numero, & multitudine.

Resp. *De Latinis verò, an Gracis diphthongis interrogas? Nostri enim longè diuersam esse habemus rationem.*

Quest. Ego de Latinarum diphthongorum quantitate interrogo, vtpote qui Græcarum litterarum adhuc valde sum rufus, & ignarus.

Resp. *De Latinis paucis tibi satisfaciam. Est enim satis nota regula: Omnis diphthongus apud Latinos longa est.*

Quest. Sudibusque præustis, loquitur alicui Virgilius: vbi manifestè corripit præ, in dictione præustus.

Resp. *Tu nimium properas. Volui & ego hanc exceptionem addidisse, quemadmodum etiam expressio in Grammatica habetur, esse nempe omnem diphthongum longam apud Latinos, nisi sequente vocali, ut præire.*

Quest. Reperio tamen diphthongum in carmine Latino breuem, sequente eandem non consona, sed vocali. Est autem carmen huius-

DISPUTATIONES

modi: Verbosa gaudet Venus loquela.

Resp. *Quis est autor? Si enim non sit ex probatissimorum genere, parum me mouebit illius auctoritas.*

Quest. Auctor est omni exceptione maior, Catullus scilicet, estque carminis genus Phaleucium.

Resp. *De carminis genere nihil opus est, ut me admoneres. Probè enim est mihi cognita eiusdem ratio, & natura.*

Quest. Si ita sit tibi familiare hoc carminis genus, nosti secundi pedis syllabam secundam debere semper esse breuem.

Resp. *Novi. Recipit enim carmen Phaleucium in secundo loco pedem dactylicum, cuius duas posteriores syllabæ debent esse breues.*

Quest. Si hoc nouisti, agnoscas etiam oportet syllabam (gau) in verbo gaudet, esse breuem in hoc carmine contra regulam. Est enim diphthongus, quam non sequitur vocalis, sed consonans (d:)

Solutio.

Resp. *Usitatissimum est in hoc carminis genere, ut pro pede dactylico substituatur pes alias alterius generis.*

Quest. Si ita sit hoc frequens, cur nulla fit huius rei mentio in Grammatica nostra?

Resp. *Quia non loquitur Grammatica de eo, quod aliquando, & raro, idque licentia fit poetica, sed de eo quod fit communiter, & regulariter.*

Quest. Hoc verè respondisti. Sed ego nullam hoc

hoc loco admitto pedum siue mutationem, siue
substitutionem.

Resp. *Dico igitur hic esse figuram Scansionis
Diæresin, ita ut resoluatur (au) diphthongus in duas
vocales, (a-u,) & ex dissyllabo gaudet, fiat in men-
surando trissyllabum ga-u-det. Hoc autem debemus
nos pueri potius obseruare, quam imitari.*

Dixresis.

D I S P U T A T I O Q V A R T A D E
ratione cognoscendi primarum
syllabarum quantitatem.

Q V A E S T I O.

*An possit primarum syllabarum quantitas octo mo-
dis cognosci?*

Q Vest. Quod alij in hac de primarum syllaba- Præfati-
rum quantitate, disputatione arctius, & stri-
ctius fecere (viri ornatissimi) ita ut sibi quisque
quasi certum & peculiare in disputandi campum
selegerit, dabitis mihi profecto veniam, si ego
paulo liberiūs prosecutus fuero, quo tandem ali-
quando discussis tenebris, dubitationumq; qua-
si inuolucris explicata veritas, appareat multo
quam antè dilucidior in octo hisce primarum syl-
labarum cognoscendarum modis. Hoc itaque
velim mihi ante omnia expediās, num possit
omnium primarum syllabarum quantitas octo
modis cognosci?

Resp. *Potest profecto primarum syllabarum
P 2 quanti-*

DISPUTATIONES

quantitas una aliqua, vel pluribus fortasse horum modorum rationibus, cognosci. Non quod uniuscuiusque dictionis prima syllaba quantitas omnibus hisce modis cognosci possit. Ita verò hanc regulam interpretor, ut tibi, & omnibus tuis similibus Sophistis, & canillatoribus omnis præscindatur calumniandi, & nugandi ansa, & occasio, in ipso disputationis limine.

Fluuius.

Quest. Ego ago candidè, & apertè, ac proinde velim ut tu mihi hoc candidè, & apertè expediias, utro horum octo modorum scire possim, quanta sit prima syllaba in hac dictione fluuius?

Resp. Brevis est, id quod pluribus allatis exemplis, si ita esset necesse, probari posset.

Fluuiorum
rex Erida-
nus: cam-
posque per
omnes.

Quest. Ego tamen ex Virgilio ostendam primi huius dictionis syllabam esse longam. Orditur enim ille in Georgicorum libro (ni fallor) primo, carmen ab hac dictione, hoc modo: Fluuiorum rex Eridanus, & quæ sequuntur. Est enim hoc carmen notissimum.

Resp. Quid si respondeam fieri elisionem vocalium (i) & (o) in mensurazione huius carminis, hoc modo: Fluorūm rex Eridanus, & ita deinceps.

Quest. Parum tu quidem hac ratione iuaberis. Erit namque (flu) in fluuiorum nihilominus longa. Est enim pes spondæus, qui constat ex duabus longis syllabis.

Resp. Imo ego contendō pedem esse Iambum, cuius prima syllaba est brevis, secunda verò longa.

Quest. Estne secunda syllaba in dictione fluuiorum longa, cum præcedat aliam vocalem (o)

in eadem dictione?

Resp. *Ego loquor de secunda syllaba iuxta meam buiis carminis scandendi rationem per synalapham, ubi eliso (i) secunda syllaba, erit (uo,) ut fluorum, non fluuiorum.*

Quæst. *Vbi tu vnquam apud probatum aliquem autorem legisti huiusmodi elisionē in hoc vocabulo? vt non dicam te non posse ostendere pedem Iambicum vnquam ponī in carmine heroico pro pede Spondæo.*

Resp. *Est tamen frequens apud Poëtas pedum Pedis pro transmutatio, vel (si maius) substitutio, ut pes unus pede positio frequens pro altero subinde ponatur, sine substituatur.* in carmine

Quæst. *Concedo hoc quidem in alijs carminum generibus, quod non facile admiserim in carmine Hexametro.*

Resp. *Erit igitur pes Anapestus. Daëtylus enim Vera solu- ut sit, non patitur syllabarum quantitas.* tio.

Quæst. *Hoc si esset usitatum, facilius admitti, & tolerari posset, quod ob rei raritatem mihi videtur valde esse durum.*

Resp. *Imo eo censendum est tolerabilius, quo rarius, iuxta tritum illud, Atque opere in magno fas est obrepere somnum. Multa etiam permittuntur Poëtis peculiari quodam illis concessis libertate, quæ nobis nullo modo imitari liceat.*

Resp. *In hac tua responsione facilius acquiesco, quia mihi videtur quodam in loco Horatius, Anapesto etiam in carmine Heroico fuisse usus pro Spondæo, vel Daëtylo, qui huic carminis*

DISPUTATIONES

nis generi sunt peculiares) vbi sic scriptum reperio: Vehemens, & liquidus, puroque simili-
mus animi.

Resp. *Sed quid si in illo carmine Virgiliano dicam pro fluuiorum mensurandum esse fluorum, elisa (u) precedente, factaque ex quadrisyllaba dictione fluuiorum, trissyllaba fluuiorum, producta prima syllaba (flu) per positionem, quia (i) inter duas vocales (u) & (o) in dictione fluuiorum, est duplex consonans.*

Quest. *Est hæc scandendi ratio valde (ut mihi videtur) absonta, nimisque longe petita, nullaque (quod memini) simili mensurandi exemplo vñquam ex aliquo probato autore confirmanda. Ego itaque illorum calculo potius subscribo, qui hoc carmen, & similia, dicunt acephalon, in quo ponatur Anapæstus pes pro Dactylo, vel Spondæo, sicut est antè à me dictum.*

Resp. *Ego etiam nolo acrius cum quoquam de hac re litigare: sed liberum cuique relinquam suum indicium.*

Pes Proce-
leusmaticus, vt Te-
nus vbi
argilla, &
dumosis
calcu'us
aruis. Et,
Hærent
Parietibus
scale: po-

Quest. *Sed cum iam incidimus in menticione transmutationis, siue substitutionis pedum (si ita loqui liceat) in carmine, quid ais ad hoc carmen Virgilianum ex Ecloga tertia: Tityre pascentes à flumine reijce capellas.*

Resp. *Est hic in quinto loco pes proceleusmaticus constans ex quatuor brevibus syllabis, quo pede utitur hic autor alias sæpius scule. Solet autem mensurari hoc carmen per rei clionem alterius (i) in verbo reijce*

Carmen
acephalon.

reijce, ita ut ex dictione trissyllaba fiat scandendo dis-
syllaba hoc modo: Tityre pascentes à flumine reice
capellas. Est enim præpositio (re) in compositione
brenis.

stesque sub
ipsos. Sic
alibi sapi-
us apud e-
undem.

Obiectio.

Quest. Videtur tamen in hoc verbo produ-
cenda positione, quia tradunt (i) esse duplēm
consonantēm, cum ponatur inter duas vocales.

Resp. Hoc tamen est tenendum, non valere hanc Solutio.
regulam in compositis, ut bijugus quadrijugus, & re-
liquis huiusmodi: ut neque in hoc verbo reijcio.

Quest. Hoc itaque dicis, esse re semper cor-
reptam in compositione.

Resp. Sic dico, nec te puto posse alicubi contra-
rium ostendere.

Quest. An non legisti (re) in referto aliquo- Obiectio.
ties productam?

Resp. Fieri hoc fortasse potest aliquando per E- Solutio.
penthesin, ut si carminis gratia scribatur reffero pro
refero. Sic namque fieri solet & in alijs vocibus non-
nunquam, ut relligio, relliquie, & insimilibus.

Quest. Imo non sit hoc solum in geminatio- Instantia.
ne literæ (f) per Epenthesin, sed & aliâs sepe in
dictione referto, cum per vnicam (f) scribatur
tantummodo, quod passim occurrit in lectione
poëtarum probatissimorum, licet mihi iam non
veniat in me: item tale aliquod exemplum.

Resp. Venit mihi tamen in mentem quid hic re- Solutio.
spondeam, idq; (ut opinor) commode ad satisfaci-
endum huic obiectioni in hunc modum. Verbum re-
fero, quoties capitur pro loquor, sine dico, corripit

DISPUTATIONES.

primam syllabam, ut à præpositione (re) compositum. Cum autem sumitur pro interest (quod & saepe etiam evenit) tunc producit syllabam (re) ut à nomine substantiō res, non autem à præpositione (re) deductum, derivatum, seu compositum. Sed hic finis est disputandi de primarum syllabarum cognoscendarum ratione. Ultimus iam locus dabitur de ultimarum syllabarum quantitate disputaturis, ut ita tandem finis huic labori imponatur.

DISPUTATIONES DE REGVLIS VLTIMARUM SYLLABARUM.

QUESTIO PRIMA.

An vera sit prima regula de quantitate ultimarum syllabarum? hoc est, An A finita producantur?

Præfati-
uncula.

*Q*uest. Cum reliquos commilitones nostros, & condiscipulos charissimos, qui hactenus dilputarunt, omnes (Auditores optimi) magno cum silentio, maioreque tum aurium, tum animorum attentione audiueritis, si nos itidem, quibus postremæ disputandi partes demandatae sunt, eadem patientia & fauore digladiantes, & de ultimarum syllabarum quantitate concertantes benignè toleretis, erit, quod & merito gaudeamus, & ut pluriū vobis omnibus nos esse deuinctos fateamur. Sed ne videamur de yestra erga nos benevolentia dubitare, dum nimis scrupulosè & anxiè eandem nobis concilia-

re

re laboramus, omissio longiore verborum ambitu, questione in propositam paucis aggrediemur. Vbi primum a te peto (socie suauissime) quoniam omissa nostra iam deinceps disputatio, de ultimarum syllabarum quantitate futura sit, cur in omnibus hisce de ultimarum syllabarum quantitate traditis regulis, nulla fiat omnino mentio de dictionibus, quae in diphthongum terminantur?

Resp. Non erat hoc necesse, quia cum ageretur de primarum syllabarum quantitate, dictum est, omnem diphthongum apud Latinos longam esse?

Quest. Non est haec satis idonea ratio, cur hic non fieret diphthongorum finalium quantitatis mentio, nisi forte dicas eandem esse quantitatem primarum, & ultimarum syllabarum. Non enim puto te negaturum omnem diphthongum finalem semper debere esse longam.

Resp. Omnis diphthongus finalis est semper natura longa.

Quest. Multis ego exemplis hoc falsum esse Diphthongum ostendere, contentus tamen ero hoc versus finalis aico Virgilij carmine: Insulæ Ionia in magno, quas dira Celæno, vbi (læ) in dictione insulæ corripitur, tamen si desinat in diphthongo.

Resp. Non corripitur sed eliditur per Synalepham. Sic enim mensuro: Insulæ Ioniæ in magno, quas dira Celæno.

Quest. Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt. Incidis enim in Scyllam, dum vis vitare Charyb-

DISPUTATIONES

Charybdim. Quanta namque est syllaba (su) in
hac dictione insulæ?

Resp. Scio secundam syllabam in hac dictione es-
se plerumque breuem. Sed quid si dixero hoc loco
producere per Ectasim?

Quest. Hoc dices, quod & à veritate abhor-
reat, & contrarium sit doctissimorum omnium
iudicijs.

Solutio.

Resp. Est igitur Synalæpha prætermissa, & mo-
re Gracorum corripitur diphthongus ante vocalem
sequentem, iuxta regulam: Omnis diphthongus a-
pud Latinos longa est, nisi sequente vocali, ut præire.

Quest. Traditur illa regula de primis, & non
de vltimis syllabis.

Resp. Respondeo tamen ut prius: nempe solere
Grecos Poëtas Synalepham quam sapissime præter-
mittere, & tunc vocalem, vel diphthongum præce-
dentem, & regulariter elidendam, facere commu-
nem, hoc est, aliquando breuem, aliquando vero lon-
gam pro arbitrio. Atque hunc morem nonnunquam,
sicet rarius, sequuntur Poëtae Latini, ut Virgilius in
hoc loco, & nonnullis alijs.

Quest. Bene respondisti. Venio itaque nunc
deinum ad primam quæstionem, ubi quæro
quanta sint A finita?

Resp. Non possum melius respondere, quam ip-
sis regulæ verbis. A finita producuntur.

Quest. Excipis (opinor) excipienda per il-
lam regulam?

Resp. Quidni? Non opus erat te hoc interroga-
re,

re, utpote per se se satis manifestum.

Quest. Græcorum ergo vocatiui singulares in a, à nominatiuis primæ declinationis in as, cuius sunt quantitatis?

Resp. Omnes vocatiui prima declinationis Græcorum in a, longi sunt.

Quest. Hyla itaq; à nominatiuo Hylas, quanta erit?

Resp. Longa. Sic enim exigit ipsius regula veritas.

Quest. Virgilius tamen eandem corripit in Ecloga.6. hoc carmine: Clamassent, ut littus Hyla, Hyla omne sonaret.

Resp. Nonne vides in priore Hyla, produci (la) iuxta regulam?

Quest. Nonne vides in posteriore Hyla, corripi (la) contra regulam? Omittitur enim Synalæpha in utroque Hyla, tam priore, quam posteriore.

Resp. Producitur itaque & corripitur la, & proinde erit communis.

Quest. Non hoc sequitur. Nam quod priore loco producatur, affirmo hoc fieri iuxta regulam: quod verò posteriore loco corripiatur, illud contra regulam euenire contendō.

Resp. Dicam, quid mihi videatur tam de Synalæpha prætermissa, quam de productione, & correptione unius & eiusdem vocis in utroque loco. Contentunt eruditæ notam aspirationis (H) aliquando naturam & rationem habere consonantis, ut in posteriore

Vera solu-
tio superi-
oris obie-
ctionis.

DISPUTATIONES

steriore Hyla in hoc carmine, ac proinde omitti Synalapham in priore Hyla, producique ultimam (la) secundum regulam. In posteriore verò Hyla est etiam elisio prætermissa, sed licentia poëtis concessa, & iuxta eandem libertatem corripitur (la) in posteriore Hyla, ac si esset vocalis ante vocalem in eadem dictione, quæ regulariter corripi debeat. Atque huius posterioris licentiae aliud est omnino simile exemplum in tertia Ecloga apud eundem Poetam, ubi sic scribit: *Et longum formose vale, vale, inquit, Iola.*

DISPUTATIO SECUNDA DE quantitate vocabulorum in (o) finitorum.

QUESTIO SECUNDA.

An communes sint omnes dictiones in (o) quibusdam exceptis?

Præfatiuncula.

*Q*uest. Nec temporis ratio, nec loci huius consuetudo (viri grauissimi) patitur, ut ego multa in hac quæstione proponam. A vobis igitur quam possum, peto humiliter, ut breuitati meæ clementer ignoscatis. Malleum enim breuitatis quam prolixitatis apud vos culpam deprecari. In hac itaque de ultimarum syllabarum quantitate, tractatione, velim ut mihi respondeas, quæ sunt dictiones in (o) finitæ?

Resp. *O finita communia sunt. Excipiuntur tamen quedam in (o) quæ semper producentur.*

*Q*uest.

Ques. Inter illas exceptiones habetur & hæc, videlicet, do, sto, & similia monosyllabæ in (o) esse longa. *Quæro* igitur quanta sit (o) aduerbium vocandi?

Resp. *Aduerbium vocandi (o) producitur.*

Ques. Ego tamen ex Virgilio ostendam v- o, corre- bi corripiatur. Hoc enim cius est carmen in se- tum. cundo (ni fallor) Bucolicorum. Te Corydon, o Alexi: trahit sua quemq; voluptas. Hoc car- men, si rectè mensures, necesse est, ut corripias (o) contra regulam.

Resp. *Non est omnino necesse, ut ita fiat, pra- fertim si elidatur (o) ante (A,) in Alexi per synale- pham.*

Ques. Sed fieri non potest huiusmodi elisio, *Instantia.* tum quod generalissima sit hæc regula (quod te non latet) heu, & o nunquam intercipiuntur: tum quod, si elideretur, (A) in Alexi producere- tur, quod natura corripitur.

Resp. *In tempore reuocasti mihi in memoriam hanc regulam, que aptissimam præbet tuae obiectio- ni responsionem. Nam si fiat nulla hoc loco elisio: propter omissam elisionem corripitur (o.) Nam vo- calis ante vocalem in Latinis dictionibus ubique brevis est.*

Ques. In diuersis quæso dictionibus, an ve- rò potius in eâdem?

Resp. *In eâdem dictione semper regulari- ter: in diuersis verò rarius, sed tamen aliquan- do.*

Ques.

DISPUTATIONES.

Quæst. Nullius est momenti hæc ratio: debere nempe (ò) hoc loco corripi ob Synalæpham prætermissam. Hoc enim pacto esset semper corripiendum ante vocalem, quia nunquam potest per Synalæpham elidi. Sed constat ex infinitis locis tam Virgilij, quam aliorum poëtarum, ò, sequente vocali in initio alterius dictionis semper produci. Quærenda itaque est alia ratio, qua melius huic obiectioni satisficias: vel ut saltem concedas mihi huius certaininis palinam.

ò, semper
produc
debet.

Resp. *Bona verba quæso.* Nititur profectò hæc ratio, ut ut tuo palato minus arrideat, autoritate magnorum Grammaticorum, Seruij videlicet, & Probi.

Quæst. Pace tamen tantorum virorum, firmitior, & verior videtur aliorum sententia, qui multis allatis exemplis probant ò ante vocalem in alijs dictionibus produci. Sic aliâs apud Virgilium: ò vbi campi. Apud Ouidium in Epistolis, ò vtinam tunc cum, &c. Et libro 2. Metamorphoseon: ò ego quantum egi, &c. Properius item: Egerat à stabulis ò Erythea tuis.

Resp. *Tametsi ego is non sim, qui Seruij, & Probi autoritatem facile reiigerem:* quia tamen tam multis exemplis ex tam claris autoribus deponit, contrarium huic, quod illi docent, ostendit, ego etiam illorum autoritate non mitar, sed aliter respondeo, nemde (ò) in hoc Virgilij carmine corripi more Gra-
corum.

Alia solu-
tio.

Quæst.

Quæst. Quem habent illi tandem morem in vocabulis naturâ longis, tam audacter, & licentiosè corripiendis?

Resp. Magna est Latinorum Poëtarum nostrorum licentia, Græcorum tamen longe maior, ut ex preceptoribus meis audiui. Hi enim vocales longas, ante alias vocales faciunt communes, hoc est, aliquando longas, aliquando verò breues.

Quæst. Ego Græcus non sum. Memini tamen me hoc aliquando, à doctis audire, quorum iudicio libens subscribo.

DISPUTATIO ALTERA DE dictionibus in (a) finitis.

QUESTIO TERTIA.

An Nominatiui, Accusatiui, & vocatiui in A, breues sint?

Quæst. Ne cui vestrui sit mirum (Auditores Præfati, humanissimi) cur ego post agitatam de vobis uncula. cum in (a) finitarum quantitate quæstionem, idem argumentum tractandum denuo in me suscipiam. Nam & alia est omnino quæstio, & alia prorsus ratione tractanda. Non enim iam agetur de vocatiui terminacione, à nominatiuis primæ declinationis in (as,) quæ longa esse sollet, sed de quantitate nominatiuorum, accusatiuorum, & vocatiuorum in (a) quos docet Grammatica semper debere esse breues. Num tu igitur

DISPUTATIONES

tur putas hanc quoque regulam semper esse veram?

Resp. Ostende tu, si potes, ubi fallat hæc regula.

Obiectio.

Quest. Virgilius omnium Latinorum Poëtarum facile princeps produxit (a) in tela cōtra huius regulæ autoritatem in hoc carmine: Ferte citiferrum, date tela, scandite muros.

Resp. La, in tela, in hoc carmine producitur per cæsuram.

Cæsura.

Quest. Quid est cæsura? Nonne est extensio syllabæ naturâ correptæ in fine dictionis post pedem absolutum?

Resp. Quis hoc sana mentis, negare tibi unquam velit?

Quest. Sed hîc non extenditur syllaba in fine dictionis post pedem absolutum, sed in ipso pede absolute. Non potes igitur excusare Virgilij erratum per cæsuram.

Vera solu-
tio.

Resp. Aliter itaque respondeo, & dico (a) in tela, produci positione, quia præcedit dictionem à duabus consonantibus inchoantem, de quo positionis genere habetur regula in Grammatica.

Quest. Hoc fieri non potest, quia præcedens dictionis desinit in vocali, cum desinere deberet in consonante.

Resp. Docet tamen regula Grammaticalis aliquando sed rarius, vocalem breuem ante duas consonantes in principio dictionis sequentis produci, ad imitationem Gracorum, apud quos hoc longe est frequentius, & usitatus.

Quest.

Quæst. Profer in medium vnuim atque alterum huius positionis exemplum, quo res tota fit plainer, & dilucidior in iuniorum gratiam.

Resp. *Hoc non gravatim faciam. Tale namque est in primis hoc exemplum, nuper allatum, in quo (la) in tela producitur positione ante dictiōnēm scandite, à duabus consonantibus (s, & c) incipientem. Huic adde hec similia ex eodem Virgilio. Lappaque, tribulique: interque nitentia culta. Ibidem. Tribulaque, trabeaque, & iniquo pondere rastri. Atque iterum in eodem libro: Aestusque pluuiasque, & agentes frigora ventos. Plura exempla si quis vellet, legat indiscem in calce huius libelli appensum.*

Ex primo libro Geōrgico-rum.

Quest. Iam quoniam de productione vocalis per positionem facta est mentio, libet paucisper digredi, paucaque obijcere ad hanc ipsam spectantia, scitu non iniucunda, si tibi non fuerit molestum ad eadem respondere.

Resp. *Nihil ego faciam promptius, & alacrius dummodo possim hōc eodem labore, & opera rent gratam facere studiosis adolescentulis.*

Quest. Hoc tamen prius responde, num stilet liceat nobis hoc pacto vocales breues in carminibus faciendis producere?

Resp. *Sunt hæc concedenda summis poëtis, Grecos, apud quos hoc est frequentissimum, in hac re imitantes, sed non sunt hæc nobis pueris sequenda, sed notanda potius. Iam vero perge, quo capisti?*

Quest. *Quid statuendum esse censes de illa regula quæ traditur de vocali breuiante mutanti*

sequen-

Q

DISPUTATIONES

sequente liquida?

Resp. *Huiusmodi vocalem fieri hac ratione communem, hoc est, aliquando longam, aliquando vero breuem.*

Quest. Sed quot sunt consonantes liquidæ?

Resp. *Sunt quatuor, l, r, m, n.*

Quest. Faciuntne hæ quatuor liquidæ vocalem breuem præcedentein cum muta, indiferenter communem?

Nota. Resp. *L, & r, cum muta precedente, sapissimè faciunt vocalem breuem immediatè antecedentem, communem. M, vero, & n, rariissimè, idque vel in Græcis dictionibus, ut Cygnus, Tecmessa, Progne, & similibus, vel ad Græcorum imitationem.*

Quest. Relicta itaque rariore hac liquefactione (si ita loquiliceat) veniamus ad illam, quam frequentiorein esse affirmasti, ubi l, & r, cum muta præcedente, efficiunt vocalem breuem, antecedentem, communem, putasne hanc regulam adeo esse generalem, ut vbi cunque occurrat vocalis breuis ante l, vel r, cum muta præcedente, ibi nobis liceat eandem tutò vel corripere, vel producere?

Resp. *Sic mea quidem fert sententia, cum ita manifestè exprimatur in regula nostra Grammaticali.*

Quest. Possum ego tibi voces fere infinitas producere, in quibus vocalis breuis ante mutantam cum liquida l, vel r, nunquam tamen corripitur.

Resp.

Resp. *Ostende nobis vel pauca, si potes, huiusmodi.*

Quest. *Talia sunt, obrodo, obrogo, obrosus, obruo, obrutus, obrepo, obrado, abligo, obligo, obrumpo, abrumpo, & omnia denique compo- sita à præpositionibus ab, vel ob, quotiescunque habent liquidam sequentem.*

Resp. *Hac sunt composita, ego verò puto illam regulam de simplicibus dictionibus esse intelligendam.*

Quest. *Modò tamen affirmabas generalem fuisse hanc regulam. Video te valde esse instabilem & inconstanteum. Sed ego te adiuuabo, præsertim cum nihil híc tradatur in Grammatica nostra. Docent itaque re vera alij, primò intelligendam esse illam regulam de mutis cum liquidis l, vel r, raro autem m, vel n. Sectundò non solum debere intelligi contendunt de simplicibus dictionibus, sed etiam talibus compositis, quarum mutæ cum liquidis pertineant ad candem syllabam, cum in compositis ab his præpositionibus ab, & ob, pertineant semper ad diuersas. Sed est iam tandem hisce rebus supercedendum, ut & alij, qui adhuc supersunt, disputatione quoque queant.*

Composita à præpositionibus ab, vel ob, tametsi habent liquidam sequentem, nunquam corripiuntur.

Observa-
tiuncula
notatu
digna.

DISPUTATIONES.

DISPUTATIO QVARTA DE quantitate dictiōnum in(t) finitarum.

QVÆSTIO QVARTA.

An brevia sint quæ in(t) desinunt?

Præfatiū. **Q**uest. Tacerem ego hoc tempore longè li-
cula.

bentius quām loquerer (viri ornatissimi) si
mihi hoc esset liberum, & integrum. Sed non
sinit hoc loci huius consuetudo, non sinit præ-
ceptor, non sinit denique celeberrimus hic vi-
rorum doctissimorum concursus. Non imme-
morigitur officij, ita dicam, ne & alijs dicendo
locum præripiam, hoc est, paucis, & breuiter in
hac quæstione disputabo de vocabulis in(t)desi-
nentibus, quæ brevia sunt semper, si fides sit ha-
benda scilicet huic regulæ, quæ in nostra Gram-
matica hac de re habetur.

Resp. *Cur non haberetur fides huic regulæ, pra-
sertim cùm conueniat cum aliorum Grammatico-
rum regulis de huiusmodi vocabulorum quanti-
tate?*

Quest. Quia autoritas probatissimorum Scrip-
torum, quæ omnibus regulis certior est, huic re-
gulæ quām maximè repugnet, nec te puto affir-
inaturum hanc regulam tam esse generalem,
ut nullam omnino admittat exceptionem.

Resp. *Cum nulla reperiatur in nostra Gram-
matica exceptio ab hac regula, videamus quām in
dextra*

dextrè possis illius autoritatem infringere.

Quest. Imo ego hoc ita mox effectum dabo, ut hac ipsa luce manifestius appareat, vel te ipso iudice. Quanta enim est (t) in his, & alijs pene inquitur, Amant, docent, legunt, audiunt.

Resp. *Hac producuntur, & similia, positione, qia habent aliam consonantem ipsum (t) præcedentem.*

Quest. Vides igitur necessariò adhibendam Excep. hic esse exceptionem huiusmodi, scilicet in (t) desinentia (si positio sinat) breuia esse. Sed sunt & alia excipienda, vel falla omnino erit hæc regula.

Resp. *Ego non video quam aliam exceptionem admittat hæc regula.*

Quest. Aperi oculos, ut clarius aliquando videas, & vel ad hoc saltem mihi responde, quanta sit coniunctio Aut?

Resp. *Longa est, quia habet præcedentem diphthongum?*

Quest. Quid hoc ad propositum, cum satis Obiectio. constet desinere in (t.) Est & hic igitur opus alia exceptione. Sed Pergamus. T, in obit, & abit, pro obijt, vel, obiuit; abijt, vel abiuit, & in similibus, quanta (quæso) est?

Resp. *Quid ni esset breue, iuxta regulam?*

Quest. Imo sanè in his & similibus semper Iuuenalis, est longum, quod vel ex hoc uno Iuuenalis loco satis liquet: Magnus ciuiis obit, & formidatus

DISPUTATIONES

Othoni.

Solutio.

Resp. Fieri hoc potest per cæsuram, per quam syllaba breuis in fine dictionis post pedem absolutum extenditur.

Instantia.

Quest. Sed quid fiet in his contractionibus præteriorum in (t) in quas cæsura cadere non potest, cum scilicet producatur (t) finalis, quando non sit syllaba post pedem absolutum?

Despau-
terius.

Resp. Hoc fit (quemadmodum docet Despauterius) ratione contractionis, exempli gratia, cum dicatur obit, pro obit, contrahuntur dñe posteriores syllabæ in unam, ac proinde (t) in obit producitur, quia omnis contractio longa est.

Quest. Sit ita, uti docet Despauterius. Multa tamen exempla proferri possunt, ubi (t) extra contractionem producatur.

Resp. Quoties hoc contingit, intelligendum est fieri per cæsuram, mea quidem sententia.

Quest. Fateor, si modo hoc fiat in syllaba finali post pedem absolutum. Sed quid fiet ubi alias producitur (t) extra hanc exceptionem?

Resp. Arbitror te non posse proferre huiusmodi exemplum, vel saltem non plura.

Quest. Vide ergo quid respondeas ad hæc Ennij carmina, ut Omittam alia, quæ apud antiquos reperiuntur. Omnis cura viris, uter esset induperator. Et iterum. Et eques, & plausu caua concutit vngula terram.

T, finita
commu-
nia, iuxta
Martia-
num.

Resp. Martinius (testante Despauterio) dicit in (t) desinens esse communia; rectius tamen alijs

Gramma-

Grammatici censent esse corripienda.

Quest. Sed quid tandem respondes ad Enniij carmina?

Resp. Ennius, & alij vetustiores, aliquando producebant (t) finale. Nobis vero non licet illos hac in re imitari. Sed iam prodeant alij in arenam disputationi.

DISPUTATIO QUINTA DE
quantitate obliquorum
in (is.)

QUESTIO QUINTA.

An longi sint obliqui plurales in (is?)

Qvest. Solennes ego hasce, & anniuersariis Praefati Scholæ nostræ disputationes (Auditores uncula. humanissimi) de rebus Grammaticalibus, nec possum, nec debeo iure reprehendere. Illud mihi magis lugendum, & dolendum esse censeo, quod cum celebris hæc virorum doctissimorum, & ornatissimorum frequentia magnum nescio quid exspectare videatur, nos vero per extatem puerilem, ingeniiorumque tenuitatem exile quiddam, & tenui tantum praestare possumus. Prompta quidem nobis est voluntas vobis placendi in hoc exercitij genere, quod si minus nos efficere sinat facultas, ut possumus (iuxta illud Comici) quando ut volumus, non licet. Et ut ait ille, Est aliquid prodire tenus, si non

DISPUTATIONES.

datur vlt̄rā. Sed vt ad rem redeam, & in propo-
sita quæstionc c̄sputem, non mihi videtur illa
regula esse vera, quæ docet obliquos plurales
in(is) produci, vt iunis, mensis, à mensa, dominis,
temporis.

Resp. Difficile tibi erit (me iudice) hanc ex-
ceptionem falsam esse probare.

Lucretius.

Quest. Quod tibi difficile esse censetur, mihi
probatu erit facilimum. Audi itaque attentius,
quid ego apud Lucretium, libro secundo nota-
uerim. Sunt enim hæc eius in illo libro verba:
Est è leuibus atque rotundis adnixa volare: cuius
ego carminis dimensionem abs te libenter au-
dire cupio.

Resp. Est è l̄kuibüs, atq̄e rōtundis adnixa volare.

Quest. Siccine quæso? Præterea quod sic
mensurando breuem facis positionem, corripi-
endo (a) in dictione adnixa, ante d, & n (quod
erratum est turpissimum) nonne vides te im-
prudenter illud dare, quod ego maximè cupi-
ebam?

Resp. Quid tu tibi dari cupias, ego sanc
non intelligo. Sed ad scansionem quod attinet, e-
go sic mensurauis, uti mensurandum esse indica-
bam?

Quest. Si non intelligas, quid volebam, cogi-
ta tandem paulò diligentius, cuius calus sit Ro-
tundis?

Resp. Rotundis in hoc carmine necesse est esse
abla-

ablativum pluralem.

Quest. At hunc ablativum tu modò, dum scandebas, corripuisti. Manifestò igitur in hanc exceptiunculam est à te peccatum, vel potius ab ipso Lucretio, si malis à te in alium hanc culpam deriuare.

Resp. Lucretius in illorum Poëtarum numero est censendus, qui magnam sibi ipsis in scribendo libertatem, seu verius licentiam permiserunt.

Quest. Ego non capio, quid velis, dum tu hoc dicas.

Resp. Hoc volo: non omnia nobis licere, quibus usi sunt Poëtae veteres.

Quest. Sed non est hoc respondere. Dic ergo breuiter, qua ratione possis hanc exceptionem contra tam apertam Lucretij autoritatem defendere?

Resp. Dico(is) in rotundis esse per Eclipsin elidendam.

Quest. Quid audio? Est ne litera(s) elienda per Eclipsin? Quid est Eclipsis?

Resp. Est quoties (m) cum sua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorsa.

Quest. Vides literam (m) debere elidi per Eclipsin, non autem literam (s)

Resp. Rectè. Eliditur quidem (m) usitatè, & ordinariè, per Eclipsin; extraordinariè verò, & inusitatè, hoc est, raro, eliditur quoqu litera (s) per hanc figuram, ut in hoc loco apud hunc poëtam: sèpius verò apud Ennius, & alios veteres.

Quest.

DISPUTATIONES

Quest. Non habeo quod iure reprehendam in hac tua responsione, quam video cruditorum hominum autoritate comprobari.

DISPUTATIO SEXTA DE quantitate vocabulorum in (os)

QVÆSTIO SEXTA.

An producantur, regulariter voces in (os?)

Prefati-
uncula.

Qwest. Ne sutor ultra crepidam, trito iactitatum esse proverbio nostis (viri eruditissimi) quo mihi significari quidem, & doceri videtur, ut quam quisque norit artem, in eadem se se exerceat. Adferimus igitur ad vos, Grammatici Grammaticalia, de quibus dum nos inter nos met mutuò decertamus, si vos aures attentas, animosque benignos attuleritis, & illud præstabis, quod vos decet maxime, nostrisque votis abunde, & cumulatim erit satisfactum. Tu vero (aduersarie) exponē clarè quid censendum esse statuas de hac quæstione, de qua nobis est hoc tempore disputandum. Omnia ne vocabula in (os) finita, paucis quibusdam exceptis, putas tu esse debere longa?

Resp. Mea sic est sententia, contra quam, si quid habes in promptu, quod iure queas obiecere, illud velim, ut audacter in medium proferas.

Custos.

Quest. Scire abs te libenter velim, an putas dictionem custos, custodis, esse in illorum numero,

mero, quæ ab hac regula excipiuntur, hoc est, num sentias (os) in hoc vocabulo custos, esse longam?

Resp. Est merito longa censenda, nec video qua ratione queat corripi.

Quest. Corripuit tamen Buchananus, Poëta Scotus, inter recentiores ætatis nostræ poëtas nulli ferè secundus, in hoc carmine, quod inter Epigrammata sua (si probè inemini) reperitur.

Hunc Ransforte tuo cineri Buchananus honorem
Dat meritum, duro custos in exilio.

Resp. Fit hoc vel per figuram Systolen, que solet contrahere syllabam suâ naturâ longam: vel vi-
uum erit Typographi, scribentis custos, pro cassus,
quod ego relinquam iudicio & censuræ doctiorum.

Quest. Ego tamen (licet satis sit probabilis
hæc tua coniectura) te non ita relinquam. Repe- Ecloga
tio namque apud Virgilium in Bucolicis (os) in octaua.
Nodos simili ratione correptum, cuius carmen
est huiusmodi: Nec te Amarilli nodos : & Ve- Nodos.
neri, dic, vincula necto.

Rasp. Respondeo corruptè hic scribi nodos, pro
odo.

Quest. Non est profecto negandum ita scri-
bi in quibusdam impressionibus. Meliora tamen,
& correctiora (addo etiam) vetustiora exen-
taria in quibus & illud est, quod Parisijs edidit
Robertus Stephanus Typographorum doctissi-
mus, in decimo sexto. Anno 1549. habent ita
scrip-

DISPUTATIONES

scriptum quemadmodum ego superius citavi,
quæ lectio verior quoque videtur, & magis acce-
dere ad intentem & sensum Poëtæ in illo loco.

Solutio.

Relp. Si tam obstinatè contendas ita esse legen-
dum, dico literam (s) cum vocali sequente) esse in
hoc carmine elidendam in vocabulo Nodos, quemad-
modum & in alio Virgili loco eliditur iuxta doctio-
rum sententiam in dictione viros, ubi scribitur: In-
ter se coiisse viros, & decernere saxis.

Alia solu-
tio.

Quest. Tolerari fortassis utcunque possit hæc
solutio, mihi tamen magis arridet illa quæ ab a-
lijs assertur, nempe esse hic pedem Anapæstum,
ut sit versus Anapæsticus, trimeter, Hypercata-
lecticus, quem volunt Veneri esse consecratum,

DISPUTATIO SEPTIMA ET vltima de quantitate dictiōnum in (us.)

QVÆSTIO.

An brevia sint, quæ terminantur in (us.)

Præfati-
uncula.

QVæst. Nolite quæso mirari (Auditores optimi)
quod ego, loco & ordine vltimus, ætate pa-
uus, statura minimus, doctrina & eruditione nul-
lus aucto iam coram omnibus pro consuetudine
huius loci & tēporis, de quo præceptoris charissi-
mi mandato & imperio, de quantitate vocabu-
lorum in (us) terminantium, decertaturus, lice-
non strenuè, animosè saltē aduersus hunc que-
cernit.

cernitis ad respondendum, viribus & robore instruētissimum. Non licet enim nec possum, onus impositum detrectare, quod, si ut cunque pro expectatione vestra sustinuero, nihil est, quod mihi poterit gratius vñquam accidere. Bono igitur (quod aiunt) omnino, bonisque auibus succedat quod est mihi hodierno die præstandum. Hæc hactenus, rudi quasi Minerua præfatus, te tandem sic aggredior vltius, in regula de quantitate syllabarū vltimarū penultima, in (us)exeuntiū, quam ego multis modis falsam esse probabo.

Resp. *Verbis tu quidem multa satis magnificè tibi de te ipso polliceris, re autem ipsa, parum strenuè, quod in te suscepisti oneris, ut spero, sustinebis.*

Quest. Relinquatur hoc omne, Auditorum grauissimo, & doctissimo iudicio. Tu verò interea responde de quantitate illorum vocabulorum, quæ in (us) terminantur.

Resp. *Brevia sunt, si modo non excipientur, in quorum numero sunt omnes voces quartæ inflexionis in (us) præter nominativum, & vocativum singulares, & dativum, & ablativum plurales.*

Quest. Si rectè concipio verborum tuorum sensum, hoc dicis: Omnes voces quartæ inflexionis in (us,) esse longas, præter nominativum & vocativum singulares, & dativum, & ablativum plurales, quas voces in (us) tu affirmas esse breues.

Resp. *Rectè sane percepisti mentem meam.*

Quest. Sed cur addis dativum & ablativum plurales.

DISPUTATIONES.

Obseruati-
uncula de
Datiuo, &
Ablatiuo
pluralibus
quartæ in
flexionis.

plurales in (us) quartæ inflexionis, quum Gram-
matica nostra mentionem faciat solummodo
nominatiui & vocatiui singularis, quos docet
esse breues.

Resp. *Hac in re est corrigenda & emendanda
Grammatica Regia. Constat enim certissime Dati-
uum & Ablatiuum plurales quartæ inflexionis in
(us) aquæ esse breues, ac nominatiuum singulares e-
iusdem terminationis in eadem declinatione.*

Quest. *Tibi ego h̄ic assentior. Sed vt ad illa
Iudicium reuertamur quod paulo antè dixeras, E-
go ex Virgilij autoritate probabo accusatiuum
pluralem quartæ inflexionis in (us,) esse breuem.
Nam sic scribit: Aut ouium fœtus, aut vrentes
cultæ capellas.*

Resp. *Quid hic queris, quo possit huius excep-
tionis veritas & certitudo conuelli?*

Quest. *Fœtus hoc loco est accusatiuum plura-
lis quartæ inflexionis in (us) & mensurando cor-
ripitur: ergo non vera est illa exceptio.*

Resp. *Cuius contrarium verum est. Manife-
stè enim producitur (us) in fœtus in hoc carmine,*

Quest. *Non potes mensurando producere,
quinte des turpiter, & grauitis pecces in alias re-
gulas Grammaticales.*

Resp. *Non est hoc omnino necesse. Sic enim scan-
do.*

Aut ouium fœtus, aut vrentes cultæ capellas.

Quest. *Rectè scilicet. Vnde quiafo tibi tan-
tum frontis, vt in eodem carmine & producas,
& cor-*

& corripias unam & eandem dictionem, videlicet coniunctionem (aut) quæ cum per diphthongum scribatur, necesse est ut semper producatur. Peccas etiam præterea corripiendo (u) in Participio vrentes, quæ semper est natura longa.

Resp. Corripiam igitur (us) in fœtus per figuram Systolen, quæ est correptio syllabæ naturâ productæ.

Quest. Sic grauius peccabis corripiendo etiam diphthongum in prima syllaba dictionis fœtus.

Resp. Quid igitur si dixero, debere esse vocum transpositionem in hoc carmine, hoc modo:

Aut fœtus onium, aut vrentes culta capellas?

Quest. Adiuuabit te in hac lectione multum librorum autoritas, ubi profecto nulla est omnino difficultas. Sed cum multa etiam exemplaria eodem modo legant, quo ego superius, hoc carmen citavi, expecto tuum in hac lectione responsum.

Resp. Sic ergo habeto, quia tibi minus placet rior responsio: elidi dico literam (s) cum vocali precedente per Synalæpham.

Quest. Synalæpha est vocalium, aut diphthongorum, non autem consonantium elisio.

Resp. Erravi (fateor) Eclipsin dicere volebam.

Quest. Per Eclipsin Eliditur (m) cum sua vœli, non autem litera (s.)

Resp. Elidere tamen solebant veteres literam (s) quoque sapissime, atque etiam literam (d) etiam literam (quod rœ (d.))

Elisio literæ (s) & aliquando etiam literæ (d.)

DISPUTATIONES

quod cum frequenter fuit apud Comædiarū, & Tra-
gædiarum scriptores, illis unicum solummodo exem-
plum memini me legere apud Martialem, quod pla-
cuit in fine huius opusculi in studiorum gratiam huic
ascribere:

Sardonyches, Smaragdos, adamantas, iaspidas, vno
Portat in articulo Stella, Scuere, meus.

Quest. Est hoc exemplum profecto obser-
uatu dignissimum. Sed h̄ic finis esto. Nam si pro-
bè considerantur, quæ ab ipso huiusc libelli ex-
ordio ad hunc usque locum disputata utrinque
sunt in omnibus propositis quæstionibus, nihil c-
rit fere in vniuerso Grammatices Latinæ cam-
po quod iunioribus in Scholis triualibus multum
negotij facessere queat, aut imperitioribus du-
bitandi ansam in merito subministrate posse vide-
atur.

Plautus dōξa Θεῶ.

Candido Lectori, S. P. D.

Perapretium me putabam, & rem omnibus rei Grammaticæ Tyrunculis gratissimam facturum, si post commonstratam disputandi viam (quemadmodum in hisce questionibus & responseibus rudi quasi Minervia facilitatum est) subiucerem etiam ex probatioribus Latine linguae scriptoribus magnam & copiosam exemplorum supellectilem tam à poetis, quam soluta orationis auctòribus petitam, in quibus, paruo labore & opera proponeretur satis ampla & frugifera ad disputandum materia. Ecce tibi igitur (candide & studiose Lector) sine ulla difficultate & negotio tua locorum difficiliorum farraginem, non sine summo meo labore & infatigabili lectione collectam, unde promptè & expedite indicio, & arbitratu tuo in hunc finem & usum queas depromere. Vale, & fruere.

R

Ex

INDEX COPIO- sus & amplius variorum lo- corum & exemplorum, ex opti- mis autoribus collectus, & hic tabellæ vice subiectus, unde possint studiosi adolescen- tes arguimenta ad disputan- dum desumere.

Ex Plauti Amphitruone.

Ex Argumento.

Amore captus Alcumenas Iupiter.

Ex Prologo.

Iustam & facilem esse oratum vobis volo.

Quasi nesciam vos velle, qui Diuos siem.

ibid.

Is amare occipit Alcumenam clam virum.

ibid.

Sed Amphitruonis illic est seruos Sosia.

ibid.

Ex actu primo, scen. i.

Velatis manibus orant, ignoscamus peccatum suum.

*Post ob virtutem hero Amphitruoni patera donata
aurea est, qui Pterela potare rex solitus est.*

ibid.

*Credo ego hac noctu Nocturnum obdormisse e-
brium.*

ibid.

Am' vero verbero? Deos esse tui similis putas?

ibid.

*Per Iouem iuro med esse: neque me falsum di-
cere.*

ibid.

Ex

INDEX.

Ex actu primo, scen. 3.

Prius abis quam lectus ubi cubuisti, conculuit locus.

Quid tibi hanc curatio est rem? ibid.

Ex actu secundo, scen. 2.

Osculum tetuli tibi.

Cur igitur prædicas, te heri me vidisse, quis hac noctu in portum aduecti sumus? ibid.

Istud facinus quod tu insimulas, nostro generi non decet. ibid.

Ita nunc homines immutantur, postquam peregrè aduenimus. ibid.

Ex actu quarto, scen. 1.

Naucratem, quem conuenire volui, in navi non erat.

Ex actu quinto, scen. 1.

Interea uxorem tuam neque gementem, neque plorantem nostrum quisquam audiuiimus.

Postquam peperit pueros, lauere iussit nos. ibid.

Puer ambo anguis enecat. ibid.

Ex Asinaria Plauti.

Ex actu primo, scen. 1.

Nam ego illud argentum tam paratum filio scio esse, quam me hunc scipionem contui.

Ex actu secundo, scen. 2.

Metuo in commune, ne quam fraudem frausus sit.

Ibid. Scen. 3.

I pucre puka.

INDEX.

Ex actu tertio, scen. 1.

Ubi piem pietatem, si isto more moratam tibi postulam placere?

Ibid. scen. 2.

Ut meque teque maxime, atque ingenio nostro decuit.

Ex actu quarto, scen. 2.

Munus adolescentuli fungare, uxori excusas te.

Ex actu quinto, scen. 1.

Ne dixis istuc.

Ibid. scen. 2.

Neque diuini, neque mi humani posthac quicquam accreducas. Artemona, si huius rei me esse mendacem inueneris.

At nunc dehinc scito illum ante omnes minimi mortales preci. ibid.

Nihil ecastor est quod facere manelim. ibid.

Pol me quidem miseram odio enecauit. ibid.

Hic senex si quid clam uxore suo animo fecit volup', neque nouum, neque mirum fecit, nec secus quam alii solent. ibid.

Ex Plauti Aulularia.

Ex Prologo.

Sed mihi annus huius obsecrans concredidit auri thesaurum, clam omnis.

Huic filia una est: ea mihi cotidie aut ture, aut vino, aut aliqui semper supplicat.

Ex actu primo, scen. 1.

Testudineum istum tibi ego grandibo gradum.

Utinam

INDEX.

Utinam me dini adaxint ad suspendium.   *ibid.*

Ex actu primo, scen. 2.

Nam hic apud nos nihil est aliud questi furibus.

Adeunt, consistunt, copulantur dexteras.   *ibid.*

Ex actu primo, scen. 3.

Me. Da mihi optima famina manum.   *Eu. Ubi ea est?*   *Quis ea est nam optima?*

Ex actu primo, scen. 4.

Nunc si filiam locassim meam tibi.

Eu. At nihil dotis est quod dem. *Meg. Ne dnis.* *ibid.*

Abiit, neque me certiorem fecit, f. stolidit mei. *ibid.*

Credo ego iam illum inaudiisse, mihi esse thesaurum domi: id inhiat.   *ibid.*

Ex actu primo, scen. 5.

Nam probram atque partitudo prope adest, ut fiat palam.

Ex actu secundo, scen. 2.

Tace nunc iam tu, atque agnum horum, uter est pinguior.

Ex actu secundo scen. 5.

Abeo illinc iratus, quoniam nihil est qui emam.

Ex actu tertio, scen. 2.

Sed quid tibi nos mendice homo tactio est?

Ex actu tertio, scen. 6.

Cane sis tibi ne tu in me missassis nomen.

Ex actu quarto, scen. 2.

Tu modo cane cuiquam indicassis aurum meum.

Verum id te queso vi prohibessis, Fides.   *ibid.*

Ex actu quarto, scen. 4.

Postremo iam hunc perscrutavi; hic nihil habet.

INDEX.

Ex actu quarto, scen. 7,

Et istuc confido a fratre me impetrassere.

Perij mea neutrix, obsecro te, uterum dolet. ibid.

Sed seruum meum Strobilum miror ubi sit. ibid.

Ex actu quarto, scen. 8.

Tantum gemitique mali, molestiaque hic dies mihi obtulit.

Ex actu quarto, scen. 9.

Quid tibi ergo meam me inuito tacito est?

Ex actu quarto, scen. 10.

*Credo ego illum ut iussi campse anum adisse huius
nutricem virginis.*

Ex Plauti Capteiueis.

Ex argumento.

Alium quadrum fugiens seruos vendidit.

Ex actu primo, scen. 2.

*Nunquam istuc dixis, neque animum induxis tu-
um.*

Nam illum confido dominum in his diebus me reconciliasse. ibid.

Sed si paupillum potes contentus esse. ibid.

Ex actu secundo, scen. 1.

Sed breuem orationem incipesse.

*Obnoxij ambo vobis sumus propter hanc rem, cum
quod volumus nos copia est, ea facitis nos com-
petes.* ibid.

Ex actu tertio, scen. 3.

Maximas nugas, ineptiasque incipisso, hereo.

Ex

INDEX.

Ex actu tertio scen. 4.

Sibius hoc reconciliassō in libertatem filium.

*Hoc si secus reperies, nullam causam dico, quin mihi
& parentum, & libertatis apud te deliquio sit.*

Ex actu quinto, scen. 1.

Nuga istae sunt, non me censes scire quid dignus siem?

Ex actu quinto, scen. 2.

Pagnium vocat uſt. Post vos indidistis Tyndaro.

Ex actu quinto, scen. 4.

*Neque ubi amans adolescentis scortum liberet clam
patrem suum.*

Ex Plauti Curculione.

Ex actu primo, scen. 2.

*Canem esse hanc quidem magis Parfuit, sagax na-
sum habet.*

Quia id quod amo, careo. ibid.

Ex actu primo, scen. 3.

*Placide egredere, & sonitum prohibe forum, &
crepitum cardinum.*

Ex actu secundo, scen. 2.

Ille suum annulum, opposuit, inuocat Planesum.

Ex actu tertio, scen. 1.

Si magis me instabunt, ad praetorem sufferam.

Nisi eam mature parsit, mature esurit. ibid.

Sed istum, quem queris, ego sum. ibid.

*Tecum oro, & queso, quibas tabellas afferet tibi, ut
ei detur, quam isti ēmi virginem.* ibid.

Ex actu quarto, scen. 2.

Eodem hercle vos pono, & paro, parissimi estis iibus.

INDEX.

Ex actu quarto, scen. 3.

*Nunc nisi tu mihi propere properas dare iam triginta
minas, quas ego apud te deposui, vitam propera
ponere.*

Ex actu quarto, scen. 4.

*At ita me, Volsella, Pecten, speculum, calamistrum
meum, bene amassint.*

*Cutio dare mercedem, qui illunc ubi sit, commonistrat
mihi.* ibid.

Ex actu quinto, scen. 2.

Quid istum tibi tactio est?

*Miles, queso ut mihi dicas, unde illunc habeas an-
nulum, quem parasitus hic te elasit.* ibid.

Ex plauti Casina.

Ex actu primo, scen. 5.

*Si fors autem decollasset, gladium faciam culcitram,
cumque incumbam.*

Ex actu primo, scen. 6.

Non ego istud verbum emissim titillatio.

Ex actu primo, scen. 9.

*Se deccum egreditur senati column, præsidium po-
pli.*

*Satis domi est ubi nuptiae fuerint, tum istam conue-
nibo.* ibid.

Ex actu primo, scen. 20.

*Sed etiam ne habet e^o nunc Casina gladiis? Pa. Ha-
bet sed duos. Sta. Quid duos? Pa. Altero te
occisurum ait, altero villicum hodie.*

INDEX.

*Si effexis hoc, soleas tibi dabo, & annulum in dígito
aureum, & bona plurima.* ibid.

Ex actu primo, scen. 22.

*Si unquam post hac, aut amasso Casinam, aut occa-
pimodo, &c.*

Ex Plauti Epidico.

Ex actu secundo, scen. 2.

*Nec satis exaudiebam, nec sermonis fallebar tamen,
qua loquerentur.*

Ex actu tertio, scen. 2.

*Iam ego parabo aliquam dolosam fidicinam, nummo
conducta qua sit, qua se emtam simulet, qua senes
duo docta ludificetur.*

Ex actu tertio, scen. 4.

*Sed istum quem queris Periphanem Platemum, ego
sum, si quid vis.*

Ex actu tertio, scen. 6.

*Si inuenio, exitiabilem ego illi faciam hunc, ut fiat,
diem.*

Ex actu quinto, scen. 1.

*Quis tu homo es, qui meum parentum nomen me-
moras, & meum?*

Ex actu quinto, scen. 2.

Quis ea est mulier?

Ex plauti Bacchidibus.

Ex actu secundo, scen. 2.

Mirum est me ut redeam te opere tanto quiescere.

Ex

INDEX.

Ex actu tertio, scen. 4.

Igitur mihi inani atque inopi subblandabitur.

Ex actu quarto, scen. 8.

Nihil est lucri, quod me hodie facere mauelim, quam illum cubantem cum illa opprimere, ambo ut necem.

Ex actu quinto, scen. 1.

Is me scelus usque attondit dolis doctis, indoctum vlibitum est.

Ex actu quinto, scen. 2.

Si quam debes, te condono.

Ex Plauti Mostellaria.

Ex actu primo, scen. 3.

At hoc unum facio cogites, si illum inseruibus solum, dum tibi nunc haec etatula est, in senecta male querere.

Dij me faciant quod volunt, ni ob istam orationem te liberasso denuo, & nisi Scapham enicasso. ibid.

Ex actu secundo, scen. 1.

Habe bonum animum, ego istum lepidè medicabor metum.

Ex actu secundo, scen. 2.

Dite de aequa omnes perduaxint cum isto omine.

Pedē nemo intro tetulit, semel ut emigravimus. ibi.

Hostis necavit hospitem captum manu. ibid.

Ex actu tertio, scen. 2.

Seni non otium erat, id sum operitus.

Ex actu quarto, scen. 2.

Ei aduersum venimus.

Ex

INDEX.

Ex Plauti Menæchmis.

Ex actu tertio, scen. 2.

Obseruabo, quid agat, hominem.

Ex actu quinto, scen. 2.

Sed hæc res mihi in pectore, & corde curæ est, quidnam hoc sit negotij, quod filia sic repente expetit, ad sese me ut irem.

Iam ego ex hoc uti factum est, scibo. ibid.

Ita mihi imperas, ut ego membra huius, atque ossa, atque artua comminuam illo scipione, quem ipse habet. ibid.

Ex actu quinto, scen. 6.

Cui cor modeste sum est, id recordet.

Ex actu quinto, scen. 7

Imo & operam dabo, & defendam, & subuenibо sedulо.

Quid me vobis tactio est? ibid.

Namque si absque te essem, hodie nunquam ad solem occasum viverem. ibid.

Ex actu quinto, scen. 9.

Nec aqua aquæ, neque lacte est lacti, crede mihi, usquam similius, quam hic tui est, tuque huius.

Prandi perbene, potam, atque accubui scortum. ibid.

Ex Plauti Milite glotioso.

Ex actu primo, scen. 1.

Videtur tempus esse, ut eamus ad forum, ut in tabellis, quos consignavi hic hæri Latrones, ibus dinn merem

INDEX.

merem stipendium.

Ex actu secundo, scen. 2.

Curre in obsidium perduellis, nostris praesidium para.

Ex actu quarto, scen. 2.

Lamentari ait illam miseram, cruciari, & lacrimationem se afflictare, quia tis egeat, quia te creat.

Ex Plauti Mercatore.

Ex actu primo, scen. 1.

Dic mihi, an boni quid uspiam est, quod quisquam usi possiet sine malo omni.

Ex actu secundo, scen. 1.

Mercari mihi visus sum formosam capram, ei ne noceret, quam domi ante habui capram, neu discordarent, si ambo in uno essent loco.

Instare factum Simia : atque hoc denique respondebat. ibid.

Interea ad me hædus visus est aggredirier. ibid.

Ex actu tertio, scen. 1.

De lanificio neminem metuo, una etate quæ sit.

Ex actu tertio, scen. 4.

Ego met credidi homini docto remandare, is lapidando maximo.

Ex actu quarto, scen. 5.

Hera, quem me misit ad Patrem, non est domi.

Ex actu quinto, scen. 1.

Eorū inueniū, res decem simiū pessimas pessundedi.

Nabis ater imberque instat.

ibid.

Ex

INDEX.

Ex Plauti Pseudolo.

Ex actu tertio, scen. 2.

Nam ego cicilendrum, quando in patina scindidi.

Ex actu quarto, scen. 7.

Helleborum hisce hominibus est opus.

Ex Plauti Pænulo.

Ex prologo.

Sed nisi molestum est, nomen vobis dare volo Comædias.

Ex actu primo, scen. 3.

Nunc mibi cautio est, ne mea met culpa meo amori obiexerim moram.

Ex actu quarto, scen. 2.

Tantum eum instat exitij.

Ex actu quinto, scen. 2.

Profecto uteris, ut voles, operam meam.

Ex actu quinto, scen. 3.

Quis te proximus est.

Oratum ierunt Deam, ut sibi esset propitia.   *ibid.*

Ex actu quinto, scen. 4.

Postea hanc amabo, atque amplexabo.

At tu hercle alludiato.   *ibid.*

Ex actu quinto, scen. 7.

Periere opinor duodecimq[ue]nti mine, qui hasce emi.

Ex plauti persa.

Ex actu primo, scen. 2.

Ubi quadruplator quempiam iniecerit manum.

Ex

INDEX.

Ex actu secundo scen. 3.

Nam hoc argentum alibi abutar.

Tax, tax, meo tergo erit, non curo.

ibid.

Ex actu quinto, scen. 2.

Vtere, te condono.

Ex Plauti Rudente.

Ex prologo.

Nauis confracta est ibus.

Ex actu primo, scen. 3.

Nam hoc mihi haud labori est, laborem hunc potiri.

Ex actu tertio, scen. 4.

Exi è fano natum, quantum est hominum sacrilegissime.

Ex actu quarto, scen. 3.

Vidulum istum cuius ille est, noni ego hominem iam pridem.

Ecquem esse dices in mari piscem meum, quos cum capio, siquidem cepi, mei sunt.

ibid.

Qui minus hunc communem quaso mihi esse oportet vidulum, in mari inuentum est, commune est.

ibid.

Vbi demisi retem atque hamum, quicquid hasit, extraho.

ibid.

Meum quod rete, atque hami naeti sunt, meum potissimum est.

ibid.

Hinc tu nisi malum fruisci nihil potes.

ibid.

Ex actu quarto, scen. 6.

Omnian' licet? Dam. licet tibi rursum referogramm.

Ex

INDEX.

Ex Plauti Sticho.

Ex actu primo, scen. 1.

Et me quidem hæc conditio nunc non pænitet.

Ex actu secundo, scen. 3.

Imo res omnis relictas habeo, præ quod tu velis.

Ex actu secundo, scen. 7.

Nam illic homo hæreditatem tuam inhiat, quasi cœsuriens lupus.

Ex actu secundo, scen. 11.

Modo nostra hac amica accedat: id abest, aliud nihil abest.

Age tibicen quando bibisti, refer ad labias tibias, ibi.

Ex Plauti Trinummo.

Ex Prologo.

Sequere mea gnata, ut munus fungaris tuum.

Plautus vertit barbare, nomen Trinummo fecit. ibid.

Ex actu secundo, scen. 2.

Is est immunis, cui nihil est, qui munus fungatur suum.

Ex actu tertio, scen. 2.

Dormibo placide in tabernaculo.

Ex actu tertio, scen. 5.

Quia illum quem ementitus es, ego sum ipsius Char-mides.

Ex

INDEX.

Ex Plauti Truculento.

Ex actu primo, scen. 1.

Sin alter alteri potitus est, itidem perit.

Sed haec quis mulier est? ibid.

Ex actu primo, scen. 2.

Ibi est ibus pugna & virtuti, de prædonibus prædam capere.

Ex actu primo, scen. 4.

Piscis ego credo, qui, usque dum vinunt lanant, minus diu lauere, quam haec lauat Phrone suum.

Ex actu primo, scen. 6.

Eo magis studio vitæ, quæ ausa sum tantum clam dolum aggrediri.

Ex actu primo, scen. 15.

Puero opus est cibum.

Ex Terentio.

Ex Terentii Andria.

Ex prologo.

Id sibi negotijs credidit solum dari, populo ut place- rent, quas fecisset fabulas.

Nam in prologis scribundis operam abutitur. ibid.

Adeste æquo animo, & rem cognoscite, ut perno- catis, quid spesi sit reliquum, posthac quas faciet de integro comædiis, spectande, an exigenda vo- bis sint prius. ibid.

Ex

INDEX.

Ex actu primo, scen. 1.

*Quas credis esse has, non sunt vere nuptiae?
Dum etas, metus, magister prohibebant.*   *ibid.*
*Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas
meas.*   *ibid.*
Perculsi illico animum.   *ibid.*
Mea Glycerium, inquit, quid agis?   *ibid.*
Ego illud sedulo negare factum.   *ibid.*
Et nunc id do operam.   *ibid.*

Ex actu secundo, scen. 2.

In adibus nihil ornati, nihil tumulti.

Ex actu tertio, scen. 4.

Nihil est preci loci relatum.

Ex actu tertio, scen. 5.

*Ubi illic scelus est, qui me perdidit?
Confiteor iure obtigisse: quandoquidem tam iners,
tam nulli consilij sum.*   *ibid.*

Ex actu quinto, scen. 3.

Domus, uxor, liberi inuenti, inuiti patre.

Ex actu quinto, scen. 5.

*Namque hunc scio, mea solide solum gauisurum
gaudia.*

Ex Terentii Eunuch.

Ex Prologo.

*Habeo alia multa, quae nunc condonabitur.
Eas se non negat personas transtulisse in Eunuchum
suam.*   *ibid.*

§

Ex

INDEX.

Ex actu primo, scen. 2.
*Eunuchum porro dixi velle te, quia sole his utuntur
reginae.*

Ex actu secundo, scen. 1.
Ego quoque vna pereo, quod mihi est charius.

Nimis me indulgeo. ibid.

*Adeon' homines immutarier ex amore, ut non cog-
noscas eundem esse?* ibid.

Ex actu secundo, scen. 2.
Quid istuc ornati, inquam?

*Est genus hominum, qui esse primos se omnium re-
rum esse volunt.* ibid.

Viden' otium, & cibus quid faciat alienus? ibid.

Ex actu secundo, scen. 3.
*Ut illum Dij deaque senium perdant, qui me hodie
remoratus est.*

*Illarum neque quisquam te nouit, nec scit, qui
sies.* ibid.

Ex actu tertio, scen. 1.
Magnas verò agere gratias Thais mihi?

Inuidere omnes mihi: mordere clanculum. ibid.

Risu omnes, qui aderant, emoriri. ibid.

Ex actu tertio, scen. 3.
*Ipfa accumbere mecum: mihi sese dare: sermonem
quærere.*

Ex actu quarto, scen. 1.
Ille continuo irasci, neque negare audere.

Ex actu quarto, scen. 3.
*Quin etiam insuper scelus postquam ludificatus
est virginem.*

Nescio

INDEX.

Nescio quid profecto absente nobis turbatum est domi. ibid.

Eunuchum, quem dedisti nobis, quas turbas dedit. ibid.

Ex actu quarto, scen. 4.

Hunc oculis suis nostrarum nunquam quisquam vidit Phaedria.

Ex actu quinto, scen. 4.

Quæ dum foris sunt, nihil videtur mundius.

Ex actu quinto, scen. 9.

Sciù me in quibus sim gaudijs?

Ex Terentii Heautontimorumeno.

Ex actu secundo, scen. 2.

Eius annis causa; opinor, quæ nunc mortua est.

Ex actu secundo, scen. 4.

Vobis cum uno semel ubi agere etatem decretum est viro, cuius mos maxime est consimilis vostrum, hinc ad vos applicant.

Ex actu tertio, scen. 4.

Hominis frugi & temperantis functus officium est.

Ex actu quarto, scen. 1.

Hic ego virum interea operibor.

Ex actu quarto, scen. 7.

Tu hic nos, dum eximus, operibere.

INDEX.

Ex actu quinto, scen. 1.
Sponsa vestem aurum, ancillas opus esse.
Ex actu quinto, scen. 3.
*Ad misericordiam ambos adduces cito, aut scibis
cuius sis.*

Ex Terentii Adelphis.

Ex Periocha Sulpitij.
Demea iurgare, & graniter ferre.
Potitur Ctesiphon citharistram. ibid.
Ex Prologo.
Indicio de se ipse erit, vos eritis indices.
Synapothnes contes Diphili comœdia est. ibid.
Ex actu primo, scen. 1.
Vestitu nimio indulges.
Hoc pater & dominus interest. ibid.
Ex actu secundo, scen. 2.
*Hec si neque ego, neque tu fecimus, non sinit egestas
facere nos.*
Curemus quam uterque partem. ibid.
Ex actu secundo, scen. 3.
*Abs quius homine cum est opus, beneficium acci-
pere gaudreas.*
Ex actu tertio, scen. 3.
Saluos sit spero, est similis maiorum suum.
Ex actu tertio scen. 4.
Neque boni, neque liberalis functus officium est viri.
*Hec primum ut sint, deos queso, ut vobis de-
cet.* ibid.
Ex

INDEX.

Ex actu quarto, scen. 2.

Non tu cum rus hinc modo produxe aiebas.

Ubis è veneris, clinos deorsum versus est.   *ibid.*

Ex actu quarto, scen. 4.

Aperite aliquis actutum osium.

Ex actu quarto, scen. 5.

Credebas dormienti hac tibi conjecturos deos, &
illam sine tua opera in cubiculum iri deductum
domum.

Ex actu quarto, scen. 7.

Meretrix, & materfamilias erit una in domo.

Ex actu quinto, scen. 3.

Principio, si te mordet sumtum filij, quem faciunt.

Ex actu quinto, scen. 4.

Nulli ledere os, arridere omnibus.

Ille alter sine labore, patria potitur commoda.   *ibid.*

Illum ut viuat, optant.   *ibid.*

Miseriam omnem ego capio : hic potitur gaudia.   *ibid.*

Ex actu quinto, scen. 8.

Imo hercle ita nobis decet.

Idne estis autores mihi ?   *ibid.*

Ex Terentii Hecyra.

Ex actu primo, scen. 2.

Sed video? ego Philotium? unde hac aduenit?

INDEX.

Philotis salue multum. ibid.
Ille primo se negare. ibid.
At te dij deaq; perduint cum istoc odio Laches. ibid.
Nocte illa prima virginem non attigit: qua conse-
cuta est nox, eam nihil magis. ibid.
Siquando ad eam accesserat confabulatum, fugere
è conspectu illico, videre nolle. ibid.
Ex actu tertio, scen. 1.
Quia enim qui eos gubernat animus, infirmū gerunt.
Ex actu tertio, scen. 2.
Quid fuit tumulti? Dic mihi.
Ex actu tertio, scen. 3.
*Maxime volo, doque operam, ut clam partus eue-
niat patrem, atque adeo omnes.*
Ex actu tertio, scen. 5.
Matris seruibo commodis.
Ex actu quarto, scen. 1.
*Nam si is posset ab ea sese de repente auellere,
quicum tot consuesset annos, non eum hominem
ducerem.*
Ex actu quinto, scen. 3.
Ille alias res agere, se simulare.
*Nunquam animum questi gratia ad malas addu-
cam partes.* ibid.

Ex Terentii Phormione.

Ex Prologo.
Magis placerent quas fecisset fabulas.
Ex actu primo, scen. 2.
C. Si quis me queret rufus. Da. Praesto est, desine.
Nos

INDEX.

Nos mirarier : rogamus quid sit. ibid.
*Nunquam aequa, inquit, ac modo, paupertas mihi onus
visum est & miserum, & graue.* ibid.
Modo quandam vidi virginem hic vicinie. ibid.
Quid verbis opus est ? Commorat omnes nos. ibid.
Noster quid ageret nescire. ibid.

Ex actu primo, scen. 3.

Ubi in mentem eius aduenti venit.
Ex actu secundo, scen. 1.
Functus adolescentuli est officium liberalis.
Phanium relietam solam ? ibid.

Ex actu secundo scen. 3.

Negat Phanium esse hanc sibi cognatam Demipho ?
Neque eius patrem se scire quis fuerit ? ibid.
Nec Stilphonem ipsum scire qui fuerit ? ibid.
*Cuem item ut meretricem ubi abusus sis, mercedem
dare lex iubet ei, atque amittere ?* ibid.

Ex actu tertio, scen. 3.

Ut nullus locus relinquatur preci.
Ex actu quarto, scen. 5.
Ego curabo ne quid verborum duint.
Ex actu quinto, scen. 1.
Nemo ex me scibit.

Ex actu quinto, scen. 8.

Argentum quod habes, condonamus te.
Ne huius sis veritus fæmina primarie. ibid.
Malum quod isti dij, deaque omnes duint. ibid.
Impurum vide, quantum valet. ibid.

Ex actu quinto, scen. 9.

Mi homo, dij melius duint.

INDEX.

*Haccine erant itiones crebrae, & mansiones diu-
tine.* ibid.

Nihil pudere? Quo ore illum obiurgabis? ibid.

*Vix primum hodie facere, quod ego gaudeam Nan-
* quæ sisfrata, & * quod tuo viro oculi doleant?*

Ex Virgilio.

Ex Ecloga prima.

*Quo sæpe solemnis
Pastores onium teneros depellere fætus.*

Ex Ecloga secunda.

Amphion Diræus in Actæo Aracintho.

Eheu quid volui, misero mihi? floribus Austru. ibid.

*Te Corydon ô Alexi: trahit sua quenque volup-
tas.* ibid.

Ex Ecloga tertia.

Et succus pecori, & lac subducitur agnis. ibid.

quum Daphnidis arcum

*fregisti, & calamos, quæ tu peruerse Menalca
Et cum vidisti puero donata dolebas.* ibid.

Et longum formose vale, vale, inquit Iola. ibid.

Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbræ. ibid.

Dulce satis humor, depulsiis arbutus hædis. ibid.

Tityre pascentes à flumine reiçce capellæs. ibid.

Eheu quā pinguimacer est mihi taurus in aruo? ibid.

Ex Ecloga 4.

Matri longa decem tulerunt fastidia menses.

Ex Ecloga 6.

Nec tantum Rhodope miratur, & Ismarus Orpheo.

Clamassent, ut littus Hyla, Hyla omne sonaret. ibid.

Ex

INDEX.

Ex Ecloga. 7.

Stant & iuniperi, & castanea hirsuta.

Ex Ecloga. 8.

Jungentur iam gryphes equis, a quoque sequenti.

Ut vidi, ut perij, ut memalus abstulit error. ibid.

Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes. ibid.

Necte Amarylli nodos: & Veneris, dic, vincula necto,
Credimus? An qui amant ipsi sibi somnia fingunt? ibi.

Ex Ecloga. 10.

Ulla moram fecere: neque Aonia Aganippe.

Ex primo libro Georgicorum.

Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton.

Lappa que, tribulique: interque nitentia culta. ibid.

Sic omnia fatis

In peius ruere, ac retro sub lapsa referri. ibid.

Libra die, somnique pares ubi fecerit horas. ibid.

Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur. ibid.

Cœumque, Iapetumque reat, saeumq; Typhoea. ibi.

Ter sunt conati imponere Pelio Ossam. ibid.

Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem. ibid.

Aestusq; Pluuiasq; & agentes frigora ventos. ibid.

Euripq; Zephyriq; tonat domus: omnia plenis. ibid.

Tenuia nec linea per calum vellera ferri. ibid.

Glaucō, & Panopea, & Inoo Melicertæ. ibid.

Feruere: non illa quisquam me nocte per altum. ibid.

Signa dabant, quoties Cyclopū efferruere in agros. ibi.

Fluminorum rex Eridanus: camposq; per omnes. ibid.

Ex

INDEX.

Ex secundo libro Georgicorum.

Muneribus: tibi pampineo grauidus autumno. ibid.
Inseritur verò ex fætu arbutus horrida. ibid.
Orchites, & radij, & amara pausia bacca. ibid.
Velleraque ut folijs depestant tenuia Seres. ibid.
Miscueruntque herbas, & non innoxia verba. ibid.
Tenuis ubi argilla, & dumosis calculus aruis. ibid.
Nauigis pinos, domibus cedrosque, cupressosque. ibid.
Corticibusque cauis, vitiosaque ilicis alueo. ibid.
Sperchiisque, & virginibus bacchata Lacanis. ibid.

Ex tertio libro Georgicorum.

Centum quadriungos agitabo ad flumina currus. ibid.
Ætas Lucinam, iustosque pati Hymeneos. ibid.
Altius ingeditur, & mollia crura reponit. ibid.
Martis equi biunges, & magni currus Achillis. ibi.
Arcebis grauido pecori, armentaque pasces. ibid.
Vulneribus crebris: lauit ater corpora sanguis. ibid.
Omne adeo genus in terris hominumque, ferarumque. ibid.
Saxa per, & scopulos, & depresso conualles. ibid.
Armaque, Amycleumque canem, Cressamque pharetram. ibid.
Otia agunt terra: congestaque robora, totasque, ibid.
Lappaque, tribulique absint: fuge pabula lata: ibid.
Reiye: ne maculis infuscet vellera fuscis. ibid.

Ex

INDEX.

Ex quarto libro Georgicorum.

Ne quicquam in tectis certatim tenuia cera.

(Nam duo sunt genera) hic melior, insignis & ore. ibi

Namque alie victu inuigilant, & fædere pacto. ibid.

Crura thymo plena: pascuntur & arbuta passim. ibi.

Quod neque concubitu indulgent, ——— ibid.

Cecropiumq, thymus, & grauolentia centaurca. ibi.

Parietibusque premunt arctis, & quattuor addunt.

ibid.

Drymoque, Xanthoque, Legeaq, Phyllodoceq, ibid.

Nesacque, Spioque, Thaliaque, Cymmodoceq, ibid.

Clioque, & Beroe soror, Oceanitides ambæ. ibid.

Atque Ephyre, atque Opis, atque Asia Deiopea.

ibid.

Atque chao densos diuum numerabat amores. ibid.

Pars epulis onerant mensas, & plena reponunt ibid.

Pocula. ———

——— Hunc & Nymphæ veneramur, & ipse ibid.

Grandænus Nereus. ———

Implerunt montes: slerunt Rhodopeie arces. ibid.

Atque Getae, atque Hebrus, atque Arctias Crythyia.

ibid.

Inter sacra deum, nocturnaque Orgia Bacchi. ibid.

Stridere apes utero, & ruptis efferuere costis. ibib.

Ex primo libro Aeneidos.

Manet alta mente rente reposum,

Indicium.

INDEX.

*Indicium Paridis, spretaque iniuria forme,
Et genus inuisum, & rapti Ganimedis honores.*   Et
Troas, reliquias Danaum, atq; immitis Achilli. ibid.   In
Cymothoe, simul & Triton adnixus acuto   Ec
Detrudunt naues scopulo. —————   ibid.
*Pars in frusta secant, verubusque trementia fi-
gunt.*   ibid.
Præcipue pius Æneas, nunc acris Oronti,   ibid.
Nunc Amycli casum gemit. —————   Sip
*Regnaque Liburnorum, & fontem superare Ti-
maui.*   ibid.
Hic tamen ille urbem Pataui, sedesque locauit.   Et
Parce metu Cythrea.   Ex
*Iactemur, doceas, ignari hominumque, locorum-
que.*   Spa
Et vera incessu patuit dea: ille ubi matrem.   A
————— Pars ducere muros,   Sc
Molirique arcem, & manibus subuolnere saxa:
Pars aptare locum tecto, & concludere sulco:
Ære a cui gradibus surgebant limina, nexa q;.   Ipi
Urbem, quam statuo vestra est, subducite naues.   Ha
ibi Os, humerosque deo similis. —————   Ci
Tun' ille Æneas, quem Dardanis Anchisa.   C
Atria: dependent Lychni laquearibus aureis.   Vi
Et

Ex libro secundo Aeneidos.

Myrmidonum, Dolopumue, aut duri miles Vlissi.
Ædificant, sectaque intexunt abiecte costas.   ibid.
Pars stupet innuptæ donum exitiale Minerua, ibi.
Et

INDEX.

Et molem mirantur equi. ————— *ibid.*
Inspectura domos, venturaque de super urbi. *ibid.*
Eccem manus iuuenem interea post terga reuinctum. *ibid.*
Sipatrios unquam remeassem victor ad Argos. *ibid.*
    mihi sacra parari, *ibid.*
Et false fruges, & circum tempora vittæ.
Ex illo fluere, ac retro sublapsa referri *ibid.*
Spes Danaum. ————— *ibid.*
Ardentesque oculos suffecti sanguine, & igni. *ibid.*
    Pars ingentem formidine turpi *ibid.*
Scandunt rursus equum, & nota conduntur in alvo. *ibid.*
    Diuellimur inde
Iphitus & Pelias mecum, ————— *ibid.*
Harent parietibus scalæ, postesque sub ipsis. *ibid.*
Custodes sufferre valent. labat ariete crebro. *ibid.*
*Circundat ne quicquam humeris, & inutile fer-
rum.* *ibid.*
Cingitur, ————— *ibid.*
    Satis una superque *ibid.*
Vidimus excidia, ————— *ibid.*
    *Quem non incusani amens, hominumque Deorum-
que,* *ibid.*
*Obstupui, steteruutque coma, & vox fauibus ha-
sit.* *ibid.*

Ex libro tertio Aeneidos.

Nereidam matri, & Neptune Ageo.

Liminæ

INDEX.

Liminaque, laurusque dei : totusque moueri. ibid.
Corpora : tum steriles exurere Sirius agros. ibid.
Insulae Ionio in magno : quas dira Celano. ibid.
Chaonio, & celsam Buthroti ascendimus urbem. ibi.
Aulai in medio libabant pocula Bacchi. ibid.
Dona dehinc auro grauia, se toque elephanto. ibid.
Luminis effossi fluidum lauit inde cruorem. ibid.

Ex libro quarto Aeneidos.

Creteisque, Dryopes tremunt, pictique Agathyrsi.
Quosue dabas gemitus, quum litora feruere late. ibi.
Omnia Mercurio similis, vocemq, coloremque. ibid.
Eia age rumpe moras : varium & mutabile semper
Fœmina. ibid.
Cum genere extinxē : memet super ipsa dedisse. ibi.

Ex libro quinto Aeneidos.

Hoc puer Ascanius : sequitur quos catera pubes.
Visuri Aeneadas : pars & certare parati. ibid.
Centauro inuehitur magna. ibid.
Sergesto, Mnestheoque, Gyan superare morantē. ibi.
Victor apud rapidum Simoenta, sub Ilio alto. ibid.
Quæ finis standi ? Quo me decet usque teneri ? ibid.
Et magnos membrorum artus, magna ossa, lacertos-
que. ibid.
Genua labant : vastos quatit æger anhelitus artus. ibi.
Pariciibus textum cassis iter, ancipitemque. ibid.
Transiraper, & remos, & pilas abiecte puppes. ibid.

INDEX.

Ex libro sexto Aeneidos.

Ferreis, Eumenidum thalami, & Discordia demis.
Deturbat: laxatque foros: simul accipit alueo.

— Pars vertere terga,

Cen quondam petiere rates: pars tollere vocem
Exiguam. — — —

Hic genus antiquum terra, Titania pubes
Fulmine deiecti, fundo volvuntur in iugo.

— Illius ergo

Venimus, & magnos Erebi transimus amnes.

Quisque suos patimur manes. — — —

Ætherium sensum, atque aurai simplicis ignem.

Ille autem, paribus quas fulgere cernis in armis.

Proiace tela manus sanguis meus.

Ex libro septimo Aeneidos.

Iamque iter emens, turres ac tecta Latinorum

Haec sacris sedes epulis: hic ariete cæso

Spiculaque, clypeique, eruptaque rostra carinis.

— Furit intus aquis.

Fumidus atque alte spumis exuberat amnis.

— Cæsosque reportant

Almonem puerum, fœdatique ora Galeæ.

Centum arei claudunt vectes, aternaquis ferri.

— Pars ardans altis

Puluerulentus equis furit.

Ardea, Crustumerique, & turrigere Amtemna.

Hi Soractis habent arce, Flaminique arna.

Ex

INDEX.

Ex libro octauo Aeneidos.

Rege sub Eurystheo, fatis Iunonis inique.
Tum manus Ausoniae, & gentes venere Sicanae.
Vulcanum alloquitur: thalamoq; hac coniugis aur
Brontesq; Steropesq; & nudus membra Pyracme
Qualis eram quū primam aciem Præneste sub ipsi
Inclusere caui, & nigra nemus abiecte cingunt.
Feruere Leucaten, auroque effulgere fluetus.

Ex libro nono Aeneidos.

Sequar omnia tanta,
Quisquis in arma vocas. ——————
Dives equūm, dives pīctai vestis, & auri.
Ferte citi ferrum, date tela, scandite muros.
Hanc sine me spem ferre tui: audentior ibo.
Me, me, adsum qui feci: in me conuertite ferrum.
Euolat infelix, & fœmineo ululatu.
Venatu in:igilant pueri, sylvasque fatigant.
Abietibus iuuenes patrijs, & montibus aquos.
————— Volat Itala coruus
Aera per tenerum. ——————
Alcandumq; Haliumq; Noemonaq; Prytanumq;

Ex libro decimo Aeneidos.

Hic finis fandi. solio tum Iuppiter aureo.
Nec Clytio genitore minor, nec fratre Menestheo.

INDEX.

At Rutilo regi, ducibusque ea mira videri
Ausonijs. ——————
Per ducis Euandri nomen, cuiusque bella.
Nam tibi Tymbræ caput Euandrius abstulit ensis.
Sic ait: atque oculos Rutilorum reicit aruis.
Examum, rapiens immania pondera baltes.
Sternitur infelix alieno vulnere, calcumque.
Et furij agitatus amor, & conscientia virtus.
Clamore incendunt calum Troesque, Latinique.

Ex libro vndecimo Aeneidos.

Mezenti ducis exunius, tibi magne trophyum.
Seruabat senior: qui Parrhasio Euandro.
Hec mea magna fides, at non Euandre pudendis.
Seu mollis viola, seu languentis hyacinthi.
Vixet, cui vitam deus, aut sua dextra dedisset.
Iustiæne prius mirer, belline laborum!
Iam pater Æneas, iam curvo in litore Tarchon
Constituere pyras: hic corpora quisque suorum
More tulere patrum. ——————
Substiterat: subito erumpunt clamore, frementeſq;
Reiſiunt parmas, & equos ad Mœnia vertunt.
Aduersi longa transuerberat abiete pectus.
Arietat in portas, & duros cibice postes.

Ex libro duodecimo Aeneidos.

Congredior: fer sacra pater, & concipe fœdus.
Ensemque, Clypeumque, & rubra cornua crista.

T

Fontesque;

INDEX.

Fontesque fluiosque voco : quaque aetheris alti.
Procurrrens : sonitum dat stridula cornus, & aurai.
Chloreaq,₃ Sabarimq,₃ Daretaq,₃ Therstlochumq,₃
Anthensq,₃ Mnestheusq,₃ ruunt : omnisq,₃ relicta.
Ille ruenti Hito, animisq,₃ immane frementi.
Inter se coisse viros, & decernere ferro.
Genus labant : gelidus concreuit frigore sanguis.

Ex Virgilii Ciri.

Ipse Cratinei matrem : sed sine Erichthei.
Ut vidi, ut perij? ut me malus abstulit error.
Nereidum matri, & Neptuno Aegaeo.
Crura, nouamque aciem obduxit squalida pellis.

Ex Virgilii Moreto.

Spargit humi, atq,₃ avicet : seruatū gramine bulbum.

Ex Lucretio.

Ex libro primo de rerum natura.
Significant initium percussæ corda tua vi.
Effice, ut interea fera manera militiai.
Reficit aeterno deuinctus volnere amoris.
Nam neque nos agere hoc patrici tempore iniquo.
Adpellare suemus, & hac eadem usurpare.
Natura primus portarum claustra cupiret.
Quanam sit ratione : ut qua alte terminus haret.
Endogredi sceleris : quod contra sapientem.

Aulide

INDEX.

Aulide quo pacto Trivii virginis aram,
Iphianassai turparunt sanguine fide.
Et merito, nam si certam finem esse viderent.
Ignoratur enim quae sit natura atninae.
Nam si de nihilo fierent: ex omnibus rebus.
Nam fierent iuvenes subito ex infantibus parvus.
Cultaloca, & manibus meliores reddier fetus.
Terraq; solum subigentes, cimus ad ortus.
Haud igitur possunt ad nihilum quaq; reuertis.
Inter se nexus, minus aut magis endopedita.
Discidio redeunt in corpora materiae.
In gremium matris terrae precipitauit.
Quando aliud ex alio reficit natura: nec ullam.
Ingentisq; ruit nauis, & nubila differt.
Montibus ex altis magnus decursus aquae.
Nec validi possunt pontes venientis aquae.
Usurpare oculis, nec voces cernere suemus.
At neque quo pacto persederit humor aquae.
Res possent, namq; officium quod corporum existat.
Corporum in plumbo est: tantundem pendere par est.
At contra grauiss, plus in se corporum esse.
Unde initium primum capiat res queque mouendi.
Namque canes ut monte age persepe ferai.
Cum semel insisterunt vestigia certa viae.
Sic aliud ex alio per te tute in se videre
Usque adeo largos haustus de fontibus magnis.
Serpit, & in nobis vitai claustra resoluat.
Corporum augebit numerum, summamq; sequitur.
Pondus uti saxis, calor ignibus, liquor aquae.
Namque aliud rebus, aliud regionibus ipsis.

INDEX.

Corporum, atque locires in quo queque gerantur.
Id porro nihil esse potest, nisi materiai
Frangendis rebus: iam corpora materiai
Nunquam reliquo reparari tempore posset.
Hoc accedit, uti, solidissima materiai.
Et quid queque queant per fædera naturai.
Præterea nisi erit minimum, paruissima queque.
Ardua dum metuunt, amittunt vera viæ.
Italia terrai oras à finibus eius.
Ad cælumq; ferant flammæ folgura rursum.
Ne tibi res redeant ad nihilum funditus omnes.
Imbris, & tabe nimborum arbusta vacillant.
Visceribus viscus gigni, sanguenque creari.
Sanguinis inter se multis coëuntibus guttis.
Donec flammæ fulserunt flore coacte.
Si fieri non posse putas, quin materiai.
Nec me animi fallit, quæm sint obscura: sed acri.
Nunc age summai ecquenam sit finis eorum.
Nam siue est aliquid, quod prohibeat, officiatque.
Quo minus, quo missum est, veniat finique locet se,
Siue foras fertur, non est ea finis profecto.
Exiguum possent horaii sistere tempus.
Principijs rerum spatium, tempusque fugai.
Et simili ratione animalia subitus vagari.

Ex lib. secundo, de rerum natura.

Sed nihil dulcius est bone quam munita tenere.
Iucundo sensu, cura semotus, metuque.
Nec clarum vestis splendorum purpureai.

Feruere

INDEX.

Feruere cum videas, classem lateque vagari.
Cuius, uti memoro, rei simulacrum, & imago.
Exemplare dare, & vestigia notitia*ii*.
Constituisse deos configunt: omnibus rebus.
Respuat humor aqua*?* nam quā magis mersemus alte.
Propterea quia corpus aqua, naturaque tenuis.
Denique quae nobis durata, ac spissa videntur,
Hac magis hamatis inter se se esse necesse est.
Nam quod fluidum est, è laniibus atque rotundis.
Reicere in terras naturam, multaque cecis.
Propterea magni quid refert, semina queque
Efficitur quiddam quadratum, uneque figure.
Purpura, pœniciusque color clarissimus multo.
Iamne vides igitur, magni primordia rerum.
Referre, in quali sint ordine queque locata.
Sed magni referre ea primum quantula constent.
Aut similia totis animalibus esse putari.
Nam tibi vehementer noua res molitur ad auris.
Principio, quod non minus fiat mirabile cunctis.
Endo manu validas potis est moderanter habenas?
Nec facile in venas cibus omnis diditur eis.

Ex libro tertio de rerum natura.

Et nigras mactant pecudes, & manibus diuis
Refugisse volunt longe, longeque remasse.
Intereunt partim statu*ii*, & nominis ergo.
Hunc vexare pudorem, hunc vincula amicitia*ii*.
Rumpere: & in summa, pietatem euertere funditus.
Prodiderint, vitare, Acherusia templa petentes.

INDEX.

Transtulerunt proprio qua tum res nomine egebant.
Lætitiaque viget : cum cetera pars animæ.
Verum ubi vehementi magis est commota metu mens.
Caligare oculos, sonere auris, succidere artus.
Namque mouetur aqua, & tantillo momine fluctuat.
Namq; papanerum, aura potest suspensa, leuisque.
Nenu potest. igitur paruissima corpora proquam.
Nec tamen hæc simplex nobis natura putandum est.
Tenuis enim quedam moribundos deserit aura.
Vis, initium motus abs se quæ dividit illis.
Nec nimis iraï fax unquam subdita percit.
Sed communibus inter eos conflctatur utrumque.
Nec nebulam noctu, neque aranei tenacia fila.
Incolumis stat cernendi viuata potestas.
Cum semel ex omnibus membris ablata recessit.
Corpore : sic animi sequitur sententia tenuis.
Turbat agens animam spumantes ut in æquore salso.
Committare animum quicunque adoritur, & infit.
Sollicitæ volitant morbis, algoque, fameq;.
Seminum sequitur : dolus vulpibus, & fuga cervis.
Scire licet, non sincerum soncre : atque subesse.
Quod superest, cunctis priuatis doloribus agris.
Quod sitis exurat miseros, atque arida torreat.
Aut alia cuius desiderium insident rei.
Consequitur leto. nec quisquam expergitus exstat.
Nec minus ergo ante, hæc quam cecidere, cadentque.
Sic aliud ex alio nunquam desistet oriri.
Carcer, & horribilis de saxo iactus deorsum.
Luminis oculis etiam bonus Aeneus reliquit.
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitarunt.

INDEX.

Ac pedibus salsa docuit superire lacunas.
Ossa dedit terra proinde ac famul in fumus esset.
Sceptra potitus, eadem alijs sopitus quiete est.
Sed dum abest quod auemus, id exsuperare videtur.

Ex libro quarto de rerum natura.

Absinthij laticem, deceptaque non capiatur.
Excierunt, ne forte animas Acherunte reamur.
In sua discessum dederunt primordia quaque.
Quam quæ tenuia sunt, ostendi est nulla potestas.
Et multo citius, quanto minus endopediri.
Nam certe iacier ac tergeri multa videmus.
Et ferruginea, cum magnis intenta theatris.
Per malos volgata, trabesque trementia fluitant.
Namque ibi concessum caueai subter, & omnem
Scenæ speciem patrum, matrumque, Deorumque.
Mittunt, effigias quoque debent mittere tenuis.
Sed magis vniuersum, fierique perinde videmus.
Inde retrorsum reddit, & conuertit eodem.
Provisis ut sint, quæ non sunt sensibus visa.
Nam nihil egregius est, quam res discernere apertus.
Notitiam veri, neque sensibus posse refelli.
Plusculum habent in se rationis, plus operaique.
Humida lingua circum sudantia tempa.
Ut quod alijs cibus est, alijs fruat acre venenum.
Nenu queunt rapidi contra constare leones.
Tenuia, quæ facile inter se iunguntur in auris.
Endostatus: prior hæc gestum mutasse videtur.
Quam daret objectum parvæ leua per artem.

INDEX.

At, quod prouidet, illius rei constat imago.
Corporis ut hæc nauis velis, ventoque feratur.
Nautæ contractum cum ventis degerere bellum.
Cum iam desliterunt ea sensibus usurpare,
At reliquias tamen esse vias in mente patentius.
Accipitres somno in leni si prælia, pugnasque.
Multi de magnis per somnum rebus loquuntur.
Ut quasi transactis saepe omnibus rebus profundam.
Atque alios alij inrident, Veneremque suadent.
Nec molles opus sunt motus uxoribus hilum.

Ex libro quinto de rerum natura.

Quidue tripectora tergemini vis Geryonai?
At nisi purgatum est pectus, quæ prælia nobis,
Atque pericula tunc ingratis insinuandum.
Lunæque globum: tum quæ tellure animantes.
Nec iacere endo manus, via qua munita fidei.
Tenuis enim natura deum, longeque remota.
Deciderunt quoque, & in talis venere meatus.
Assiduusque geli casus mortali bus aufert.
Nec crepitacula eis opus sunt: nec cuicuā adhibet
Nam primum quicquid fulgoris disperit eij. (cf.
Et primum quicquid flammæ perdere semper.
Largifluum fontem scatere, atque erumpere flumen.
Accendere ex una scintilla incendia passim.
Paul tim solem cum posterioribus signis.
Et quireiciat gelidis à frigoris umbris.
Ut faciunt lunam q: i singunt esse pilæ.
Et tamen ipsa suo si fulgit luna nitore.

INDEX.

Omne, quod in magnis bacchatur montibus passim.
Aeriaque simul volucres variantibus formis.
Neququam, quoniam natura absterguit auctum.
Multa videmus enim rebus concurrere debere.
Hinc illinc par vis, ut non sit pars, esse potis sit.
Nec simili Venere ardescunt, nec moribus unis.
Lubrica, proluuie larga lauere humida saxa.
Ignis enim curauit, ut alia corpora frigus:
Longe alio pacto gannitu vocis adulant.
Fulgere cum cœli donauit plaga vapores.
Nam cupide conculcatur nimis ante me tutum.
Aut morbo delirantes prograxe ferantur.
Non diuū pacem votis adit, ac prece quæsit.
Sic aliud ex alio peperit discordia tristis.
Tum mare veluclum florebat naribus pandis.
Tradere: nec multo prius sunt elementa reperta,
Namque aliud ex alio clarescere corde videbant.

Ex libro sexto de rerum natura.

Dididerunt quondam preclaro nomine Athene.
Et prime dederunt solatia dulcia vita.
Quid ve mali foret in rebus mortalibus passim.
Mortales, pauidis cum pendent mentibus sepe.
Ætherie nubes contra pugnantibus ventis.
Fulgere quam cernant oculi, quia semper ad auris.
Obuii discutiat plagis, itinerque sequatur.
Et potius nulla sibi turpis conscientia reij.
An simul ac nubes successere, ipse in eas tum.
Ante videre oculi quam possint tenuia venti.

Mittunt.

INDEX.

Mittunt humorem pluuium stillantia, quasi igni.
Tum color in nigris existit nubibus arqui.
Quam facit: inclinatur enim retroque percellit.
Naturam, quo si at tantus decursus aquarum.
Guttae vix instar erunt unius ad augmen.
Quam sit parvula pars, & quam multesima constet.
Sunt ubi forte ita se tetulerunt semina aquarum.
Scilicet & flumis, qui non est, maximus eis est.
Is lacus est Cumis apud & Vesuui per montis.
Fit quoque, ubi in magnas aquae vastasque lacunas
Que calidum faciunt aquae tactum, atque saporem.
Peruigili causa, Graium ut cecinere poete.
Ianuane potius his Orci regionibus esse.
Deicere ut prius qui morbus sepe suevit.
Quod genus endo mari spirat fons dulcis aquae.
Conueniunt: aut cum tedi corpori adhaerent.
Nihile esse in promptu, nisi corpus mixtum inani.
Que memorare queam inter se singulariter apta.
Nec refert utrum nos in loca deueniamus.
Nam quod alijs dederat vitalis aëris auras.
Poenibat paulo post turpi morte, malaque.

Ex Ouidio.

Ex primo libro Metamorph.

Vulnus erat toto nature vultus in orbe,
Quem dixerit Chaos, rudis, indigestaque moles.
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alueo.
Confiserat quocunque loco, spectabat ad Ios.

INDEX.

Ex secundo libro Metamorph.

celer Ismenos cum Phocaico Erymantho.
Tygdoniusque Melas, & Tanarius Eurotas,
cere ex humeris uestem molibar: at illa.

Ex libro tertio Metamorph.

ubibus esse solet, aut purpurea Aurora.
ima fide, vocisque rate tentamina sumvit.

Ex libro quarto Metamorph.

buraq, dant, Bacchumq, vocant, Bromiumq, Ly-
stari quos cernis in Ionio immenso. (umque.
rs volucres factae, quæ nunc quog, gurgite in illo.
erq, vias vidisse hominum simulacra, ferarumque.

Ex libro quinto Metamorph.

onte Medusæo, & Hyantea Aganippe.
st medium Cyanæ, & Pisæa Arethusa.
bis, Io Arethusa, Io Arethusa, vocavit.
t patriam, patria est clara mihi, dixit, Athena.

Ex libro sexto Metamorph.

ter seque datas iunxit natamque, nepotemque.
xululatque; euoeque sonat, portasque refringit.
Degeneras: scelus est pietas in coniuge Tereo.

Ex libro septimo Metamorph.

Dentibus horrendus, custos erat arboris aurea.

Vicina iuuentus

enimus, & latos indagine cinximus agros.

Ex libro octavo Metamorph.

Cumq, Pheretiade, & Hyanteo Iolao.
Penelopesque socer, cum Parrhasio, Anceo.
Nec refert, dominos illic farulosue requiras.

Ex

INDEX.

Ex libro nono Metamorph.

*Non adiit apte, nec legit idonea, credo,
Tempora, nec petiit, horamq; animusque vacan
Inculpata fuit.*

Ex libro decimo Metamorph.

*Et bicolor myrtus, & baccis carula ficus.
Cinnamaque, costumque suam, sudataque ligm*

Ex libro undecimo Metamorph.

*Tympanaque, & planus, & Bacchæ ululatus.
Sarculaque, rastrique graues, longique ligonse.
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.*

Ex libro duodecimo Metamorph.

*Barba erat incipiens, barbae color aureus, aurea
Populus super amur ab uno,
Vixque viro.*

Ex libro decimo tertio Metamorph.

*Sed enim qui a retulit Aiax
Esse Iouis pronepos.
Caranon, Iphitidenque, Alastoraque, Chromium
Alcandrumq; Haliumq; Noëmonaq; Pritaniq;
Quo ferus iniusto petiit Agamemnona ferro.
Omne pecus meum est: multæ quoq; vallibus errat*

Ex libro decimo quarto Metamorph.

*Has ubi præteriit, & Parthenopeia dextra.
Ad strepitum, mortemque timens, cupidusq; mori
Nostraque adulantes comitant vestigia: donec.
Mox ubi mens rediit, & contemsero sequentem.
Ut potirentur ea? Sed enim superabat amando.
Edidit, in iuuenem rediit, & anilia demit.*

I N D E X.

de Latio, o & de gente Sabina.

Ex libro decimo quinto Metamorph.

vetus illa etas, cui fecimus Aurea nomen.

ius inde nefas abiit, & prima putatur.

Helenum cecinisse Penatigero Æneam.

ellus Circeaa, & spissi littoris Antium.

Ex primo libro Fastorum.

Venus, & vinum sublimia pectora fregit.

Ex libro secundo Fastorum.

nphiaraides Naupacteo Acheloo.

Ex libro tertio Fastorum.

redijt animus, da certa piamina, dixit.

Ex libro quarto Fastorum.

cum Lauo de Numitore sati.

Et tanto est Albula pota deo.

ne Rhea questa est toties fecunda, nec unquam.

*ltus, & ornatos varie prodisse capillos
fuit.*

quidem clamat, Io, Io, carissima mater.

ngamque imprudens exsoluisse famem.

Ex libro quinto Fastorum.

ac sata Pleione cum califero Atlante.

nnuimus votis, consul cum consule ludos

Posthumio Lenas persolnere mihi.

ybris arundiferum medio caput extulit alueo.

Ex libro sexto Fastorum.

Se fame vinci spes excidit : hoste repulso.

Ex libro primo Tristium.

caue defendas, quamuis mordebere dictis.

dipodas facito, Telegonaisque vocees.

Idque

INDEX.

Idque, quod ignoti faciunt, valedicere saltem.

Ex libro secundo Tristium.

Acceptum referto versibus esse nocens.

Vnquam te nostros eucluisse iocos.

Ex libro tertio Tristium.

Et longa perit arida facta sit.

Ex libro quarto Tristium.

Magna minorque fera, quarum regis altera Grai.

Altera Sidonias, utraque sicca, rates.

Qui duo corporibus, mentibus unus erant.

Ne temere in medijs dissoluantur aquis.

Ex libro quinto Tristium.

Hanc tuus è Getico mittit tibi Naso salutem:

Mittere si quisquam quo caret ipse, potest.

Ex libro primo de Ponto.

Estur ut occulta vitiata redine nauis.

Foritan hac à quo mittatur epistola queras,

Quisque loquar tecum, certior esse velis.

Thessalicamque adiit hospes Achillis humam.

Durius est igitur nostrum, fidissima coniux,

Illo quod subiit Æsone natus onus.

Ex libro secundo de Ponto.

Turpe putas abici, quia sit miserandus, amicum

Ex libro tertio de Ponto.

Morte nihil opus est, nihil Icariotide tela.

Quam legis à nobis missam tibi, Cotta, salutem,

Missa sit ut vere perueniatque precor.

Ex libro quarto de Ponto.

Si modo, qui perit, ille perire potest.

INDEX.

In Ibin.

Ipse que tu tellus, ipsum cum fluctibus aequor,
Ipse meas aether accipe summe preces.
Denique ab antiquo diu veteresque nouique,
In nostrum cuncti tempus, adcste Chao.
Quisquis ades sacris, lugubria dicite verba:
Et fletu madidis Ibin adite genis.
Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino.
Ut quos obscuris vixor ambagibus oris.

Ex Epistolis Heroidum.

Phædra Hippolito.

Arsit & Oenides in Menalia Atalanta.
In magnis laeti rebus uterque sumus.

Hypsipyle Iasoni.

Non erat hic aries villo spectabilis aureo.
Nunc quoque te saluo persoluenda mihi.

Hermione Oresti.

Castori Amyclæo, & Amyclæo Polluci.

Deianeira Herculi.

Ut Tegeæas aper cupressifero Erymantho.
Forsitan expulsa & tolide Deianira.
Eurytidos Ioles, atque insani Alcida.
Denea deserta longa senecta premit.

Canace Macareo.

Ille noto, Zephyroque & Scythonio Aquiloni.

Medea Iasoni.

Aureus ille aries villo spectabilis aureo.

Laoda.

INDEX.

Laodameia Protesilao.

Troadas inuideo, que sic lacrymosa suorum.

Hypermnestra Lynceo.

Quo mihi commisso non licet esse piam.

De fratrum populo pars exiguisima restat.

Exul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum.

Sappho Phaoni.

Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo.

Conscia deliciis illa fuere meis.

Ut monuit: cum voce abiit: ego territa surgo.

Ex primo libro Amorum.

Ipse deus vatum, palla spectabilis aurea.

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

Ex libro secundo Amorum.

In manibusq; Iouem, & cum Ioue fulmen habebam.

Nauita sollicitus, & ventos horret iniquos.

Quaque celer lato Nilus delapsus ab alueo.

Quid mihi fortuna, quæ nunquam fallere possit?

Ex libro tertio Amorum.

Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?

Ex libro primo de Arte Amandi.

Non mihi sunt visa Clso, Clusue sorores.

Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum.

Nam deus è vobis alter es, alter eris.

Ex libro secundo de Arte Amandi.

Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?

Inter Ionicas calathum tenuisse puellas.

Sæpe tua poteras Leandre carere puella.

Impliciti laqueis nudus uterque iacet.

INDEX.

Ex libro tertio de Arte Amandi.

Siscelere Oeclides Talaoniae Eriphyles.

Nec quæ præteriit hora, redire potest.

Latminus Endymion non est tibi luna rubori!

Quas geritis vestes, sordida lana fuit.

Parcite Cecropides iuranti credere Theseo.

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyao,

Ex libro secundo de Remedio

Amoris.

Turpe vir, & mulier iunctimodo, protinus hostes.

Ex Horatio.

Ex libro primo Carminum.

Uxorius amnis.

Vides ut altum stet niue candidum

Soracte.

Ex libro secundo Carminum.

Dissidens plebi, numero beatorum.

Forma captiua dominum Tecmessæ.

Nec leues somnus timor, aut cupido.

Sordidus aufert.

Mugunt vaccæ: tibi tollit hinnitum.

Ex libro tertio Carminum.

Iam virum expertæ: male ominatis.

Mox ubi lesit satis, abstineto

Dixit irarum, calideque rixa.

Ex libro quarto Carminum.

Aureos deducit in astra, nigrogæ

INDEX.

Donatura cygni, si libeat, sonum.

Ex Carmine seculari.

Romula genti date, remque, prolemque.

Ex libro primo Epistolarum.

Vade, vale, caue ne titubes, mandataq; frangas.

Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.

Ex libro secundo Epistolarum.

Atque inter sylvas Academi querere verum.

Vehemens, & liquidus, puroq; simillimus amin.

Ex libro primo Sermonum.

*Qui fit Mecænas, ut nemo, quam sibi sortem
Seuratio dederit, seu fors obiecerit, illa
contentus viuat.*

Divisit medium fortissima Tyndaridarum.

Macete

Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.

Usque ad mala citaret Io Bacche, modo summa.

Prodiderit commissa fide, sponsumue negarit?

Cum mea nemo

Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem.

Magna sonaturum, des nominis huius honorem.

Cum mihi non tantum furesque feraeque suæ

Quid agis dulcissime rerum?

Abdiderint furtim terris? & imagine cedet.

Cum granus dorso subiit onus, incipit ille:

Male salsus

Ridens dissimulare, meum iecur vrere bilis.

Ex libro secundo Sermonum.

Sudando pinguem vitis, albumque, nec ostrea,

Hoc potius, quam gallina tergere palatum.

Gallina

INDEX.

Gaijoni præconis erat acipensere mensa.
Et morbi miror purgatum te illius. atqui.
Tu caue ne minuas, tu ne maius facias id.
Landato: scortator erit, caue te roget, vliro.
Enasti? credo metues, doctusque cauebis.
Stridere secreta diuinos aure susurros.

Ex Arte Poetica.

Maxima pars vatum: pater, & iuuenes patre digni
Decipimur specie recti.

Si quid tamen olim
Scripseris, in Metu descendat iudicis aures,
Et patris, & nestras.

Ex Persio:

Quis expeditius psittaco suum xapo?
Tunc, cum ad canistem, & nostrum illud viuere tristis
Appesi.
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.
Vos ô patritius sanguis, quos viuere fas est.

An deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Thusco ramum millesime ducis,
Censoremus tuum, vel quod trabeate salutis?
Velle suum cuique est, nec voto vinitur uno.
Iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra.
Excepto si quid Masuri rubrica vetavit.
Non pretoris erat stultis dare temnia rerum.
L. nati portum est opera & cognoscere cives.

INDEX.

Ex Iuuenali.

Ex Satyra prima.

Ingenium par materiæ? unde illa priorum.

Ex Satyra tertia.

Ede ubi consistas, in qua te, quaro proseucha.

Ex Satyra quinta.

Quis melior plorante gula? ergo omnia sunt.

Ex Satyra Sexta.

Nupta senatori comitata est Hippia ludium.

Ibidem.

In statione sua, atque expectantibus illam.

Ibidem.

Magnaque debetur violato pœna raduceo.

Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.

Ex Satyra decima.

Confusus perijt, admirandi que lacertis.

Ex Satyra duodecima.

Partem aliquam belli, & euntem in prælia turram.

Ex Satyra decima quinta.

Hunc abijcit, saeuia dignum, veraque Charybdi.

Ex Martiali.

Ex libro primo Epigrammatuim.

Audieris cum grande sophos, dum basia captas.

Ibidem.

Et matutinum portat ineptius, Aue.

Litigat

INDEX.

Ibidem.

Litigat, & podagra Diodorus, Flacce laborat.

Ibidem.

Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est.

Ibidem.

Denarijs tibi quinque Martialem.

Ex libro secundo Epigrammatum.

Et secum sic, ut audiam, susurrat.

Ex libro quinto Epigrammatum.

Sardonychas, smaragdos, adamantas, iaspidas uno

Portat in articulo Stella, Senere, mens.

Ibidem.

Quam longe cras istud ubi est, aut unde petendum?

Ex libro sexto Epigrammatum.

Ut Martis reuocetur amor summique tonantis:

A te Iuno petat Ceston, & ipsa Veneris.

Ex libro septimo Epigrammatum.

Delectat Marium si perniciosus ichneumon.

Ex libro nono Epigrammatum.

Dicunt Earinon tamen poëtae:

Sed Graci: quibus est nihil negatum:

Et quos apis, opis decet sonare.

Ibidem.

Denarijs tribus inuitas: & mane togatum.

Ibidem.

Denarijs tamen hanc non emo Basse tribus.

Ex libro undecimo Epigrammatum.

Ucili Columela hic situs Metrophanes.

INDEX.

Ex libro duodecimo Epigrammatum.

Et credit cui Posthumilla dives.

Ibidem.

Affecit dormicōenio clientem.

Ex libro decimoquarto Epigrammatum.

*Tenuia ne madidos violent bombicina crines,
Figat acus tortas, sustineatque comas.*

Ex Lucano.

Ex libro primo Pharsaliæ.

— *Hinc leges & plebiscita coactæ.*

Ex libro quarto Pharsaliæ.

Et tepidum in molles Zephyros excurrit Iader.

Ex libro sexto Pharsaliæ.

Si tibi durus Iber, aut si tibi terga dedisset.

Ex libro septimo Pharsaliæ.

Et damnata diu Romanis Allia fastis.

Ibidem.

Ipse manu subiicit gladios, ac tela ministrat.

Ex libro octavo Pharsaliæ.

Zerigmaque Pelium Pompeio vincite Parthi.

Ibidem.

Nomen abit : aut unde redit maiore triumpho.

Ibidem.

Cur o'jicis Magno tumulum, manesque vagantes

Ex

INDEX.

Ex libro nono Pharsaliæ,
Pompeiumque deis obiicit) quam pauca Catonis.
Ibidem.

Cuius obit (inquit) multum maioribus impar.
Ibidem.

Torpentem Tritonos adit illa sa paludem.
Ibidem.

Orbis adit Asiam. nam cum communiter ista.
Ibidem.

Vix fidei vidi sceleris, tamenque putauit
Ibidem.

Iam bonus esse sacer. ——————

Ex Catullo.

Ex Carmine 1.

Quo dono lepidum nouum libellum.
Ibidem.

Meas esse aliquid putare nugas.
Ibidem.

Quare habe tibi quicquid hoc libelli est.

Ex Carmine 2.

Quo primum digitum dare adpetenti.
Ibidem.

Quod zonam soluit diu ligatam.
Ibidem.

Ofactum male, ô miselle passer,
Ibidem.

Tua nunc opera mea puella.

Ex Carmine 7.

Tua Lesbia sint satis superque.

INDEX.

Ex Carmine 11.

Pauca nuntiate me& puer&la;

Ibidem.

Qui illius culpa cecidit velut prati

Ex Carmine 12.

Disertus puer, ac facetiarum.

Ex Carmine 21.

Ne meus puer & sitire disset.

Ex Carmine 22.

Sed non videmus, manticæ quod in tergo est.

Ex Carmine 25.

Remitte pallium mihi meum, quod inuolasti.

Ex Carmine 33.

Amabo mea dulcis Ipsithilla,

Ibidem.

Mea delicia, mei lepôres,

Ibidem.

In be ad te veniam meridiatum.

Ibidem.

Ne uti libeat foras abire:

Ibidem.

Sed domi maneas, aresque nobis

Ex Carmine 35.

Quam mater prope Deliam

Deposuit olinam.

Ex Carmine 36.

Poëta tenero, meo sodali.

Ibidem.

Velim Cecilio papyre dicas.

Ibidem.

INDEX.

Ibidem.

Amici accipiat sui, meique.

Ibidem.

Euntem reuocet, manusque collo

Ex Carmine 37.

Scripta tardipedi Deo daturam,

Ibidem.

Iocose & lepide vouere Diuis.

Ibidem.

Colis, queque Amathunta, queque Golgos.

Ex Carmine 41.

Quenam te mala mens, miselle Rauide,

Ibidem.

Agit præcipitem in meos iambos.

Ex Carmine 43.

Adeste hendecasyllabi, quot estis.

Infinita fere sunt huiusmodi in

hoc poëta obseruanda; presertim in hisce Phaleucijs, vbi nihil est frequentius quam pedis pro pede substitutio, & transmutatio. Reliqua igitur relinquam studiosis interlegendum colligenda.

Ex Carmine 45.

Sexti recepso, quin granedinem; & tussim

Ex Carmine 56.

Oramus, si forte non molestum est.

Ibidem.

Te in circo, te in omnibus tabellis

Ibidem.

INDEX.

Ibidem.
Famellas omnes amice prendi.
Ibidem.
Quas dulcis vidi tamen sereno.
Ibidem.
Has vel te sic ipse flagitabam.
Ibidem.
Verbosa gaudet Venus loqua.
Ex Carmine 58.
Uno in lectulo erudituli ambo.
Ex Carmine 67.
Quare x tempestate, nouo auctus Hymenae.
Ex Carmine 58.
Speraret nec linguam esse, nec auriculam.
Ex Carmine 69.
Cessarent, neque tristi imbre madere genæ.
Ibidem.
Quam veniens una atque altera rursus hiems.
Ibidem.
Troia virum & virtutum omnium acerba cinis.
Ibidem.
Quare illud satis est, si nobis id datur unis.
Ex Carmine 71.
Illam affigit odore, ipse perit podagra.
Ex Carmine 74.
Quam modo qui me unū, atq; unicus amicū habuit.
Ex Carmine 76.
Nec desistere amare, omnia si facias.
Ex Carmine 78.
Ali misero eripuisti omnia nostra bona:

INDEX.

Ex Carmine 83.

Eripere ei noli, multo quod carius illi.

Ex Carinine 89.

Non genitor Nympharum abluat Oceanus.

Ex Carmine 91.

Sive vera est Persarum impia religio.

Ex Carinine 92.

Culpa est, in quaunque est aliquid sceleris.

Ex Carmine 98.

Non ita me dij ament, quidquam referre putavi.

Utrumne os an culum olfacerem. Æmilio.

Ex Carmine 100.

Guttis abstersisti omnibus articulis.

Ibidem.

Non cessasti, omnique excruciare modo.

Ex Carmine 102.

Et mutum ne quicquam alloquerer cinerem.

Ex Carmine 105.

Sed tu cum Carbone omnia monstra facis.

Ex Carmine 108.

Si quidquam cupido, optantique obtigit unquam.

Ex Carmine 115.

Aucupia omne genus, pisces, prata, arua, ferasque.

Ex Carmine 116.

Prata, arua, ingentes silvas, saltusque, paludesque

Ibidem. (lusiro.

Omnia magna hac sunt, tamen ipse est maximus

Ex Carmine 117.

At fixus nostris tu dabis supplicium.

Ex

INDEX.

Ex Tibullo. Libro primo.

Ex Elegēia. 4.

At si tardus eris, errabis: transiet ætas.

Ex Elegeia 5.

Et tantum venerata virum, hunc sedula curet.

Ex Elegeia. 7.

Stamina non ulli dissoluenda deo.

Ibidem.

Pectora tristitiae dissoluenda dedit.

Ibidem.

Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes

Alba Palestino sancta columba Syro?

Ibidem.

Candidaque antiquo detinet Alba lare.

Ex Elegeia 10.

Sit satis, ornatus dissoluisse comas.

Ex libro secundo. Elegeia 10.

Tunc nitidus plenis confisus rusticus areis.

Ibidem.

Rure leuis verno flores apis ingerit alueo.

Ex Elegeia 2.

Nec cithara, intonsa profueruntuè come.

Ex Elegeia 3.

Ehen dinitibus video gaudere pueras.

Ex Elegeia 5.

Veracano: sic usque sacris innoxia lauros.

Vescar, & aeternum sit mihi virginitas.

Ibidem.

Hac fuerunt olim. Sed tu iam mitis Apollo.

INDEX.

Ex libro quarto, Carm. 1.

Cimmeriorum etiam obscuras accessit ad arces.

Ex Carimine 2.

Hoc Venus signoscet, at tu violente caueto.

Ex Carmine 5.

Seruitium, & dederunt regna superba tibi.

Ex Carmine 5.

Nulla queat post posthac quam soluisse dies.

Ex Propertio. Lib. 1.

Ex Elegeia 4.

Quererere non impune illa rogata venit.

Ex Elegeia 10.

Tu caue ne tristi cupias pugnare puella.

Ibidem.

Ne si quid petiit, ingrata fronte negaris.

Ex Elegeia 13.

Non sic Emonio Salmonida mistus Enipeo.

Ex libro secundo. Elegeia 3.

Hac tibi contulerunt cœlestia munera diui.

Ex Elegeia 8.

Et Thebae steterunt, altaque Troia fuit.

Ibidem.

eruere & Hectorea Dorica castra face.

Ex Elegia 9.

plus ero, quoniam non licet esse tuum.

Ex Elegeia 14.

Tec sic electra saluum cum aspexit Orestem.

Ex

INDEX

Ex Elegia 28.

Incipit & siccō feruere terra cane.

Ibidem.

Et tibi Maonias inter Heroidas omnes.

Ex Elegia 33.

Tu quoque ô Eurytion vino Centaure petisti.

Ex libro tertio.

Ex Elegia 4.

O prima infelix fingenti terra Prometheo.

Ex Elegia 10.

Hac Dī considerunt, hac Dī quoque mænia seruāt.

Ex Elegia 12.

Te scelus accepto Thracis Polymnestoris auro.

Ex Elegia 18.

Induit abiegnæ cornua falsa bouis.

Ibidem.

Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo.

Ex Elegia 23.

Exciderunt surdo tot mea vota Ioni.

Ex libro quarto.

Ex Elegia 1.

Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabij.

Ibidem.

Laſerat abiegniventer apertus equi.

Ibidem.

Tunc animi venere Decij, Brutique sec. res.

INDEX.

Ex Elegeia 7.

Eosdem habuit secum, quibus est elata capillos.

Ex Elegeia 8.

Eosdem oculos: lateri vestis adusta fuit.

Palluerunt ipso labra soluta mero.

Πλάντατε δόξα Θεῶ.

Errata, quæ operarum incuria irreperunt, sic repurganda.

IN fine epistolæ Dedicatoriæ, lin. 6. primum, lege pri-
mam. In Tetraستicho Guliel. Pyxi ad Lectorem, legit,
leg. legis. pagina 1. b. lin. 27. nomine, lege nomina.
pa. 5. a. lin. 10. probabo, leg. probato. pa. 11. a. li. 25. potest,
leg. potes. Ibidem, b. lin. 24. post nomen, intersere, in.
pag. 18. a. lin. 13. post masculini, adde generis. pa. 22. a. lin.
23. cuium, leg. cuius. pag. 27. a. lin. 20. composita, leg.
composita. pag. 28. a. lin. 28. intersere & post friuolum, &
lele & post vanum. pag. 29. b. demitte, leg. demitto. pag.
2. b. lin. 17. irem, leg. item. pag. 38. b. lin. 18. sanæ. leg. sanè
ag. 41. b. lin. 19. pars, leg. partis. pag. 48. a. lin. 5. verisime,
leg. verisimile. pag. eâdem b. lin. 22. aliquando, leg. ali-
quanto. pag. 50. b. lin. 30. nemero, leg. numero. pag. 74. a.
n. 28. tandem. leg. tandem. pag. 76. a. lin. 10. sturmiōne,
g. sturmio. pag. 86. b. lin. 8. ipse, leg. ipso. pag. 88. a. lin.
9. loquens, leg. loquentis. pag. 89. b. lin. 13. quendam,
g. quandam.

FINIS.